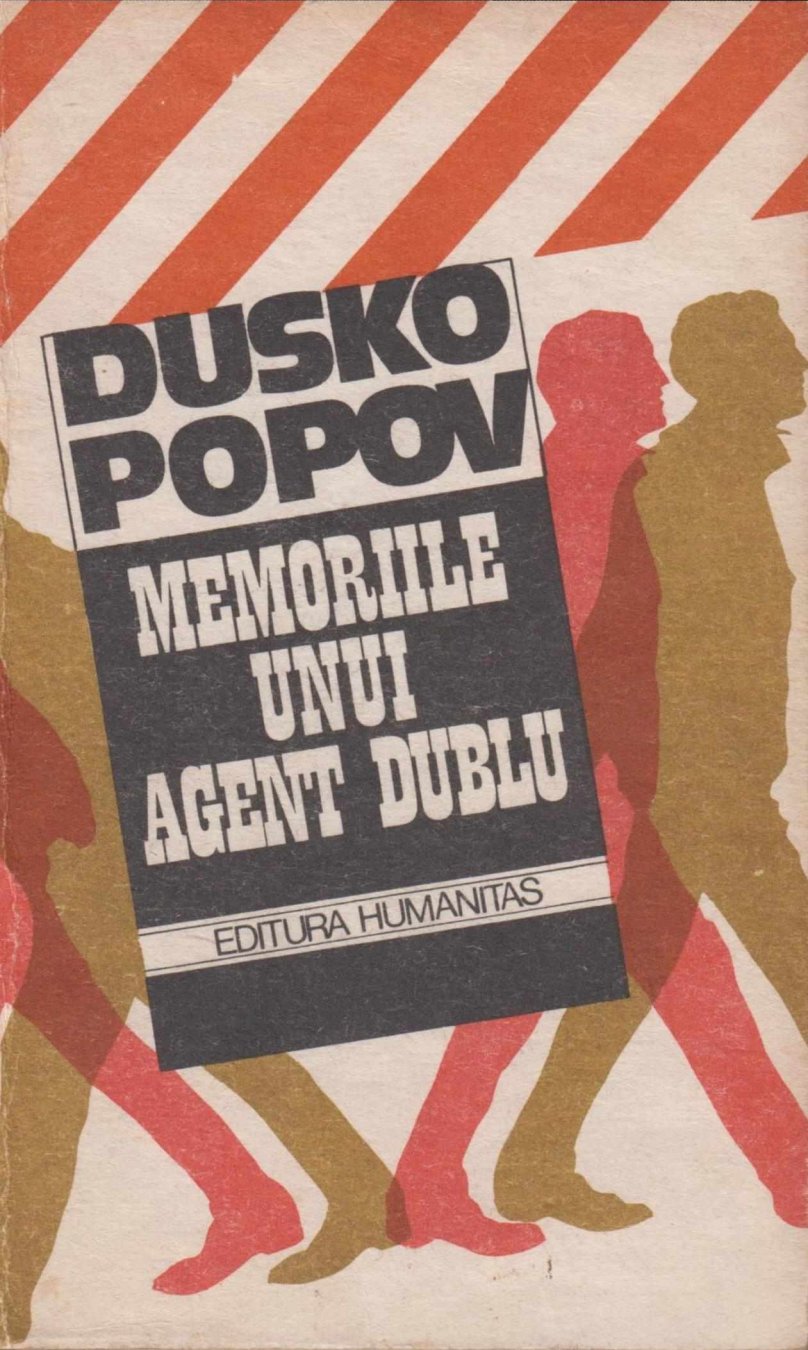
DUSKO
POPOV
MEMORIILE
UNUI
AGENT DUBLU
EDITURA HUMANITAS

DUSKO POPOV

MEMORIILE UNUI AGENT DUBLU

Cuvînt înainte de
FLORIN CONSTANTINIU
Traducere din limba engleză de
IOAN N. DUMITRU şi GABRIEL PĂSLARU

HUMANITAS
Bucureşti 1990

Redactor : ALEXANDRU CIOLAN

Coperta : GHEORGHE BALTOC

Titlul original : SPY / COUNTERSPY
Fawcett Publications, Inc.
Greenwich — Connecticut — S.U.A.
© Scott Meredith Literary Agency, Inc.

ISBN 973-28-0152-2

Cuvînt înainte

„În ceea ce mă privește, drapelul meu a fost cel al libertății" — astfel își definește, succint și precis, Dusko Popov opțiunea politică. Și, mai departe, referindu-se la lupta împotriva Germaniei naziste, arată : „M-am alăturat luptei înainte ca țara mea [Iugoslavia — n.n.] să intre în război. Sînt un antifascist înnăscut". Dusko Popov a fost unul din milioanele de combatanți împotriva teribilului flagel al fascismului, care a aruncat omenirea în cea mai ucigătoare și devastatoare confruntare militară. În anul celei de-a 45-a aniversări a Marii Victorii din mai 1945 — la obținerea căreia poporul român a adus o contribuție majoră —, cititorul român are la îndemînă mărturia unui luptător de pe frontul secret împotriva Germaniei hitleriste. Acțiunile și aventurile sale spectaculoase sînt, desigur, individuale, dar ele s-au integrat marelui efort al popoarelor de a-și apăra libertatea și demnitatea, amenințate de fascism.

Cartea lui Dusko Popov are, în pofida aparenței de „ușurătate", valoarea unui izvor istoric. Așa cum subliniază Ewen Montagu, unul din foștii șefi ai lui Dusko Popov din timpul războiului, „povestea este adevărată *și deci cu atît mai fascinantă. Citind-o, putem simți fiorul pericolului real [...] a ceva necruțător, rău și primejdios : Serviciul secret german".*

Amintirile lui Dusko Popov readuc în discuție rolul spionajului în timpul celui de-al doilea război mondial. O întreagă literatură consacrată agenților secreți — uneori lucrările fiind scrise chiar de aceștia — tinde să acrediteze concluzia că, în ultimă instanță, acești oameni din umbră au avut rolul decisiv în deznodămîntul războiului. Po-

vestirile lor încărcate de senzațional, cu episoade care taie respirația cititorului se impun mai lesne, cel puțin în anumite zone ale marelui public, obosit să urmărească o lucrare aridă de istorie militară, în care descrierea unei bătălii se topește în căutarea pe harta alăturată a locurilor evocate. Preferința pentru lucrările consacrate războiului secret se transformă în convingerea că, dacă relatarea unui episod al acestui tip de război este captivantă, înseamnă că și episodul a avut o însemnătate hotărîtoare.

Imaginea unui război decis în culise a primit o aparentă confirmare prin lucrările privind „spargerea codurilor" germane și japoneze, lucrări care înfățișează cel de-al doilea război mondial ca o luptă între mașinile de cifrat ale germanilor și japonezilor și cele de descifrat ale englezilor și americanilor.

Cine poate nega valoarea unui bun serviciu de informație ? Încă marele Sun tzî — poate cel mai profund gînditor militar (sec. VI—V î.e.n.) — considera că atunci cînd toți agenții secreți (pe care el îi împărțea în cinci categorii : băștinași, interni, dubli, lichidabili și volanți) „lucrează simultan și nimeni nu cunoaște procedeele lor, ei poartă denumirea de «scut divin» și constituie comoara unui suveran" [1]. *Și, la capătul sfaturilor pentru utilizarea lor, Sun tzî conchidea : „Operațiile secrete sînt esențiale în război ; pe ele se bizuie armata pentru a executa fiecare din mișcările ei"* [2]. *Concluzie rămasă întru totul valabilă și astăzi.*

Pentru ca informația culeasă și transmisă de agentul secret să fie valorificată este însă necesar ca factorul de decizie să-i accepte credibilitatea și să o ia, deci, în considerație, în calculele și planurile sale. Memoriile lui Dusko Popov oferă un exemplu concludent de nevalorificare a unei informații prețioase : relatarea sa despre chestionarul german privind Pearl Harbor, chestionar referitor la datele necesare atacului japonez ce avea să fie executat la 7 decembrie 1941, este reală. În recenta biografie a generalului William J. Donovan, fondatorul Oficiului de Servicii Strategice (O.S.S.), Anthony Cave Brown confirmă relatarea lui Dusko Popov[3] *, care relevă grava responsabi-*

---

[1] Sun tzî, *Arta războiului*, versiunea românească de Felicia și Constantin Antip, București, Ed. Militară, 1976, p. 79.

[2] *Ibidem*, p. 80.

[3] Anthony Cave Brown, *The last hero*, New York, Vintage Books, 1984, p. 195—196.

litate a lui J. Edgar Hoover, șeful Biroului Federal de Investigații (F.B.I.) în ratarea marii ocazii de a „pătrunde" în pregătirile japoneze de atac asupra Pearl Harborului.

Cazul lui Dusko Popov nu este singular. Despre Planul „Barbarossa" — agresiunea hitleristă împotriva Uniunii Sovietice — I.V. Stalin a primit un adevărat torent de date din partea propriilor servicii de informații, ca și din partea puterilor aliate occidentale [4]. La 21 iunie 1941 — deci în ajunul atacului Wehrmachtului —, L. P. Beria cerea rechemarea și sancționarea ambasadorului sovietic la Berlin, Dekazonov, care informase că a doua zi va începe atacul hitlerist împotriva Uniunii Sovietice (informație confirmată și de atașatul militar, general-maior V. Tupikov, pe care L. P. Beria, printr-un joc de cuvinte — „tupo" înseamnă în limba rusă „stupid" — îl califica drept prost)[5].

Conducerea hitleristă nu a evaluat corect informațiile transmise de Elyesa Bazna („Cicero"), valetul ambasadorului britanic în Turcia, Sir Hugh Knatchbull Hugessen. Cînd, pe baza datelor obținute de „Cicero", Ludwig Moyzisch, atașatul comercial al ambasadei germane la Ankara și colaborator al S.D. (Serviciul de Siguranță), subordonat lui Ernst Kaltenbrunner și Walter Schellenberg, a comunicat în martie 1944 că „Overlord" este numele de cód al debarcării aliate în Franța și că ea va avea loc la o dată apropiată, Berlinul a răspuns : „Posibil, dar puțin probabil". „Ultima informație furnizată de Cicero — cea mai importantă — a fost primită cu același dispreț ca și toate celelalte" [6].

Războiul secret a înregistrat însă și mari biruințe ale unor agenți care au transmis informații de interes capital. Dacă raportul lui Richard Sorge din 13 iunie 1941 („nouă armate, compuse din 150 de divizii, vor începe ofensiva pe un front larg, la 22 iunie 1941 în zori") nu s-a bucurat de credit, în schimb informația despre decizia Japoniei de a-și concentra efortul militar împotriva S.U.A. a jucat un rol important în victoria Armatei Roșii în bătălia Moscovei, prin aducerea diviziilor din Extremul Orient sovietic.

Un rol deosebit de important în eșecul Operației „Citadela", marea ofensivă a Wehrmarcht-ului de la Kursk-

[4] Vezi intervenția lui L. A. Bezîmenski la *„Kruglii stol" : vtoraia mirovaia voina — istoki i pricinî* în „Voprosî istorii", 1989, nr. 6, p. 23.

[5] „Revue militaire soviétique" nr. 5, p. 43.

[6] Alain Decaux, *L'histoire en question*, Paris, 1982, p. 305.

Orel, l-a jucat cunoașterea planurilor Înaltului Comandament german, transmise de rețeaua de agenți sovietici din Elveția, condusă de Radó Sándor [7].

Victoria Armatei Roșii în bătălia de la Kursk oferă și ea un exemplu lămuritor despre valoarea și ponderea datelor comunicate de rețelele de informații. Referindu-se la acest aspect, mareșalul G. K. Jukov, după ce relevă „excelenta activitate a serviciului de informații sovietic", care a comunicat date esențiale despre pregătirea ofensivei germane, scrie : „Cu toate acestea, munca meritorie a serviciului de informații nu poate fi considerată drept factorul decisiv al victoriei noastre din ieșindul de la Kursk. Pentru a obține victoria este nevoie de o apreciere sigură a întregii situații, de alegerea justă a direcțiilor loviturilor principale, de o grupare bine chibzuită a trupelor, de o perfectă colaborare a diferitelor arme, de un înalt nivel de cunoștințe și pregătire a luptătorilor, de o înzestrare materială și tehnică îndestulătoare, de o conducere fermă și totodată elastică, de o capacitate de manevră adecvată și încă de multe altele (...). Buna funcționare a serviciului de informații a fost și ea unul *(s.n.) din factorii care, în ansamblul lor, au asigurat succesul acestei uriașe bătălii"* [8].

Apreciere întru totul corectă și care se întîlnește cu cea a belgianului Roger Gheysens, unul din specialiștii istoriei spionajului : „Spionajul n-a jucat în cursul războiului rolul pe care i-l atribuie romancierii cu imaginație, ziariști inventivi sau agenți secreți care exagerează însemnătatea acțiunilor lor. În realitate, toate serviciile secrete au sfîrșit prin a fi remarcabil documentate asupra adversarului și planurilor sale. Dar informațiile culese erau atît de abundente, iar contradicția între ele atît de frecventă, încît guvernele au ezitat adesea să le acorde importanță și să le utilizeze" [9].

***Cel de-al doilea război mondial a fost o încleștare gigantică**, o încleștare care a angajat nu numai mașinile de cifrat și descifrat „Enigma" și „Ultra", nu numai agenți secreți, nu numai armate, ci, mai ales, popoarele hotărîte să-și apere libertatea și demnitatea amenințate de fascism.*

---

[7] Vezi pe larg Radó Sandór, *Sub pseudonimul Dora*, București, Ed. Politică, 1974, p. 405 și urm.

[8] *Ibidem*, p. 418—419.

[9] H. Bernard, G. A. Chevallaz, R. Gheysens, J. de Launay, *Les dossiers de la seconde guerre mondiale*, Verviers, Ed. Gérard, 1964, p. 183—184.

În această uriașă confruntare, agenții și-au avut rolul lor, definit încă de acum 2 500 de ani de Sun tzî; „Ceea ce se numește «informare prealabilă» nu se poate dobîndi de la spirite, nici de la divinitate, nici din analogia cu evenimentele trecute, nici din calcule. Ea trebuie obținută de la oameni care cunosc situația inamicului" [10].

FLORIN CONSTANTINIU

[10] Sun tzî, *op. cit.*, p. 78—79.

Prolog

Spionajul implică numeroase riscuri. Pentru a supraviețui, e bine să nu fii exagerat de serios. Eu cred că tot secretul e să-ți păstrezi buna dispoziție, fără a fi însă superficial. În ce mă privește, n-am luat prea în serios nici viața, nici pe ceilalți și nici pe mine însumi. Am fost criticat pentru asta, precum și pentru faptul că aș avea „prea multe culori pe drapel" (asta mi-a spus-o generalul-maior Steward Menzies, șeful spionajului britanic, care a mai adăugat însă că, fără doar și poate, acest fel de a fi este cît se poate de potrivit pentru o activitate ca a mea. La un moment dat, chiar m-am gîndit să mă folosesc de cuvintele lui ca titlu pentru cartea de față.

În aceeași ordine de idei, mulți mi-au spus că faptele pe care urmează să le relatez sînt foarte importante, că vor contribui la scrierea istoriei și că, deci, stilul lucrării ar trebui să reflecte acest lucru. Am fost prevenit că scriind așa cum se scriu de obicei astfel de povestiri aș da cărții aparență de roman și — păcat capital ! — ar însemna că-mi iau unele libertăți față de personaje reale. În plus, cartea ar deveni mai puțin verosimilă.

Mi-am luat, oricum, această libertate. De acord, este imposibil să-i citezi pe oameni textual, să-ți amintești exact cuvintele lor. Eu însă îmi amintesc spiritul discuțiilor și cred că tocmai spiritul contează. Doresc să-l fac pe cititor să înțeleagă cît mai bine cum au fost unii oameni și ce însemna viața cuiva cu o meserie ca a mea în vremurile pe care le descriu. Nu cred că printr-un ton sec aș fi putut realiza tot atît de bine ceea ce mi-am propus.

Cînd au avut loc aceste întîmplări, aveam în jur de treizeci de ani şi eram decis să-mi trăiesc viaţa din plin. Ar fi fals să atribui seriozitatea de om cărunt unui tînăr fără griji, romantic şi aventurier, ca toţi tinerii, dar destul de matur pentru a i se încredinţa o misiune importantă. Oricum, poate că nici acum nu mă simt suficient de bătrîn şi de înţelept pentru a da sentinţe. Am citit o mulţime de absurdităţi despre această meserie, atît relatări seci, cît şi romane de aventuri şi nu m-au mulţumit nici unele, nici altele. E adevărat, spionajul înseamnă seriozitate şi pericol, dar, totodată, înseamnă plictiseală generată de eterne aşteptări şi prea puţină acţiune. Uneori ar fi imposibil de suportat dacă nu ai afişa o faţadă lipsită de griji.

Cu toate că m-am hotărît să încerc să povestesc lucrurile aşa cum au fost, în culorile pe care mi le amintesc, am examinat cu minuţiozitate toate faptele pentru a nu scăpa ceea ce prietenii mei consideră că este de importanţă istorică. Şi cum memoria ne joacă uneori feste, mi-am petrecut cîteva luni călătorind şi făcînd cercetări, vorbind cu vechi prieteni din breaslă şi scormonind atît în arhivele englezeşti, cît şi în cele germane.

În ziua de azi, majoritatea guvernelor au legi ce condamnă divulgarea secretelor. Poate că aceste secrete le ascund păcatele şi nelegiuirile. În acelaşi timp, însă, în multe cazuri letargia birocratică şi filozofia că eşti mai în siguranţă cînd nu faci nimic au perpetuat secrete care de mult nu ar mai fi trebuit să rămînă ascunse.

Pînă nu de mult, gura mi-a fost pecetluită şi pana nu mi s-a atins de călimară. Nu puteam să-mi dezvălui activităţile din timpul războiului, nu pentru că ar fi fost clasificate ca secrete, ci pentru că, şi mai perfid, încă nu fuseseră clasate. Din fericire, împrejurările au făcut ca, pînă la urmă, ele să fie dezvăluite. Prietenul meu, Sir John Cecil Masterman, a atacat barierele şi a rupt panglica birocratică prin care se punea sigiliul tăcerii pe viaţa sa şi, incidental, pe a mea.

Poate că momentul a fost providenţial. Îmi înăbuşisem nerăbdarea încă de la terminarea celui de-al doilea război mondial, deşi ardeam de dorinţa de a dezvălui faptele legate de Pearl Harbor, aşa cum le ştiam eu, şi întîlnirea mea cu J. Edgar Hoover. Chiar dacă era prea tîrziu pentru a mai schimba faptele sau pentru a reda viaţa sutelor de mii, poate chiar milioanelor de oameni care au murit

inutil ca rezultat al desconsiderării informațiilor pe care le-am furnizat Americii cu privire la iminentul atac japonez, eram convins că omenirea avea dreptul să le cunoască. Azi, în special, este posibil ca dezvăluirea lor să ne mai lumineze în oarecare măsură perspectiva.

Există și cîteva secrete pe care această carte nu le dezvăluie. Pentru a nu expune unele persoane ce se feresc de publicitate, le-am dat pseudonime, dar motivul este evident de ordin personal, iar în unele cazuri, este vorba pur și simplu de modestie. Mai există un aspect, în general greșit interpretat ca fiind secret, pe care doresc să-l clarific chiar acum : chiar și agenții secreți se retrag din activitate. În ceea ce mă privește, la sfîrșitul războiului mi s-au dat două rînduri de haine civile și un schimb de rufărie de corp și pe-aici ți-e drumul ! Din acel moment urma să duc o viață nouă și să-mi cîștig altfel existența.

Este adevărat că ofițerii din arma spionajului nu sînt niciodată trecuți în rezervă în mod oficial ; li se acordă numai permisii. Asta, pentru a-i avea permanent sub control. Totuși, din cînd în cînd, cîte unul mai reușește să scape.

Capitolul I

Nu ţi se impune nimic. Totuşi trebuie să accepţi. Poţi alege, inclusiv între viaţă sau moarte. Cînd cel mai bun prieten al meu, Johann Jebsen, omul căruia îi datorez viaţa, a încercat să mă transforme în spion nazist, am înţeles situaţia cu suficientă rapiditate şi am acceptat-o pentru că se potrivea cu planurile mele.

La început am încercat un oarecare resentiment, în mare parte datorită faptului că Johnny nu juca pe faţă, dar nu mi s-a părut anormal. Am înţeles că Johnny făcea ceea ce făcea din diferite motive, unele dintre ele chiar altruiste. Şi chiar dacă mai urmărea şi ceva profit personal, nu eram eu omul care să facă pe moralistul. Nu trebuie să ceri perfecţiunea de la nimeni, cu atît mai puţin cînd propria-ţi piele este în joc.

Mişcarea de deschidere a lui Johnny a fost să-mi trimită o telegramă, care m-a găsit la Dubrovnik. Sosisem acolo de la Belgrad pentru a profita de săptămîna de sărbători în onoarea ocrotitorului nostru, sfîntul Vlasie. În oraşul meu natal, aceasta era partea cea mai veselă a anului, cu serbări şi baluri mascate în fiece noapte. În plus, atunci te puteai bucura de cea mai mare libertate, căci sub anonimatul măştilor şi al deghizărilor, convenţionalismele puteau fi sfidate cu mai mult curaj. Mă culcasem tîrziu. M-a trezit servitoarea, trăgînd draperiile şi mormăind ca de obicei.

— Ia priveşte. Femei, beţii..., mormăi ea suficient de tare ca să fie sigură că o aud. Şi asta tocmai de sfîntu' Vlasie... I-am spus eu tatălui tău că n-ar fi trebuit să te lase să locuieşti de unul singur.

— Destul ! i-am zis. De mii de ori ți-am spus că tocmai de aia mi-a dat casa. Ca nimeni să nu mă deranjeze. Așa că, de ce mă trezești ?

Katerina s-a apropiat de pat cu mîna întinsă și mi-a dat un plic.

— O telegramă, gospar Dusko. Mă cunoștea de mic copil și mă striga pe nume, adăugînd însă și echivalentul local al cuvîntului „boier", nu din respect, ci pentru că așa era obiceiul.

Am desfăcut plicul și am citit mai întîi titulatura și semnătura de pe formularul gălbejit. Telegrama venea de la Berlin. Era semnată „Johann Jebsen" și datată 4 februarie 1940. „Trebuie să te văd urgent. Propun 8 februarie, hotel Regele Sîrb, Belgrad."

Cu excepția conciziei sale, mesajul nu-i era caracteristic lui Johnny Jebsen. În general, puține erau lucrurile pe care el să le fi considerat urgente, dar mi-am dat seama că nu e vorba de nici o greșeală. Precizia limbajului său excludea folosirea vreunui cuvînt care nu i-ar fi exprimat exact ideile.

Am ridicat receptorul ca să-i transmit un răspuns, dar l-am pus la loc și m-am dat jos din pat. Mi-am zis că ar fi mai bine să merg personal la poștă. Într-un mesaj dictat în germană și prin telefon s-ar putea strecura greșeli. Am început să-mi caut hainele, iar Katerina a părăsit camera în grabă.

Că era urgent sau nu, orice ar fi fost, prietenia — și nu numai ea — mă obliga să merg la întîlnirea cu Johnny, chiar și în timpul sărbătorilor sfîntului Vlasie. Era evident că de astă dată invitația nu era la o petrecere. Mă frămînta faptul că era „urgentă". Nu mă gîndeam decît la buclucul, ca să folosesc un eufemism, din care Johnny mă scosese cu trei ani în urmă și îmi imaginam că poate acum trecea și el printr-un necaz asemănător. Chiar și înainte de sosirea telegramei mă întrebam cum o fi reacționînd Johnny la războiul ce izbucnise de cinci luni. Cu toate că era antinazist, probabil că era la adăpost de pericol, căci provenea dintr-un mediu aflat în afara oricărei suspiciuni. Johnny era moștenitorul unei mari averi și astfel părea că se identifică cu *statu-quo*-ul. Făcea parte dintr-o familie hamburgheză fidelă tradiției navale a vechiului stat hanseatic. Dar, așa cum îl cunoaștem eu, independent, imprevizibil și gata să se lupte cu morile de vînt, nu m-ar fi surprins ca Johnny să fi intrat în conflict cu naziștii.

Pe de altă parte, în Germania nazistă securitatea personală era, în cel mai bun caz, teoretică. O constatasem cu trei ani în urmă. Străin și aproape nevinovat, avusesem probleme cu Gestapoul și dacă nu ar fi fost Johnny mi-aș fi sfîrșit viața într-un lagăr de concentrare.

În 1940, între Dubrovnik și capitală era cale lungă. Iugoslavia nu avea drumuri grozave, însă eu eram mîndru și de iscusința cu care conduceam, și de mașina mea. Aveam senzația că mă grăbesc spre o întîlnire cu destinul. Apăsăm pe accelerația B.M.W.-ului evitînd, atît cît puteam, hîrtoapele și retrăind anii prieteniei mele cu Johnny.

L-am cunoscut pe Jebsen în 1936. Îmi terminasem studiile de avocatură la Belgrad și îmi pregăteam doctoratul undeva în sudul Germaniei, la universitatea din Freiburg im Breisgau. Făcusem această alegere din mai multe motive. Dintotdeauna Germania dominase Europa de sud-est atît din punct de vedere cultural, cît și economic. În primii ani ai lui Hitler, ea recurgea la toate mijloacele pentru a-și extinde această dominație, și reușea. În micile țări din Balcani, orice persoană cu ambiții trebuia să vorbească germana, or tocmai acesta era punctul slab al bagajului meu lingvistic. La școli din Anglia și din Franța fusesem deja. Un alt motiv era chiar Freiburgul, un orășel încîntător la poalele munților Pădurea Neagră, aproape de niște pîrtii de schi minunate și aproape de casă. Era unul dintre cele mai apreciate centre studențești din Europa și se bucura de o excelentă reputație universitară. Intenția mea era să îmbin studiile cu sportul și distracția, dedicîndu-mă tuturor acestor preocupări cu egală pasiune.

Indiscutabil, din punct de vedere politic, eram aproape amorf. Trecuseră aproape patru ani de cînd naziștii se aflau la putere. Îmi inspirau repulsie, dar asta nu m-a împiedicat să merg la studii în Germania. Pe atunci mi se părea că avantajele sînt mai mari decît dezavantajele.

Naivitatea mea nu a durat mult. Oricine putea observa neliniștitoarea influență a naziștilor pe stradă, la universitate, chiar și în casă. Este adevărat că mulți oameni — în special funcționarii și mica burghezie — vorbeau cu entuziasm despre regimul nazist, dar cei care nu le împărtășeau opiniile învățau foarte repede să-și țină gura.

În zilele de început ale hitlerismului, influența nazistă se făcea cel mai puternic simțită în centrele universitare, ca Freiburgul. Aproape toți profesorii care nu simpatizau cu regimul erau îndepărtați. Puținii rămași își datorau

continuitatea atitudinii circumspecte de care dădeau dovadă şi faptului că ceea ce predau la cursuri era în strictă conformitate cu ideologia oficială. Toţi profesorii evrei, fără excepţie, fuseseră îndepărtaţi, dar în acea epocă încă mai continuau să existe cîteva clase pentru studenţii evrei, fără îndoială, cu scopul de a salva aparenţele în faţa opiniei publice internaţionale. Studenţii evrei nu aveau nici un fel de privilegiu, în afară de acela de a participa la cursuri, iar majoritatea erau trîntiţi la examene în mod deliberat.

Nici studenţii germani nu-şi făceau iluzii în privinţa libertăţii. Primul lucru, deloc academic, pe care-l învăţau, era cum să-şi controleze comportarea şi să se supună. Ei ştiau, totodată, fără să le-o fi spus cineva, că nu pot aspira la o carieră prosperă după terminarea studiilor decît dacă se alăturau, în timpul facultăţii, unei celule paramilitare. Cei mai ambiţioşi se înscriau în S.S. (Schutz-Staffel, adică Eşalonul de Protecţie), ale cărui uniforme afişau insigna cu temutele fulgere. Alţii se alăturau Cămăşilor Brune, aşa-zisele S.A. (Sturmabteilung) adică Batalioanele de Asalt.

În ceea ce-i priveşte pe studenţii străini, care în Freiburg numărau peste o mie, regimul le făcea curte cu asiduitate. Ei proveneau din întreaga lume, dar majoritatea erau englezi, cîţiva americani şi cîţiva francezi. De asemenea, mai existau şi aza-zişii Ausländer-Deutsche, cei ce aparţineau minorităţilor germane din Iugoslavia, Cehoslovacia şi Ungaria *. Erau cetăţeni străini, dar, în ultimă instanţă, tot germani.

Studenţilor străini li se acordau numeroase înlesniri, cum ar fi : restaurante ieftine, locuinţe, activităţi sportive organizate, în special sporturi de iarnă. Mulţi beneficiau de studii gratuite. O altă înlesnire gratuită o constituia propaganda nazistă, subtilă, dar omniprezentă. Şi tocmai aici mi-am frînt gîtul.

Cum nici un străin nu putea să facă parte din vreun club sau vreo asociaţie a studenţilor germani, s-a înfiinţat unul special pentru noi : Ausländer-Club, sau clubul studenţilor străini. Sediul său din Badenstrasse era plăcut, chiar luxos şi nu era cu nimic mai prejos decît cluburile germanilor. Înscrierea nu costa nimic sau, în tot cazul,

---

* *Ausländsorganisation,* secţie a partidului nazist (N.S.D.A.P.), care cuprindea pe germanii din străinătate *(F.C.).*

foarte puțin, iar cele mai frumoase fete din Freiburg își dădeau întîlnire aici. Germanii puteau veni și ei la clubul studenților străini, dar, după cum am aflat mai tîrziu, cei care aveau onoarea a-l frecventa erau aleși pe sprînceană de către partid.

În afară de local și de fete, clubul nostru mai oferea ceva ce lipsea în cluburile germane : libertatea cuvîntului.

Pe Johann Jebsen l-am cunoscut la Ausländer-Club. Poate pentru că pasiunile și posibilitățile noastre se asemănau, Johnny nu a întîrziat să mă accepte ca prieten. Mai mult decît atît : eu eram unul dintre puținii studenți pe care părea a-l privi cu respectul datorat unui egal, poate chiar unui mentor. Eram cu cîțiva ani mai mare decît Johnny. Aveam cam aceleași pretenții intelectuale, dar principalele noastre pasiuni erau automobilele sport și fetele frumoase, amîndoi avînd destui bani pentru a ne bucura și de unele și de altele.

Chiar și mediile din care proveneam erau aproximativ asemănătoare, cu toate că familia lui Johnny era ca un pește mare care se lăfăie într-un lac, în timp ce a mea era mare doar într-un acvariu. Johnny era fiul orfan al unui armator bogat din Hamburg. Tatăl meu, un om foarte generos, era industriaș, dar averea lui era mare numai în comparație cu a altor iugoslavi. Mai tîrziu, Johnny aproape că mi-a adoptat și familia, împrietenindu-se la cataramă cu fratele meu mai mare, Ivo.

Johnny era unul dintre idolii universității. Neputînd concura cu el nici intelectual și nici altfel, majoritatea studenților îl admirau și se lăsau cuceriți de personalitatea sa. Personaj complex, cu multe fațete, aristocrat, chiar autocrat, și democrat în același timp, era un bărbat tulburător, plin de capricii și surprize.

La universitate, Johnny și cu mine mai aveam un bun prieten, Freddy von Kaghaneck, croit pe același calapod cu noi. Cînd ne-am hotărît să-l sprijinim pe proprietarul cofetăriei noastre preferate, care refuza să se supună unui decret nazist, Freddy a dat dovadă de mult aplomb. Organizația locală a partidului nazist ceruse tuturor proprietarilor de cofetării și restaurante să pună un afiș pe care să stea scris : „Intrarea evreilor și cîinilor interzisă". Herr Billinger, patronul cofetăriei „Billinger" din Bertholdstrasse, refuzase să ducă ordinul la îndeplinire. Doi tipi din S.S., îmbrăcați în uniformă, se postaseră la intra-

rea cofetăriei și îi intimidau pe clienți, întrebîndu-i cum se numesc.

— Johann Jebsen, îi spuse Johnny unuia dintre ei, privind cu trufie de la înălțimea sa de aproape doi metri spre agentul scund și agresiv.

— Dusko Popov, am răspuns în zeflemea.

— Graf von Kaghaneck, își recită Freddy ilustrul nume. Mă tem că nu veți ști să-l scrieți : Graf *... G-r-a-f... von... v... (Era descendentul uneia dintre cele mai influente familii catolice din Germania.)

Pe tipul de la S.S. parcă îl lovise damblaua. Am trecut toți trei pe lîngă el și ne-am așezat la masă în așa fel, încît să fim bine văzuți din stradă.

O șotie. Nici unul dintre noi nu reușea să-i ia în serios pe naziști. Johnny îi trata la fel ca pe polițiști. Conducea cu dibăcie herghelia unui Mercedes 540 K decapotabil, dar disprețuia orice regulă de circulație. Niciodată nu era oprit, pentru că își luase măsuri de precauție, ajungînd la o înțelegere cu poliția. Odată sosit în Freiburg, Johnny îi făcuse o vizită șefului poliției, înmînîndu-i două plicuri.

— Primul este pentru poliție, i-a explicat el, un gest filantropic, iar celălalt acoperă anticipat plata amenzilor. Cînd se termină, să-mi comunicați. În felul acesta pierdem mai puțin timp.

Nu știu dacă șeful poliției și-a oprit pentru el plicurile sau nu, dar efectul s-a văzut. Johnny conducea după plac, parca unde avea chef și nici un polițist nu l-a amendat pe conducătorul frumosului 540 K cu țevi de eșapament cromate și zgomotoase, proiectate în afara capotei.

Dacă vorbesc atîta despre Jebsen, este pentru că mi-a influențat viața mai mult decît oricare altă persoană și pentru că voi încerca să-l explic. Dar așa ceva nu le este la îndemînă nici măcar prietenilor săi cei mai apropiați. Nepăsarea și răceala lui l-ar fi putut face antipatic și, cu toate acestea, lumea era subjugată de farmecul său. Adesea dădea dovadă de multă căldură sufletească, dar și-o manifesta prin ceea ce făcea și prin atitudine și numai arareori prin cuvinte. Vorbea foarte direct, în fraze scurte, aproape că nu folosea adjective și, mai presus de toate, era ironic. Inteligența i se citea pe față, strălucea în vioiciunea ochilor săi albaștri. Era un erudit cu o memorie infailibilă. Se îmbrăca de parcă ar fi fost un Anthony

* Graf — conte *(n. trad.)*.

Eden tînăr, cu eleganţă conservatoare. Umbrela era pentru el nelipsită, asemenea pantalonilor. Singura sa podoabă germană era un monoclu parcă lipit de ochiul drept. Altminteri, i se putea citi clar originea semidanezâ în pometii înalţi, părul foarte blond şi trăsăturile regulate ale feţei. În general, era frumos, puternic şi suplu, fără să fie musculos.

Johnny era un bărbat desăvîrşit, amator de chefuri şi de femei, gata să participe la tot felul de discuţii şi deosebit de interesat să observe reacţiile oamenilor. Una din distracţiile lui era să provoace diferite situaţii, aşteptînd apoi să vadă ce se întîmplă. Se amuza înţepînd persoanele care mai trebuiau dezumflate un pic. Eu i-am oferit o mare ocazie de acest gen.

Într-o după-amiază făceam plajă împreună cu o prietenă, pe marginea piscinei. Vrînd, fără îndoială, să mă tachineze, ea mi s-a plîns că un student, pe nume Karl Laub, care de fapt îmi era destul de simpatic, îi dădea tîrcoale şi că ea i-ar fi spus că nu poate să iasă cu el, pentru că este logodnica mea. Auzind aceasta, Karl i-ar fi replicat :

— Da, dar pentru cît timp ?

— A fost foarte impertinent, nu-i aşa, Dusko ? Mă iubeşti, nu-i aşa ?

I-am răspuns cu un „îhîm !" la ambele întrebări, prea moleşit de soare pentru a-i lua cuvintele în serios.

— Atunci, cred că ar trebui să faci ceva.

— Da, iubito, i-am zis pentru a o calma. Cînd o să-l văd pe Karl, am să-i ard una să mă ţină minte. Apoi m-am întors, ca să mă bronzez şi pe spate.

În clipa următoare mă trezesc că îmi trage un ghiont. Ridic privirea şi dau de Karl, în picioare alături de mine. Nu aveam nici cea mai mică dorinţă să mă cert cu el pentru o chestiune care mi se părea lipsită de importanţă, dar intrasem în joc, aşa că am căutat o soluţie cît mai puţin angajantă :

— Dă-te la o parte, Karl, i-am spus. Îmi iei soarele, şi apoi am aflat că i-ai spus nişte lucruri neplăcute Hannelorei. Cere-ţi imediat scuze şi nu-mi mai fă umbră !

— Ce i-am spus chiar aşa şi e. Karl era un idiot plin de ifose. Iar dacă nu-ţi place umbra, n-ai decît să te scoli în picioare.

M-am sculat dintr-un salt şi, fără să-mi dau seama, l-am pălmuit ; mai mult zgomot decît durere. Eram uimit

de reacţia mea şi am încercat să-i mai temperez puţin efectul, zicîndu-i :

— Nu fi prost, Karl. Probabil că acum Hannelore este satisfăcută, aşa că hai să uităm totul.

— Martorii mei te vor căuta, rosti Karl formula obişnuită, după care s-a întors, plecînd foarte îmbufnat.

Duelurile erau din nou la modă în universităţile germane. Hitler vedea cu ochi buni duelurile cu săbii, considerîndu-le o dovadă de bărbăţie. Lupta se dădea între două linii paralele înapoia cărora combatanţii nu se puteau retrage şi nu era permisă decît o mască mică ce proteja ochii şi nasul. Din acest motiv, mulţi studenţi germani aveau feţele brăzdate de cicatrice.

L-am ales ca martor pe Jebsen şi considerînd că o cicatriçe roşiatică nu îmi va spori deloc şarmul, l-am învăţat ce să spună. Cum eu eram cel provocat, aveam dreptul să aleg armele. Cu toate că violam convenţiile locului, am ales pistoalele. Se ştia bine în universitate că, doi ani la rînd, obţinusem premiul I la concursul de tir, unde se trăgea într-o ţintă mobilă. Învăţasem să trag cu pistolul de la comandantul regimentului meu din Iugoslavia. Metoda sa, ce s-a dovedit infailibilă în practică, consta în a apăsa cu degetul mijlociu pe trăgaci, arătătorul — aşezat în lungul ţevii — fixînd direcţia.

După cum prevăzusem, martorii lui Karl s-au opus alegerii mele. Urmîndu-mi instrucţiunile, Johnny le-a spus că în calitate de ofiţer de rezervă al unui regiment de cavalerie eram obligat, prin jurămînt de onoare, să mă bat numai cu pistoalele. Cine să mai cerceteze regulamentul unui regiment din Bosnia ? Aşa că hotărîrea a fost luată de un tribunal onorific studenţesc. Conform sentinţei, nu mi se putea impune să încalc regulamentul regimentului meu, dar nici Karl nu putea fi obligat să se bată cu pistoalele. Karl şi cu mine am fost declaraţi inamici eterni. Dar povestea nu s-a terminat aici.

Jebsen a găsit că acest incident este o ocazie care-i permite să se distreze pe seama unora dintre colegii mei antipatici, făcîndu-i să creadă că mă pregătesc să-i provoc la duel. Nici unul nu avea destul curaj ca să mă înfrunte cu pistolul, iar pe de altă parte le era ruşine să-mi refuze provocarea. Drept urmare, mă tratau cu mult respect, fără ca, de multe ori, eu să ştiu de ce.

Dispreţul nostru faţă de nazişti a devenit mult mai mare cînd ne-am dat seama ce se întîmplă în Ausländer-

Club. Maşinăria partidului nu numai că ne fericea cu fete frumoase, dar alegea din elita studenţilor pronazişti cine să fie membru al clubului nostru. Sarcina lor era să facă propagandă printre noi, folosindu-se de metode indirecte, una din ele fiind „Herren Essen", o cină oficială ţinută la lumina lumînărilor, vinerea, de două ori pe lună, şi la care smochingul era obligatoriu. Cina era destinată în exclusivitate bărbaţilor, fetele alăturîndu-ni-se abia după ora unsprezece, pentru dans ; flecăreala lor frivolă era considerată inoportună pe timpul discuţiilor. Fără îndoială, perspectiva dansului, mîncarea excelentă şi gratuită, precum şi vinul selecţionat oferit în cantităţi nelimitate asigurau o participare numeroasă.

Ca din întîmplare, discuţiile ce se înfiripau aici se transformau invariabil în dezbateri publice. La început, acest obicei ni se părea inofensiv ; nu numai că puteam, dar chiar eram încurajaţi să spunem ce gîndim, bineînţeles, fără să-l insultăm pe Führer. După un timp, am constatat cu surprindere că, invariabil, majoritatea opiniilor sfîrşeau prin a favoriza teza nazistă.

— Cum e cu putinţă ? l-am întrebat pe Johnny. Aproape toţi participanţii la aceste cine sînt străini şi cu siguranţă majoritatea nu simpatizează cu naziştii.

— Eşti la fel de naiv ca şi ei, a rîs Johnny. Se străduiesc ei să fie cinstiţi, dar nu ţi-ai dat încă seama că întotdeauna tema este abordată tocmai de un student german ? Vin cu ea pregătită de acasă. Acum înţelegi de ce sînt mai convingători ?

Cum de nu băgasem singur de seamă ?

— Johnny, bătrîne, crezi că ai putea afla dinainte temele ?

— Nimic mai uşor. În ochii lui strălucea o flăcăruie prevestitoare de pozne.

Ca să nu-l expun inutil pe Johnny, am pregătit dezbaterea noastră bilunară împreună cu un grup de prieteni englezi şi americani. De atunci, timp de aproape un an şi jumătate, punctul de vedere nazist nu a mai dominat.

Era distractiv, dar aşa cum se întîmplă întotdeauna cînd te distrezi, a venit şi ziua cînd a trebuit să plătesc. Tocmai reuşisem să-mi iau doctoratul. Pentru a sărbători evenimentul, mă pregăteam să plec la Paris. La ora şase, în dimineaţa plecării, am fost trezit de puternice lovituri în uşă. Am deschis şi am dat cu ochii de patru inşi de la Gestapo, care mi-au ordonat să mă îmbrac şi să-i însoţesc.

În timp ce mă conformam, sub supravegherea unuia dintre ei, ceilalți trei mi-au percheziționat apartamentul. Se pare că le făcea mare plăcere, poate pentru că eu eram unul dintre puținii studenți care aveau locuință proprie, ceea ce trezea unele invidii chiar și la universitate.

Am protestat, normal, și i-am întrebat de ce se poartă așa, dar nu mi-a folosit la nimic. Cu destulă brutalitate, oamenii Gestapoului m-au împins pînă la mașină și m-au dus la sediul lor.

Timp de opt zile și opt nopți am fost interogat de mai mulți agenți, aproape fără întrerupere. Nu știu de ce, dar nu m-au bătut și nici nu m-au torturat. În nici un caz pentru că aș fi fost străin, căci, după cum am aflat mai tîrziu, astfel de subtilități depășeau înțelegerea lor. Probabil că au considerat că o astfel de metodă ar fi mai potrivită în cazul meu. Interogatoriul mi-l prelungeau pînă cînd deveneam incoerent sau leșinam. Mă lăsau apoi să dorm, după care continuau de îndată ce reușeau să mă trezească.

Au început cu acuzația că sînt comunist.

— Ai întreținut relații cu o muncitoare de la fabrică, m-a învinuit unul din ei, ca și cum aceasta ar fi fost o probă concludentă. I-am replicat că în Dobrovnik democrația este deja o tradiție de mult împămîntenită. Lustragiii și bogații merg împreună la aceleași școli și continuă să-și vorbească toată viața ca niște vechi cunoștințe. Probabil că asta m-a făcut și mai suspect.

— Ai dat tîrcoale fabricii, nu-i așa ?... De ce ?

— Mergeam s-o caut pe fată, dacă asta înseamnă a da tîrcoale.

— Recunoaște că ești comunist, insista un gestapovist cu figură de învățător sadic.

— Nu sînt nazist, dacă la asta vă referiți, i-am zis, hotărît să rezist în continuare. Propaganda dumneavoastră nu e căutată la export.

— Aha, propagandă !... a exclamat, privindu-mă prin ochelarii lui cu rame de oțel, care îi măreau ochii, dîndu-i o expresie de fanatic. Deci cu asta te ocupi, nu-i așa ? Te învîrți pe aici și ne defăimezi. Ai spus că... S-a căutat în buzunarul de la piept și a scos un carnețel. Ai spus, acum trei săptămîni, în Ausländer-Club, că aici alimentele sînt raționalizate. Asta este o minciună. Nu există raționalizare în Germania.

— Am spus că nu poți cumpăra tot ceea ce dorești și că aceasta echivalează cu raționalizarea. N-ați ascultat

discursul lui Goering cu privire la armament sau unt, mein lieber Herr ? Răspunsul meu probabil că se găseşte în carneţelul dumneavoastră. Şi ce altceva mai aveţi scris în el ?

Dacă ar fi avut o riglă, sînt sigur că mi-ar fi dat peste degete.

— Sînt informat că ai făcut afirmaţii defavorabile cu privire la o paradă patriotică şi asta am aflat-o nu de la un german, ci de la un tînăr elveţian de treabă.

Îl cunoşteam pe acel tînăr şi ştiam de ce îl considerau ei „de treabă". Era elveţian numai pentru că se născuse în acea ţară, dar convingerile lui erau naziste.

— Am afirmat numai că, după paradă, fetele miroseau a transpiraţie. A fost o glumă şi dumneavoastră ştiţi acest lucru. Să revenim la subiect : De fapt, ce doriţi de la mine ?

— Vreau să ne spui adevărul, nu să faci glume obscene. Era furios şi m-a lăsat pe mîinile altui coleg, care a dat discuţiei o altă turnură.

El mi-a pus în faţă o carte pe care am recunoscut-o ca fiind a mea : era una dintre primele piese de teatru ale lui Ernst Toller, „Omul şi masele". La puţin timp după ce Hitler pusese mîna pe putere, Toller a venit la Dubrovnik ca delegat german la conferinţa Pen Clubului, care în acel an avea loc acolo. Toller era evreu şi socialist. Guvernul german încercase să treacă peste decizia Pen Clubului, trimiţînd la Dubrovnik un individ pe nume Müller, care să-l înlocuiască pe Toller. Conferinţa a refuzat să-l accepte pe Müller, aşa că Toller a rămas reprezentantul ţării sale. Era vădit că după conferinţă el nu se mai putea întoarce în Germania, aşa că a mai rămas o bucată de vreme la Dubrovnik. Toller era un bărbat inteligent şi amuzant, ceea ce i-a atras simpatia tinerilor intelectuali din oraş. Ne împrietenisem destul de bine şi mi-a făcut cadou cîteva dintre cărţile sale.

— Nu poţi să negi că este a ta, mi-a spus tipul de la Gestapo, arătîndu-mi coperta interioară. Ţi-a fost dăruită cu dedicaţie de către jidanul ăla comunist, Toller. Ai introdus în ţară material de propagandă interzis. Admite că eşti agitator comunist.

— Am citit şi *Mein Kämpf*. Asta înseamnă că sînt agitator nazist ? am replicat cu o logică ce nu le-a fost pe plac. De fapt, nu ar fi trebuit să răspund în nici un fel,

dar o făceam cu speranţa că o să pun odată capăt chinurilor.

În general, nu m-au întrebat nimic important ; mi-au pus numai întrebări ale căror răspunsuri le puteau afla uşor şi fără ajutorul meu. Ancheta a durat zile întregi, pentru că voiau să ştie cum mi-am petrecut mai fiecare oră din cei aproape doi ani cît am stat în Germania.

— Cu cine ai vorbit în cutare zi ? mă întrebau. Despre ce ? Cu ce fată ai întreţinut relaţii ? Ce aţi făcut ? Ce carte ai citit în noaptea respectivă ? Pînă şi faptul că simulam cooperarea cu ei, că îmi căutam în memorie toate detaliile, adevărate sau nu, mă lăsa epuizat, mă făcea să nu mă mai simt om. Încercam să evit numele persoanelor pe care ei poate nu le cunoşteau şi cărora le-ar fi putut face rău.

În timp ce eu înduram acest interogatoriu, domnii de la Gestapo anchetau toate persoanele care avuseseră relaţii cu mine : ospătari ai restaurantelor pe care le frecventasem, croitorul, mecanicul care se ocupa de maşina mea, precum şi alţii din aceeaşi categorie, fără să mai vorbesc de cei care mă cunoşteau mai îndeaproape. A fost o lecţie îngrozitoare, generată de teroare. Cîţiva prieteni buni au pretins că nu mă ştiu decît vag. Profesorii, care cu două săptămîni în urmă îmi elogiaseră activitatea, au declarat că sînt anarhist, inutil şi vanitos. Pentru a ieşi basma curată, unii cunoscuţi au inventat declaraţii compromiţătoare pe care mi le-au atribuit, acuzîndu-mă de tot felul de infamii.

În total, am calculat eu mai tîrziu, în cazul meu Gestapoul a anchetat peste două sute de persoane. Numai două m-au apărat : Freddy von Kaghaneck şi Johann Jebsen.

După ce au trecut cîteva săptămîni şi eu continuam să fiu arestat fără să mi se permită să comunic cu cineva, Johnny a înţeles în sfîrşit gravitatea situaţiei. Pînă atunci crezuse că e doar o furtună într-un pahar de apă, provocată de vreo glumă proastă făcută de cine ştie ce student. Nu îşi imaginase nici o clipă cît de grave ar putea fi consecinţele.

Cum nu putea interveni personal şi nici nu avea încredere în reţeaua germană de telecomunicaţii, Jebsen s-a urcat în maşină şi s-a dus în Elveţia, de unde i-a telefonat tatălui meu, la Dubrovnik. Tata era convins că eu mă distrez pe la Paris, după examene, aşa că nu-şi făcea griji că nu primeşte nici un semn de viaţă de la mine. Era obiş-

nuit cu felul meu de a fi în astfel de situaţii, trăsătură pe care, de altfel, am moştenit-o de la el.

Pe lîngă faptul că era om de afaceri, tata mai era şi preşedinte al unui grup politic provincial şi, ca atare, se bucura de multă influenţă. Cînd a aflat cum stau lucrurile, a apelat direct la primul ministru, dr. Stojadinović, iar acesta, direct la Goering. M-au eliberat imediat după ce a intervenit Goering, dar mi s-a cerut să părăsesc Germania în douăzeci şi patru de ore. Nu am simţit deloc nevoia să mă opun.

După opt zile de interogatorii neîntrerupte la sediul Gestapoului, m-au transferat la închisoarea din Freiburg, o clădire rotundă, din cărămidă roşie, aflată în partea de nord-est a oraşului, care nu avea nici un fel de legătură cu frumuseţile din pliantele turistice. Ce e drept, aveam camera mea — o celulă izolată. Mi-au luat hainele şi mi-au dat un costum gri, de puşcăriaş, interzicîndu-mi să primesc vizite sau scrisori şi nepermiţîndu-mi să scriu nimănui. Nu aveam voie decît să fac exerciţii în curtea interioară a închisorii, cîteva minute în fiecare zi. Acolo am aflat, din şoaptele unui deţinut, cam la ce pot să mă aştept.

Cum nu făcusem nimic ilegal, nu mă puteau acuza în nici un fel. În consecinţă, urma să fiu trimis în secret într-un lagăr de concentrare, evitîndu-se astfel formalităţile supărătoare ale unui proces „aranjat". Nu s-ar mai fi auzit nimic despre mine. Iar, de acolo, în general nimeni nu ieşea decît cu picioarele înainte.

Mi se părea de necrezut că aşa ceva ar putea să i se întîmple unui străin, căci ar fi dat naştere la cercetări şi la proteste din partea rudelor şi prietenilor.

— Te vor trece pe lista dispăruţilor, mi-a explicat tovarăşul meu din închisoare.

Dîndu-mi ordinul de expulzare în termen de douăzeci şi patru de ore, şeful Gestapoului m-a avertizat :

— Să nu iei legătura cu nimeni !

M-am dus direct acasă, cu gîndul să pun la punct diversele treburi legate de cei doi ani petrecuţi la universitate. Am aranjat vînzarea B.M.W.-ului, care era înmatriculat în Germania, mi-am vîndut cărţile sau le-am făcut cadou unor prieteni, cu dedicaţie, am plătit datoriile pe care le aveam pe la diferiţi negustori şi mi-am pregătit bagajele.

N-am văzut pe nimeni pe urmele mele, dar eram sigur că mă supravegheau, așa că am evitat să iau legătura cu cineva. Pe stradă m-am întîlnit cu diverși cunoscuți cărora le-am spus, fără a intra în detalii, că voi pleca acasă, cu trenul, în după-amiaza următoare. Ei ghiceau restul și nu mai lungeau vorba.

Încurajați de punerea mea în libertate și de aparenta dezvinovățire, cîțiva prieteni, care aflaseră vestea, au încercat să mă însoțească la gară. Nu au reușit decît două fete. Ele i-au păcălit pe oamenii Gestapoului, aflați pe peron, spunîndu-le că însoțesc o altă persoană. Ceilalți, care au prezentat biletele de peron și, neinspirați, au spus adevărul, au fost „sfătuiți" să nu se apropie de mine. A fost o despărțire tristă. Fără Johnny. Fără Freddy.

Ca să ajung de la Freiburg la Belgrad, trebuia să schimb trenul în Basel. Acolo, în gară, am dat pe neașteptate peste Johnny sau, mai bine zis, el a dat peste mine. Văzînd că i se interzice să intre pe peronul din Freiburg, Johnny a sărit în mașină și a urmărit trenul pînă în Elveția.

Îi eram recunoscător pentru ceea ce făcuse pentru mine, așa că i-am spus emoționat :

— Dacă vreodată o să ai nevoie de ceva, Johnny, nu trebuie decît să-mi dai de veste. Ți-o spun sincer și tu știi că mă țin de promisiuni, am adăugat eu cu emfază.

Aveam să-mi țin cuvîntul dat, și nu o singură dată.

Capitolul II

Johnny, pe care l-am întîlnit în barul hotelului Regele Sîrb din Belgrad, se schimbase vizibil în cei trei ani în care nu ne văzuserăm. Nici nu e de mirare. Se simțea, evident, oarecum vinovat de acțiunile țării sale. Cel de-al doilea război mondial începuse de cinci luni. Polonia era deja devastată, iar Hitler se pregătea să treacă linia Maginot, în Franța, să distrugă și alte civilizații. Aspectul matur al lui Johnny, dacă l-am putea numi așa, exprima ceva bolnăvicios, deloc surprinzător în astfel de situații.

În timp ce vorbeam, inteligența lui mi s-a părut mai sclipitoare ca niciodată, dar din ce în ce mai dominată de cinism și umor negru. Ochii, care întotdeauna îi exprimau sentimentele, priveau acum cu un fel de teamă. Dădea semne de neliniște. A comandat multe pahare de whisky sec. Țigările le fuma una după alta. Continua să se îmbrace elegant, în impecabilul stil Eden, dar părul său blond, nu prea lung, nu mai era tuns cu aceeași grijă, iar mustața îi era înroșită de tutun.

— Ce mai faci ?, l-am întrebat, iar răspunsul pe care mi l-a dat arăta cît este de frămîntat.

— Hitler își bate joc de germani, iar cu ajutorul lor s-ar putea să pună stăpînire pe întreaga lume.

Johnny nu avea obiceiul să spună lucruri de domeniul evidenței, așa că am rămas perplex, privirea mea exprimînd curiozitate.

— Bine, bine, hai să lăsăm asta pentru cînd o să fim destul de beți, a zis el. Deocamdată, să-ți spun despre ce e vorba. Trebuie să acționăm rapid. Germania are cinci vapoare blocate în Triest. Unul dintre ele este al meu. Am reușit să obțin autorizația de a le vinde unei țări neutre.

Fondul problemei îmi era mai mult sau mai puțin cunoscut. Cele cinci vapoare din Triest nu erau singurele care putrezeau într-un port mediteranean. Navele de război engleze și franceze controlau toate apele din acea zonă. În calitate de membru al Axei și a treia putere navală în Mare Nostrum, Italia ar fi vrut să cumpere vapoarele Germaniei, dar încă nu intrase în război și nu putea încerca forțarea blocadei.

— Care dintre țările neutre se încumetă să cumpere vapoarele ? — am obiectat eu. Dacă francezii și englezii refuză să recunoască vînzarea, pun stăpînire pe ele cu prima ocazie.

— Exact, orice idiot își dă seama, chiar și idioții de la Berlin... în ultimă instanță, care deocamdată nu vor altceva decît garanția unei țări neutre că vapoarele nu vor fi vîndute Angliei sau Franței. Tocmai de aceea va trebui să acționăm repede, înainte ca cineva de la Amiralitate să observe scăparea.

— Și, deci, aici intru eu în joc, așa-i ? Specialistul în garanții... sau în „dat cu praf în ochi", ca să folosesc o metaforă adecvată.

— Exact, băiete. Trebuie să recurgi la excelentele

tale relații și să faci un aranjament pe care să-l pot încheia înainte de a trezi curiozitatea cuiva.

— Știi ce se va întîmpla cu navele ? — l-am avertizat eu.

— Din partea mea, pot să ajungă și în regata Henley.

— Nu ți-e teamă că o să dai de bucluc ?

Ochii lui albaștri au căpătat duritatea oțelului.

— Asta nu mă mai frămîntă. Ori fac ceea ce consider că e corect, ori... Își încheie fraza ridicîndu-și grăitor ambele mîini. Dusko, ești unul dintre puținii oameni cărora pot să le spun... Am trecut prin unele momente grele înainte de a mă hotărî. De a mă hotărî nu să judec, ci să acționez. Sînt și eu angajat, mai bine zis ancorat în viață — din cauza rădăcinilor —, la fel ca majoritatea generației noastre, numai că eu nu port ochelari de cal. Nu datorez supunere unui tiran sîngeros, ci dimpotrivă. Dar, pentru a fi pe deplin sincer, dragă prietene, zîmbi ironic Johnny, poate că dragostea mea pentru țară se datorează și faptului că o mare parte din ea chiar îmi aparține. Nu am de gînd să renunț la ea, ba chiar mai mult, ea trebuie să îmi aparțină așa cum vreau eu. Prin urmare, după cum ți-am mai spus, unul dintre aceste vapoare este al meu.

Îmi părea rău pentru Johnny. Era chinuit de atîtea îndoieli. Sub masca aceea de snob cinic și cu maniere de playboy se ascundea un om deosebit de cinstit.

— Mîine dimineață, la prima oră, ne ocupăm de vapoare, dar în seara asta îți arăt Belgradul, i-am zis, convins că Johnny are nevoie să mai schimbe puțin atmosfera.

Prin vitrinele barului de la Regele Sîrb, unde ne aflam, se vedeau Dunărea și bătrîna fortăreață turcească. Ruinele de pe vremea vechilor cuceritori i-au amintit lui Johnny de nenorocirea ce se abătuse asupra oamenilor de bună credință care erau obligați să trăiască în Germania lui Hitler, așa că am plecat imediat de acolo, dînd o raită prin localurile de noapte din Belgrad. Pe drum ni s-au alăturat și două balerine de la unul dintre localuri, după care ne-am ciorovăit pe cinste cu directorul hotelului nostru, care ne-a amenințat că ne aruncă în stradă, și pe noi și pe însoțitoarele noastre, nu din motive de moralitate, ci pentru că am insistat să ne servească în restaurant, la micul dejun, șampanie și fripturi.

După ce am cîștigat bătălia, ne-am încheiat banchetul prin cîteva cești de cafea tare, un plăcut obicei moștenit

de la turci. La urmă, un duş rece şi iată-mă în formă, gata să îndeplinesc misiunea încredinţată de Johnny.

De cînd mă întorsesem de la Freiburg, lucram ca avocat, ocupîndu-mă în principal de probleme comerciale, iar clientela mea se compunea din cîteva bănci. Din cînd în cînd mai făceam şi cîte o lucrare pentru guvern, dar ceea ce conta cu adevărat era că mă aflam în legătură cu Bozo Banać, personajul cel mai puternic din finanţele iugoslave, care, la rîndul lui, se afla în legătură cu persoane influente din cercurile de afaceri britanice. Prin el îl cunoscusem pe un oarecare domn Sturrack, ataşatul comercial britanic în Balcani. Sturrack era un tip competent şi apreciat. Cu timpul, am devenit prieteni. Am considerat că este intermediarul ideal pentru misiunea lui Johnny.

— V-ar plăcea să mai adăugaţi, pe socoteala germanilor, cinci nave la flota comercială britanică ? — l-am sondat eu pe Sturrack.

— Ce pui la cale, Dusko ? — m-a întrebat el pe un ton blînd, părintesc, aşa cum avea obiceiul cînd se adresa tinerilor din Belgrad. Avea două fete frumoase din cauza cărora jumătate din cavalerii oraşului se străduiau să înveţe engleza. Ceilalţi o vorbeau deja.

I-am explicat cum i-am putea păcăli pe germani cumpărîndu-le vapoarele prin intermediul unei companii iugoslave, pentru a le vinde după aceea englezilor.

Sturrack a înţeles pe loc cum stau lucrurile şi cît de mare este ocazia. Pe propria-i răspundere mi-a dat mînă liberă să încep imediat negocierile, spunîndu-mi că este încredinţat că Londra îşi va da binecuvîntarea.

Următoarea persoană pe care am vizitat-o era o bună prietenă de familie, sută la sută de partea Aliaţilor. Nu aveam nici cea mai mică îndoială că ne va ajuta. Doamna Djurdjina Racić era văduva unui proeminent armator şi fiica celui pe care toţi îl veneram ca părinte şi fondator al Iugoslaviei : Nikola Pasić, care în 1918 a devenit întîiul nostru prim-ministru.

Doamna Racić a insistat ca propria-i companie navală să servească drept paravan pentru viitoarea tranzacţie. Singura ei condiţie a fost ca proiectul să fie prezentat guvernului iugoslav drept autentic.

— Sînt atît de devotaţi neutralităţii lor, se plîngea ea, făcînd aluzie la guvern, încît s-ar putea să ne bage bețe-n roate sau să le dezvăluie germanilor adevăratele noastre intenţii.

Partea caraghioasă este că dacă guvernul german sau cel iugoslav ar fi căscat ochii, ar fi înțeles că se pune la cale o șarlatanie. Garanția că nu se va negocia cu Aliații nu valora nici cît coala de hîrtie pe care fusese formulată.

Cîteva zile mai tîrziu, Londra a trimis aprobarea, banii și, în plus, mulțumirile Amiralității pentru cele circa treizeci de mii de tone achiziționate. Johnny și cu mine ne-am grăbit să finalizăm tranzacția înainte ca ochii cuiva să se deschidă. El a zburat la Berlin pentru a obține documentele necesare, în timp ce eu îndeplineam toate formalitățile la Belgrad.

După două săptămîni, Johnny s-a reîntors la Belgrad și am sărbătorit discret evenimentul. Tranzacția a fost semnată și parafată. Atunci, pentru prima dată m-a lăsat Johnny să întrezăresc ceva din adevărata sa ocupație și din numeroasele evenimente care urmau să se petreacă în anii următori.

Ne aflam în camera mea din Belgrad, în casa unde ai mei locuiau pe timpul iernii. Draperii grele și covoare persane groase contribuiau la crearea unei atmosfere de izolare și conspirație. Johnny mi-a vorbit deschis.

— Cum fără îndoială ți-ai și imaginat, nu mi-am dorit cîtuși de puțin să mă văd tîrît în armata celui de-al treilea Reich și, ca să evit acest lucru, dar și din alte motive, m-am înrolat în divizia Brandenburg. Văzînd că nu sînt lămurit, mi-a explicat că este vorba despre o unitate de sabotaj, sub controlul Abwehrului.

Am dat din cap, în semn că îl ascult. Ce este Abwehrul știam : principalul serviciu de informații german, o parte din O.K.W., Înaltul comandament.

— Ei, dacă tot nu îți place armata, i-am zis ironic, desigur, ai ales unitatea cea mai potrivită.

El nu mi-a luat în seamă sarcasmul.

— Am prieteni buni în Abwehr, iar dr. Hjalmar Schacht întreține relații foarte strînse cu amiralul Canaris.

Desigur, știam cine era Schacht, ca toată lumea care citea ziarul. În calitate de președinte al Băncii naționale, el reevaluase marca germană, cîștigîndu-și astfel un renume internațional de geniu al finanțelor. I se spunea „Magul finanțelor". Știam de asemenea că Johnny îl admira mult și că făcuse un fel de ucenicie sub conducerea lui Schacht, timp în care își însușise majoritatea cunoștințelor pe care le avea în domeniul financiar.

În schimb, numele amiralului Canaris nu-mi spunea nimic. Johnny m-a lămurit :

— Amiralul Canaris, Wilhelm Canaris, este șeful Abwerhrului. Eu l-am cunoscut prin aghiotantul său personal, colonelul Oster ; filozofia și ideile lui politice sînt identice cu ale mele.

— Și ce-i cu Canaris ăsta ?

Johnny a meditat cîteva secunde, aruncînd un chiștoc și aprinzîndu-și altă țigară, cu o brichetă de aur. Deși fuma mult, nu aprindea niciodată țigară de la țigară ; ar fi fost lipsit de eleganță.

Johnny mi l-a descris pe amiral ca fiind un om sensibil, discret, scund de statură dar neobosit. Îi atribuia o curiozitate debordantă, multă inteligență și un deosebit simț al umorului.

— Lasă impresia că preferă să asculte decît să vorbească, dar atunci cînd vorbește, are strălucirea fulgerului, au fost vorbele lui Johnny.

— E nazist ? l-am întrerupt eu.

— Se spune că nu ar fi, cu toate că stă de vorbă între patru ochi cu Hitler. În calitatea sa de șef al Serviciului de informații nici nu se poate altfel, a continuat Johnny. Se află în relații strînse și cu Reinhard Heydrich, director al S. D.-ului și unul dintre șefii Gestapoului.

S. D.-ul, Sicherheitsdienst, după cum am aflat, era Serviciul intern de informații și securitate, cu alte cuvinte contraspionajul.

Johnny și-a mai turnat o jumătate de pahar de whisky din sticla pe care o lăsasem pe măsuța dintre fotoliile noastre. Se goliseră două treimi din ea, dar Johnny era complet treaz. Cu toate astea, nu prea înțelegeam ce spune. Mă amestecasem și eu în politică la Belgrad și înțelegeam o parte din subtilitățile și din contradicțiile ei, dar nu puteam pricepe nici în ruptul capului schimbarea la față a lui Johnny.

— Ți-am mai spus că nu vreau să îmbrac uniforma. În plus, vreau să fiu liber să călătoresc și să mă țin la curent cu ceea ce se întîmplă în lume, în afara granițelor Germaniei. Așa ceva ar fi imposibil dacă m-aș înrola într-un regiment oarecare, servind drept carne de tun, sau dacă n-aș fi bine înfipt în Abwehr. Iar dacă vrei să te menții acolo, nu poți să simulezi sau să stai pe margine. Trebuie să dai din coate și mai ales să vii cu rezultate.

— Ce fel de rezultate, Johnny ? Tonul meu era puţin cam dur, dar critica pe care o implica a trecut pe lîngă Johnny.

— Ei ! Nimic spectaculos, pentru început. Uite, de exemplu, chiar înainte să plec spre Belgrad, Hans von Dohnanyi — este şi el unul dintre prietenii şi consilierii lui Canaris — începuse să pregătească un raport cu privire la cei mai indicaţi politicieni francezi cu care să se ia legătura cînd Franţa va fi învinsă.

— Poate vrei să spui „dacă şi cînd va fi învinsă".

— Dusko, mă tem că ceasul a şi sosit. Toţi duşmanii Germaniei comit aceeaşi greşeală : subestimează forţa Germaniei, agresivitatea şi hotărîrea lui Hitler. Lumea crede că Franţa nu trebuie decît să-şi vadă liniştită de treabă în spatele liniei Maginot. Lucrurile, însă, nu stau chiar aşa.

— Foarte bine, i-am replicat. Dar dacă Germania este atît de pregătită, voi ar trebui să ştiţi deja care dintre politicienii francezi vor fi dispuşi să colaboreze. Fostul vostru ambasador la Paris ar putea răspunde fără probleme la o asemenea întrebare.

— Sigur că poate. De altfel, a şi făcut-o. Dar Abwehrului i s-a cerut să-şi exprime propria-i părere şi mi-ar plăcea să am şi eu o contribuţie. În spionaj se spune că informaţia este fără valoare cîtă vreme nu este confirmată de surse diferite. Johnny mi-a explicat fără ocolişuri că o astfel de contribuţie la întocmirea raportului i-ar fi şi lui de mare folos, dar că pentru asta are nevoie de ajutorul meu. M-a prevenit că va trebui să-i comunice superiorului său numele meu şi al celorlalte surse.

Întoarsă pe toate feţele, cererea era pur şi simplu explozivă. Johnny o prezenta ca pe un favor personal, dar în realitate era vorba de o acţiune (şi încă una de spionaj !) în favoarea naziştilor. Pe de altă parte, totul părea destul de nevinovat. Răspunsul putea fi obţinut cu uşurinţă de oricine se învîrtea prin cercurile politice sau diplomatice. Nu vedeam nimic rău în asta şi, în plus, îmi venise şi mie o mică idee.

— Foarte bine, Johnny, i-am spus după ce am luat o gură zdravănă de whisky. O voi face cu o singură condiţie : să nu-mi mai ceri nimic în plus. Mă bucur foarte tare că pot să te ajut să ocoleşti războiul, dar gîndul că-i servesc pe prietenii tăi nazişti mi se răsuceşte ca un cuţit în inimă.

Johnny a dat din cap aprobativ, exprimînd un lucru pentru care nu există cuvinte. Eu am început să mă ocup de detalii şi am stabilit planul de acţiune.

— Cît timp am la dispoziţie ?

— Cîteva săptămîni. Aş dori un raport amănunţit.

— Şi cum să fac să ajungă la tine ?

— Trimite-mi o telegramă la Berlin şi voi veni.

Am obţinut informaţiile fără nici o problemă. Dispuneam de toate relaţiile necesare : prieteni personali, prieteni ai tatălui meu, rude. Mulţi dintre ei erau funcţionari marcanţi ai Ministerului iugoslav al Afacerilor Externe şi experţi în probleme franceze, unii foşti ambasadori sau chiar miniştri plenipotenţiari în activitate. De asemenea, cunoşteam bine cîţiva funcţionari francezi din Iugoslavia. Sarcina mea a cerut timp numai pentru că nu puteam să întreb direct, ci trebuia să o fac în timpul cinelor, dejunurilor sau al diverselor discuţii.

În ciuda rezervelor mele, pînă la urmă misiunea a ajuns să-mi placă, deoarece tema era pasionantă, iar părerile uimitor de asemănătoare, mergînd pînă la coincidenţă. Lăsîndu-i la o parte pe şefii formaţiunilor fasciste din Franţa, care nu puteau fi luaţi în calcul, deoarece nu se bucurau nici de influenţă, nici de prestigiu, aproape toţi au pronunţat aceleaşi cîteva nume. Uneori era menţionat fostul prim-ministru şi ministru al afacerilor externe, Pierre Flandin, alteori mareşalul Pétain, dar primul candidat aflat pe buzele tuturor era fostul prim-ministru, Pierre Laval.

Se considera că trecutul lui Laval grăieşte de la sine. Cît a fost la putere, el a susţinut că Franţa trebuie să evite războiul cu orice preţ, prin realizarea unor înţelegeri cu Hitler şi cu Mussolini. În acest scop, a sacrificat Pactul franco-sovietic blocînd ratificarea lui în parlament, cu toate că, iniţial, îşi pusese semnătura pe el. Flirtul său cu Mussolini venise de hac spiritului Micii Înţelegeri, o alianţă defensivă încheiată de Cehoslovacia, România şi Iugoslavia, bazată în principal pe sprijin francez. Motivul cel mai important în alegerea sa ca prim colaborator era că ura cu furie Anglia. Convingerea lui era că Germania nu poate fi înfrîntă cu nici un chip ; informatorii mei erau de părere că va fi bucuros să se alăture lui Hitler şi, împreună, să învingă duşmanul comun de dincolo de Canalul Mînecii.

Aceasta este esența lungului raport pe care l-am scris, în dublu exemplar, pentru Abwehr. Copia urma să aibă alt destinatar, pe care însă nu voiam să-l abordez direct, de teamă să nu fiu luat drept musafir nepoftit.

Ocazia așteptată s-a ivit în timpul dineului dat de o ambasadă. Eram destul de des invitat la recepțiile de acest fel, probabil pentru a le adăuga un plus de culoare. Eram unul dintre localnicii a căror prezență nu implica nici un risc. Nu vărsam mîncarea pe haine, puteam să port o discuție în cîteva limbi și, în plus, calitatea mea de burlac completa anumite goluri.

Ținta mea era primul secretar al legației britanice, domnul Dew. L-am abordat în momentul cînd a ieșit pe terasă ca să ia o gură de aer. Era o noapte rece, deci puțin probabil să ne întrerupă cineva. Am folosit prilejul și i-am vorbit de însărcinarea dată de Johnny. Domnul Dew mi-a pus multe întrebări și, în primul rînd, dacă am ceva împotrivă ca el să-și informeze superiorii despre această problemă. Sincer vorbind, era exact ceea ce aș fi dorit. Totodată, mi-a cerut o copie a raportului, pe care eu i-am înmînat-o înainte de a-i da lui Johnny originalul. I-am spus lui Dew, și am insistat asupra acestui fapt, că afirmația lui Johnny conform căreia germanii vor ocupa sigur Franța este mai importantă decît raportul meu. Pe mine, ca francofil, asta mă neliniștea, dar primul secretar nu părea deloc tulburat. Nu a spus decît atît :

— Mda. Ar fi bine să țineți legătura cu băiatul ăsta.

„Băiatul ăsta" a venit, și-a luat raportul, iar după cîteva zile mi-a transmis mulțumiri și felicitările oficiale pentru acuratețea lui ; în rest, nimic, am pierdut legătura. Cu toate astea, am observat o schimbare clară în atitudinea ambasadei germane față de mine.

În decursul timpului, afacerile mă purtaseră de mai multe ori pe la ambasadă, unde personalul se purta rece și distant. Fără îndoială, știau că în țara lor sînt o *persona non grata*. După întocmirea raportului asupra Franței, parcă le miroseam a trandafiri. Probabil că cineva le dăduse cuvîntul de ordine. Subit, au început să-mi acorde mici atenții și diversele obstacole de care mă izbeam de obicei au dispărut. Cred că nu a fost numai o schimbare de atitudine oficială ; apăsați de complexul vinovăției, germanii erau deosebit de sensibili la orice semn de simpatie sau prietenie, chiar recunoscători.

Previziunea care stătea la baza raportului meu s-a adeverit : Franța a capitulat. Această victorie a fost privită cu durere în Iugoslavia. Germanii, secondați de prietenii și simpatizanții lor, își etalau aroganța. De teama lui Hitler, guvernul iugoslav se străduia cu disperare să-și dovedească neutralitatea. Intuia că este izolat, lipsit de orice ajutor și că va trebui ori să cedeze, ori să fie strivit. Poporul iugoslav nu gîndea însă la fel. Timp de aproape cinci sute de ani, țara fusese invadată și ocupată periodic, din care cauză exista o veche tradiție a rezistenței. Refugierea în munți era o tactică iugoslavă îndelung practicată. În ciuda încercărilor guvernului de a controla situația, populația era aproape unanim în favoarea Aliaților și gata să se răscoale la cea mai mică provocare, cîntînd *La Madelon* * în cinematografe și huiduind conducerea nazistă în timpul jurnalelor de actualități.

Într-una din călătoriile sale la Belgrad, Johnny mi-a confirmat cît de critică este situația noastră, spunîndu-mi grav :

— O dată cu căderea Franței a dispărut orice speranță de a mai scăpa de Hitler prin vreo acțiune internă.

Către sfîrșitul verii lui 1940, Johnny devenise musafir permanent al locuinței noastre din oraș. În aparență, stătea în Iugoslavia pentru că ar fi început o serie de afaceri comerciale și financiare la Belgrad. Ce e drept, Johnny era un neobosit om de afaceri. Oriunde s-ar fi aflat, mirosea și posibilitatea de a încheia o afacere rentabilă. În micul nostru cerc de amici foloseam cuvîntul „jebseniadă" pentru a desemna o afacere sigură sau vreo șmecherie fără fisură.

Familia mea plecase la Dubrovnik, să-și petreacă vara acolo, iar eu tare aș fi vrut s-o însoțesc și să mă mai urc în vreo barcă, dar Johnny mă amestecase în afacerile lui și nu puteam să lipsesc decît dacă și el și-ar fi lăsat treburile baltă și ar fi venit cu mine. Mi-a fost imposibil să-l fac să părăsească Belgradul, oricît l-am rugat. Era cu totul alt om, nu-l mai recunoșteam.

— Ce-i cu tine ? l-am întrebat în cele din urmă. Doar tu nu ești negustorașul care nu-și poate lăsa prăvălia singură. Ce se întîmplă ?

---

* *La Madelon*, cîntec în vogă în armata franceză în timpul primului război mondial *(n. trad.)*.

Mi-a spus că este foarte preocupat, că de cînd Hitler a cucerit Franța, practic fiecare german este sută la sută alături de el. Asta îl obligă, totodată, să-și controleze permanent atitudinea și să-și ia toate precauțiile, chiar și față de cei mai apropiați prieteni. Pe urmă mi-a îndrugat niște baliverne defetiste, zicînd că Hitler are reputația de a fi infailibil și poate chiar așa și este, căci pînă acum nu a greșit niciodată.

— Este stăpînul indiscutabil al Europei, s-a făcut Johnny ecoul lui Goebbels. În cîteva luni va termina probabil cu Anglia și atunci America și Rusia vor fi bucuroase să ajungă la o înțelegere cu el. E posibil ca Hitler să se țină de promisiune și să schimbe istoria viitorilor o mie de ani.

— Îmi vii cu propagandă, Johnny ? l-am întrebat pe ton de glumă. Dar el a rămas serios.

— Ți-o plăcea sau nu, trebuie să acceptăm realitatea și să ne adaptăm, s-a apărat el. Poate că va trebui să ne integrăm în noua lume a lui Hitler, ca să nu fim striviți.

Eram exasperat și nedumerit.

— Pentru Dumnezeu, Johnny, am protestat cu nervos, unde ai să ajungi ? Vrei oare să îngenunchez și să mă apuc să ling cizme ?

— Îmi pare rău, s-a scuzat. Cred că am fost brutal. Mi-a adresat unul din rarele lui surîsuri, liniștindu-mi întrucîtva gîndurile sumbre. Voiam să ajung la ceva ce știu că nu-ți va plăcea, cu siguranță.

N-am scos nici o vorbă, așteptînd să spună ce avea de spus.

— Ai vrea să cinezi cu un prieten de-al meu, de la ambasada germană ? Sau, mai bine zis, aș putea să-l aduc să ia cina aici ? Poate că ar fi mai discret, nu ne-ar vedea nimeni.

— Este chiar atît de grav ?

— O să vezi după ce vorbești cu el.

N-am mai pus alte întrebări. Era prima și singura dată cînd l-am văzut pe Johnny în încurcătură.

Prietenul pe care l-a adus să ia cina în casa mea arăta exact așa cum mă așteptam să arate un ofițer al ambasadei. După accent, era din Bavaria și se numea Müntzinger, maiorul Müntzinger. Era foarte sigur pe el și de victoria finală a Germaniei. Îmi fierbea sîngele, văzîndu-l cum stă la masa mea, mănîncă din mîncarea mea și îmi bea vinul, dar nu i-am arătat ce simt.

Mi-a displăcut încă și mai mult cînd mi-a zis :

— Serviciul pe care ni l-ați prestat — iar eu am presupus că se referă la raportul despre Laval — a fost clar, concludent și s-a dovedit a fi exact. Posedați talentul de a vedea ceea ce este important. Dorința de a ne ajuta este o dovadă a înțelepciunii politice și a capacității dumneavoastră de adaptare.

Deci variațiuni ale temei pe care mi-o predicase și Johnny ! Mi-am clătit gura cu o sorbitură de vin, dar gustul amar a persistat.

— În viitor, a continuat maiorul, vă veți da seama că aveți nevoie de noi. Acum însă, vă pot spune cu franchețe că noi sîntem cei care avem nevoie de dumneavoastră.

În sfîrșit, maiorul începea să fie concret. Și-a șters gura cu un gest rapid și și-a lăsat șervetul pe masă, cu toate că nu terminaserăm de mîncat. Era evident că nu venise numai pentru a gusta felurile de mîncare pregătite de bucătarul nostru.

— Nu există alianță mai bună decît aceea a interesului comun, a continuat Müntzinger, foarte satisfăcut că a dat naștere acestei perle filozofice. În Belgrad aveți reputația de a fi un liberal, iar necazurile pe care le-ați avut ca student în Freiburg sînt bine cunoscute de multă lume. Nimeni nu vă cunoaște adevăratele sentimente și v-am fi recunoscători dacă lucrurile ar rămîne în continuare așa. În ciuda tuturor tentațiilor actuale, vă rog să nu lăsați pe nimeni să afle că sînteți prietenul nostru. Ne puteți ajuta mai mult dacă toată lumea va crede că sînteți antigerman. Și, apropo, a încercat el să se facă plăcut, sînt sigur că vina neplăcerilor dumneavoastră se datorește în mare parte excesului de zel dovedit de Gestapoul provincial.

Am evitat să-l privesc pe Johnny. Discursul lui Müntzinger fusese pregătit dinainte și aveam senzația că Johnny nu era străin de asta, dacă nu cumva chiar el era regizorul. Am trecut peste asta și am întrebat :

— Ce ajutor doriți ?

— Am să vă spun, mi-a replicat. În cîteva luni, cel mult, Anglia va fi invadată, desigur, dacă nu cumva dă dovadă de înțelepciune și cere armistițiu. Nici o țară nu poate rezista armatei germane. Dumneavoastră ați putea să ne ajutați ușurînd realizarea obiectivelor germane.

Procedînd astfel, invazia ar putea deveni mai puțin sîngeroasă și multe vieți germane și britanice nu s-ar mai irosi.

Poate că se aștepta la aplauze. „Aha!" a fost tot ce am zis, dar se pare că i-a plăcut. Urmam în acel moment sfatul bunicului meu : „Lasă omul să vorbească și o să afli mai mult decît dacă pui întrebări. Și mai străduiește-te ca fața ta să nu exprime ceea ce limba nu vrea să grăiască".

Maiorul a venit la subiect :

— Dumneavoastră sînteți bun prieten cu domnul Banać. În casa acestuia l-ați cunoscut pe ducele de York, de care v-ați ocupat pe timpul șederii sale în Dubrovnik.

Lucrurile nu stăteau chiar așa, dar nu aveam de gînd să i-o spun lui Müntzinger. Îl cunoscusem pe duce în casa lui Banać, dar nu mă ocupasem de el. Aranjasem să fie primit ca membru de onoare al clubului nautic „Argosy" din Dubrovnik, eu fiind unul dintre fondatori și, totodată, îl însoțisem puțin prin oraș.

Mi se părea că știu încotro bate Müntzinger. Aveam în minte raportul despre Laval și credeam că va urma o propunere similară, numai că maiorul a început să-mi vorbească despre cu totul altceva.

— Avem mulți agenți în Anglia, unii excelenți, a început el, dar ne-ar plăcea să avem pe cineva care să poată intra oriunde. Relațiile dumneavoastră ar deschide multe uși. Unele informații nu se pot obține pe stradă. Dumneavoastră ne-ați putea face un mare serviciu. Și noi am putea face la fel pentru dumneavoastră, Herr Popov. Reichul știe să-și arate cu generozitate recunoștința. Veți deveni o persoană importantă pentru viitorul Iugoslaviei.

Asta era deja altceva, nu scrierea unui simplu raport. Îmi cereau, într-o formă lipsită de echivoc, să mă înrolez în serviciul de spionaj german. „Șocat" ar fi un cuvînt nepotrivit pentru reacția mea, dar nici „surprins" nu ar fi corect. Cunoscînd ocupația lui Johnny, în subconștient probabil că eram deja pregătit pentru această ofertă, dar simțeam că adrenalina mea a luat-o razna.

De cînd Müntzinger se urcase la tribună, Johnny nu mai scotea un cuvînt. Îmi evita privirea, contemplînd fumul țigării sau culoarea coniacului din pahar.

— Ce fel de informații ați dori de la mine ?

Cunoșteam răspunsul, dar țineam morțiș să-l aud din gura lui.

— De toate. Politice. (Pauză). Militare. Dar asta nu ține de domeniul meu. Mă aflu aici numai pentru a obține consimțămîntul dumneavoastră. La timpul potrivit, Johnny vă va prezenta persoanelor competente, dacă veți accepta.

— Nu-mi cereți un răspuns imediat ?

— Sigur că nu, a exclamat el cordial. Mai reflectați. Afacerea implică anumite riscuri, dar, ca un bun jucător ce sînt, vă pot asigura că vor fi minime în comparație cu avantajele. Fără îndoială că dumneavoastră trebuie să cîntăriți singur toate elementele. Rămîn în Belgrad cîteva zile. Comunicați-mi prin Johnny hotărîrea dumneavoastră și după aceea vom vorbi pe îndelete. Era foarte sigur pe sine... sau, poate, de mine ?

S-a ridicat de la masă. Eram tot în sufragerie. L-am însoțit pînă la poartă și m-am reîntors imediat în salon, unde știam că o să-l găsesc instalat pe Johnny. Cînd am intrat, tocmai își umplea un pahar stînd cu spatele la mine. Am închis ușa, iar el s-a întors și, fără a mai fi nevoie să-l întreb, mi-a spus :

— Eu aș fi procedat altfel, Dusko, dar ei sînt foarte grăbiți.

— Să punem cărțile pe masă, Johnny. De la o vreme, tu ai tot pregătit terenul. Tonul meu nu era acuzator ; pur și simplu îi prezentam un fapt.

— E adevărat, a recunoscut el. Mi-am închipuit că o să-ți dai seama. Asta ușurează situația.

Johnny a luat sticla de whisky și paharul și le-a pus pe măsuța din fața canapelei, apoi și-a așezat pernele după gustul său și s-a întins pe ele. Ne aștepta o discuție lungă. Eu m-am așezat comod pe blana de tigru din fața căminului, în poziția mea preferată.

— Müntzinger este superiorul meu, a început Johnny. Este foarte apreciat de către Canaris, care are încredere absolută în el. Este principalul recrutor al Abwehrului în Europa centrală. După cum ți-a spus, Abwehrul are oameni în Anglia, dar nici unul capabil să opereze la nivel înalt. Și tocmai asta este ceea ce vor cavalerii de la Tirpitzufer.

— Tirpitzufer ?

— Iartă-mă, uitasem că nu prea cunoști Berlinul. Cartierul general al Abwehrului se află în strada Tirpitzufer nr. 74—76. E renumit.

Nu era greu să-mi imaginez ce fel de renume avea

— Caută cu disperare un om care să se poată mișca în sferele înalte ale societății britanice. Omul trebuie să mai aibă și alte calități, îți dai seama. Multe alte calități. În esență, trebuie să aibă aptitudinile unui superspion. Mi-am permis să te recomand pe tine. Am făcut-o într-un moment de înflăcărare. Am regretat după aceea, dar... era prea tîrziu ca să mai dau înapoi.

M-am ridicat în picioare și am început să mă foiesc dintr-o parte într-alta a camerei ; pur și simplu nu mai voiam să stau lîngă Johnny.

— Cînd mi-ai pus lațul de gît ? Înainte sau după afacerea Laval ? Ori în timpul tranzacției navale ?

— După. După toate astea.

— Deci, atunci m-ai pus doar la încercare. Era o afirmație, nu o întrebare. Eram pe punctul de a spune „mă ademeneai", dar nu eram atît de supărat încît să folosesc asemenea cuvinte. Consideram că ar fi trebuit să fiu, dar în realitate nu eram supărat deloc, din mai multe motive. În primul rînd, aveam încredere în Johnny, iar în al doilea, situația nu era lipsită de interes și nici chiar foarte neașteptată. Nu am fost surprins decît de anvergura ei. Mă așteptam la niște însărcinări mai mărunte, nu să joc rolul unui superspion.

— Dacă vrei, spune-i și așa. Voiam să văd cum reacționezi, a recunoscut Johnny. Și cum reacționează ei. Raportul tău asupra Franței a făcut o impresie excelentă la Berlin. A fost considerat la fel de clar ca documentele Marelui Stat-Major. Apoi ți-au dezgropat dosarul și au obținut o mulțime de alte informații.

— De la tine ?

— În principal de la mine.

— Și într-adevăr au ajuns să creadă că m-am schimbat după Freiburg ?

Johnny a rîs forțat.

— Oamenii, chiar și politicienii duri, naziștii, cred ceea ce vor să creadă. Judecînd după comportamentul tău, ești un om ambițios. Ești fiul unei familii bogate, deci nu trebuie să lucrezi ; și totuși o faci. Chiar din greu. Iar dacă ești ambițios, nu te poți îndrepta decît către germani. Din punct de vedere economic, noi am controlat dintotdeauna Balcanii. Acum cîștigăm și războiul.

— Splendidă analiză de caracter, i-am zis, sarcastic.

— Freud era evreu, rîse Johnny pentru prima oară în noaptea aceea. Doar nu te aștepți din partea lor să-i

aplice teoriile şi să ajungă la concluzia că încerci să rivalizezi cu tatăl tău.

— Nici prin gînd nu mi-a trecut, am zîmbit şi eu.

— Ei bine, a respirat Johnny mai uşurat, cei din Tîrpitzufer mi-au ordonat să te conving şi să te recrutez. Eu nu mă puteam hotărî s-o fac aşa, direct, şi încă atît de repede. Müntzinger şi-a pierdut răbdarea şi s-a hotărît să acţioneze cum ştie el.

Doream să reflectez, să fiu singur. Mi-am turnat un pahar şi l-am dat peste cap.

— Noaptea e un sfetnic bun, Johnny. Somn uşor.

— Sper că mă vei ierta, Dusko, a murmurat el. Mă folosesc de tine şi îmi pare rău, dar altminteri nu voi putea supravieţui.

Nu mă îndoiam de sinceritatea lui, dar nici să accept ideea nu-mi era uşor. Am clătinat din cap, fluturîndu-mi, în acelaşi timp, mîna în semn de rămas-bun.

— Şi încă ceva, a mai adăugat el pe cînd eu deschideam uşa. Dacă vrei să distrugi o echipă, cel mai bine e să încerci să o faci din interior.

L-am străpuns cu privirea şi apoi m-am retras în camera mea. De ce dracu' nu mi-a vorbit aşa de la început ? Tare alambicat mai era şi Johnny ăsta.

N-a fost chip să dorm în noaptea aceea. Nu pentru că ar fi trebuit să mă hotărăsc ; întotdeauna mă decid repede. E inutil să te gîndeşti la acelaşi lucru de cincizeci de ori. Realitatea nu se schimbă. Dar îmi mai lipsea o piesă pentru ca jocul să fie complet.

Oare vor intra englezii în joc ? Dacă nu, va trebui să resping propunerea germanilor şi nu se poate să respingi o asemenea propunere fără să fii pedepsit.

Dis-de-dimineaţă, am dat fuga în strada Milosa Velikog, unde se afla ambasada britanică.

— Vă daţi seama ce vă aşteaptă dacă acceptaţi ? m-a întrebat domnul Dew, după ce a ascultat foarte atent relatarea evenimentelor din seara anterioară. Nu vreau să vă descurajez. Lupta contra naziştilor este singura alternativă de bun simţ, cu toţii gîndim la fel. Dar o asemenea activitate, pentru care vă oferiţi voluntar, este foarte periculoasă. Nu se permite nici o singură greşeală.

— Fiecare face ce poate, domnule Dew, i-am răspuns, făcîndu-mă că nu aud avertismentul. Atît gestul lui, cît şi replica mea îmi sunau ca dialogul unei piese de teatru.

— Ați zis bine, a aprobat domnul Dew. Vedeți, acest gen de afaceri nu este de competența mea, recunoscu el binevoitor. Voi cere unui prieten să vă primească. Sînt sigur că pe el îl va interesa ; vă va chema la telefon pentru a aranja o întîlnire.

Deci, intrasem în joc.

Omul care a telefonat în acea după-amiază, la sugestia domnului Dew, s-a prezentat drept Spiradis. Mi-a cerut să vin imediat să ne întîlnim la biroul britanic de control al pașapoartelor.

Iată-mă deci, pentru a doua oară în aceeași zi, în strada Milosa Velikog. Controlul pașapoartelor se afla într-o clădire situată la circa o sută de metri de ambasadă. Intrînd în biroul lui Spiradis, am constatat că îmi era vag cunoscut. Drumurile noastre se încrucișaseră pe la recepții, dar nici unul din noi nu-și amintea numele celuilalt ; și totuși eram sigur că al său nu este Spiradis. Am înțeles îndată că nu era un simplu funcționar de la pașapoarte. Mai tîrziu, cînd m-am inițiat în activitate, am aflat că era șeful grupei M.I.6 pentru Balcani și că Spiradis era numele lui conspirativ.

Spiradis m-a pus să-i repet povestea pe care i-o spusesem domnului Dew. M-am supus fără să crîcnesc, cu toate că eram sigur că domnul Dew îl pusese în temă. Mai tîrziu am învățat că asta face parte din tehnica spionajului. Spiradis mi-a pus tot felul de întrebări despre cele mai mici detalii și în special în privința numelor.

— Bine, s-a pronunțat el în cele din urmă, aranjîndu-și firele lungi de păr, pieptănate de-a latul peste capul chel. Ne interesează, într-adevăr, foarte mult. Va trebui să cer instrucțiuni la Londra, dar puteți fi convins că vom urmări problema. Spiradis se exprima foarte britanic și totuși se simțea ceva străin în felul lui de a fi.

Comunicațiile între Belgrad și Londra erau în general extrem de lente și acest lucru se accentuase de cînd izbucnise războiul, dar Spiradis dispunea de propriile sale canale. După numai două zile m-a convocat din nou în biroul său. Bucuros să constat atîta operativitate, m-am urcat în B.M.W.-ul meu nou-nouț și am pornit în viteză spre Milosa Velikog.

— Londra dorește să continuați discuțiile cu germanii, m-a informat Spiradis.

— Trebuie să accept propunerea sau numai să-mi beau ceaiul cu ei ? — l-am întrebat. Frazeologia birocratică cu dublu înțeles m-a iritat dintotdeauna.

Ochii lui Spiradis s-au îngustat. Și-a frecat nasul lui mare între arătător și degetul gros, probabil pentru a-și ascunde un zîmbet.

— Trebuie să le acceptați propunerea. Fiți binevoitor, dar nu forțați nota. Cereți timp ca să vă lichidați afacerile și să vă pregătiți de călătorie.

— Este cît se poate de normal, am fost eu de acord.

— Da. De asemenea, noi mai vrem să le sugerați că aveți un prieten la Londra, să zicem un diplomat iugoslav, care duce lipsă de bani, că sperați să obțineți ajutorul lui și că-l veți convinge să trimită informațiile prin valiza diplomatică.

— Cum se numește ?, l-am întrebat eu. Müntzinger va dori să știe asta. Și el este avid de nume, ca și dumneavoastră.

Spiradis a ridicat din umeri.

— Inventați ceva. Spuneți-i că nu puteți să-i dezvăluiți numele. Iar acum, a zis el, ochindu-mă cu creionul, să vorbim despre călătoria dumneavoastră la Londra. Nu știu ce planuri au germanii, dar e absolut necesar să aveți un pretext plauzibil. Se presupune că trebuie să ne induceți în eroare. Cea mai bună acoperire ar fi un pretext autentic. În cazul dumneavoastră, nu prezintă nici un fel de problemă. Ca avocat, v-ați aflat în relații cu multe firme britanice. Vă puteți continua activitatea, dar la o scară mai mare, care vă va obliga să mergeți la Londra. Va trebui să găsiți niște clienți care să fie de acord să-i reprezentați acolo. Noi vă vom acorda întregul nostru ajutor, în special în ceea ce privește certificatele maritime.

— În acest caz, l-am asigurat, sînt convins că voi găsi oricîți clienți doriți.

Certificatele maritime erau documentele prin care se aprobau mărfurile transportate pe mările controlate de englezi. În absența lor, navele erau supuse sechestrării. Englezii erau cît se poate de atenți, chiar zgîrciți cînd venea vorba de acordarea certificatelor maritime pentru Iugoslavia. Prevăzînd o posibilă invadare a țării mele de către Axă, ei se temeau că s-ar putea acumula aici mari stocuri de mărfuri care să cadă, apoi, în mîinile inamicu-

lui, ca să nu mai vorbim de posibilitatea ca ele să fie revîndute germanilor.

Lăsînd chestiunea cea mai delicată la sfîrşit, după ce am căzut de acord asupra amănuntelor, Spiradis mi-a zis aşa, parcă în treacăt :

— Apropo, să nu-i spuneţi nimic domnului Jebsen despre relaţiile pe care le aveţi cu noi.

— Dar practic el m-a trimis aici, am obiectat.

— Practic, a repetat Spiradis, dînd cuvintelor o cu totul altă semnificaţie. În această activitate, cu cît vorbim mai puţin, cu atît mai bine.

Deşi îmi venea greu să recunosc, Johnny devenise oarecum o enigmă pentru mine. Prea se înclina cînd într-o parte, cînd într-alta. Poate că era un pragmatic, cochetînd cu ambele tabere.

— În orice caz, am conchis eu, probabil că va ghici.

— Să ghicească !

Aşa am şi făcut. Nu i-am spus lui Johnny decît că am aranjat să plec în Anglia şi că am un prieten diplomat care ar putea să mă ajute. Johnny nu m-a întrebat nimic altceva : eram sigur că şi lui îi convine aşa.

Următoarea întîlnire cu Müntzinger, aranjată de Johnny, m-a agasat şi mai tare decît prima. După cum observasem mai înainte, era plin de sine.

— Sînt un bun psiholog, a jubilat el. Ştiam că veţi ajunge la concluzia corectă. Johnny mi-a spus că din proprie iniţiativă aţi şi trecut la treabă. Foarte bine. Asta este exact ceea ce vă cerem într-o activitate ca a dumneavoastră. Cine este prietenul diplomat ?

— Un vechi prieten. Pot garanta pentru el.

— Sînt sigur că puteţi, dar cum se numeşte ?

— Singura condiţie pe care mi-a pus-o a fost să nu-i destăinui numele.

— În spionaj, mi-a explicat Müntzinger, informaţiile sînt inutile dacă nu se leagă de un nume. Nu le putem aprecia valabilitatea.

— Vă pot promite că veţi cunoaşte sursele informaţiilor. m-am eschivat eu. Prietenul meu va fi numai un intermediar.

— Bine, pentru moment e în regulă, dar mai tîrziu cred că va trebui să insist asupra numelui său.

— Voi încerca să-l determin să se răzgîndească.

Din fericire, niciodată nu ne-am mai încrucişat spadele asupra acestui punct. Pînă să trebuiască să-i destăi-

nui identitatea am reuşit să mă descotorosesc de falsul prieten diplomat.

În timp ce vorbea, Müntzinger mîngîia o frumoasă servietă diplomatică din piele de crocodil. Era nouă şi arăta la fel ca acelea pe care le văzusem în vitrină la Hermès, magazinul de pe bulevardul Faubourg St. Honoré din Paris. Fructele ocupaţiei începeau să se vadă. I-a deschis încuietoarea, a băgat mîna în interior şi a scos de acolo un flacon metalic.

— Luaţi-l, mi-a zis, susţinîndu-l ca şi cum mi-ar fi înmînat un tezaur. Îl veţi da prietenului dumneavoastră. Este cerneală simpatică. Cînd se întoarce la Londra ?

— În următoarele două săptămîni.

— Bine. Curînd voi pleca şi eu, dar am să vă las sub tutela lui Jebsen. El vă va înmîna o serie de întrebări pe care să le transmiteţi prietenului dumneavoastră, care va trebui să răspundă scriind cu aceasta. A arătat spre cerneală, bucuros ca un copil de surprizele profesiei sale. Totodată, Jebsen vă va instrui, vă va învăţa cifrul, vă va informa asupra contactelor pe care le veţi avea şi multe alte lucruri. Veţi fi foarte ocupat din momentul acesta şi pînă în ziua plecării.

Müntzinger s-a despărţit de mine cu căldură, ca şi cum aş fi fost deja un membru al clanului, asigurîndu-mă, în timp ce îmi strîngea mîna, că ei au multă încredere în mine şi că, pe de altă parte, problema fondurilor nu trebuie să mă frămînte. Îmi vor rezerva o importantă sumă de bani. Mulţumirile mele au fost oarecum reci, dar nu cred că acest „fin" psiholog a băgat de seamă.

Cîteva zile mai tîrziu, Müntzinger mi-a trimis prin Johnny un lung chestionar pentru prietenul meu din Londra. L-am înmînat lui Spiradis, împreună cu cerneala simpatică. El a fost impresionat mai mult de chestionar. În ce priveşte cerneala, după spusele lui, a englezilor era mai bună. Întrebările prezentau interes în măsura în care dezvăluiau ceea ce, poate, le era necunoscut germanilor. Chestionarul indica totodată ce zone îi interesau pe germani, care voiau în special date despre măsurile de apărare de pe coasta sudică, de la Wash pînă la Southampton. În chestiuni militare, îi interesa tot ceea ce prietenul meu ar fi putut descoperi, în orice privinţă : situaţia diviziilor, brigăzilor sau posturilor de comandă şi numele ofiţerilor. Îi interesau în mod deosebit tunurile antitanc, dar voiau să afle cîte ceva şi despre alte tipuri de arme,

despre industrie în general și despre industria de armament în special. Apoi, mai erau și multe întrebări cu caracter politic, similare acelora pe care mi le formulaseră cu privire la Franța. Care erau dușmanii lui Churchill ? Cine era de părere, în Anglia, că războiul ar trebui să se termine rapid ? Cine era în favoarea începerii negocierilor de pace cu Germania ?

Am o memorie fotografică, chiar dacă nu întotdeauna reușesc să țin minte pe timp îndelungat un lucru, așa că nu mi-a trebuit mult ca să învăț lecțiile predate de Johnny. Ceea ce însă mi-a luat timp și a cerut multă alergătură au fost pregătirile pentru activitatea comercială care urma să-mi asigure acoperirea. De fapt, m-am văzut obligat să creez o firmă de import. Am reușit, prin relațiile pe care le aveam la băncile iugoslave, să-mi procur o listă a mărfurilor de primă urgență cerute de clienții lor. Apoi, i-am vizitat pe clienți și am pregătit cîte un dosar pentru fiecare, iar dosarele le-am dat englezilor.

Chiar cînd era nebunia mai mare, mi s-a stricat B.M.W.-ul. Mecanicul meu a constatat că am un piston defect. Reparația urma să ia ceva timp, căci piesele de schimb erau greu de găsit, iar motorul trebuia dat jos complet. Șoferul familiei, Bozidar, s-a oferit să mă ducă, pe unde aveam nevoie, cu Buickul tatălui meu. Familia era încă la Dubrovnik, așa că el nu prea avea de lucru. Asta ar fi trebuit să-mi dea de gîndit, căci Bozidar era puturos și de obicei nu lucra mai mult decît strictul necesar, dar noi toți îl iubeam. Mă învățase să conduc pe cînd încă nu împlinisem cincisprezece ani. Era un șofer dibaci, cu toate că era sașiu. Noi glumeam pe seama lui, zicînd că e în stare să vadă atît înainte, cît și într-o parte, în același timp.

Într-o dimineață, la cîteva săptămîni după ce am devenit pasager, Johnny a dat buzna în camera mea, fără a se deranja să mai bată la ușă. Era afectat, atît cît îi permitea firea lui flegmatică, și vîntura un vraf de hîrtii.

— Bozidar te vinde, a strigat el. Uită-te ! și mi-a vîrît hîrtiile sub ochi.

Eu tocmai mă trezisem, iar draperiile nu erau încă trase, așa că nu vedeam să citesc.

— Ce-i asta ?, l-am întrebat.

— Nouă pagini ale unei liste cu aproape fiecare întîlnire și fiecare persoană pe care ai văzut-o în ultimele două săptămîni. Abia acum cîteva ore am descoperit-o.

Müntzinger mi-a telefonat, însărcinîndu-mă să preiau lista. Înainte de a se întoarce la Viena, l-a recrutat pe Bozidar ca să te spioneze. Servitorul tău fidel te-a vîndut pentru două mii de dinari.

Eram încă buimac de somn și cu greu îmi puteam crede urechilor.

— Bozidar ?

— Da, Bozidar. Chiar eu i-am dat alte două mii de dinari azi dimineață. Am sarcina de a-i trimite lui Müntzinger raportul.

— Bozidar, am gemut. Deci, canalia mi-a sabotat mașina.

Am aprins lumina și mi-am aruncat o privire asupra raportului. Era destul de cuprinzător, dar nu i-am sesizat imediat adevărata importanță. Am ridicat din umeri.

— În afară de faptul că oferă o listă destul de incompletă cu numele și adresele prietenelor mele, nu văd nimic rău în ea.

Johnny și-a luat înapoi hîrtiile.

— Nu ? Ce zici despre asta, mi-a arătat el cu degetul. Apoi asta ; și încă de patru ori. Aceeași adresă din Milosa Velikog.

— Oh ! Acesta este biroul de pașapoarte, unde am înaintat cererea de viză pentru Anglia. Justificarea o aveam deja pregătită.

— De șase ori ? Las-o mai moale, Dusko !, s-a răstit Johnny. Tot acolo este și sediul serviciului de informații britanic din Iugoslavia.

— La dracu' ! L-am înjurat mai mult pe Spiradis decît pe mine. Eu eram începător, dar el ar fi trebuit să cunoască regulile jocului și să nu-mi dea întîlnire în biroul lui.

— Sper că asta nu va compromite acțiunea. Aveam și eu planurile mele.

— Auzi, dacă o compromite !, a pufnit Johnny. Tu ești compromis, tu și oricine are legătură cu tine : prietenii, familia... Ar fi trebuit să-i cunoști deja pe naziști. Dacă te suspectează cît de puțin, te vor face bucăți. Iar după aceea se vor năpusti și asupra familiei.

Am început să mă învîrt ca un leu în cușcă, înjurîndu-i pe naziști, pe mine însumi și pe Bozidar. Faptul că ai mei și chiar și Johnny ar putea fi implicați în această încurcătură mă făcea să mă urc pe pereți. Nu numai că

nu reuşisem să mă răzbun pe naziști, dar le serveam încă o ocazie de care să se lege.

— Johnny, i-am zis disperat, cît timp avem la dispoziție ? Cînd trebuie să predai raportul ?

— Ar fi trebuit să-l trimit azi. Voi încerca să-l blochez o zi sau două, dar nu mai mult.

— Crezi că vom putea scrie un raport fals ?

— Aşa mă gîndeam şi eu, a răspuns Johnny. Dar mai e şi Bozidar. Trebuie să fim absolut siguri că nu va vorbi.

— Am eu grijă de Bozidar, i-am promis. Lasă-mi şi raportul. Voi ticlui unul nou pe care îl vei avea gata mîine.

M-am gîndit la fel de fel de variante ca să-l fac pe Bozidar să tacă. Puteam să-l amenint, să-l plătesc regeşte sau să-l bag la răcoare sub o acuzaţie falsă. În cele din urmă, m-am hotărît să-l trimit undeva departe, unde să fiu sigur că va şi rămîne. Am început să mă gîndesc cum să procedez. Familia ar fi trebuit să afle şi ea. Eram obligat să-i informez cît de cît asupra pericolului la care eram expuşi cu toţii. Sau poate că nu chiar toată familia ar trebui să ştie. Pînă la urmă am hotărît că ar fi suficient să ştie Ivo, fratele meu.

Ivo era căsătorit şi de cîţiva ani lucra ca doctor în Belgrad. L-am găsit în cabinetul său din strada Dobracina, nu departe de casa noastră.

— Doctorul mai are de văzut un pacient, mi-a spus asistenta lui Ivo.

— Aştept, dar spuneţi-i că e urgent, am rugat-o. Ca şi Johnny, foloseam rar cuvîntul „urgent". Ştiam că Ivo o să înţeleagă.

Ivo şi cu mine sîntem atît de uniţi, încît, atunci cînd i-am povestit, nu s-a supărat că nu-i spusesem mai înainte. A înţeles că tot i-aş fi spus pînă la urmă şi că, dacă n-o făcusem pînă atunci, era pentru a-l cruţa de griji.

— Deci, crezi că îl poţi trimite undeva pe Bozidar şi să-l faci să tacă ? m-a dojenit Ivo. Aşa, pur şi simplu ? a mai adăugat, pocnind din degete. Hai să fim serioşi. Bozidar este corupt. Ştiu că ne-a plimbat pe amîndoi pe umerii lui. Asta-i face comportarea încă şi mai odioasă. Acum Bozidar a devenit pentru noi ca un fel de cancer. Nu mai avem cum să-l schimbăm. Cît va trăi, va fi o permanentă ameninţare pentru tine. Cît va trăi, indiferent unde s-ar afla, a întărit Ivo.

Ştiam că Ivo avea dreptate. În subconştient şi eu simţeam la fel.

— Lasă-mi-l în grijă, propuse Ivo. E mai bine să nu fii direct implicat, în cazul că germanii vor face vreo anchetă.

— Nu fi prost, Ivo, i-am zis eu, emoționat. Asta-i treaba mea. N-are rost să te amesteci în așa ceva.

— Dar vreau să mă amestec, mi-a răspuns Ivo. Nu se poate să ne ascundem capul în nisip. E o chestiune de supraviețuire. Ori luptăm, ori murim striviți.

— Bine, dar tot problema mea rămîne, am insistat.

— Fie, este problema ta, mi-a răspuns Ivo cam supărat, dar contează pe mine în orice altă problemă. Să nu uiți !

A trebuit să aștept căderea nopții pentru a-mi realiza planul. Se pare că moartea sau, cel puțin, mesagerii ei își fac treaba mai bine pe întuneric.

Ca și în alte țări, în Iugoslavia tribunalele încredințau de regulă avocaților începători sarcina de a-i apăra pe săraci. Frecvent, dacă nu chiar întotdeauna, săracii erau tineri și începători în ale meseriei, tineri delincvenți care încă nu cîștigau suficient pentru a avea propriii lor avocați. Apărasem și eu cîțiva criminali, iar doi dintre clienții mei mi-au mulțumit, oferindu-se să-mi plătească în natură oricînd voi avea nevoie de ei. Era un fel de ofertă pe care nimeni nu o ia în serios, deși este făcută ca atare. Clienții mei aveau un mod de viață care le permitea să facă un astfel de serviciu. Eu nu apelasem niciodată la ei. Nu pînă atunci.

În noaptea aceea, înainte de a pleca de acasă, m-am dus în vîrful picioarelor pînă la camerele de serviciu, să văd ce face Bozidar. Radioul cînta. Prin gaura cheii l-am văzut stînd într-un fotoliu vechi ce făcuse parte din mobilierul bibliotecii. Asculta melodii populare.

M-am asigurat astfel că nu voi avea „coadă". Aveam convingerea că nu mai există alt urmăritor, dar, precaut, am ieșit pe furiș pe ușa din dos. Mă îmbrăcasem cu un rînd de haine vechi, pe care le foloseam la vînătoare, ca să pot trece neobservat acolo unde mă duceam, într-un cartier rău famat din portul Belgradului, pe malul Savei.

Cei doi tineri clienți ai mei aveau obiceiuri fixe, erau nelipsiți de la locul lor, într-un bar unde îmi spuseseră că îi pot găsi întotdeauna după cină. Cel care stătea cu fața spre ușă m-a văzut intrînd. Un zîmbet i-a luminat chipul. Era sincer bucuros să mă vadă. Amîndoi fuseseră acuzați de agresiune, dar eu am reușit să obțin suspendarea sentinței, demonstrînd că se aflau în legitimă apărare.

— Ia-ți, nene, un pahar, și spune ce te doare, m-a îndemnat el în timp ce celălalt mă bătea prietenește pe spate. Erau tipi cu experiență. M-am așezat la masa lor și am cerut un rînd.

— Sînt șantajat. Șoferul lui taică-meu, le-am explicat.

— Păi, să-l învățăm minte ? m-a întrebat unul.

— Nu, bă, nici o chestie ; acu' o-ntinde și p-ormă vine iar, i-a zis al doilea.

— Așa și face, l-am aprobat eu.

— S-a marcat ! Atunci, la șanț cu el, a zis unul dintre prietenii mei, ridicînd paharul.

Am căzut de acord cu ei să găsesc un pretext, o însărcinare, ca să-l scot pe Bozidar din casă în acea noapte. Le-am spus că, dacă va fi necesar, le voi procura alibiul, dar ei n-au dat importanță chestiunii, siguri pe ei că vor duce treaba la bun sfîrșit. Au protestat sincer cînd am dat la iveală un teanc de bani. Știam că treburile cu care se ocupau ei nu le aduceau în general cine-știe-ce cîștig, așa că am insistat. Pentru prima dată în viața lor, chiar dacă nu aveau habar, urmau să comită un act socialmente util și m-am gîndit că pentru asta meritau o recompensă.

Acordurile muzicale continuau să se audă din camera lui Bozidar. Era unu noaptea. Am ciocănit la ușă. Bozidar mi-a deschis, scărpinîndu-se la piept prin cămașa desfăcută.

— Îmi pare rău că te fac să ieși la ora asta, i-am zis, întinzîndu-i un plic închis și o hîrtie de o sută de dinari. Vreau să-l duci imediat domnului Bogdan Savić. Locuiește cîteva străzi mai încolo... pe Car Dușana 195. Nu trebuie să scoți mașina.

Bozidar era învățat cu ciudățeniile mele. Și-a dat peste cap smocul de păr de pe frunte, bombănind că se duce. Am dat să plec, dar am simțit că mi se face rău.

— Ascultă, Bozidar, i-am zis, inventînd ceva pe loc, dîndu-i o ultimă șansă ca să mărturisească și să-și ceară iertare. Nu-i așa că te-am făcut să alergi prea mult în aceste ultime săptămîni ? Pari obosit, supărat. S-a întîmplat ceva ?

— E adevărat, gospar Dusko, mă faceți să alerg mai mult decît tatăl dumneavoastră, a zis el.

— Nu trebuie să mă mai duci, dacă ești obosit. Voi folosi taxiul.

— Oh, nu, nu, a răspuns el în grabă. Îmi face plăcere să vă fiu de folos.

„Să-i fii de folos lui Müntzinger", mi-am spus. „Ei bine, canalie bătrînă, în clipa asta ai pierdut recursul. Tribunalul îţi mulţumeşte pentru că ţi-ai semnat propria sentinţă."

Nu le-am cerut celor doi clienţi ai mei să-mi spună cum vor proceda. Le-am spus numai că vreau ca trupul să fie găsit. Dispariţiile atrag după sine mai multe cercetări decît decesele.

Cînd, dimineaţă, au sunat cei de la poliţie, am reuşit să par cu adevărat surprins. Cei doi tîlhari ai mei lucraseră ca la carte. Poliţia mi-a spus că Bozidar a murit împuşcat în timpul unui jaf sau cam aşa ceva, la staţia de triaj a căilor ferate. După părerea lor, fusese implicat într-o încercare de furt dejucată de cîţiva paznici feroviari.

Aşa cum se cuvenea, am plătit înmormîntarea lui Bozidar. Nu avea rude apropiate şi am fost singurul care i-a trimis flori. Dar numai de formă. În ce mă priveşte, consider că Bozidar a fost primul colaboraţionist din Iugoslavia.

Jebsen i-a trimis lui Müntzinger falsul raport al lui Bozidar şi n-am mai auzit nimic despre el. De Bozidar nu a întrebat nimeni. Remarca lui Johnny, care ştia ce se întîmplase, mi s-a părut curioasă.

— Eşti un om hotărît, Dusko, mi-a zis. Spune-mi sincer, m-ai omorî şi pe mine dacă ai descoperi că nu am jucat cinstit ?

— Tu niciodată nu vei juca necinstit, Johnny, i-am răspuns, întrebîndu-mă ce l-a făcut să pună această întrebare.

După alarma cu Bozidar, lucrurile au mers foarte liniştit timp de cîteva săptămîni. Aşteptam veşti şi de la Berlin şi de la Londra şi ambele părţi întîrziau să răspundă. Londra nu trimitea răspunsurile la chestionar, iar Berlinul îmi amîna permisiunea de a pleca la Londra.

— Trebuie să le predai ceva, m-a prevenit Johnny. Müntzinger cere răspunsurile. Dă-i ceva, chiar dacă nu totul. Trebuie să le arăţi cine eşti. Dar chiar şi după aceea, să nu mai comiţi niciodată greşeala de a te crede în siguranţă. Vor mai apărea şi alţii ca Bozidar.

— Dacă m-ar lăsa să plec la Londra, aş putea să mă ocup personal de chestionar, am subliniat eu. De ce crezi că mă blochează ?

— Nu pot decît să presupun, ce e drept, oarecum mai în cunoştinţă de cauză, a zis Johnny. Tu, băiete dragă, vei fi cuplat la roata mare a maşinii noastre de spionaj. E ne-

voie de timp pentru a o pune în mișcare și pentru a avea siguranța că nu apar defecțiuni tehnice. Eu bănuiesc că Berlinul te vrea aici, sub puterea lui, pînă cînd te verifică din toate unghiurile.

Cînd am încercat să urnesc lucrurile în partea britanică, Spiradis, pe care acum îl întîlneam cu mare precauție, insista :

— Va trebui să aveți răbdare.

— E aproape sfîrșitul lui august, i-am reamintit. Germanii mi-au dat chestionarul la jumătatea lui iulie. Este vorba de răbdarea lor, nu de a mea. Și vă pot spune că nu prea mai au.

— Voi trimite un mesaj urgent la Londra, a promis el.

La cîteva zile după aceea, Londra a trimis instrucțiuni. Erau dornici să ajung la ei și inventaseră un plan pentru a-i pune în mișcare pe nemți, cărora urma să le arăt o scrisoare, chipurile din partea prietenului meu, diplomatul, în care acesta îmi spunea în ce situație se află.

Întocmită pe hîrtia ambasadei iugoslave din Londra, scrisoarea avea următorul text :

Dragă Dusko,

Îți înțeleg nerăbdarea. Am achiziționat un număr important de piese de porțelan Ming pe care dorești să le faci cadou mamei tale, dar, din păcate, nu ți le pot trimite prin valiza diplomatică, pentru că sînt prea fragile și prea voluminoase. Mai mult decît atît, Foreign Office-ul este din ce în ce mai lipsit de bunăvoință și ne cere să limităm corespondența la strictul necesar.

Îți propun să iei personal porțelanurile cînd vii la Londra sau să aranjezi să vină cineva să le ia. Altfel, va trebui să aștepți pînă la viitoarea mea călătorie la Belgrad.

Apropo, am cheltuit banii pe care mi i-ai avansat pentru cumpărături. Dacă vrei să completezi colecția, îți propun să mai aduci fonduri.

Al tău, Bata.

— Cine-i Bata ? m-a întrebat Johnny cînd i-am dat scrisoarea spre a i-o trimite lui Müntzinger. Credeam că omul își va păstra anonimatul.

Şi-l păstra. Johnny nu învăţase prea multe din limba noastră grea. „Bata" înseamnă „frăţior", un nume de alint în iugoslavă.

Întocmai precum calculase Londra, scrisoarea a determinat Berlinul să-mi dea aprobarea. Am fost instruit cum să-mi fac pregătirile de călătorie, complicate şi îndelungate.

Primul obstacol era că, fiind ofiţer în rezervă, nu puteam pleca din ţară fără permisiunea Ministerului de Război. A fost nevoie de multe intervenţii personale pentru a o obţine. Restul era chestiune de aranjamente. Trebuia să trec prin Italia dar de acolo nu mi se mai permitea să ies dacă aveam viză pentru Anglia. Pe de altă parte, Portugalia nu-mi permitea să intru decît dacă aveam viză de călătorie în altă ţară. Soluţia a fost să duc cu mine, în secret, o scrisoare de la Foreign Office, prin care mi se garanta acordarea unei vize de către consulul din Lisabona. După ce am scăpat de toate aceste formalităţi, am avut cîte o ultimă întîlnire cu fiecare dintre mentorii mei în materie de spionaj.

Ca să fim siguri că nu ne deranjează nimeni, m-am întîlnit cu Spiradis la Oplenac, un parc întins, aflat la vreo douăzeci de kilometri de Belgrad. Puţină lume îşi făcea drum pe acolo, chiar la sfîrşit de săptămînă, iar în zilele de lucru parcul era practic pustiu. Fix în vîrful monumentului eroilor căzuţi în primul război mondial — la o înălţime de două sute de trepte, de unde puteam supraveghea cîmpia înconjurătoare — Spiradis a găsit că e locul cel mai potrivit să mă instruiască în privinţa îndatoririlor şi obligaţiilor mele de ofiţer britanic. M-a uimit faptul că urma să fiu considerat ca atare. Mai precis, m-a prevenit :

— Acţionaţi ca şi cum aţi fi realmente spion german. Uitaţi că lucraţi pentru noi. În timp ce călătoriţi, străduiţi-vă să daţi impresia că vi se pare că sînteţi suspectat de englezi. Puteţi să fiţi sigur că germanii vă vor supraveghea în fiecare moment. Ochii deschişi, auzul ascuţit, gura închisă. Ţineţi minte nume, adrese, chipuri şi tot ceea ce auziţi de la şi despre germani, dar nu notaţi nimic. Ne interesează în mod special tot ce aţi putea auzi cu privire la o eventuală invadare a Angliei. Numele codificat pe care germanii l-au dat acţiunii este „Operaţiunea Seelöwe" (Leul de Mare). Nu fiţi sceptic, mi-a zis Spiradis, observîndu-mi reacţia. Se pare că nu vă daţi seama cît aţi realizat deja. Aţi izbutit să vă infiltraţi în Abwehr. În mod

normal, așa ceva cere mulți ani de chibzuință. Aveți relații bune sau excelente cu unii dintre ofițerii cu funcții de răspundere din Abwehr. Încercați să aflați ce au în cap. Mîinile lui au mimat o operație pe creier. Cînd ajungeți la Londra, cei de acolo vor pune cap la cap ceea ce deja cunosc cu ceea ce veți putea să le furnizați în plus și orice amănunt s-ar putea să constituie cheia problemelor care-i frămîntă.

Apropo, nu știu exact la ce secție vă vor repartiza. Serviciul de informații britanic se împarte în două unități principale : M.I.6 și M.I.5. În străinătate aparținem de M.I.6, spionaj propriu-zis. Cei de la M.I.5 se ocupă de contraspionaj.

Mai tîrziu aveam să-mi dau seama că, în realitate, am lucrat pentru ambele secții.

Instructajul lui era ca pentru începători, dar a fost util. Altfel, n-aș fi înțeles toate avantajele și importanța poziției mele.

Spiradis mi-a dat, de asemenea, numele legăturii din Lisabona, în caz că voi avea nevoie. Și de această dată era vorba tot de un șef al biroului pentru pașapoarte ; se numea Davis. Hotărîsem să-l abordez cu multă prudență. Johnny mă pusese deja la curent cu faptul că secția pentru controlul pașapoartelor servea adesea ca acoperire pentru M.I.6 și că germanii știau asta.

La sfîrșitul instructajului, l-am condus pe Spiradis să-i întîlnească pe primii agenți recrutați de mine pentru activitatea de informații. Spiradis căuta să-și lărgească rețeaua din Iugoslavia și mă rugase să-l ajut să găsească posibili candidați. Unul era fratele meu, Ivo, altul, un prieten de universitate, Nichola Lukas, născut în Noua Zeelandă, dar de origine iugoslavă. Spiradis i-a acceptat bucuros, în ciuda faptului că, la fel ca toți iugoslavii pe care aveam să-i recrutez mai tîrziu, au pus condiția ca nici una din acțiunile lor să nu fie îndreptată împotriva Iugoslaviei.

Pe Nichola nu l-am mai întîlnit decît după terminarea războiului, la Triest ; ajunsese căpitan în armata engleză. Despre Ivo voi vorbi ceva mai tîrziu.

— Salut, Ivan, mi s-a adresat Müntzinger, cînd a sosit la mine, împreună cu Johnny, pentru a-mi da ultimele instrucțiuni. Am tresărit și el mi-a explicat rîzînd că „Ivan" este noul meu nume.

Plecarea în Anglia îl făcea pe Müntzinger să radieze de mulțumire, căci reflecta meritul său ca mare spion. Era vesel și volubil, așa că pentru prima oară am început să iscodesc un ofițer al Abwehrului, pretextînd nevoia de a cunoaște diverse lucruri despre țara în care voiau să mă duc.

— Ah ! Anglia ar face mai bine să ajungă cît mai curînd la o înțelegere cu noi, s-a făli t el. O vom face să cadă în genunchi, iar dacă nu va fi înțeleaptă, blitz-ul * o va rade de pe fața pămîntului.

— Desigur, nu sînt expert în chestiuni militare, i-am zis umil, dar după cîte înțeleg eu, bombele nu vor face decît să slăbească rezistența de apărare. După aceea va trebui să ocupați locul respectiv. Cum rămîne cu flota britanică ? Doar va trebui să traversăm Canalul Mînecii, nu ?

— De flota britanică se va ocupa Luftwaffe. Și știu sigur că avem cele necesare pentru traversarea Canalului. Există peste două mii cinci sute de șlepuri, aproape tot atîtea șalupe și peste o sută cincizeci de vapoare.

Am fluierat aprobativ. Johnny mi-a aruncat o privire scurtă și pătrunzătoare și a zîmbit în barbă. A înțeles ce urmăream și se amuza.

— Avem și trupe instruite, gata de plecare, a adăugat Müntzinger pentru a mă edifica. Ele nu așteaptă decît ordinul de îmbarcare al Führerului.

Am încercat să scot de la Müntzinger amănunte mai concrete, dar mi-a lăsat impresia că nu știe mai mult. O ținea una și bună cu invincibilitatea armatei germane.

După ce ne-am descotorosit de Müntzinger, pe cînd purtam ultima conversație cu Johnny, mi-a zis șiret :

— Cînd ajung la Berlin, și asta va fi curînd, voi încerca să obțin informații, să-ți satisfac această curiozitate „naturală" pentru „Leul de Mare".

Nu a mai adăugat nimic și nici eu nu am mai făcut vreun comentariu. Era clar că nici nu dorea așa ceva. Dar subînțelesul vorbelor lui dovedea că știe că sînt agent britanic.

---

* *Blitz* („fulger" în limba germană). „Blitzkrieg" (război-fulger) termen folosit pentru a caracteriza campaniile rapide ale Wehrmacht-ului din anii 1939 — 1941 ; „Blitz", termen utilizat în Marea Britanie pentru bombardamentele aeriene germane din septembrie 1940 — iunie 1941 *(F.C.)*.

O dată terminate toate pregătirile, îmi mai rămînea îndatorirea de a mă despărți de familie, așa că am zburat la Dubrovnik. Cu excepția lui Ivo, toți credeau că plec la Lisabona și de acolo la Londra, într-o călătorie de afaceri, pe care ei o considerau nesăbuită. Londra era supusă unui bombardament continuu, zi și noapte, șapte zile pe săptămînă. Ai mei nu-și făceau iluzii că țara noastră putea să scape de război, dar, făcînd plajă sub soarele Adriaticii, le venea greu să-și imagineze că astfel de orori îi vor afecta într-adevăr.

Singurul pe care nu l-am păcălit a fost bunicul. Mi-a făcut cu ochiul în timp ce insistam că nu pot să-mi las baltă afacerile și, mai tîrziu, mi-a zis între patru ochi :

— E război. Nu poți aștepta să vină ei la tine. Las' că știu că de fapt tu vrei să rămîi de tot la Londra. Pe mine nu mă duci.

Celorlalți, nu le-a spus însă nimic.

Capitolul III

Pe la zece dimineața, cu o oră mai devreme decît ar fi trebuit, am ieșit din hotelul Ambassadori și am luat-o pe bulevardul Veneto, spre Café de Paris. „Treff"-ul, cum își numeau cei de la Abwehr întîlnirile, era fixat la unsprezece. M-am hotărît să petrec ceasul de răgaz pe o terasă, privind animația străzii. Conform instrucțiunilor, am deschis ziarul iugoslav „Politika", am pus pe masă un pachet de țigări Morava și o cutie de chibrituri iugoslave.

Cu mult înainte de unsprezece, un domn în vîrstă, cu aspect de profesor pensionar, a trecut de mai multe ori pe trotuar, căutînd cu privirea spre ziarul străin și țigările pe care le aveam în față. Apoi și-a ales o masă aproape de mine, s-a aranjat în scaunul de răchită, făcîndu-l să trosnească, și a tușit ușor.

— E prima dumneavoastră vizită la Roma ?

M-am întors și l-am privit.

— Nu. Am fost de mai multe ori pe aici.

— Ah ! Dar poate că vă interesează să vizitați din nou anumite locuri. Aș putea să vă însoțesc ca ghid, mi-a propus el.

— Nu, mulțumesc, i-am răspuns și apoi am rectificat : Bine, mi-ar plăcea să revăd Vaticanul.

— Sînt expert în ceea ce privește Vaticanul, a zis el. Părea a fi profesionist. Este o dimineață minunată și avem timp suficient. Să opresc o trăsură ?

Răspunsurile lui erau exact cele convenite.

— Bineînțeles, am acceptat eu conform aceleiași înțelegeri. Trăsura urma să ne ducă la întîlnirea cu omul Abwehrului.

M-am uitat la ceas. Era zece și treizeci.

Așa că am pornit de bună credință într-un tur neprevăzut, din care n-a lipsit nimic, de la degetul de la piciorul Sfîntului Petru pînă la frescele lui Michelangelo. Profesorul era cu adevărat expert, neobosit la vorbă și la mers. Admiram frescele și în același timp scrutam figura fiecărui turist, să văd sub care dintre ele se ascunde omul de la Abwehr.

La ora unu, văzînd că profesorul nu dă nici un semn de oboseală și că nici nu mă conduce undeva anume, l-am întrebat răbdător :

— Ce ați zice dacă am vorbi și despre unele treburi serioase ?

Ochii lui au strălucit.

— Cu plăcere, domnule. Este încă devreme, dar aș putea să aranjez ceva pentru după dejun. Alegeți.

Și a scos din buzunarul jiletcii o duzină de fotografii cu femei goale, pe care a început să mi le prezinte una cîte una, descriindu-le calitățile.

Capela Sixtină a răsunat de hohotele mele. Îngrozite, cîteva călugărițe mi-au făcut semn să tac. Am ieșit alergînd din capelă, forțîndu-mă să-mi stăpînesc rîsul, în timp ce bătrînul proxenet le calma pe măicuțe.

După-amiază, recepționerul de la Ambassadori m-a sunat și m-a anunțat că ghidul pe care-l solicitasem mă aștepta în hol. Am izbucnit din nou în rîs și i-am spus că voi coborî imediat. De astă dată era cu adevărat omul de legătură, care s-a arătat nemulțumit că nu mă prezentasem la ora unsprezece fix la Café de Paris. Am renunțat la birjă și la vizitarea Vaticanului ; ne-am urcat în Fiatul lui și ne-am dus spre Villa Borghese. A parcat mașina în dreptul grădinilor, mi-a înmînat două mii de dolari și mi-a spus să aștept un prieten care urma să ajungă la Roma în seara aceea, cu avionul.

Nu m-a surprins prea mult să constat că prietenul nu era altul decît Johnny, care venea direct de la Berlin. M-am bucurat văzîndu-l, dar simţeam că fiecare întîlnire cu el se desfăşoară pe muchie de cuţit. Aveam încredere în el nouăzeci şi nouă la sută, dar încă nu avusese loc între noi o explicaţie decisivă care să clarifice totul.

— Ce bei, Dusko ? Whisky sau şnaps ? m-a tachinat Johnny în timp ce ne aşezam în fotoliile de piele dintr-un colţ izolat al barului Ambassadori.

— Whisky, i-am spus. Trebuie să mă obişnuiesc.

— Whisky şi pentru mine, a cerut el. După ce chelnerul s-a îndepărtat, Johnny a spus : Să bem whisky în sănătatea Angliei care şi mîine se va afla tot la locul ei, judecînd după informaţiile pe care ţi le-am obţinut la Berlin. Ca să-ţi satisfac curiozitatea, bineînţeles, a adăugat el maliţios.

— Au renunţat cumva la planul de invazie, la „Operaţiunea Leul de Mare" ?

— Pentru moment, da. Am aflat de la Amiralitate, şi-a citat Johnny sursa, pentru ca eu să-mi pot da seama de valoarea informaţiei. Există un profund dezacord la Cartierul general suprem. Trupele de uscat, marina şi aviaţia nu ajung la o înţelegere. Generalul Halder, şeful statului major al trupelor de uscat, este convins că va zdrobi repede Anglia dacă marina şi aviaţia îi vor da ajutorul necesar. În primul val al invaziei intenţionează să angreneze o sută de mii de oameni, cărora le vor urma alţi o sută şaizeci de mii, ca întăriri. Planul de bătălie propus de Halder urmează să se desfăşoare pe un front larg.

Johnny vorbea repede şi discret.

Am dat din cap în semn că-l urmăresc.

— Marina cere un front mai mic, pretinzînd că numai astfel poate garanta traversarea Canalului în faţa superiorităţii navale britanice. Strategia marinei ar implica utilizarea unor cîmpuri de mine şi a submarinelor, pentru a proteja flota invadatoare.

— Sînt corecte cifrele pe care le-a menţionat Müntzinger ? Două mii cinci sute de şlepuri, aproape tot atîtea şalupe şi peste o sută cincizeci de vapoare ?

— În mare măsură, da, a răspuns Johnny. Müntzinger n-a exagerat, dar ceea ce n-a spus, sau n-a ştiut, este că ar trebui de două ori mai multe vase pentru a transporta armata pe care Halder intenţionează să o angajeze.

Încă și mai important este rolul Luftwaffei. Marina nu se mișcă dacă aviația nu-i promite controlul absolut asupra zonei invaziei. Și, în ciuda lăudăroșeniilor lui Goering, Luftwaffe nu se poate angaja la așa ceva. Rezultatul este că Hitler se află la mijloc și încearcă să ajungă la compromisuri aproape imposibile, așa că „Leul de Mare" se amînă de la o lună la alta, iar între timp toți așteaptă ca anumite elemente din Anglia — pe care ei le numesc „iubitoare de pace și rezonabile" — să ceară pacea. De cînd Goering a preluat funcția de Mareșal al Aerului și afirmă că va anihila *Royal Air Force*-ul și îi va bombarda pe britanici pînă vor cădea în genunchi, toți sînt dispuși să-l lase să procedeze cum vrea el. Mi s-a spus că Rudolf Hess afirmă că diverse personalități proeminente din Regat caută să ia legătura cu Germania. Știu că în calitate de locțiitor al Führerului, Hess dispune de propriul său mecanism de informare, Verbindungstab, care trebuie să fi cules de pe undeva aceste zvonuri. S-ar putea totuși ca informația să provină și din alte surse. Abwehrul se află în legătură cu niște grupuri naționaliste galeze, despre care se presupune că sînt puternice, iar în rîndurile acestora se spune că Lloyd George va reveni ca prim-ministru și va negocia pacea.

— Bine, Johnny, dar tu ce crezi ?

— Sînt iluzii, stimulate probabil de ceva adevărat. În ultimă instanță, poate vor încerca o invazie în primăvară, dar numai dacă Luftwaffe va nimici R.A.F.-ul. În orice caz, nu pe timpul iernii, cînd e ceață și marea învolburată.

Mi s-a părut interesant ce spunea Johnny ; mereu se referea la „ei" și nu la „noi". Deci nu se simțea una cu naziștii.

Johnny s-a uitat la ceas.

— Destul pentru astă seară ! Am o surpriză pentru tine. Freddy von Kaghaneck se află în oraș. Vom lua cina cu el.

— Freddy ! Așa surpriză, mai zic și eu ! E și el amestecat în afacerea aceasta ?

— Nu, nu are nimic de-a face cu Abwehrul. Și nici nu știe cu ce te ocupi tu. Hitler încearcă să se folosească de influența familiei von Kaghaneck, așa că l-a numit pe Freddy un fel de delegat special pe lîngă Vatican.

În timpul cinei, la restaurantul Alfredo, Freddy mi-a dat tot felul de detalii,

— Am postul cel mai comod pe care şi l-ar putea visa cineva pe timp de război, a rîs Freddy, ca şi cum ar fi avut ceva de ascuns. Îi cultiv pe cardinali şi raportez mai departe confidenţele pe care mi le fac. Dacă nu-mi fac asemenea confidenţe, le inventez. Este un post mult prea bun ca să-l las să-mi scape.

Atitudinea lui Freddy mi s-a părut extrem de ciudată. Fiind aristocrat catolic, comitea deci un fel de *lèse majesté*. Şi nu o făcea din constrîngere. Freddy nu era obligat să lucreze pentru Hitler. Era neîncorporabil, deoarece se născuse şchiop, şi nu l-ar fi bătut nimeni la cap, datorită importanţei familiei sale. Sau, cel puţin, aşa cred.

Nu vroiam să fiu întrebat despre detaliile activităţii mele, aşa că nici eu nu i-am pus întrebări lui Freddy. Pentru oamenii aflaţi în situaţia noastră, prietenia se cufundă într-o ambiguitate ciudată. Pe de o parte vrei să crezi că prietenul este de bună credinţă, dar pe de alta nu poţi conta pe sentimentele lui într-atit, încît să-ţi deschizi sufletul.

Înainte de a părăsi Roma, Johnny mi-a dat instrucţiuni pentru Lisabona.

— Şeful tău de acolo va fi maiorul Ludovico von Karsthoff. El conduce secţia Abwehrului din Lisabona, unul din avanposturile cele mai importante din Europa. Belgia şi Olanda fiind ocupate, Lisabona şi Madridul sînt acum cele două centre principale ale spionajului german şi britanic. Să fii atent cu von Karsthoff : s-ar putea să-ţi devină simpatic. Austriac, născut în Triest, îţi este aproape vecin. Numele lui adevărat — pe care n-ar trebui să-l folosesc — este von Auenrode. Vei lua legătura cu el telefonînd dintr-o cabină publică. Întreabă de Karl Schmidt şi spune că îl chemi din partea vărului său din Stuttgart. Schmidt îţi va cere să revii cu telefonul după zece minute, cînd îţi va spune că e încîntat să te întîlnească, indicîndu-ţi ora şi locul. Să te prezinţi cu o oră mai devreme. Va trece o femeie care îţi va face cu ochiul. S-o urmezi. Sînt sigur că poţi face asta fără prea multe instrucţiuni. Femeia te va duce la o maşină. Te sui în ea fără să scoţi o vorbă şi şoferul te va duce la treff.

— Pare o joacă, am zis eu. Sper să fie frumoasă fata.

— Probabil că va fi. Face parte din acoperire. Altfel, pentru ce a-i urmări-o ? Dar mă îndoiesc că o vei mai revedea. În orice caz, în Lisabona nu de companie femi-

nină vei ducè lipsă în ziua de azi. Poți să-ți alegi femei de orice neam, numai portugheze, nu.

Cum eram pățit de cînd cu întîlnirea nereușită de la Roma. de data asta am urmat cu stricteţe instrucțiunile lui Johnny. Ajungînd cu o oră mai înainte, mă conformasem ordinelor. După cîteva minute, în timp ce priveam o vitrină cu bijuterii de pe Rua Augustus, o blondă zveltă, care sigur nu era portugheză, mi-a făcut prietenos și semnificativ cu ochiul. Am urmat-o de-a lungul cîtorva străzi, pînă am ajuns la un Opel. Limuzina avea un om la volan și motorul oprit. Fata a deschis portiera și s-a așezat pe banca din spate, făcîndu-mi semn să o imit. Mașina a pornit imediat. Nu am schimbat nici măcar o vorbă. Cînd autoturismul s-a oprit undeva, pe parcurs, mi-a spus „rămîneți", și s-a dat jos.

Ne-am îndreptat spre Estoril. Lîngă Cazinou, șoferul și-a întors puțin capul spre mine :

— Aproape că am ajuns. Ghemuiți-vă pe podea, casa ar putea fi supravegheată.

M-am executat. După ce mașina s-a oprit, am constatat că ne aflam în interiorul unui garaj, a cărui poartă o închidea alt bărbat.

Am trecut prin garaj și am intrat în casă. Arhitectura trăda influențe maure din timpul ocupării Portugaliei. Un bărbat înalt, zvelt și prezentabil mă aștepta în salon. Mi-a întins mîna și s-a apropiat de mine.

— Sînt von Karsthoff, mi s-a adresat într-o germană cu accent vienez. Ne face plăcere să vă avem printre noi.

I-am strîns mîna și l-am asigurat că și eu sînt tot atît de încîntat că mă aflu acolo. Von Karsthoff mi-a oferit o cupă și am schimbat banalități despre călătorie, despre Lisabona. A reușit să-mi inspire sentimentul că îl interesează cu adevărat ceea ce discutam, făcîndu-mă să mă simt în largul meu.

— Am primit ordine deosebite în privința dumneavoastră, mi-a spus von Karsthoff cu un zîmbet amabil. Am primit instrucțiuni să vă tratez cu grijă și afecțiune, să vă ajut cu tot ce e necesar. Acum, că vă cunosc, sînt sigur că va fi o plăcere să le îndeplinesc. Le-ați inspirat multă încredere celor din Tirpitzufer și, ca atare, au planuri ambițioase cu dumneavoastră.

I-am mulțumit și am adăugat :

— Sînt convins că va fi o plăcere să lucrez cu dumneavoastră, Herr maior.

Iată un om care merită să fie cultivat la maximum. Dacă aş putea să-i cîştig încrederea, ar fi o sursă foarte valoroasă de informaţii.

Von Karsthoff tocmai îmi explica metodele pe care trebuie să le folosim pentru a ţine legătura în viitor, cînd uşa s-a deschis şi doi cotei au început să se gudure la picioarele lui. După ei, strigînd „Ivan 1", „Ivan 2", a intrat în fugă o tînără. Karsthoff şi-a mîngîiat cîinii, rîzînd din toată inima.

— Nu au nici o legătură cu numele dumneavoastră conspirativ ; e o pură coincidenţă.

M-am întrebat dacă nu cumva von Karsthoff căuta să se ia la întrecere cu Canaris. Johnny îmi spusese că şi amiralul avea doi cotei.

Tînăra i-a întins lui von Karsthoff o bucată de hîrtie.

— Secretara mea, Elizabeth, mi-a prezentat-o el. Vin îndată la tine, i-a promis fetei. Ceva din tonul vocii lui, o anume nuanţă de afecţiune, m-a făcut să cred că Elizabeth era ceva mai mult decît o simplă secretară. Iată încă o persoană pe care merita să o cultiv cu grijă, curtenitor. Nici vorbă să concurez cu superiorul meu !

— Îmi pare rău că v-am întrerupt, a zis von Karsthoff fluturînd nota pe care i-o înmînase Elizabeth. Amiralul Canaris se află la Madrid şi s-ar putea să vină aici. Va dori să vă cunoască, a prorocit el.

Am părăsit vila aşa cum veniserm, stînd culcat în spatele limuzinei pînă cînd am lăsat în urmă împrejurimile şi ne-am convins că nu sîntem urmăriţi. Şoferul m-a lăsat undeva în Lisabona, nu departe de hotelul Aviz, unde mă instalasem. Era cel mai elegant hotel din oraş.

Berlinul îmi spusese să trag la Aviz, despre care, prin serviciul de informaţii britanic, am aflat că era controlat de germani. Cum era un hotel mic şi amplasat într-o grădină, nu puteai să-l părăseşti fără să fii văzut sau urmărit. Încălcînd instrucţiunile, am schimbat brusc hotelul, dar de două ori în timpul cît am stat acolo am constatat clar că bagajele îmi fuseseră percheziţionate. Eram „curat", aşa că nu mi-am făcut griji. Un al treilea incident a fost însă ceva mai amuzant.

Am văzut de cîteva ori, în timp ce mîncam în restaurantul hotelului, o fată deosebit de frumoasă, îmbrăcată foarte vesel. Era însoţită de o femeie mai în vîrstă pe care o luasem drept mama ei sau vreo mătuşă, în nici un caz

o doamnă de companie, căci fata o părăsea imediat după masă și stătea de vorbă cu diferiți tineri.

Probabil că și-a dat seama că mi-a trezit interesul dar, cu toate că a privit de multe ori surîzător în direcția mea, nu eram sigur că avansurile îmi sînt adresate, nu din exces de modestie, ci pentru că la o masă alăturată se afla un rival puternic : multimilionarul rege al cositorului bolivian, Patiño.

Într-o seară, fiind singuri în lift, m-am convins că privirile erau numai pentru mine, dar totul a durat atît de puțin, încît orice posibilitate de a intra în vorbă era exclusă.

În loc să-i spun liftierului la ce etaj să oprească, i-am spus „camera 25". După vechiul meu obicei, am lăsat ușa apartamentului descuiată și m-am dus să fac un duș. Cînd am ieșit, am găsit-o pe fată întinsă pe pat. Se schimbase mai repede decît mine ; nu purta decît un neglijeu transparent, de mătase, care o acoperea și în același timp o descoperea complet. Din ceea ce comandasem mai devreme își pregătise un whisky cu sifon și gheață și mă privea fix, peste buza paharului.

— Bună seara, i-am zis, galant și aproape șoptit.

— Vino lîngă mine, mi-a răspuns, ridicînd mîna în care ținea paharul.

Eu am luat invitația într-un anume sens, dar se pare că ea nu dorea decît să-mi iau și eu un pahar. Mi-a evitat îmbrățișarea și mi-a pregătit un whisky.

— Hai să stăm un pic de vorbă mi-a zis, reproșîndu-mi că mă port fără ocolișuri. Nici măcar nu știi cum mă cheamă.

— Ilena Fodor, i-am răspuns. Recepționerii sînt foarte serviabili.

— Da, e adevărat, Dusko Popov, a zis, arătîndu-mi niște dinți micuți, făcuți parcă pentru a mușca. Dar numele tău nu-mi spune prea multe, iar mie îmi place mai întîi să cunosc omul.

M-a sărutat pe obraz ca și cum mi-ar fi făcut o favoare, prefăcîndu-se că nu-și dă seama că îmi atinge brațul cu sînii.

— Mai toarnă-mi un whisky și vorbește-mi despre tine.

Pseudotimiditatea ei m-a întors pe dos, dar cum voiam să văd ce pune la cale, m-am conformat. Am băut cîteva pahare bune, lăsînd-o să mă iscodească cu privire la originea mea, la opiniile mele, la motivul pentru care mă

aflam în Lisabona. Am mințit-o la primele două întrebări, așa că nu aveam nici un motiv să nu o mint și la a treia. Am inventat ceva pe loc, spunîndu-i că mă aflam acolo pentru a recupera, din însărcinarea unui client belgian, trei tablouri furate : un Gauguin și alte două pînze ale unor neoimpresioniști.

Cred că povestea mea a mulțumit-o, pentru că de cum am încheiat-o, interesul față de mine i-a scăzut brusc. Dintr-o dată, a încetat să mai fie provocatoare și, ca orice tîrfă ieftină, mi-a dat de înțeles că e gata să-și îndeplinească obligația pentru care a fost plătită. A căscat și s-a întins pe pat cu o expresie rece și plictisită, parcă spunîndu-mi : „Acum, mă poți avea". Eu i-am întins sticla în care mai rămăsese ceva whisky :

— Ia asta, ca să adormi ușor. Basmul ți l-am spus, așa că poți să te duci să faci nani.

Mustrarea mea nu a tulburat-o ; a plecat luînd sticla cu ea.

Cînd l-am văzut pe von Karsthoff, după ce am discutat ce aveam de discutat și tocmai ajunseserăm la cîte un pahar, mi-a spus serios :

— Va trebui să renunțați la picturile acelea neoimpresioniste. Munca dumneavoastră nu vă îngăduie să pierdeți timpul cu activități suplimentare.

— Ei nu, am rîs eu, să nu-mi spuneți că ați luat-o în serios. A fost un basm pentru o doamnă tînără și nu foarte cuminte. Dar acum știu : dumneavoastră o să-mi decontați sticla de whisky. Credeam că, în ce mă privește, ați terminat verificările încă dinainte de a pleca din Belgrad.

— Nu sînt eu acela, m-a asigurat von Karsthoff. Eu sînt satisfăcut de dumneavoastră, dar ar trebui să știți că nici unul dintre noi nu este autonom. Sînt eu șeful rețelei de spionaj de aici, dar Abwehr III, secția noastră de contrainformații, se arată și ea zeloasă. S-a întîmplat să aflu povestea numai pentru că unul dintre subalternii mei din Abwehr III a găsit amuzantă maniera în care v-ați descotorosit de fată.

Incidentul mi-a dezvăluit cîte ceva despre ceea ce se întîmpla în culisele spionajului german. Von Karsthoff s-a arătat nemulțumit că alte organizații lucrează în paralel cu Abwehrul. Mi-a explicat că ele erau în principal politice și, ca urmare, periculoase, cea mai perfidă fiind S.D.-ul Gestapoului, condus de Kaltenbrunner.

La altă întîlnire, von Karsthoff mi l-a prezentat pe șeful secției Abwehr III din Lisabona, căpitanul Kramer. Acesta era polițist de carieră, cărunt, tăcut și tenace, și tot ce făcea era temeinic. Nu lăsa pe nimeni să-i scape din mînă, nici chiar pe mine. Cîtă vreme Kramer avea sarcina de a-i depista pe spioni, nu puteam avea nici o clipă de liniște. Chiar dacă von Karsthoff îi dădea ordin să înceteze sau Johnny garanta pentru mine, Kramer își vedea mai departe de treabă, continuînd să mă verifice fără răgaz.

A avea legături cu von Karsthoff era ca și cum te-ai fi aflat în tovărășia unei pantere îmblînzite. Pînă și fizicul lui îți trezea această asociere : era înalt, brunet și cu mișcări feline. În ciuda amabilității de care dădea dovadă, trebuia să fii mereu prevăzător, să nu faci vreun pas greșit în prezența lui.

După cum îmi prorocise Johnny, am ajuns să-l simpatizez pe von Karsthoff, ceea ce, într-un anumit fel, mi-a fost de folos. Nu trebuia să mă prefac prea mult ca să mă aflu în preajma lui. La început făceam în așa fel încît să ajung pe acolo către ora prînzului, pentru a fi invitat la masă, sau mă purtam foarte amabil cu Elizabeth, despre care aflasem că îi e logodnică. După un timp, astfel de artificii nu au mai fost necesare. S-a creat între noi o oarecare afinitate, așa că von Karsthoff îmi căuta și el compania. Ne vorbeam deja la pertu.

În loc să mă dea pe mîna vreunui subaltern, von Karsthoff s-a ocupat el însuși de instruirea mea. M-a învățat să lucrez cu codurile și căsuțele poștale. Mi-a dat apoi un aparat de fotografiat Leica și mi-a arătat cum că-l folosesc. Cu aparatul m-am descurcat, dar ce se face în laboratorul fotografic mă depășea cu totul și cu totul. Era ușor să fac fotografii în maniera lui von Karsthoff. Mi-a spus că, atunci cînd mă aflu lîngă vreo instalație sau alt obiectiv militar, să-i fac o poză fetei care mă însoțește, ca să pară că sînt fotografii turistice.

În ce privește camera obscură, von Karsthoff m-a scutit de această corvoadă, spunîndu-mi să-i înapoiez filmele nedevelopate.

Cîteva zile la rînd, von Karsthoff și oamenii lui au fost teribil de agitați și ocupați cu diverse probleme legate de amiralul Canaris. N-am aflat niciodată dacă a ajuns sau nu la Lisabona. În orice caz, nu a cerut să mă vadă și ar fi fost imprudent din partea mea să pun întrebări

în legătură cu el. Informațiile mi le-am cules din fragmente de discuții sau din conversațiile care se purtau la masă. A fost suficient pentru a-mi face o idee destul de clară asupra misiunii amiralului în Spania și a nereușitei ei.

Am aflat că amiralul venise pentru a continua negocierile cu Franco, pe care Hitler însuși le începuse cu trei săptămîni în urmă, încercînd să-l convingă pe Franco să intre în război și să atace Gibraltarul. Se întîlnise cu Generalisimul la 23 octombrie, în apropiere de Hendaye, la frontiera franco-spaniolă, dar nu s-au înțeles asupra detaliilor. Se zvonea că după aceea, Hitler i-ar fi spus lui Canaris că mai curînd și-ar scoate patru măsele decît să mai stea o dată de vorbă cu Franco. Canaris era prieten bun cu Franco, dar se pare că nici el nu a avut mai mult succes.

Judecînd după spusele lui von Karsthoff, germanii voiau ca Franco să permită trupelor lor să treacă prin Spania pentru a ataca Gibraltarul la 30 ianuarie. Generalisimul a spus „nu" intrării trupelor germane pe teritoriul Spaniei și s-a oferit să realizeze această operațiune cu armata lui dacă germanii îi vor furniza armament și material de război. Dar nu numai atît. El mai voia să i se garanteze că războiul va fi scurt. Cum Canaris nu-i putea spune la ce dată va fi invadată Marea Britanie, Franco i-a răspuns că va lua Gibraltarul numai după ce germanii vor captura Suezul.

Von Karsthoff mi-a vîndut un pont în legătură cu intențiile lui Hitler, spunîndu-mi :

— Cîtă vreme invadarea Angliei nu este iminentă, va trebui să ne concentrăm asupra obținerii de informații referitoare la Africa de Nord.

Cînd am părăsit Aviz-ul și m-am mutat la hotelul Palacio din Estoril, le-am spus că acolo am cum să cunosc mai multă lume și că poate voi obține și ceva frînturi de informații. Totodată, i-am spus lui von Karsthoff că mă mutam din motive personale, că Aviz-ul fusese prea monoton.

În realitate, hotelul Palacio îmi oferea mult mai multă siguranță nu numai pentru că era destul de mare, și deci puteam să mă mișc ceva mai liber, dar mai ales pentru că directorul era George Black, un englez în care puteai avea încredere. Nimeni nu-mi comunicase oficial ce-i cu el și nici nu știu ce i s-o fi povestit lui despre mine, dar

a devenit pe neobservate îngerul meu păzitor. Dacă i se părea că cineva se interesează de mine sau dacă apărea cineva care s-ar fi putut să mă intereseze, Black îmi dădea imediat de știre.

Hotelul Palacio și cazinoul Estoril, din apropiere, formau centrul orașului. În 1940, Lisabona era un univers aparte, o mică enclavă de neutralitate, unde diversele părți implicate în război se frecau unele de altele. Orașul era plin de fel de fel de refugiați de toate naționalitățile. Unii erau bogați peste măsură și își cheltuiau banii de parcă s-ar fi temut că nu mai apucă ziua de mîine, ceea ce, de altfel, era chiar foarte posibil. Alții sărăciseră într-o asemenea măsură, încît vindeau orice, inclusiv pe ei înșiși. Lisabona era înțesată cu oameni de afaceri, nenumărați funcționari internaționali, agenți și spioni de toate nuanțele, unii doar presupuși, alții lucrînd pe cont propriu. Și, în tot cazul, chiar dacă nu erai spion, cel mai adesea tot erai suspectat.

Majoritatea refugiaților așteptau să plece în altă parte, oriunde, numai să fie departe de Europa. Puține locuri rămîneau disponibile la vapor, iar cele de avion erau aproape imposibil de obținut, așa că lumea aștepta și cel mai bun loc de așteptare era cazinoul sau, eventual, hotelul Palacio, dacă îți puteai permite. Cei cu bani veneau să-și omoare plictiseala, pariind pe sume mai mari decît se văzuseră vreodată la Monte-Carlo sau Las Vegas. Săracii veneau sperînd inutil să-și refacă viața. Iar ceilalți veneau pentru a trece neobservați în mijlocul mulțimii.

După mai multe săptămîni petrecute în Lisabona, către sfîrșitul lui decembrie, Royal Dutch Airline m-a informat că am, în sfîrșit, la dispoziție lucrul cel mai rîvnit pe atunci : un loc într-un avion. Biletul a venit pe cale normală, dar, desigur, sforile pentru procurarea lui fuseseră trase de serviciul secret. Majoritatea celor care plecau din Lisabona nu o puteau face decît cu vaporul dacă, bineînțeles, aveau noroc. Prin urmare, avioanele îi transportau exclusiv pe *VIPs* * sau pe acei care dovedeau în vreun fel că au probleme urgente. Adesea, merita să observi aceste persoane.

Avionul K.L.M. a decolat seara de pe aeroportul din Lisabona. Pentru a evita avioanele de vînătoare germane,

* *VIPs, Very important persons* — persoane foarte importante *(n. trad.)*.

pilotul s-a îndreptat spre vest, pe deasupra Atlanticului, după care a luat-o spre nord, spre a se apropia de Anglia printr-o zonă mai ferită. Pentru a preveni eventualele acte de spionaj sau cine știe ce limbi slobode, în momentul cînd avionul a început să survoleze coasta, hublourile au fost acoperite cu plăci de lemn.

Aeronava a aterizat în apropiere de Bristol, pe aeroportul Felton. Am trecut fără greutate prin formalitățile de imigrare și de vamă. Un bărbat cu fața îmbujorată m-a acostat chiar în momentul cînd ieșeam.

— Domnul Popov ? m-a întrebat el încet.

— Da, i-am răspuns, simțind că pe pămînt britanic pot să-mi destăinui oricui identitatea.

— Sînt Jack Horsfall, domnule, s-a prezentat el. Am sarcina de a vă duce în oraș.

Mi-a luat valizele și l-am urmat pînă la un Citroën nou. Horsfall mergea cu mașina parcă mai repede decît avionul, dar graba noastră nu a diminuat cu nimic armonia bucolică a cîmpului. Horsfall era unul dintre maeștrii volanului de la M.I.5. Era șofer de curse profesionist și de fiecare dată cînd a trebuit să fac o călătorie rapidă, însărcinarea de a mă duce avea să-i revină lui Horsfall.

La vreo șaptesprezece kilometri de Londra, Horsfall a încetinit și s-a întors spre mine, zicîndu-mi :

— Asta este !

Am privit înainte ca să mă lămuresc despre ce vorbea. La orizont, cerul era roșu. Nu treceau bine cîteva secunde și se înălța o nouă ciupercă de foc. Bombardierele lui Goering își îndeplineau misiunea noapte de noapte.

— Este o noapte cam fierbinte, a filozofat el, după care s-a lansat din nou cu toată viteza în direcția orașului bombardat.

Părea că nimic nu-i poate opri pe englezi ; Horsfall m-a lăsat la hotel Savoy. Era destul de tîrziu, așa că mă pregăteam să ajung în camera care îmi fusese rezervată. Holul și sălile adiacente erau ticsite de lume și nimeni nu dădea atenție raidului aerian din vecinătate. În momentul cînd semnam în registru, s-a apropiat de mine un bărbat care arăta exact ca eleganții militari britanici din filmele turnate la Hollywood.

— Popov, hello. Apoi mi-a întins mîna. Sînt Robertson.

Nu mă așteptam să-l văd decît a doua zi. Colonelul T.A. Robertson era șeful unei secții din M.I.5, cunoscută sub numele de B.A.1, care se ocupa cu dezinformarea spionajului inamic.

Tar, cum i se spunea lui Robertson, m-a invitat în barul Savoy, unde am luat cîte un sendviș, am băut o bere și am purtat „o mică discuție".

— Am vrut numai să vă cunosc, mi-a explicat Tar. Despre afaceri, vorbim mîine.

Venise de la țară pentru a mă întîlni ; stătea și el tot la hotel Savoy.

A fost prima mea noapte sub bombardament. Probabil că m-am molipsit de calm englezesc. N-am rezistat tentației de a arunca o privire pe afară. Am stins toate luminile din dormitor, am deschis fereastra și, deși era frig, am stat așa cîteva ore. Tunurile antiaeriene trăgeau fără întrerupere, iar bubuiturile lor alternau cu fluieratul și cu exploziile bombelor. Casele se năruiau în flăcări explodînd și ele, gigantic.

Spectacolul m-a impresionat așa cum nimic nu mă mai impresionase pînă atunci. Mi-au trecut prin minte gînduri care, într-o perioadă mai lipsită de griji și mai calmă, par exagerări. N-am putut să nu mă întreb cum de reușeau oamenii să trăiască într-un astfel de infern. Cum de puteau trăi normal, continuînd să stea veseli la masă, să flirteze și să discute politicos, așa cum tocmai văzusem că fac la bar. M-a cuprins o profundă admirație pentru englezi și am avut certitudinea că un popor dotat cu o astfel de stăpînire de sine nu poate să piardă războiul. M-am simțit mai hotărît ca niciodată să contribui cu toate forțele mele la cîștigarea lui.

Așezat acolo ca un spectator, cu scena Londrei erupînd la picioarele mele, m-am văzut obligat să admit că intrasem în acest joc, în parte și din motive care nu erau dintre cele mai demne de admirat. Știam că îmi dăduseră ghes spiritul de aventură și ambiția. Nu-mi era rușine, dar astfel de mobiluri mi se păreau acum lipsite de importanță. Singurul lucru important era oprirea nebuniei acestui măcel. Motivele care mă mînaseră pînă atunci deveneau secundare. Armele mele principale trebuiau să fie minciuna și înșelătoria și urma să cer prietenilor să trădeze, adică să facă ceea ce îndeobște se consideră a fi trădare și se pedepsește ca atare. Eu însumi comisesem

deja anumite acte care ies în afara convenţiilor sociale normale. Inclusiv o crimă. După noaptea aceea, în care am asistat personal la crima legalizată a războiului, nu mai aveam remuşcări. Pentru mine, a fost botezul focului.

Capitolul IV

Sosisem în Anglia şi luasem legătura cu serviciul de informaţii la recomandarea lui Spiradis şi a lui Dew ; Tar îmi făcuse o primire călduroasă într-unul din cele mai elegante hoteluri ale Londrei, aşa că, în naivitatea mea, credeam că sînt deja membru deplin al „firmei". Dar, cu timpul, mi-am dat seama că hotelul Savoy nu era decît o temniţă lustruită. Eram liber, puteam să plec oriunde îmi plăcea, uşile nu erau încuiate, dar încredere în mine nu aveau. Nu încă. S-ar fi putut să fiu un agent german autentic, infiltrat dincolo de prima linie de apărare. Într-o astfel de activitate nimeni nu-şi putea îngădui să aibă încredere în nimeni.

În liniştea unui apartament luxos închiriat special de către serviciul de informaţii, vreo zece, doisprezece ofiţeri m-au supus unui interogatoriu amănunţit, timp de patru zile la rînd. Nu m-am supărat, ba chiar a fost o experienţă pe care am savurat-o. Pe de altă parte, era şi un test psihologic prin care eram pregătit pentru eventualitatea că aş fi tratat în acelaşi fel de către germani. Acolo, la hotelul Savoy, cu conştiinţa curată şi neavînd nimic de ascuns, stăteam relaxat şi încercam să răspund cît se poate de exact, dar mi-am dat seama că dacă aş fi fost pe mîini germane, lucrurile s-ar fi prezentat cu totul altfel. Nu aş fi fost nici pe departe liniştit, căci povestea mea ar fi fost inventată şi s-ar fi putut să conţină contradicţii evidente.

Ofiţerii îmi puneau pe rînd întrebări despre orice amănunt şi fiecare persoană care avea de-a face cu misiunea mea, precum şi despre altele, care nu aveau nici o legătură cu ea. Au reuşit să scoată din adîncurile memoriei mele întîmplări pe care în mod normal nu mi le mai aminteam. Totodată, m-au făcut să-mi văd anumite părţi ale vieţii şi anumite fapte din unghiuri la care nu mă mai gîndisem

pînă atunci. Majoritatea acestor oameni, atît de pricepuți în a formula întrebări erau specialiști în interogatorii; niciodată sau aproape niciodată nu i-am întîlnit mai apoi în vreo misiune operativă. Una dintre excepții a fost Ronnie Howe, care la acea dată era șeful direcției de cercetări penale din Scotland Yard și cu care m-am aflat în relații strînse.

Inchizitorii mei aparțineau tuturor organelor de spionaj: M.I.5, M.I.6, serviciul de informații al marinei și serviciul de informații al forțelor aeriene. Fiecare mă întreba despre lucruri care interesau în special instituția lui. Au apărut, inevitabil, anumite suprapuneri și am putut să observ rivalități, care însă nu se comparau cu gelozia și chiar ura ce domneau între organizațiile germane paralele și pe care le observasem în Lisabona.

Cînd mi s-a cerut să spun ce știu despre „Leul de Mare", de teamă să nu par ridicol, le-am prezentat cu o oarecare rezervă informațiile secrete obținute de la Jebsen. Chestionarele pe care mi le dăduseră germanii păreau să contrazică informațiile lui Johnny. Întrebările lor acopereau în special probleme pe care germanii ar fi trebuit să le cunoască tocmai dacă intenționau să realizeze invazia. Cu și fără ezitări, anchetatorii — care în acest caz erau în principal de la M.I.6 și de la serviciul de informații al marinei — au scos de la mine fiecare crîmpei din discuțiile pe care le-am avut cu Johnny. Păreau sceptici cu privire la amînarea invaziei. E posibil ca informațiile mele să fi constituit noutăți pentru ei. N-aveam de unde să știu. Eu eram cel anchetat, nu ei. Asta este una dintre problemele agentului secret. Rareori cunoaște rezultatul sau valoarea adevărată a informațiilor pe care le furnizează. Singurul lucru pe care-l puteam face în zilele premergătoare lui 30 ianuarie — data proiectatei invazii — era să stau lipit de radio și să cumpăr ziarul imediat ce apărea. Cînd „Leul de Mare" nu s-a materializat, m-am simțit mai mult ușurat decît mulțumit.

De fapt, în acel moment nu eram lămurit, după cum nici anchetatorii mei nu erau mai dumiriți. Ei nu reprezentau decît o verigă a lanțului, transmițînd mai departe ceea ce culegeau de la alții. Informațiile urmau să fie controlate, comparate, clasificate și adăugate la ceea ce se cunoștea deja.

Interogatoriul m-a învățat meserie. Am început să înțeleg metodele, ce trebuia să caut și ce fel de întrebări

să pun. Am început, totodată, să înțeleg mai bine cum să-mi evaluez propriile materiale. Mai tîrziu, pentru a mă edifica pe deplin, m-am uitat din nou la chestionare. Cele ce mi-au fost date la Belgrad indicau clar intenția de a invada Marea Britanie. Cele pe care le primisem la Lisabona tratau aceeași temă, dar am putut să observ alte nuanțe. Întrebările cu privire la producția de armament și alte echipamente indicau că germanii se gîndeau de această dată la un război de durată.

Un reprezentant al Foreign Office-ului, Cavendish-Bentinck, m-a descusut în legătură cu misiunea amiralului Canaris din Spania. Nici de astă dată n-am putut afla dacă englezii dețineau această informație din alte surse.

Unul dintre cei mai remarcabili membri ai grupului pe care l-am cunoscut la hotel Savoy a fost J. C. Masterman, fost decan la Christ College din Oxford, adus la M.I.5 ca să conducă așa-numitul Comitet XX. Comitetul douăzeci, sau „Comitetul cu două fețe", cum i se mai spunea, fusese creat ca să dirijeze complicata misiune a agenților dubli. Unul din obiectivele acestui comitet, așa cum de altfel indica și numele lui, era să-l înșele pe inamic, furnizîndu-i informații false prin propriii săi agenți. Cînd am sosit în Anglia, am fost repartizat să lucrez cu Comitetul XX, unde, temporar, mi s-a dat numele conspirativ de „Cercetașul".

J. C. Masterman era unul din numeroșii intelectuali recrutați pentru a împrospăta și a înviora spionajul. Era nu numai profesor și istoric, ci și fost jucător de tenis la Wimbledon și membru al echipei olimpice de hochei. Cu mult sînge rece și chibzuință, el mi-a temperat impulsivitatea și, fără nici o îndoială, datorită felului cum m-a dirijat am scăpat cu fața curată.

După verificările de la hotelul Savoy, se pare că englezii m-au acceptat. Am început să mă întîlnesc cu noii mei prieteni pe la casele lor, la cluburi și petreceri.

Bombardamentele nu împiedicau cursul normal al vieții sociale britanice, care de fapt era chiar mai intensă decît de obicei, fără îndoială, datorită filozofiei „Hai să mîncăm, să bem și să ne distrăm", ce prevalează în timp de război. Numai că în cazul englezilor veselia nu părea forțată. Acea atitudine se potrivea cu temperamentul și cu obiceiurile mele, dar, din cînd în cînd, mă trezeam, fără să vreau, în anturaje mult prea potolite pentru felul meu

de a fi, exploziv. Iată o greşeală pe care mă străduiam să n-o repet.

Richard Butler, aghiotantul generalului David Petrie, şeful secţiei M.I.5, m-a chemat la telefon cu puţin înainte de Anul Nou, transmiţîndu-mi invitaţia de a-mi petrece sfîrşitul de săptămînă într-o maiestuoasă casă englezească unde mai fusesem în vizită.

— Nu, mulţumesc, i-am zis lui Butler. Am mai fost acolo. Oamenii sînt încîntători, aceşta-i cuvîntul potrivit. Familia a fost încîntătoare, casa a fost încîntătoare, la fel grădina, prietenii, masa şi vinul. Partea proastă e că nu sînt şi eu încîntător. Prefer să-mi petrec ajunul Anului Nou în compania unei cărţi bune sau a unei femei cu temperament.

— Mai curînd în ordine inversă, mi-a răspuns Butler înţelegător. Am să le transmit scuzele tale.

Cîteva ore mai tîrziu, Dick a revenit cu telefonul.

— Am altă invitaţie, prietene. Vino la White's Club, la ora şase, şi îţi voi da toate amănuntele.

A închis înainte ca eu să apuc să obiectez în vreun fel.

Cînd am ajuns, cam indispus, dar foarte punctual, Dick mă aştepta în hol.

— Cineva vrea să te cunoască, mi-a zis, în timp ce mă însoţea spre bar. Ajunşi acolo, m-a condus lîngă o masă izolată la care stătea un bărbat în haine civile. Era slab, cu părul blond închis şi ochi albaştri ; să fi avut cam cincizeci de ani.

— Stewart Menzies, a făcut Dick prezentările cu o expresie strengărească, ştiind că nu voi fi decepţionat de această întîlnire.

Generalul de divizie Menzies nu era altul decît „C", şeful secţiei M.I.6. Contrar versiunii difuzate pentru public, şeful serviciului secret britanic este cunoscut întotdeauna sub numele de „C", nu „M". Primul ofiţer la comanda serviciului de informaţii a fost căpitanul Mansfield Cumming şi de atunci, prin tradiţie, iniţiala lui este folosită pentru a-l desemna pe cel ce ocupă postul respectiv.

— Mi-ar face plăcere să vă petreceţi cu noi sfîrşitul de săptămînă, mi-a spus Menzies după ce am rezolvat problema băuturii. Vom fi în casa fratelui meu Ian, în Surrey, la Little Bridley. Nu vom fi mulţi, aşa că vom putea sta de vorbă.

Menzies nu era căsătorit şi presupun că obişnuia să-şi primească musafirii în casa fratelui său. Pe de altă parte,

venea atît de des la White's — acest renumit club londonez destinat în exclusivitate bărbaților —, încît localul ajunsese să fie cunoscut drept al doilea sediu al serviciului de informații.

I-am răspuns destul de rigid că voi fi bucuros să vin, dar, zîmbind semnificativ, „C" mi-a spus :

— Nu trebuie să vă faceți griji în privința femeilor frumoase. Mama mea, Lady Hartford, încă mai știe cum trebuie să-și trateze musafirii. Are întotdeauna grijă ca printre invitați să se afle și cîteva frumuseți.

— Văd că Dick v-a dat raportul complet, am zis și am izbucnit amîndoi în rîs.

— Ca toți agenții mei. Apropo, vreau să vă felicit pentru rapoartele dumneavoastră, a adăugat el serios. Dar despre astfel de lucruri vom vorbi la sfîrșitul săptămînii.

Dick m-a condus în Surrey cu mașina. Little Bridley era o vilă în stil victorian, situată într-un parc mare, cu gazonul perfect întreținut.

Întregul clan Menzies m-a captivat din prima clipă. Aveam să vin adeseori în vizită la casa din Surrey și chiar să devin nașul primului copil al lui Ian. Ian era maior într-o divizie de transporturi, iar în viața civilă, unul din directorii firmei Lloyds.

Lady Hartford știa într-adevăr cum să-și trateze prietenii. M-a condus în salon, unde se aflau deja cîțiva invitați, și m-a prezentat imediat celei mai plăcute ființe din cîte văzusem de la sosirea mea în Anglia.

— Deci, dumneavoastră sînteți Dusko Popov, replică ea enigmatic. Avea accent german, se numea Gerda Sullivan, iar felul ei de a fi era tot atît de deconcertant ca și combinația celor două nume. Avea mai multe atuuri decît mine, în toate privințele. Era evident că auzise de mine și că aștepta această întîlnire, dar n-am reușit să-mi dau seama în ce fel. Poate cocheta, dar nu eram cîtuși de puțin sigur. În tot acel week-end am curtat-o ori de cîte ori am avut prilejul. Mă accepta, nimic mai mult. Pînă la urmă, m-am lămurit cu privire la accentul său. Gerda era austriacă, iar Sullivan era numele soțului ei de origine engleză, de care divorțase.

— Ne vom revedea la Londra ? i-am sugerat eu la un moment dat.

Gerda avea niște ochi enormi și foarte expresivi, cu care m-a măsurat din cap pînă-n picioare.

— Ne vom vedea foarte des la Londra, mi-a răspuns.

M-am simțit ca și cum aș fi trecut cu bine un examen, dar mai era ceva ce încă nu pricepeam.

Menzies a trebuit literalmente să mă smulgă de lîngă Gerda, ca să discutăm. Doar acesta era motivul principal pentru care fusesem invitat în Surrey, nu ?

— Cred că vei avea destule ocazii să o revezi pe Gerda, mi-a zis el îngăduitor.

Menzies m-a condus într-o cameră de lucru. Cu fotolii comode, cu un cămin în care flăcările ardeau miraculos de egale și cu pereții acoperiți de cărți, totul conform tradiției, era locul tocmai potrivit pentru discuții. Ceea ce a urmat a fost cu totul și cu totul ieșit din comun. Chiar și acum, după mulți ani, mă simt stîngaci cînd mă gîndesc la precizia și siguranța cu care m-a intuit, la numai cîteva ore de cînd mă cunoscuse și după ce, probabil, îmi citise dosarul. Din cînd în cînd, aveam senzația că îmi despoaie caracterul și că mă face să-l privesc pentru prima dată în față. Și totul, făcut cu răbdare și calm. Am înțeles de ce era șeful serviciului secret, un fel de stăpîn suprem. „C" era subordonat direct și exclusiv primului-ministru, în acest caz, lui Winston Churchill.

— Ne pare rău că nu mai aparțineți de M.I.6, a început Menzies ceea ce se anunța a fi un lung monolog, dar sînteți agent dublu și, ca atare, mai vulnerabil decît ceilalți agenți. Activitatea dumneavoastră impune folosirea înșelătoriei și pătrunderea în Abwehr. Dumneavoastră și utilitatea pe care o reprezentați puteți supraviețui și dura numai dacă veți fi perfect protejat și îndrumat de un organism specializat. Sînt sigur că ei din Comitetul XX vor îndeplini toate acestea cît se poate de eficient și vă vor exploata în folosul propriei lor activități. Este vorba de o activitate importantă, dar noi nu trebuie să reducem posibilele rezultate la un domeniu limitat. Departamentul meu va voi și el să profite de aptitudinile și de poziția dumneavoastră.

— Nu-mi dau seama de aptitudinile mele, i-am zis, și nu din modestie. Acest bărbat mă îndemna la sinceritate. Mă îndoiam realmente de capacitatea mea cînd mă aflam în fața unei inteligențe ca a lui Menzies.

— Dusko, mi-a zis el privind la foc aidoma unui visionar, numai un om dintr-o mie are talentul de a cînta la vioară. Numai unul dintr-o sută de mii are ce trebuie pentru a deveni un virtuoz și numai unul dintr-un milion

devine cu adevărat virtuoz. Aprecierea și măsurarea valorilor cad în competența mea. Dacă fac acest lucru cum trebuie, mi-am și îndeplinit o jumătate din obligațiile de serviciu.

Pe urmă Menzies s-a apucat să mă disece, vorbind cu repeziciune și fără pauze.

— Sînteți cinstit, dar fără scrupule. Instinctele și intuiția vă sînt mai puternice decît inteligența, care este cu mult peste medie. Conștiința nu vă incomodează niciodată, iar din punct de vedere mental sînteți neprevăzător și clarvăzător în același timp. Sînteți ambițios și neîndurător și puteți fi chiar crud. Dar cînd sînteți crud, dați dovadă de cruzime animalică, nu bolnăvicioasă. Vă place să ripostați, dar nu vă grăbiți să o faceți. Cînd sînteți speriat nu vă lăsați cuprins de panică. Pericolul reprezintă un stimulent pentru dumneavoastră. Gîndiți cu mai multă claritate, hotărîți mai bine și mai repede atunci cînd sînteți împins de instinctul autoapărării decît cînd meditați.

Menzies m-a privit direct în ochi.

— Aveți prea multe culori pe drapel pentru a fi pe gustul meu, a zis el, dar pentru activitatea dumneavoastră asta este ideal.

Mai tîrziu am reflectat la această frază, încercînd să înțeleg exact ce era în mintea lui. Toate celelalte lucruri pe care mi le-a spus erau la obiect, fie că mă recunoșteam în descrierea lui, fie că nu. Această remarcă lăsa încă loc pentru speculații. E adevărat că fusesem acuzat, din punct de vedere politic și social, că poziția pe care mă situez poate fi de la conservatoare pînă la radicală. În ceea ce mă privește, drapelul meu a fost cel al libertății, dar presupun că acesta poate lua mai multe forme sau, conform celor spuse de el, mai multe culori.

— Dumneavoastră aveți cu adevărat stofă de spion, a continuat Menzies mai la obiect, însă nu vă place să vi se ordone. Ori veți învăța să îndepliniți ordinele, ori veți fi un spion mort.

Menzies nu era omul care să dramatizeze. Mi-am zis că va trebui să-i iau sfatul în serios, chiar dacă aceasta va face ca drapelul meu să se mai decoloreze.

După ce m-a disecat, Menzies a început instruirea mea ca agent dublu, pentru a se asigura, se pare, că nu a lăsat goluri în cunoștințele mele despre inamic.

— După cum poate cunoașteți, sau poate că nu. Abwehrul se împarte în cinci secții numite Abteilung. Abteilung I se ocupă de spionajul din străinătate. Șeful acestei secții este colonelul Hans Pieckenbrock, prieten apropiat al amiralului Canaris. Amicii săi, printre care se află și prietenul dumneavoastră, Johann Jebsen, îi zic Piecki. Abteilung II are în sarcina sa sabotajul și controlează școala de spionaj, Divizia Brandenburg, comandată de colonelul von Freytag-Loringhoven, dar adevăratul șef este Walter Schellenberg, un gangster nemilos cu mască de om de lume. Abteilung III, contrainformațiile, este condus de colonelul Bentivegni... Benti, s-a corectat „C". Abteilung IV se dedică strîngerii oficiale de informații. Acesta înseamnă atașați militari și misiuni militare în străinătate, care sînt sub comanda contraamiralului Leopold Huerkner. Ultima secție, numărul V, denumită în mod obișnuit Abteilung Z, este cea mai interesantă. Această este secția administrativă centrală și, după cum știți, este condusă de protectorul prietenului dumneavoastră Jebsen, colonelul Oster, ajutat de Hans von Dohnanyi, care de asemenea este considerat prieten al lui Jebsen. Z deține toate arhivele și coordonează activitatea celorlalte diviziuni. Și acum — Menzies a făcut o mică pauză și și-a aprins pipa lăsînd impresia că își adună gîndurile — să intrăm în subiect. Dispunem deja de o cantitate de informații despre mulți dintre ofițerii Abwehrului, inclusiv despre Canaris, dar vreau să aflu mult mai mult despre toți cei care sînt strîns legați de Canaris, precum și de Dohnanyi și Oster. Cred că, prin Jebsen, dumneavoastră veți putea obține aceste informații.

— S-ar putea să știe multe, am fost eu de acord.

— Poate că vă va fi de ajutor dacă vă explic motivele acestei cereri. Cunoaștem că cei trei, Canaris, Dohnanyi și Oster, nu sînt naziști înrăiți. I-am putea califica drept ofițeri loiali sau germani patrioți. În 1938, Churchill a avut o discuție cu Canaris. Neoficial, căci la acea dată nu avea funcția actuală. Churchill a ajuns la concluzia că ar fi un fel de catalizator al elementelor antihitleriste din Germania. Iată de ce vreau să aflu mai multe despre oamenii pe care îi atrage Canaris. S-ar putea ca în cele din urmă să doresc să reiau discuția începută de Churchill. În acest caz, va trebui să fiu în măsură să apreciez forța celor aflați în preajma lui Canaris.

Am dat din cap în semn că am înțeles. Menzies se gîndea la un dialog cu Canaris sau cu colaboratorii lui intimi, în vederea eliminării lui Hitler.

— De această problemă mă ocup numai eu, a subliniat Menzies. Toate informațiile pe care le veți culege urmează să ajungă direct la mine, fără nici un fel de intermediar. În mod normal, a mai adăugat el, orice informație pe care v-o cer mi-o puteți da mie direct sau oricărui ofițer al secției M.I.6 cu care vă veți afla în legătură.

M-am gîndit puțin și apoi mi-am zis că cel mai bine ar fi să întreb :

— Oare acest lucru nu mă va pune într-o postură cam delicată față de alte sectoare ale serviciului ?

— În nici un caz, m-a asigurat Menzies. Dar dacă apare vreo încurcătură, o voi aplana eu. De fapt, unii dintre oamenii noștri cu funcții de maximă răspundere sînt informați în această privință. Și, așa cum am mai spus, dacă v-am limita activitatea numai la dezinformare, am putea pierde informații de importanță capitală. Sînteți de prea puțin timp în serviciul secret pentru a înțelege cîtă valoare poate avea un simplu detaliu.

Menzies și-a sorbit whisky-ul, de care uitase cît timp a vorbit. A așezat apoi cu grijă paharul, înainte de a continua :

— Cu toată obiectivitatea, Dusko — și nu din cauza poziției mele — aș dori să vă spun că trebuie să cîștigăm bătălia spionajului, dacă vrem să cîștigăm acest război. Așa cum stau lucrurile acum, toate avioanele noastre, tunurile, navele de război și altele asemenea s-ar putea să nu fie suficiente pentru a apăra Marea Britanie. Ei bine, s-a ridicat Menzies în picioare, încheindu-și astfel monologul, în săptămînile următoare veți avea un program încărcat, dar oricum, să veniți să mă vedeți înainte de a pleca din Anglia. Fratele meu Ian va fi încîntat să vă primească oricînd veți dori și mă va anunța cînd sosiți aici. Voi profita de ocazie și voi veni să discut cu dumneavoastră.

Cu o mînă pe umărul meu, Menzies m-a condus spre ușă.

— Și un ultim amănunt. Toți reprezentanții secției M.I.6 din străinătate vor avea instrucțiuni să vă acorde întregul ajutor, dar să vă limitați contactele cu ei numai la cazurile de extremă necesitate.

Capitolul V

Aşa cum anticipase „C", am fost foarte ocupat, de parcă aş fi pregătit un vapor care urma să plece în cursă. Siguranţa navei poate depinde chiar şi de cel mai neînsemnat amănunt ; de aceea activitatea meticuloasă şi plictisitoare de dinaintea ridicării ancorei este, cu excepţia perioadei de furtună, mai laborioasă decît navigaţia în sine.

Acoperirea mea era cît pe ce să provoace o furtună diplomatică. Ambasadorul iugoslav Subbotić încercase, aproape fără nici un succes, să-i determine pe englezi să elibereze certificatele navelor necesare pentru transportul diverselor mărfuri spre ţară. Desigur, de teamă că mărfurile ar putea să cadă în mîinile germanilor, englezii şovăiau. După ce am apărut eu, situaţia s-a schimbat. Ca să-mi pot organiza activitatea era absolut necesară eliberarea certificatelor navale. Eu nu numai că obţinusem certificatele, dar făceam şi cumpărăturile. O parte din mărfuri proveneau din Anglia, iar restul din Spania şi Portugalia, ceea ce îmi permitea să călătoresc în ţările respective.

Am rezolvat problema în felul următor : oamenii de afaceri iugoslavi căpătau permisiunea să cumpere mărfuri numai dacă acestea nu erau necesare războiului şi — aici e tot secretul — cu condiţia ca cea mai mare parte a lor să fie stocate în Egipt. De acolo urmau să fie transportate pe mare spre Iugoslavia, pe bază de cereri lunare. Astfel, posibilitatea ca ele să fie revîndute Germaniei sau să fie rechiziţionate în cazul invadării Iugoslaviei devenea minimă.

Ataşatul comercial iugoslav a fost foarte încîntat de aranjamentul respectiv, care îl scăpa de o mulţime de dureri de cap. Am luat dejunul cu ambasadorul, care mai întîi a încercat să mă linguşească, doar, doar o afla cum am obţinut certificatele navale. Sigur că nu puteam să-i spun ! Pînă la urmă, Subbotić s-a înfuriat. Era un vanitos. Îşi schimbase pînă şi ortografia numelui, punîndu-i doi „b", formulă neacceptată de limba sîrbă, pentru a se deosebi de un ziarist care lucra la Londra şi purta acelaşi nume.

— Ai mituit pe cineva, m-a acuzat ambasadorul.

— Hai, să fim serioşi, Subbotić, am spus eu, Amiralitatea britanică nu poate fi mituită.

A continuat să-şi facă sînge rău şi să vorbească urît, rănit în orgoliul său profesional.

— Nu fi timpit !, i-am zis, fără menajamente diplomatice.

Se prea poate ca vorbele mele să nu-l fi făcut mai deştept, dar l-au făcut să tacă.

— Dacă ai de gînd să mă dai pe uşă afară, fă-o după masă, am adăugat, pentru a mai îndulci cumva conflictul, şi am continuat să mănînc. Cel puţin, ceea ce se servea la el era excelent.

Fiecare agent are cîte un ofiţer care se ocupă de el, omul care îl „conduce". Ofiţerul respectiv este, ca să zic aşa, un fel de contabil al agentului. Printre alte lucruri, urmăreşte toate amănuntele în aşa fel încît să nu existe nici încurcături, nici contradicţii care ar putea oferi inamicului indicii revelatoare. El este în acelaşi timp legătura spionului, păzitorul, fratele mai mare, tatăl lui.

Ofiţerul meu de caz era Bill Mattews. Cel care ne-a cuplat, probabil J. C. Masterman, s-a dovedit a fi un bun psiholog. Bill şi cu mine ne înţelegeam de minune. Era scoţian, dintr-o familie de industriaşi proeminenţi şi avea un simţ al umorului cum rareori am putut întîlni. Acelaşi lucru pot să-l afirm şi despre curajul său. Bill mă însoţea adesea în călătoriile pe care mă vedeam obligat să le fac pentru a culege informaţii pentru germani. Comitetul XX hotărîse că trebuie să fac eu însumi această muncă, pentru ca germanii să nu mă poată surprinde cînd vor să mă interogheze. În teorie, ideea era bună. În practică, s-a dovedit nu tocmai potrivită.

Impedimentul se datora memoriei mele fotografice. Nu tot ce vedeam putea fi spus germanilor. Un comitet de experţi hotăra ce le puteam spune şi ce nu. Asta înseamna că trebuie să uit o bună parte din ce am văzut. Îmi pierdeam mai mult timp învăţînd ce trebuia să uit decît repetînd ce trebuia să spun. Şi în plus, exista riscul să-mi scape ceva în timpul vreunui interogatoriu mai strîns. Aşa că am inventat o altă metodă pentru călătoriile mele de studii. Urma să trec prin toate etapele, în afară de ultima. De exemplu, eram în măsură să descriu exact fiecare detaliu al unei călătorii pe care o făcusem cu maşina pentru a localiza un aerodrom pe care germanii îmi ceruseră să-l cercetez şi pe care se aflau avioane de luptă. Am fost pînă în imediata vecinătate a aerodromului, după care am intrat într-o cîrciumă. Mai tîrziu, mi s-au prezentat fotografii,

unele retușate ori semivoalate, cu privire la ceea ce se presupunea că văzusem.

În cazul de față, aerodromul era fictiv. În timpul bătăliei Angliei, o divizie specială de camuflaj a construit numeroase aeroporturi false pe care tronau avioane de mucava. Nici chiar fotografiile aeriene — pe care le-au făcut în primul rînd britanicii — nu reușeau să descopere farsa. Luftwaffe își risipea zilnic bombele și orele de zbor ale avioanelor bombardînd astfel de aeroporturi. Dacă m-aș fi apropiat de cîmpul respectiv, aș fi văzut anumite detalii pe care n-ar fi trebuit să le cunosc și care le-ar fi oferit experților germani unele indicii în privința înșelăciunii. Dar așa, călătoriile mele prin Anglia îmi furnizau excelente subiecte de discuție și povestioare care să dovedească buna-mi credință.

Dintr-o călătorie la Edinburgh, în care am fost însoțit ca de obicei de Bill Mattews, m-am ales cu o istorioară pe cinste pentru desfătarea germanilor. În acea după-amiază am închiriat o cameră la hotelul Caledonia. Mi-am lăsat valiza, am luat aparatul de fotografiat pe care mi-l dăduse von Karsthoff și m-am îndreptat, împreună cu Bill, spre portul Leith de pe Firth of Forth. Sarcina mea era să culeg informații navale, iar estuarul fluviului Forth era o bază militară importantă a flotei engleze de război, Home Fleet. Împreună cu Bill, m-am plimbat prin zonă pînă am dat de o cîrciumă pe gustul nostru. Ne-am dedicat cu toată seriozitatea degustării whisky-ului scoțian în mediul său natural, stînd în local cam cît am considerat că ar fi fost necesar pentru a face cîteva fotografii bazei navale. Mai tîrziu, germanii m-au felicitat pentru șiretenia și curajul de care am dat dovadă făcînd aceste fotografii.

După cîteva ore, cînd ne-am întors la hotel, mă aștepta poliția, fiindcă nu aveam autorizația specială obligatorie pentru toți străinii care doreau să viziteze Edinburghul. Spre norocul nostru, ne aflam pe pămîntul natal al lui Bill. Am reușit să convingem poliția că am venit legal în oraș, pentru a cumpăra bobine de la o filatură care aparținea familiei lui Bill. I-am convins arătîndu-le niște documente legate de certificatele navale, pe care le aveam la noi. Polițiștii au plecat cerîndu-și scuze și oferindu-mi totodată un alibi real, tocmai bun pentru Abwehr.

Am plecat din Edinburgh spre Glasgow într-o duminică. Printre alte lucruri, trebuia să evaluez moralul populației de pe insulele britanice.

— Dacă vrei să vezi cum e cu moralul, nu există loc mai potrivit decît barurile, a decretat Bill. Numai că, duminica, în această țară există o mică problemă. Legea prevede că nu poți cumpăra de băut decît după ce ai străbătut șapte kilometri și jumătate.

Am descoperit astfel că scoțienii nu-și pierd nici timpul, nici simțul distanței. Există cîte o cîrciumă la fiecare șapte kilometri și jumătate; nici un centimetru în plus sau în minus, pot să jur. Iar după cele spuse de Bill, localnicii înțeleg din această lege arhaică faptul că trebuie să te oprești și să bei cîte ceva la fiecare șapte kilometri și jumătate. După părerea mea, în tot războiul nu am trecut prin pericole mai mari decît parcurgerea la volan a ultimilor treizeci și cinci de kilometri ai acestei călătorii.

Tot după spusele lui Bill, se pare că în holul hotelului Central din Glasgow am ținut un discurs înflăcărat împotriva lui Hitler. Eu unul, nu-mi amintesc.

— Ai fost mai antinazist decît rabinul șef din Berlin, dacă nu cumva ești cel mai bun artist din lume. Dar cum aveai doi litri de whisky la bord, mă îndoiesc că ai jucat teatru, mi-a zis Bill a doua zi de dimineață.

Nu am înțeles aluzia.

— De ce teatru, Bill ?

— Pentru că ești străin și agent dublu, iar noi trebuie să ne lămurim care-ți sînt intențiile. Eu cică trebuie să raportez despre concepțiile tale. O să le spun că ai putea fi mai de folos într-o unitate de îndoctrinare antinazistă.

Bill făcea mai suportabilă plictiseala lungilor noastre călătorii, dar eu continuam să fiu nervos din cauza acestor absențe obligatorii din Londra. Mai aveam eu acolo un colaborator, a cărui companie o găseam ispititoare. Și, culmea, în interesul serviciului.

Observația enigmatică pe care mi-o făcuse Gerda, cum că ne vom revedea de multe ori la Londra, mi-a fost lămurită de Bill după ce m-am întors din Surrey. Bill și-a mîngîiat mustața de aviator și mi-a zîmbit libidinos. Arăta ca un englez pur sînge, dar purtările îi erau rabelaisiene.

— Felicitări. Ai pus mîna pe cea mai frumoasă doamnă de societate din Londra.

— Despre ce dracu' vorbești ? l-am întrebat.

— O doamnă de companie, dragă băiete ; în lipsa unui termen mai potrivit, asta înseamnă persoana care se însărcinează cu instruirea ta în lumea bună. Din nenorocire, ac-

centul cade pe primul cuvînt. Gerda Sullivan a fost de acord să te însoţească. Face parte din acoperirea ta faţă de tipii de la Tirpitzufer. Marca Lux. Gerda te va purta prin cele mai bune case din Anglia. O să-i cunoşti pe toţi mahării. Aşa se vor explica multe din perlele pe care sperăm să le servim nemţilor prin tine.

— Aha ! Deci am fost cîntărit, iar Gerda acceptă numai ce-i place.

— De fapt ea nici nu face parte din serviciul nostru. Ne dă doar, din cînd în cînd, o mînă de ajutor.

Gerda îşi îndeplinea sarcina mult mai bine decît mine. Era încîntătoare, frumoasă, plină de vino-ncoa şi, mai ales, inteligentă. Mă purta de la o petrecere la alta, prezentîndu-mă tuturor celor care meritau să fie cunoscuţi. Avea toate uşile deschise Îmi dădeam seama că aceste relaţii sînt importante, dar făceam un minim efort în privinţa lor. Unica relaţie pe care mi-o doream era cu Gerda, care se pare că mă supunea unei alte verificări. Era insuportabil. Mă mişcam de parcă eram în transă, o însoţeam în vizite ca un peşte cu ochii holbaţi care nu vede altceva decît momeala. Iar ea ştia asta.

În viaţa mea nu mai trăisem o pasiune atît de mistuitoare. M-am hotărît să am o explicaţie cu ea, căci situaţia devenea tot mai periculoasă. Începeam să înţeleg, chiar dacă nu eram de acord cu aşa ceva, cum se poate ruina un bărbat lichidînd totul, făcînd orice numai să scape de o dorinţă atît de mistuitoare. Nu era dragoste, nici fizică, nici sentimentală. Era o patimă.

Urma să trec pe la Gerda, să mergem la masă. Am ajuns la vilă intenţionat ceva mai devreme. Am sunat, aşteptînd nerăbdător. Gerda a întîrziat o mulţime pînă să deschidă uşa. Era îmbrăcată într-un halat scurt, iar părul său blond era încă umed şi uşor închis la vîrfuri, ca după baie.

— Gerda, trebuie să vorbesc serios cu tine, i-am spus pe nerăsuflate, urmînd-o pe treptele înguste care duceau în micul său apartament. Mă stăpîneam cu greu, căci îmi venea să-i îmbrăţişez şoldurile mlădioase în timp ce urcam scările.

Gerda a izbucnit în rîs şi a intrat în dormitor. Eram gata să mă întorc şi să plec. Ce rost avea să mai vorbesc ? Doar ştia ce vreau să-i spun. Am intrat în dormitor. Gerda stătea întinsă pe pat.

— Hai, vorbește, mi-a zis. Vocea îi era de catifea. Trecusem cu succes verificările.

Am ratat masa de prînz, am ratat un cocteil, am ratat și cina la care ar fi trebuit să ne ducem, dar, din ziua aceea, problemele mele au dispărut. Împreună cu Gerda am devenit o echipă mai mult decît perfectă.

Între timp, mă instalasem cum se cuvine ca om de afaceri, avînd propriile mele birouri la etajul șase din Albany House, un edificiu aflat chiar lîngă Piccadilly Circus. Pe placa de bronz de pe ușă se putea citi : „TARLAIR LTD. EXPORT-IMPORT". „TAR" era în onoarea colonelului T. A. Robertson. N-am putut să mă abțin de la această glumă pe seama germanilor.

Albany House adăpostea cel puțin cincizeci de firme. Lumea venea și pleca fără întrerupere, așa că vizitatorii mei se contopeau în mulțime. Era mai sigur să fiu vizitat de confrații de la serviciul de informații decît să merg eu pe la birourile lor. Albany House era condusă de Susan Barton, o bijuterie de secretară oferită de Comitetul XX. Chiar și spionii trebuie să-și înregistreze corespondența și să aibă ordine în hîrtii. Fără Susan aș fi fost pierdut. Ea îmi amesteca cerneala simpatică, îmi pregătea mesajele codificate și ciornele scrisorilor care urmau să fie expediate către diversele căsuțe poștale. Nu-mi rămînea decît să copiez de mînă materialul pe care mi-l dădea Susan.

Corespondența secretă îl alimenta pe von Karsthoff cu un minim de informații, numai bune ca să-i stimuleze apetitul. Grosul rapoartelor, prea voluminoase sau prea importante pentru a fi expediate, urma să i le transmit personal. Astfel, aveam o justificare valabilă, cum de altfel trebuiau să fie toate justificările, pentru a mă deplasa la Lisabona. Folosindu-mă și de cealaltă justificare — afacerile — îmi cream timpul și prilejul necesar pentru a îndeplini misiunea de spionaj cu care mă însărcinaseră cei de la M.I. 6.

În afară de un alt agent dublu, al cărui nume conspirativ era „Zăpada" și care mai tîrziu s-a dovedit a nu inspira încredere, eu eram singura persoană care avea contacte reale cu germanii. Ceilalți erau în principal spioni germani prinși și „convertiți". Cei mai mulți dintre ei fuseseră lansați din submarine, aruncați cu parașuta sau amestecați printre soldații aliați care se retrăgeau din Dunkerque, după bătălia Franței. Cei care refuzau să coopereze erau de obicei executați ; ceilalți erau ținuți în

închisoare sau sub arest la domiciliu şi folosiţi. Ei formau recuzita exclusivă a Comitetului XX, fiind canalele prin care se furniza inamicului material de dezinformare. Rapoartele şi le trimiteau, scrise cu cerneală simpatică, la diverse căsuţe poştale sau le transmiteau cu ajutorul propriilor radioemiţătoare. În majoritatea cazurilor cel care mînuia staţia era britanic şi imita la perfecţie scriitura agentului, ceea ce cerea multă practică şi îndemînare, întrucît fiecare operator transmite altfel în morse, stilul fiind inconfundabil.

Cel puţin în ce mă privea, în acea perioadă se punea accent pe inducerea în eroare a germanilor cu privire la forţa englezilor şi capacitatea lor de a rezista unei invazii. În ciuda informaţiilor pe care le furnizasem, operaţiunea „Leul de Mare" era văzută ca o posibilă ameninţare.

Tehnica dezinformării se baza pe adevăruri, atunci cînd se aprecia că ele nu aduc prejudicii sau că beneficiile depăşesc pagubele, pe lucruri parţial adevărate care puteau conduce la piste greşite, sau chiar pe falsuri, atunci cînd venea vorba despre fapte pe care germanii nu le puteau controla. Din cînd în cînd, transmiteam minciuni şi pentru a întări anumite informaţii false pe care germanii le aveau deja.

Printre materialele pe care urma să i le plasez lui von Karsthoff existau şi unele documente pe care, chipurile, aş fi pus mîna la Ministerul Transporturilor în timp ce făceam demersuri pentru certificatele navale. Din ele rezulta că trupelor le fuseseră distribuite treizeci de mii de arme antitanc. Documentele şi cifrele erau autentice. Experţii noştri erau de părere că nu va fi nici o nenorocire dacă îi lăsăm pe germani să afle de ce forţă dispunem în acest sector, mai ales că această forţă era iluzorie. De fapt, cele treizeci de mii de arme antitanc nu erau de cine ştie ce folos, întrucît muniţia pentru ele întîrzia supărător de mult şi abia dacă acoperea o cincime din necesar. Muniţia lipsea în aşa măsură, încît trupele nu aveau nici măcar cu ce să-şi verifice armele. Astfel, spionajul umplea golul din producţia industrială.

Totodată, urma să plasez frînturi de informaţii sau chiar informaţii complete care, analizate, urmau să confirme supoziţiile, desigur, greşite, ale inamicului, în legătură cu forţa combativă a trupelor de uscat britanice. Din cîte ştiam, germanii estimau că cincisprezece din cele

douăzeci şi şapte de divizii britanice cunoscute erau în întregime echipate şi perfect pregătite. De fapt, în acel moment, nici şase divizii nu erau gata pentru luptă.

În altă ordine de idei, veneau părerile şi cancanurile pe care se presupunea că le-aş fi prins din zbor prin saloanele Londrei. Ideea era să-i servim lui Hitler ceea ce dorea să audă şi anume că unele elemente britanice sînt gata să ajungă la o înţelegere cu el. Germanii credeau că atacurile aeriene împing moralul britanicilor pînă la marginea prăpastiei şi că mulţi oameni politici consideră că a venit momentul să-l destituie pe Churchill şi „clica" lui şi să negocieze pacea.

Judecînd după felul cum arătau informaţiile care treceau pe la mine, nu cred că Winston Churchill cunoştea în întregime modul în care era descrisă situaţia politică din Anglia de către serviciul de informaţii. Dacă ar fi ştiut-o, probabil că i-ar fi pus capăt şi i-ar fi pedepsit pe cei care o inventaseră. Dar în spionaj scopul scuză mijloacele, iar cei care îl practică au tendinţa de a deveni un fel de stat în stat.

În mod normal, informaţiile care mi se dădeau erau gîndite cu minuţiozitate, pînă în cele mai mici detalii. Dar nu existau documente, iar informaţiile mi se furnizau în timpul discuţiilor, la sfîrşitul cîte unui dineu, cînd cîte cineva îmi spunea : „Aţi putea să menţionaţi cutare... sau cutare lucru". Mulţi dintre oamenii politici erau de acord să se facă uz de numele lor, dar cred că şi alte, multe, nume au fost folosite fără vreo aprobare oficială sau tacită.

Pe măsură ce pătrundeam în intimităţile serviciului de informaţii, îmi dădeam seama că multe dintre prînzurile, cinele şi sfîrşiturile de săptămînă pe care le petreceam în anturajul ofiţerilor cu funcţii importante nu erau simple distracţii. Mă antrenau, îmi ascuţeau mintea, dîndu-mi sfaturi şi observînd cum mi le însuşesc.

— S-ar putea întîmpla, mi-a zis Stuart Menzies într-o sîmbătă seara, ca într-un moment crucial să vă vedeţi foarte clar obiectivul. Dacă sînteţi pe deplin convins că puteţi ajunge la el numai prin propriile dumneavoastră metode, nu mai ţineţi seama de reguli, acţionaţi ! Dar să nu uitaţi că trebuie neapărat să reuşiţi. În spionaj, greşelile sînt adesea fatale.

Am înţeles că îmi dă mînă liberă, o libertate periculoasă de care ar fi bine să nu abuzez.

Şi totuşi, într-o anumită privinţă, nu mi s-a oferit nici cea mai mică posibilitate de alegere, şi tocmai în punctul cel mai dureros. Am fost anunţat oficial că sub nici un motiv nu am voie să-i spun lui Johnny că sînt ofiţer de informaţii. Deşi le-am spus că asta îmi va crea probleme, că Jebsen ştie cu siguranţă, ba mai mult decît atît, că în ce mă priveşte asta a şi vrut, de la bun început, n-am reuşit să schimb hotărîrea.

Antrenamentul meu progresa rapid. Englezii abia aşteptau să mă trimită înapoi germanilor încărcat de informaţii, tot aşa cum şi von Karsthoff, avid, aştepta cu nerăbdare întoarcerea mea.

Acum nu se mai punea decît problema să-mi învăţ lecţia, să memorez tot materialul adunat pentru mine de către experţii Comitetului XX în colaborare cu armata, marina şi aviaţia, precum şi cu ministerele de război, al aerului, al producţiei şi al apărării civile. Asta era o corvoadă de ultimă oră, datorată unui alt defect al memoriei mele fotografice. Sînt în stare să reţin conţinutul unei pagini pînă la ultima virgulă, dar numai un timp limitat, vreo cîteva săptămîni. După aceea, totul rămîne îngropat în subconştient. Un gînd, o vorbă, este suficient ca să-mi pună în mişcare subconştientul şi să mă facă să-mi reamintesc totul, dar eram incapabil să provoc voluntar o astfel de reacţie.

Cu două nopţi înainte de a pleca, un bombardier german a lansat o bombă asupra hotelului Savoy, care a aruncat în aer o aripă a edificiului, omorînd două persoane şi rănind alte cîteva. Eu tocmai fusesem la o petrecere interminabilă şi băusem cam mult. Cu toate că dormeam ca un butuc, explozia m-a trezit. Am aprins lumina şi am văzut că toată camera şi patul îmi erau acoperite de cioburi de cristal, de la marile oglinzi ale hotelului Savoy. Mi-am scuturat patul fără chef şi am adormit din nou, în cîteva secunde. Dar din nou m-a deşteptat cineva, de astă dată un ziarist american de treabă.

— Nu aţi păţit nimic ? m-a întrebat el, zgîlţîindu-mă. M-am ridicat, clipind din ochi.

— Sigur că nu. Lăsaţi-mă să dorm.

— Dar, Popov, daţi-mi voie să...

— Ieşiţi şi lăsaţi-mă să dorm, am bombănit eu şi m-am culcat din nou.

După cîteva momente m-a trezit directorul hotelului Savoy, zgîlţîindu-mi umărul. Am deschis un singur ochi, fără să mă mai ridic.

— Destul de agitată, noaptea asta, domnule, începu el.

Am scos numai un mormăit.

— Ar trebui să vă vadă un medic. Sîngeraţi. M-am privit într-un ciob de oglindă care încă mai atîrna de perete. Aveam cîteva tăieturi pe faţă, dar eram bine „anesteziat". Directorul m-a privit cu teamă cînd a văzut că mă acopăr din nou cu pătura.

— Vă rog, domnule Popov...

— Domnule, îmi plătesc sau nu obligaţiile ? l-am întrebat.

Speriat, mi-a zis :

— Desigur.

— Atunci, plecaţi şi lăsaţi-mă să dorm.

Cînd am ajuns la Lisabona, cele cîteva tăieturi uşoare de pe faţă s-au dovedit mai grăitoare decît o mie de cuvinte. Le purtam, acoperite cu bandajele şi plasturii de rigoare. Ele au făcut ca germanilor să li se pară şi mai verosimile relatările mele despre efectele insuportabile ale bombardamentelor.

Gerda m-a însoţit la aeroport, în Citroën. Călătoream pe banca din spate, ţinîndu-ne de mînă. Atingerea ei mă emoţiona, dar nu am exagerat cu despărţirea şi nici nu ne-am făcut promisiuni fără rost. Asemenea Londrei bombardate şi londonezilor pe lîngă care treceam, ne deprinsesem şi noi cu războiul. Preţuiam cele cîteva săptămîni de care ne-am bucurat, speram să mai vină şi altele, dar eram perfect conştienţi că viaţa este schimbătoare şi nu durează veşnic. Într-un anume fel, războiul făcea ca legăturile să fie mult mai sincere şi mai realiste. Despărţirea şi moartea ne dădeau tîrcoale. Eternitatea exista doar ca o dimensiune în timp şi spaţiu, nu în relaţiile dintre bărbat şi femeie.

Părăsind Anglia, mă simţeam încordat, cum probabil se simt soldaţii cînd se îndreaptă spre linia întîi. Lăsam în urma mea siguranţa şi plecam în teritoriul controlat de inamic, cu toate că ce făceam eu în nici un caz nu se putea compara cu a merge spre tranşee. Urma să iau parte la un joc al inteligenţei care îmi plăcea să fie înconjurat de mult lux. Era ca în „Alice în ţara minunilor", o trecere dintr-o lume într-alta, numai că în acest caz, ambele lumi erau anormale. Treceam dintr-o Londră sfîşiată de război

într-o Lisabonă artificială, ticsită pînă la refuz de refugiaţi şi servicii secrete adverse, suprapuse talmeş-balmeş într-un oraş cu aparenţă medievală şi mentalitate arhaică.

Geanta mea diplomatică era plină ochi cu documente pentru afacerile pe care urma să le încheiu, cumpărînd cositor portughez şi terebentină. În timpul şederii mele anterioare în Portugalia, contractasem mărfurile cu condiţia să obţin autorizaţia englezilor de a le expedia pe mare. Am trecut prin vama britanică în calitate de reprezentant autentic al unui consorţiu de bănci iugoslave.

Capitolul VI

De astă dată eram veteran în Lisabona. Foarte puţină lume se întorcea acolo după ce reuşise să plece. De la aeroportul Cintra, m-am urcat într-o vechitură de taxi, caracteristic Portugaliei, şi m-am îndreptat spre Estoril, cu destinaţia hotel Palacio. George Black m-a însoţit personal la vechiul meu apartament de la etajul trei, cu vedere către parc.

Urmînd procedura stabilită, l-am chemat pe von Karsthoff de la un telefon public. Era după-amiază, aşa că am sunat la birou.

— Sînt un prieten al vărului domnului maior, din Italia, m-am prezentat eu secretarei. Numele conspirative, „Ivan", pentru germani, la fel ca şi cel britanic („Cercetaşul" pe atunci, care mai tîrziu avea să-mi fie schimbat) apăreau numai în hîrtii, ele figurau în dosarul meu, dar niciodată în misiuni.

Von Karsthoff a venit la telefon şi mi-a răspuns cu parola :

— Un prieten al vărului meu italian ? Trebuie să veniţi să-mi faceţi o vizită. Aşa veţi aduce un pic de veselie în casa mea.

— Mi-ar face multă plăcere, i-am răspuns. Am o chestiune urgentă. V-ar conveni miercuri ?

— Neapărat, a fost de acord von Karsthoff.

În mod normal, cînd telefonam se subînţelegea că întîlnirea va avea loc a doua zi. Dacă spuneam că este ur-

gent, însemna că voiam să-l văd pe von Karsthoff în aceeași zi. Ora se fixa menționînd în conversație o zi a săptămînii. Luni însemna ora 18,10, marți ora 19,10, miercuri, ora 20,10 etc.

— Voi veni cu trenul, i-am spus lui von Karsthoff, ceea ce însemna că urma să vină să mă ia de la locul prestabilit din Lisabona, pe Avenida da Liberdade. Dacă îi spuneam că voi lua un taxi, însemna că doream să mă ia de pe șoseaua principală spre Lisabona, la un kilometru și jumătate de Estoril.

Cînd von Karsthoff dorea să-mi fixeze o întîlnire, procedura era ceva mai complicată. Primeam întîi un telefon la hotel din partea unei femei care se recomanda cu un nume oarecare.

— Îmi pare rău că m-am purtat atît de prosteşte în noaptea trecută, începea ea, după care propunea să ne vedem într-un club de noapte, în aceeași seară.

Eu acceptam sau, dacă eram foarte ocupat, urma să-i spun :

— Ce-ar fi dacă am lăsa-o pe mîine ?

În noaptea aceea sau în următoarea, după cum ne înțelegeam, mergeam la cazinoul din Estoril. După un timp apărea Elizabeth, secretara lui von Karsthoff. Se îndrepta spre o masă de ruletă și eu o urmam ; juca de trei ori, numerele indicînd, pe rînd, data, ora și minutul întîlnirii noastre. După aceea juca pe zero sau pe treizeci și șase. Zeroul însemna că mă luau din Lisabona, iar treizeci și șase, de la vreun loc prestabilit din Estoril. Costisitor sistem, căci Elizabeth cîștiga destul de rar. Dar treaba mea nu se termina aici. Îi comunicam colonelului Jarvis, legătura mea locală cu M.I.6, tehnicile și metodele de identificare, precum și numerele de circulație ale autoturismelor, ca și alte amănunte. Informațiile serveau pentru a urmări și alte persoane care foloseau aceeași metodă ca să ia legătura cu germanii în secret.

Colonelul Jarvis nu voia să rişte. Avea un foarte dezvoltat simț al pericolului, chiar prea dezvoltat după părerea mea. Schimba parola și sistemul de legătură la fiecare întîlnire. Primele noastre întîlniri au fost scurte, în general, numai cît să schimbăm unele mesaje sau să ne transmitem anumite informații, așa că nu puteam să mă plîng că alege locuri dintre cele mai incomode, cum ar fi a doua bancă pe stînga de la intrarea în parcul Salazar sau W.C.-ul vreunui restaurant sau bar. Mai tîrziu, însă,

a trebuit să avem niște întîlniri mai lungi, așa că mi-am arătat nemulțumirea, dar fără nici un folos. Cînd am ajun din nou la Londra le-am spus ce mă supără ca om care duce trei vieți : de agent german, agent britanic și om de afaceri iugoslav. Existau și așa destule amănunte de care să mă îngrijesc, pentru a mai complica lucrurile cu astfel de scamatorii. Jarvis a fost chemat la Londra, unde i s-a ordonat să-mi accepte propunerile.

Probabil că eram un fel de prim-solist. Cînd riscul e mare, nu poți fi mereu înțelegător. Precauțiile lui Jarvis erau, fără îndoială, justificate, avînd în vedere că cea mai mică greșeală însemna sfîrșitul. Am ajuns să recunosc valoarea lui Jarvis, iar după episodul de mai sus m-am străduit să-mi exprim simpatia și admirația, dar nu cred că am reușit să-l fac să uite ranchiuna pe care mi-o purta după ce dădusem dovadă de atîta lipsă de profesionalism.

Exact la ora 20,10, după cum stabilisem, am dat colțul în Avenida da Liberdade, dinspre Rua Rossio. În timp ce mă plimbam, verificam dacă sînt urmărit. Această precauție era de fapt un mic spectacol destinat germanilor, deoarece, evident, nu trebuia să-mi fac griji dacă sînt urmărit de englezi. S-ar fi putut, pe de altă parte, să fiu urmărit de unul din oamenii lui Kramer sau de altcineva, cum de altfel s-a și întîmplat în acest vîrtej de mari interese.

Avenida da Liberdade era foarte largă, cu trotuare pe ambele părți și cu o promenadă ca un parc, pe centru. Era luminată ici și colo, așa că noaptea era imposibil să fiu observat de pe partea opusă. Mă uitam atent la cei cîțiva trecători și la rarele automobile parcate în apropiere. Se părea că nimeni nu se ocupă de mine. A trecut o mașină destul de nouă, oprindu-se vreo cincisprezece metri mai încolo, fără a opri motorul. Nu am recunoscut-o, deoarece Elizabeth și von Karsthoff, care veneau pe rînd să mă ia, nu se foloseau în asemenea situații de mașinile lor, cunoscute de toți agenții din oraș. De obicei împrumutau mașina vreunui funcționar de-al ambasadei.

Mergînd încet, m-am uitat în mașină. Lumina era slabă, dar suficientă ca să zăresc profilul lui von Karsthoff. Am sărit pe bancheta din spate și am rămas întins pînă ce am lăsat în urmă luminile Lisabonei. Ne-am îndreptat spre una din casele pe care von Karsthoff le avea închiriate în Estoril, ca măsură de precauție. Toate aveau cel puțin un detaliu comun : garajul

era încorporat în clădire, așa că puteai intra fără să fii văzut. Germanii presupuneau că toate casele lui von Karsthoff se află sub supraveghere permanentă. Teama lor era pe deplin justificată.

Am luat cina împreună cu Elizabeth, iar discuțiile au cuprins în bună măsură cam tot ceea ce am făcut și am aflat în Anglia. Relațiile noastre erau prietenești încă dinaintea plecării mele în Anglia, iar acum erau și mai bune. M-am bucurat cînd von Karsthoff mi-a propus să-mi petrec cu ei ziua următoare în casa pe care o aveau în afara Lisabonei. Aș fi fost infinit mai puțin entuziasmat dacă aș fi știut ce mă așteaptă.

Casa se afla pe colinele din afara orașului și domina marea. Nu știu dacă era folosită ca post de observație, dar singura privire pe care am putut să o arunc Atlanticului a fost în timpul unei foarte scurte întreruperi a interogatoriului intensiv la care m-au supus. Dacă nu m-aș fi pregătit în Anglia pentru acest moment, sînt sigur că îmi veneau de hac. Și nu pentru că von Karsthoff ar fi încercat să-mi întindă vreo capcană; ci pentru că era un ofițer de informații cu multă experiență, care, metodic, scotea de la mine tot ce se poate.

Pentru fiecare frîntură de informație pe care i-o dădeam, von Karsthoff insista asupra sursei, momentului și felului în care o obținusem. A examinat fiecare detaliu, a atacat fiecare temă din nenumărate unghiuri, căutînd elemente complementare. Adesea nu puteam să-i răspund, pentru că întrebările lui erau de o precizie pe care nu ne-o imaginasem la Londra. M-a uimit capacitatea sa de a examina minuțios toate versiunile noastre atît de migălos elaborate și m-am văzut obligat să inventez pe loc replicile pe care le dorea.

Elizabeth a fost prezentă de la început pînă la sfîrșit, stenografiind fiecare cuvînt al nostru. Știam că trebuie să-mi amintesc cu exactitate ce i-am spus, așa că a doua zi am reconstituit întreaga conversație și mi-am fixat în memorie toate amănuntele pe care le inventasem. N-a fost o precauție inutilă : la întîlnirile următoare, von Karsthoff a insistat asupra unor amănunte pe care i le dădusem mai înainte.

Ca un copoi care adulmecă urma, von Karsthoff a ghicit rolul deosebit al Gerdei Sullivan și a încă unuia din-

tre informatorii mei, Dick Metcalfe. Din fericire, era o urmă pe care ne convenea s-o urmeze.

I-o descrisesem pe Gerda ca pe o femeie căreia îi fusesem prezentat în timpul unei cine la ambasada iugoslavă și i-am atribuit o mare parte din informațiile mele cu caracter politic. Von Karsthoff s-a informat amănunțit despre viața ei din trecut, presupun că în special datorită faptului că era austriacă.

— Crezi că simpatizează cu cauza germană ? a vrut el să știe.

— Fără îndoială, l-am asigurat, inventînd cîteva conversații pe care le-aș fi avut cu ea.

— Crezi că i-ar plăcea să lucreze pentru noi ?

— Dacă i-ar plăcea ? m-am eschivat de la un răspuns precis. Da, cred că i-ar plăcea să lucreze, ca multor altor oameni din Anglia ; desigur, dacă ar avea ocazia. Fie și numai pentru a fi de partea învingătorilor. Dar nu pot să spun în mod cert că este pregătită pentru a-și asuma riscul și nici n-aș vrea să fiu eu acela care să-i facă propunerea. Gerda îmi este foarte utilă, este înțelegătoare, mă prezintă tuturor oamenilor influenți și nu este greu să mi-o aduc în pat, dar nu vreau ca siguranța mea să depindă de o femeie cu care mă culc.

Von Karsthoff a fost de acord că dragostea și securitatea personală nu fac deloc casă bună. De fapt, era vorba de o tactică evazivă pe care am inventat-o pe moment, deoarece nu puteam să risc arătîndu-mă prea încrezător în ea. Mai tîrziu am recrutat-o pe Gerda ca agent dublu, după ce am găsit o justificare perfectă. Gerda avea în apartament o fotografie a tatălui ei. Din întîmplare, într-o zi, m-am uitat la ea cu atenție și am văzut că la rever purta un mic medalion pe care era imprimată o zvastică. Serviciul de informații britanic cunoștea această pată din biografia tatălui ei. Cînd i-am spus lui von Karsthoff, a făcut verificări la Viena, de unde a venit confirmarea că bătrînul fusese membru al partidului nazist, ceea ce i-a deschis Gerdei porțile, cu toate că nu împărtășea convingerile politice ale tatălui ei.

L-am citat pe Dickie Metcalfe ca sursă a majorității informațiilor mele tehnice și ca intermediar prin care reușisem să obțin certificatele maritime. Din nou, am atribuit întîlnirea cu el unui diplomat iugoslav cu care eram prieten, care îl folosise pentru rezolvarea unor probleme mă-

runte ale ambasadei. Dickie era persoana ideală ca să devină spion german. Era prototipul ofițerului britanic irresponsabil și chefliu. Avea un cal de curse, un automobil de curse, o mulțime de iubite și o înclinație deosebită spre băutură și viața mondenă. Cheltuielile lui Dickie n-au întîrziat să-i depășească veniturile și mai era amestecat și în niște scandaluri neplăcute. A fost îndepărtat din regiment și, ca urmare, Dickie avea reputația de a fi nemulțumit, considerîndu-se persecutat pe nedrept. În plus, îi mersese vestea că este într-o permanentă criză de bani.

Ceea ce însă nu i-am spus lui von Karsthoff este că Dickie fusese reabilitat și că devenise ofițer al serviciului de informații, lucrînd în strînsă colaborare cu lordul Suffolk, din direcția de spionaj de la Foreign Office. La 13 iunie 1940 avionul său a fost doborît în timpul unei misiuni pe continent, dar el a reușit să se întoarcă în Anglia în numai șase zile.

Von Karsthoff a mușcat și din momeala cu Metcalfe, dar, urmînd instrucțiunile englezilor, nu m-am avîntat. Cînd von Karsthoff m-a întrebat ce gîndește Metcalfe despre germani, i-am răspuns :

— N-am cum să știu. Niciodată nu l-am întrebat, dar am observat că admiră mașina de război germană.

— Încearcă să-l descoși mai în amănunțime, mi-a sugerat von Karsthoff, fără a-mi cere concret să-l recrutez.

Ajutat de minunata șampanie pe care ne-a servit-o Elizabeth, am descris inspirat efectele generate de bombardamente și lipsurile din Anglia. Ceea ce i-am spus era cu totul contrar impresiilor mele reale, dar la sfîrșit am tras concluzia că englezii luptă cu ultima lor suflare.

Răspunsul lui von Karsthoff a fost neașteptat :

— Ca și cei de la Berlin și ca și Hitler, îi subapreciezi pe englezi. Mie mi se par mai periculoși ca niciodată. Trebuie să aibă ceva de-a face cu ceața, cu clima lor. Cine reușește să supraviețuiască în clima aceea, să crească și să respire, probabil că are două vieți. Dar fă Berlinul să creadă așa ceva ! a mai adăugat el, dînd din cap.

— Deci nu vei raporta la Berlin constatările mele ? am întrebat eu, temîndu-mă că dezinformările noastre vor rămîne fără efect.

— Voi raporta ceea ce mi-ai spus, nu opiniile mele. În orice caz, asta este ceea ce vor să audă. Nu vor deducții, vor observații.

— Şi totuşi, Canaris îşi exprimă opiniile, am remarcat eu, sperînd că poate pică ceva.

— Ah, Canaris !, a replicat el gesticulînd a lehamite. Amiralul este genul de om a cărui părere nu este niciodată cerută, iar cînd şi-o dă, nimeni nu i-o ia în serios. Vezi, Dusko, Germania funcţionează pe principiul Führerului. Un singur om hotărăşte pentru noi. Părerile celorlalţi contează numai în funcţie de fidelitatea lor faţă de Führer.

Mentalitatea prea puţin ortodoxă a lui von Karsthoff m-a surprins. Nu era cum mă aşteptam, un nazist înrăit, aşa că mi-a fost mai uşor să admit că îl simpatizam cu adevărat ca om.

— Dacă nu mai aveţi nimic de făcut cu mine aici, aş pleca la Madrid, i-am amintit eu lui Karsthoff.

Îi spusesem, şi era adevărat, că trebuie să-mi parafez tranzacţiile comerciale la ambasada iugoslavă din Spania, fiindcă pe atunci nu exista o asemenea ambasadă în Portugalia. Am accentuat că mă grăbesc să-mi termin treburile şi să mă întorc la Londra înainte ca englezii să devină suspicioşi, să li se pară că stau prea mult în străinătate. Începusem unele tratative la Londra pentru a cumpăra cauciucuri şi alte cîteva produse din colonii — în cea mai mare parte ceai şi cafea — şi am insistat că este nevoie de ele urgent, aşa că englezii se aşteptau să mă întorc curînd.

Mă mai grăbeam să ajung la Madrid şi din alt motiv. Cînd m-am văzut cu Johnny la Roma, am stabilit împreună să ne întîlnim cu prima ocazie la Madrid, iar acum îl anunţasem prin von Karsthoff că ajung la Madrid într-o săptămînă sau două.

— Nu am nici un motiv să te mai reţin aici, a fost de acord şeful meu de reţea. Poţi pleca oricînd doreşti. Apropo, în ce hotel vei sta ? La Ritz sau la Palace ? m-a întrebat von Karsthoff numind cele mai bune hoteluri. Orice călător care se respectă nu se opreşte decît la ele.

— Nu ştiu. De ce ?

— Ah ! nimic important, mi-a răspuns von Karsthoff şi apoi a început să-mi vorbească de lucruri foarte importante. Omologul meu din Madrid este un tip pe nume Lentz. S-ar putea să iei legătura cu el, Jebsen îl cunoaşte. Unde mai pui că va fi şi el curios să te vadă ! S-ar putea chiar să încerce să mi te fure, de teamă că vînezi pentru mine pe domeniul lui. Conduce o reţea puternică în Spania, iar hotelul Palace se află aproape în întregime

sub controlul său. Englezii sînt puternici la Ritz, cu toate că el a reuşit să se infiltreze şi acolo. S-ar putea să beneficiezi de mai multă linişte la Ritz, a insinuat von Karsthoff.

Ştiam că Johnny va sta la hotel Palace. Am optat pentru Ritz. Astfel, puteam vedea ce se întîmplă în ambele hoteluri. În orice caz, erau foarte apropiate unul de altul, practic nu le separau decît grădinile muzeului Prado.

— Ce fel de om este Lentz ? l-am întrebat pe von Karsthoff.

— E prieten cu Canaris, are vreo cincizeci de ani, eficient şi bun organizator, dar cam pedant. Vei constata că pentru el forma este mai importantă decît conţinutul, dar trebuie să admit că dirijează o reţea de spioni de prim rang, în Anglia. Acţionează din interiorul ambasadei spaniole. Ori se bazează pe tacita aprobare a guvernului, ori lucrează prin ataşatul de presă, nu ştiu exact.

Mi-am ascuţit auzul. Această informaţie putea să însemne o pradă bogată pentru M.I.5. Faptul s-a clarificat mai tîrziu, în sensul că Lentz era tras pe sfoară. Nu exista nici o reţea de spionaj în interiorul ambasadei spaniole. Zvonul a fost lansat de un agent isteţ care opera pe cont propriu în Spania şi care vindea Abwehrului informaţii inventate de el. După un timp, a venit să lucreze pentru englezi sub numele conspirativ de „Garbo".

Faptul că cineva acţiona din interiorul ambasadei mi-a dat o idee neaşteptată. Puteam să fac şi eu la fel ca Lentz. Contînd pe cele spuse de Menzies, am hotărît să înaintez din proprie iniţiativă. Eram sigur pe planul meu, iar acum era momentul cel mai potrivit ca să-l pun în practică. Dacă ceream autorizaţia, întîrzierea ar fi putut să fie fatală.

— Mi-a venit o idee interesantă, i-am zis lui von Karsthoff. Am cîţiva prieteni în ambasada iugoslavă din Londra, iar ambasadorul iugoslav din Madrid îmi este prieten de familie. Aş putea să aranjez să duc eu valiza diplomatică dintr-un loc în altul şi atunci, cu puţin ajutor din partea dumneavoastră...

— Şi anume ? s-a arătat dispus von Karsthoff, chiar înainte de a şti ce îi voi cere.

— Mi-aţi putea face rost de nişte copii ale sigiliilor ambasadelor iugoslave din Londra şi Madrid ? Cîte două din fiecare ? Aţi avea primul set, iar eu pe al doilea, la Londra. Apoi, dacă va trebui să transport documente sau

o mare cantitate de informații, aș putea rupe sigiliile, mi-aș introduce materialele în valiză și apoi aș sigila-o din nou, iar cînd aș ajunge la destinație, aș proceda invers.

Șmecheria mi-ar fi întărit poziția față de germani și în același timp m-ar fi ajutat să le transmit britanicilor materiale.

— Lentz are omul cel mai potrivit pentru această treabă, pe doctorul Kuhn. În plus, ai cîștiga și simpatia lui Lentz, dacă l-ai include în plan. Numai că el este un om dificil. Cred că ar fi mai bine să-l rog eu, nu tu. S-a întors apoi către logodnica sa :

— Elizabeth, o telegramă pentru Berlin. Vrem să știm mărimea și forma sigiliilor utilizate de ambasadele iugoslave.

Extrem de operativă, Elizabeth a plecat imediat să codifice mesajul.

— Cînd te întorci de la Madrid, ai sigiliile, mi-a promis von Karsthoff. Dar te rog să-mi spui : ce justificare le vei da prietenilor iugoslavi pentru a transporta valiza ?

Ca de obicei, von Karsthoff se gîndea la toate.

— I-ar avantaja și pe ei și pe mine. Ei duc lipsă de curieri, iar eu am probleme cu obținerea vizelor pentru Spania și Portugalia.

— Foarte bine gîndit, m-a felicitat el.

— În legătură cu Lentz, am stăruit eu, nu m-ar amuza să mă văd amestecat în geloziile și intrigile din interiorul Abwehrului. Ai putea să-l ții departe de mine ? Nu vreau să-și închipuie că mă aflu sub jurisdicția lui.

— Jebsen ar fi mai indicat decît mine. El poate să-i spună prietenului său, colonelul Oster, că preferi să aparții de Lisabona, nu de Madrid. Dar să nu-i spui lui Jebsen că e și dorința mea, căci dacă Lentz ajunge să afle acest lucru, l-ar interpreta cu siguranță greșit. Apoi von Karsthoff mi-a destăinuit un proiect ultrasecret care avea să devină una dintre cele mai senzaționale informații culese de mine.

— Foarte curînd nu vom mai avea nevoie să ne batem capul cu valize diplomatice sau alte sisteme de legătură de acest fel. Vom dispune de o jucărie care va ușura transmiterea informațiilor. La Berlin se pregătește o metodă pentru a reduce o pagină întreagă la dimensiunea unui punct. Acesta va putea fi citit numai cu ajutorul microscopului. Procedeul se numește micropunct.

— Un punct ! m-am arătat eu impresionat. Ar putea fi, cu siguranță, ușor de ascuns.

— Dacă nu știi unde se află, este absolut insesizabil. Metoda este încă în fază experimentală, dar de îndată ce va fi gata, mă voi îngriji să fii printre primii care vor beneficia de avantajele ei.

Capitolul VII

Se împlineau zece zile de cînd stăteam la Madrid, așteptîndu-l pe Johnny sau, cel puțin, un cuvînt de la el. Îmi terminasem tranzacțiile comerciale și rămăsesem acolo numai ca să-l văd. Lentz nu luase legătura cu mine, ceea ce mă satisfăcea. Înțelesesem că von Karsthoff prefera să-l evit. Nu dorea ca Lentz să-și vîre nasul în cîmpul său de activitate.

În sfîrșit, a sunat telefonul și l-am auzit pe Johnny. Mi-am aruncat haina pe umeri și, cu o grabă neobișnuită pentru capitala spaniolă, am străbătut cei cîțiva zeci de metri pînă la barul hotelului Palace.

— Tu ești vinovat că am întîrziat, s-a scuzat Johnny. Rapoartele tale din Londra au fost grozave. Piecki a fost așa de încîntat de ele, încît m-a reținut pînă a studiat și ultimul detaliu. Îi plac în special precizia rapoartelor și forma pozitivă de a te exprima cînd ești sigur pe acțiunile tale. Pînă și volumul lor l-a impresionat. Pare opera a zece oameni.

Poate chiar mai mulți, mi-am zis în gînd.

— Poftim, a continuat Johnny întinzîndu-mi un plic, o primă cu felicitări de la Piecki.

Am pus plicul în buzunarul de la piept, fără a mă deranja să-l deschid. Conținea zece mii de dolari.

— Nu banii te interesează, nu-i așa, Dusko ? Johnny m-a privit, ca și cum ar fi vrut să-mi citească gîndurile.

— Hai, nu mă mai radiografia, i-am zis, simțindu-mă stingher. Dacă ai ceva de spus, spune odată !

Johnny s-a prefăcut că nu aude și a zis :

— Ești pe cale să ajungi în vîrful piramidei, devenind agentul vedetă al Abwehrului. Müntzinger a fost felici-

tat pentru recrutarea ta şi acum se umflă în pene, ca şi cum el te-ar fi descoperit.

— Nu asta te supără pe tine, am revenit eu, ştiind că Johnny nu se amestecă în gelozziile şi clevetirile din instituţia lui.

— Nu, a recunoscut Johnny privindu-mă din nou pătrunzător. Dusko, nu am nici părinţi, nici fraţi, numai două surori vitrege de o vîrstă cu mama, de care nu mă leagă nimic. Am prietene de nu mai ştiu ce să fac cu ele, dar nici una la care să ţin cu adevărat. Tu îmi eşti prietenul cel mai apropiat, ţi-o spun fără rezerve. Dacă stau să judec, îmi eşti ca un frate şi îmi pare rău că nu îmi eşti chiar frate bun.

— Îi voi cere tatălui meu să te adopte, am glumit pentru a-l scoate pe Johnny din starea aceea jenantă de seriozitate.

— Ceea ce vreau să-ţi spun, a continuat el pe acelaşi ton, este că mă simt, ca să zic aşa, neliniştit pentru că te-am amestecat în acest joc. Ţi se potriveşte şi se pare că te distrează, dar — luînd o arahidă de pe farfuria care se afla pe masă — poţi să fii strivit uite-aşa. A desfăcut mîna şi mi-a arătat arahida făcută zob.

— Ei bine, atunci hai să mîncăm ceva înainte de a fi prea tîrziu, am pus eu capăt acestei discuţii sinistre. Cunoşti ultimul decret. Chiar dacă guvernul reuşeşte să dicteze cît e ceasul, lumea tot foarte încet o să se mişte.

— Fie. Johnny s-a uitat la ceas. Era aproape zece noaptea. Madrilenii se fac că nu aud gongul final, aşa că de ce n-am face-o şi noi ?

Încercînd să-i facă pe spanioli să se culce mai devreme — şi deci să se scoale mai devreme —, guvernul ordonase restaurantelor să închidă uşile la ora zece noaptea. Obiceiul spaniol — în special în rîndul înaltei societăţi — era să se ia cina la miezul nopţii. Ca urmare, funcţionarii apăreau la birou cam pe la ora prînzului. Dar obiceiurile nu se schimbă printr-un decret. Madrilenii îşi făceau apariţia la restaurante cu numai cîteva minute înainte de ore zece. Pînă atunci restaurantele erau goale. Această bruscă afluenţă de clienţi făcea să dureze mult pînă să fii servit. Mai întîi venea ceva de băut, iar cînd începea cina propriu-zisă, era deja miezul nopţii şi astfel tradiţia se păstra.

Nu prea era uşor să găseşti o masă ca lumea la Madrid, dar în cele cîteva hoteluri de lux se mînca bine, iar în unele restaurante de pe piaţa neagră, chiar excelent.

— Să mergem la restaurantul Horcher, a propus Johnny, dar să fii atent la ceea ce spui. Patronul e german şi tot restaurantul se află sub controlul Abwehrului. Aproape fiecare masă are microfon, ascuns în vaza cu flori.

Horcher era aproape de Palace, doar la cîteva minute de mers pe jos. Cred că străzile acelui cartier elegant erau foarte curate numai pentru că oamenii erau atît de săraci, încît adunau tot ce se putea aduna. Mucul de ţigară nu rămînea prea mult pe rigolă. Restaurantul Horcher avea feţe de masă imaculate şi apretate, veselă strălucitoare şi candelabre cu lumînări. Am cerut de băut şi ne-am aşezat comod la masă, în aşteptarea cinei.

Amintindu-mi de microfoanele ascunse, am repetat ceea ce pregătisem pentru von Karsthoff, prezentîndu-i lui Johnny Anglia în nişte culori dezolante. Speram că dacă germanii stabilesc identitatea vorbitorului îmi voi consolida reputaţia. Dacă atribuiau discuţia altcuiva, aceasta iarăşi putea să vină ca o confirmare a raportului făcut de mine.

Johnny nu avea de unde să ştie la ce mă gîndesc şi părea serios frămîntat, dar un semn cu ochiul şi o privire către vaza cu flori de pe masa noastră l-au pus pe drumul cel bun. S-a alăturat bucuros jocului. Ne-am condimentat conversaţia cu intimităţi, cuceriri amoroase şi alte lucruri care în mod normal nu se spun cînd ştii că eşti interceptat.

Cînd ne întorceam spre hotelurile noastre, singuri prin parcul Prado, Johnny m-a avertizat să nu vorbesc în cameră şi practic în nici un alt loc din Madrid. Lentz — papa Lentz, după cum îi ziceau toţi (în realitate, Wilhelm Leisner) — avea la dispoziţie un personal enorm. Ambasada germană dădea acoperire diplomatică la peste o sută douăzeci de ofiţeri ai Abwehrului şi circa alţi patru sute erau plasaţi pretutindeni în oraş, la diferite firme şi în posturi false. Printre ei, era şi un nepot al amiralului Canaris.

Johnny mi-a dat totodată şi numele unui altfel de om, în care se putea avea încredere.

— Dacă vreodată te afli în încurcătură, ia legătura cu el la ambasadă. Îmi va da de ştire fără alţi intermediari.

Era tîrziu. Aveam multe de discutat şi nu exista nici un loc unde să ne putem desfăşura. I-am propus să închiriem o maşină şi să plecăm, a doua zi, la Toledo.

— Va fi o excursie plăcută, într-un oraş frumos, cu tablouri de El Greco şi fără microfoane.

— Mă voi ocupa eu de maşină, s-a oferit Johnny. Vin să te iau la zece.

Ne strecuram pe şoseaua îngustă de munte care ducea la Toledo cu un minunat automobil sport cu două locuri, „Hispano-Suiza", model '20, pe care Johnny îl ceruse împrumut de la un prieten spaniol. În el nu erau microfoane. În timp ce în oraş Johnny se lupta cu schimbarea vitezelor, eu mă tot plîngeam că nu-i pot vorbi deschis. Ca să duc la bun sfîrşit sarcina pe care mi-o încredinţase Stuart Menzies, trebuia să-i vorbesc pe ocolite. Aşa că am început cu constatarea că o serie de ofiţeri ai Abwehrului, pe care îi cunoscusem, nu erau nazişti, ba chiar mi s-a părut că unii din ei sînt antinazişti, ca Jebsen însuşi.

Johnny a scos un „hîm", în timp ce trăgea de volanul mare din lemn lustruit, depăşind o căruţă trasă de un cal.

— Pe de altă parte sînt cei ca Schacht şi ca generalul von Blomberg, am continuat eu. Am auzit că ambii au căzut în dizgraţie.

Fostul comandant al trupelor de uscat fusese destituit de Hitler pe baza unor născociri, cum că, de exemplu, s-ar fi căsătorit cu o prostituată. Ocupaţia doamnei nu-i împiedicase pe toţi capii nazişti să participe la nuntă. Mai tîrziu însă, cînd generalul a încercat să se opună propunerii lui Hitler de a folosi forţele armate împotriva Austriei şi Cehoslovaciei, a fost înlăturat.

— Probabil că există mulţi oameni influenţi care îşi dau seama că Hitler e nebun şi doresc să-l răstoarne de la putere, să pună capăt războiului. Ei ar putea negocia cu Marea Britanie prin intermediul Abwehrului, de exemplu. Cu libertatea de mişcare de care se bucură, Abwehrul ar fi instrumentul ideal.

Johnny mi-a aruncat o privire pentru a-mi da de înţeles că mă ascultă.

— Ce crezi, ar fi posibil aşa ceva ? l-am întrebat.

Concentrîndu-se, nu mi-a răspuns imediat. A dat capul pe spate, privind spre cer mai mult decît spre şosea. După un minut a replicat :

— Este o idee îngrozitor de ambiţioasă şi de naivă, „un mare deziderat". Răspunsul meu este, în mod catego-

ric, nu. Un „nu" tot atît de mare ca munții ăștia. Lui Hitler nu i se opune nimeni în Germania. Opoziția ori a fost zdrobită, ori a fost redusă la totală neputință. Tineretul german a fost educat încă din leagăn să creadă în Hitler. Pentru ca o revoluție sau o lovitură de stat să reușească, poporul trebuie să fie de partea ta. Și nu numai atît; trebuie să mai fie și armata cu tine, sau cel puțin să-i obții neutralitatea. Cei care i se opun lui Hitler sînt oameni ca mine, o opoziție de salon, care vorbesc despre Hitler în fața unui pahar de șnaps sau la o ceașcă de ceai. Chiar printre ei, mulți sînt corupți. Își găsesc justificări, ba chiar au unele lucruri bune de spus despre mișcarea național-socialistă. În plus, nu sînt uniți, arborează toate culorile politice, de la monarhiști pînă la stîngiști. Nu sînt organizați și nu fac nimic altceva decît să vorbească... și asta cu multă precauție.

Mîna lui Johnny mi-a arătat că toți trebuie scoși din discuție.

— Dusko, m-a întrebat el, există în istorie măcar un singur mareșal sau general care să se fi răzvrătit cîtă vreme victoria era de partea lui ? Cînd aplauzele, gloria și prada de război îi revin ? Aproape toți îl iubesc pe Hitler, iar cei care nu-l iubesc îl admiră. Să nu uiți că ei au fost cei care au plănuit acest război și că ei îl cîștigă pentru Hitler.

Ajunseserăm la defileu, lîngă Toledo. Johnny a tras mașina la marginea șoselei și a frînat.

— Frumoasă priveliște, a spus, oprind motorul ; îl interesau nu numai zidurile din Toledo. Ideea ta este idealistă pînă la nebunie, a spus el, întorcîndu-se cu fața spre mine ; a ta sau a cui o fi, a mai adăugat cu șiretenie. Este complet absurdă, dar atît de tentantă, încît nu am să pot să mi-o scot din cap. Merită să te străduiești sau să mori pentru ea.

A tras adînc din țigară și apoi a suflat fumul cu putere, ca și cum ar fi dat naștere unui gînd nou.

— Nimeni nu poate pretinde că poporul german a acceptat de bună voie doctrina nazistă. Dacă ar fi făcut-o, n-ar fi existat nici Gestapoul, nici S.S.-ul și nici S.D.-ul. Naziștii „au făcut inofensivă", cum le place lor să spună, orice opoziție activă ; cu alte cuvinte, au asasinat-o. Restul, opoziția pasivă, trăiește sub teroarea persecuției, a torturii și a lagărelor de concentrare. Să vorbești de schimbare în momentul de față este o pierdere de timp.

Dar dacă vreun eveniment neprevăzut sau o întorsătură în soarta războiului ar face posibilă o schimbare, aceasta nu ar avea nici o valoare dacă nu are cine să exploateze situația. Iar aici sînt de acord cu tine că nu există instrument mai bun și mai manevrabil decît Abwehrul. Dar pentru a folosi Abwehrul, ar trebui să se știe cine pe cine contează și ce gîndește fiecare. Am să chibzuiesc și cînd ne întîlnim data viitoare o să-ți spun ce e de spus. Pe urmă, dacă mi se întîmplă ceva, n-ai decît să vorbești despre ceea ce am aflat eu cu altcineva dispus să caute cai verzi pe pereți.

Eram în egală măsură trist și jenat. Jurasem că voi păstra secretul — ceea ce sînt sigur că Johnny intuise —, așa că nu puteam să-i spun că mai există cineva care aleargă după cai verzi pe pereți ; un cineva colosal, Sir Stuart Menzies, dispus să-i întindă mîna.

Capitolul VIII

Cînd am revenit la Lisabona, am avut și primul conflict deschis cu contraspionajul german. Am observat că un tip înalt, slab și cu niște urechi blegi, parcă era iepure, răsărea ca din pămînt peste tot pe unde mergeam, la cazinou, în holul hotelului Palacio sau în trenul care făcea legătura între Estoril și Lisabona. Avea o înfățișare atît de bătătoare la ochi, încît nu-mi venea să cred că este de la filaj, dar mi-am spus că, oricum, trebuie pus la încercare.

Am mers pe jos de la hotelul Palacio pînă la gară și mi-am luat un bilet pentru Lisabona. Domnul „Urechi blegi", care aș fi jurat că nu mă urmărea, a apărut pe peron exact ca iepurele scamatorului. Nu știu de ce, l-am botezat „unchiul Oscar". A sosit trenul, m-am suit și mi-am ales un loc aproape de ușă. Unchiul Oscar a luat loc în partea opusă a vagonului și, după cum îi era obiceiul, s-a ascuns după un ziar portughez. Chiar înainte ca trenul să pornească, am recurs la vechea șmecherie : am coborît repede din vagon. Unchiul Oscar și-a făcut drum cu coatele și m-a urmat. Atunci m-am urcat grăbit în tren, fiind pe punctul de a mă ciocni cu el în timp ce alergam. Un-

chiul Oscar era sprinten, așa că s-a agățat și el de tren. Lămurisem primul punct, nu era vorba deci de nici o coincidență. Era pe urmele mele. Nu-mi prea făceam griji, pentru că în zilele acelea nu am avut nici o întîlnire cu englezii, dar vroiam cu tot dinadinsul să aflu cine îi ordonase să mă urmărească.

În seara următoare, aveam întîlnire cu von Karsthoff. Cînd am coborît din apartament, omul nostru era în hol, citindu-și ziarul. Am părăsit hotelul prin spate, pe unde intră și ies mașinile, și în fugă am dat ocol clădirii, ajungînd la intrarea principală, care dădea în parc. Unchiul Oscar nu mai era în hol. Am continuat să merg pe jos pînă la locul întîlnirii, pe drumul spre Lisabona. M-am grăbit și curînd am ajuns în spatele slăbănogului de la filaj. Mergea încet, încercînd să mă localizeze în întuneric. Se părea că știe locul de întîlnire, așa că aproape sigur lucra pentru Abwehr III. Colonelul Jarvis știa și el unde mă întîlnesc cu germanii, dar mă îndoiam că m-ar fi pus sub urmărire sau că s-ar fi folosit de un om atît de neîndemînatic.

L-am lăsat pe unchiul Oscar să se ducă de capul lui spre punctul de pe drumul ce duce la Lisabona și m-am dus pe jos la vila lui von Karsthoff. Am intrat pe poarta unui vecin, am sărit un zid de piatră și am sunat la intrarea din spate. În interiorul casei s-au pus în mișcare niște tocuri de damă.

— Elizabeth, i-am șoptit, nu aprinde lumina de afară.

— Ce s-a întîmplat ?, m-a întrebat, uitîndu-se la costumul meu prăfuit, în timp ce deschidea ușa.

S-a apucat imediat să mi-l perie, iar eu i-am povestit incidentul cu unchiul Oscar. Chiar ea fusese să mă ia, pentru că von Karsthoff încă nu ajunsese acasă. Văzînd că nu apar, se gîndise că mi s-a întîmplat ceva și se întorsese la vilă. Nu știa nimic despre unchiul Oscar, nici nu-l văzuse la locul întîlnirii.

— Poate este vreunul din oamenii noștri, dar nu-l cunosc, a spus von Karsthoff cînd s-a înapoiat. Voi pune să se facă cercetări în această privință.

Întîlnirea mea cu von Karsthoff era importantă. Sosiseră concluziile de la Berlin asupra rapoartelor mele. Doreau și mai multe detalii. Am lucrat pînă după miezul nopții, punîndu-mi la grea încercare întreaga inventivitate. Cînd am terminat, von Karsthoff mi-a dat o veste mare :

— Amiralul Canaris îți apreciază foarte mult activitatea. Ne cere să-ți acordăm o atenție deosebită.

— În momentul de față, aceste aprecieri sînt oarecum de prisos, nu ți se pare ?, am întins eu coarda. Dacă unchiul Oscar nu este omul vostru, s-ar putea să fie englez și atunci s-a terminat cu utilitatea mea.

— Să nu tragem concluzii pripite, a zis șeful meu de rețea, ciudat de calm. Acordă-mi cîteva zile.

În zilele care au urmat, cred că unchiul Oscar o fi plecat în concediu, căci sigur nu mai era pe urmele mele. Am verificat și răsverificat, pentru că aveam întîlnire cu colonelul Jarvis.

— Nu este de la noi, mi-a confirmat Jarvis, adăugînd cu aer sumbru : Acum va trebui să fim și mai precauți, căci nemții s-ar putea să pună pe altcineva pe urmele dumneavoastră.

Cînd, seara, l-am întîlnit pe von Karsthoff, nu a părut surprins că unchiul Oscar dăduse bir cu fugiții de cîteva zile, dar a evitat orice comentariu. Nu îl îngrijora faptul că unchiul Oscar s-ar fi putut să fie englez, căci mi-a dat un chestionar pe care să-l memorez în vederea viitoarei mele călătorii în Anglia.

Pe neașteptate, unchiul Oscar a apărut din nou, la clubul de noapte al cazinoului, în seara următoare. Am dat cu ochii de el în fundul sălii, în timp ce dansam cu o franțuzoaică, pe nume Margot. M-am supărat foc. Fata părea pusă pe fapte mari, mă strîngea ca pe o pernă electrică într-o zi geroasă, așa că aveam planuri mărețe pentru seara respectivă. Am început însă să mi-l imaginez pe unchiul Oscar trăgînd cu ochiul pe gaura cheii.

Pînă în seara aceea, Margot făcuse pe „domnișoara", așa că, fără îndoială, un martor ar fi fost tot ce ne mai lipsea. Eram exasperat, iar umorul meu devenise, ce e drept, cam dubios. M-am răzbunat pe o biată fată care băuse cam mult și reușise să agaseze pe toată lumea din club. Făcea parte dintr-un grup în care se afla și corespondentul din Lisabona al ziarului londonez „Daily Mail". I se părea că știe să cînte și toată seara ne perforase timpanele urlînd în microfonul orchestrei.

Cînd chelnerul ne-a desfundat încă o sticlă de șampanie, am luat dopul, l-am așezat pe tava de argint și i-am cerut să i-l ducă „artistei", împreună cu complimentele mele. Chelnerul mi-a îndeplinit cererea întocmai și

l l-a dus chiar acolo, la microfon, în fața întregului auditoriu.

Fata s-a oprit din cîntat, dar nici gînd să priceapă sugestia. A privit în direcția noastră și a pornit la atac. Probabil că nu a înțeles bine cine o provocase, fiindcă a apucat paharul lui Margot, cu intenția vădită de a i-l arunca în față, cu conținut cu tot. I-am prins brațul la timp. Paharul i-a căzut din mînă și cred că pe moment s-a fîstîcit. Am răsucit-o cu fața spre masa ei, apoi i-am dat o palmă ușoară pe fese și am expediat-o spunîndu-i :

— Hai, fă-te fată cuminte !

Cum era de așteptat, incidentul a atras atenția tuturor. Reporterul de la „Daily Mail" s-a ridicat dramatic de la masă și a venit către noi. Am observat că avea un braț în ghips.

— Mi-ați insultat invitata, mi-a zis solemn.

— Îmi pare rău, a fost o glumă proastă, am recunoscut eu. Vă rog să-i spuneți domnișoarei să mă ierte.

Nu voia să accepte nici o scuză și a încercat să mă pocnească cu pumnul cel sănătos. Printr-un reflex, m-am eschivat și i-am expediat o lovitură în falcă.

Ringul de dans era bine lustruit ; tipul l-a măturat cu fundul de la un capăt la altul.

Cîțiva s-au ridicat de la masa lui și prevesteau o încăierare de tavernă. În buzunarul hainei aveam un plic închis, ce conținea chestionarul german și cîteva notițe pe care mi le făcusem, nume și informații destinate englezilor. Am plasat repede plicul în poșeta lui Margot, aflată pe masă.

— Fugi, i-am spus. În plic sînt cecuri și bani lichizi. Așteaptă-mă în holul hotelului.

Margot era speriată. Nu voia să se vadă amestecată într-un scandal, așa că nu a fost nevoie să-i zic a doua oară.

Delegația de la masa aluia de la „Daily Mail", în frunte cu un tip scund și robust, și-a făcut drum pînă la mine.

— Mă, nu cumva ești nazist ? mi-a zis tipul agresiv, cu un accent nazal, de american.

— De ce ?

— Pentru că ești un fricos nenorocit care dă într-un om cu brațul rupt.

— Cînd ai brațul rupt, nu faci scandal, i-am răspuns eu, și mi se părea că tare mai e logic ce spun.

Numai că nu prea era timp de logică. Scundul își făcea curaj să atace din nou, iar între timp l-am văzut cu coada ochiului pe unchiul Oscar strecurîndu-se spre ieșire, pe urmele lui Margot. Mai mult ca sigur că văzuse cînd i-am strecurat plicul în poșetă.

Scundul a pornit la atac. Între noi era o masă pe care am împins-o înainte și el a căzut peste ea. Cîntăreața mi-a sărit în spinare și încerca să-mi scoată ochii. M-am văzut obligat s-o dau peste cap și, spre norocul ei, a căzut peste tipul care tocmai se apropiase de mine. Fata l-a făcut să-și piardă echilibrul, așa că pumnul meu i s-a înfipt cu precizie în maxilar.

Ca să fiu sigur, i-am mai dat unul în timp ce cădea. Acum puteam să fug. Ceilalți invitați ai tipului de la „Daily Mail" s-au mulțumit să huiduiască și să strige :

— Fricosule, rămîi să ne batem !

Ieșind în fugă pe ușă am auzit-o pe Margot țipînd în parcul dintre cazinou și hotelul Palacio, la circa o sută de metri. Am alergat spre hotel și am observat în întuneric două siluete care se luptau căzute la pămînt. Apropiindu-mă, am văzut cum unchiul Oscar încerca să-i smulgă poșeta, care s-a deschis ; tot ce era în ea s-a împrăștiat pe jos. Unchiul Oscar a înhățat plicul cel alb și încerca să se ridice în picioare, în timp ce eu mă aflam la cîțiva metri. L-am lovit cu piciorul peste față. Unchiul Oscar a căzut din nou, inconștient, scuipîndu-și sîngele și dinții, dar plicul îl ținea tot strîns. În momentul cînd i-l luam din mînă, George Black s-a apropiat în fugă. Black nu avea nici măcar un metru cincizeci, dar ținea în mînă un revolver cît el de mare. S-a aplecat și s-a uitat la unchiul Oscar.

— N-a murit, s-a pronunțat el, cu sînge rece, punîndu-și pistolul la cingătoare. Am să mă ocup eu de gunoiul ăsta, Popov. Duceți-o pe doamna Broche în camera ei și rămîneți acolo. Dacă vin cei de la poliție, am să le spun că ați plecat cu un taxi, spre Lisabona. Nu părăsiți camera doamnei Broche fără să-mi telefonați.

Cînd l-am sunat era deja miezul zilei.

— Acum puteți să ieșiți, mi-a zis Black. Omul dumneavoastră se află internat într-un spital, dar cei de la poliție nu știu că este acolo din vina dumneavoastră. Le-am spus că a fost atacat de doi ticăloși. Curios e că și el a confirmat. Și-a pierdut cîțiva dinți, iar nasul... ce să zic, va respira ca un buldog cîte zile o mai avea.

Vestea m-a făcut foarte fericit. Era pentru prima dată că făceam să curgă sînge nazist.

— Vă mulţumesc pentru tot, i-am zis lui Black, gîndindu-mă totodată şi la patul foarte confortabil în care mă trimisese.

Cîteva seri mai tîrziu, şeful de la Abwehr III, Herr Kramer, a participat la întîlnirea mea cu von Karsthoff. Presupun că von Karsthoff îi ordonase să asiste. Arăta cu coada între picioare în timp ce von Karsthoff îmi spunea că pînă cînd nu mă plînsesem, nu ştiuse că Herr Kramer a pus un om pe urmele mele.

— I-am spus lui Herr Kramer să nu vă mai supravegheze, dar se pare că şi lui i-a ordonat amiralul Canaris să aibă grijă de dumneavoastră, mi-a zis sarcastic von Karsthoff. Mi s-a spus că unchiul Oscar avea misiunea de a vă proteja. Încerca să verifice dacă nu cumva vă urmăresc englezii. Puteţi pleca liniştit la Londra. Nimeni nu v-a urmărit nici aici, nici la Madrid. Tocmai am primit o telegramă confirmîndu-mi că nu aţi fost supravegheat cît timp v-aţi aflat acolo. „Nu de către englezi, vreţi să spuneţi", mi-am zis în sinea mea. Omul Abwehrului din Madrid fusese mai priceput decît unchiul Oscar.

— Dacă se afla acolo pentru a mă proteja, de ce a urmărit-o pe fată ? am obiectat eu. Şi de ce i-a şterpelit plicul ?

Kramer a surîs cu un aer bonom.

— Bănuia, dragul meu Popov, că tînăra lucrează pentru rezistenţa franceză. Şi chiar aşa s-ar putea să fie. Îi era teamă că va deschide plicul. Nu v-a trecut prin minte acest lucru ? Sînteţi aşa de sigur că puteaţi avea încredere în ea ?

— Mai mult decît într-o umbră anonimă. Ar fi trebuit să mă informaţi că sînt protejat, am spus eu acuzator.

Kramer a ridicat din umeri, şi-a luat la revedere şi a plecat.

— Cred că avem nevoie de ceva tare, a răsuflat uşurat von Karsthoff, cînd uşa s-a închis în urma omului de la contrainformaţii. M-a servit cu un coniac şi, clătinîndu-şi capul în semn de regret, mi-a zis :

— Germanii sînt tare stîngaci uneori, nu-i aşa, Dusko ? Eu sînt din Triest, după cum ştii, cu trecut fenician, ca şi tine. De aceea avem mai multă delicateţe şi mai multă înţelegere filozofică. Nemţii fac gafe. Chiar atunci cînd fac ceva util, o fac mai întotdeauna anapoda.

Ceea ce ai păţit cu unchiul Oscar este o nimica toată. Ştii ce s-a întîmplat cu ducele de Windsor ?

Am dat din cap că nu, iar el mi-a povestit ce ştia în legătură cu tentativa germanilor de a-l răpi pe duce.

— Cînd ducele de Windsor a venit în Spania, după căderea Franţei, a început von Karsthoff, le-a spus mai multor prieteni spanioli că nu se va mai întoarce în Anglia decît dacă i se oferă un post important şi dacă ducesa va fi recunoscută ca membru al familiei regale. Totodată, a afirmat că, dacă s-ar afla pe tron, ar evita intrarea Angliei în război împotriva Germaniei. Pe Hitler l-a interesat foarte tare această poveste şi a sugerat ca ducele să fie reţinut în Spania. Führerul l-a îndemnat pe prietenul ducelui de Windsor, Juan Baigbeder y Atienza, ministrul spaniol al afacerilor externe, să vorbească cu el şi a reuşit să-l convingă că Germania doreşte pacea cu Anglia, dar că se împiedică de clica lui Churchill. Hitler dorea ca ducele să fie gata să coopereze la momentul potrivit şi eventual să ocupe din nou tronul. Desigur, ducesa urmînd să devină regină. Între timp, Hitler a propus să i se ofere cincizeci de milioane de franci elveţieni — depozitaţi în Elveţia —, astfel ca ducele să poată duce o viaţă demnă de un rege.

— Cum ar putea să redevină rege ? l-am întrerupt eu. Legile succesiunii nu permit aşa ceva. În nici un caz după abdicare nu se mai poate reveni.

Von Karsthoff a rîs de mine, de naivitatea mea.

— Tot aşa a răspuns şi ducele. Dar cînd imperiile sînt pe cale să se năruiască, Dusko, o mică încălcare a legii nu mai are nici o importanţă.

— Just, am fost de acord imediat. Am început să gîndesc ca un englez.

— Discuţiile pe care Baigbeder le-a avut cu ducele au mers destul de bine, a continuat von Karsthoff. Dar în toiul lor, ducele a sosit aici, în Portugalia, unde a primit ordin strict de la Churchill să plece în insuleîe Bahamas şi să preia funcţia de guvernator general. Chiar şi atunci ar mai fi fost posibil să-l oprim în Spania sau în Portugalia, dacă Berlinul nu şi-ar fi trimis artileria grea. Walter Schellenberg, de la Abwehr II, a sosit aici cu planul nebunesc de a-l răpi pe duce şi de a-l speria, spunîndu-i că spionajul britanic vrea să-l asasineze.

— Schellenberg, l-am întrerupt din nou. Numele îmi e cunoscut, dar nu ştiu de unde să-l iau.

— Schellenberg este unul dintre superiorii mei, o stea în ascensiune la Berlin, specialist în sabotaje şi alte subtilităţi de acest gen. Este posibil să fi citit despre el în legătură cu incidentul de la Venlo.

Mi-am amintit totul cu precizie. S-a întîmplat în 1940. Gestapoul i-a ademenit pe un oarecare maior Stevens şi pe căpitanul Paine să vină într-un orăşel de la frontiera olandeză pentru a se întîlni, după toate probabilităţile, cu un general german şi cu un grup de antinazişti care doreau neapărat să facă pace. Schellenberg i-a capturat pe cei doi englezi şi a pretins că ar fi obţinut de la ei multe informaţii importante.

— Din momentul în care Schellenberg a intrat pe fir, totul s-a prăbuşit, mi-a explicat von Karsthoff. Şi, fii atent, pînă atunci făcusem şi noi unele progrese. Intrasem în legătură cu Primo de Rivera, alt prieten de-al lui Windsor, precum şi cu directorul din Lisabona al băncii Spirito Santo, care îl găzduia pe duce în Portugalia. Schellenberg l-a speriat pe duce într-un asemenea hal, încît acesta a ajuns să creadă că serviciul de informaţii britanic îl va omorî dacă nu pleacă în Bahamas. Schellenberg recurgea la tot felul de trucuri ; trăgea focuri de armă prin fereastra dormitorului ducelui sau îi trimitea flori cu mesaje anonime, prin care era sfătuit să nu plece în Bahamas. Rezultatul stîngăciei a fost că ducele a zis „vă mulţumesc foarte mult", a promis că va ţine legătura şi a fugit la Nassau. Dar nici în momentul plecării Schellenberg nu a renunţat. A trimis un mesaj prin care îi spunea că la bordul vaporului este ascunsă o bombă. Ducele a amînat plecarea navei cu cîteva ore.

Nu puteam să-mi dau seama dacă povestea era apocrifică sau nu, dar merita să o transmit englezilor chiar şi numai pentru a exemplifica dezbinarea existentă în spionajul german.

În timpul pregătirilor pentru revenirea în Anglia, von Karsthoff m-a examinat ca pe un şcolar, întrebîndu-mă din chestionarul pe care unchiul Oscar fusese cît pe ce să mi-l fure, insistînd asupra noilor adrese şi a codului pe care mi l-a dat. Spre norocul meu, le învăţasem ca pe „Tatăl Nostru".

Cînd m-am plîns că este prea voluminos chestionarul, spunîndu-i că probabil în curînd va dori să ştie şi ce a mîncat Churchill la cină, von Karsthoff mi-a recomandat să mă concentrez asupra lucrurilor mai importante şi ac-

cesibile. Cei de la Berlin erau impresionaţi de calitatea activităţii mele, dar el m-a sfătuit să nu mă avînt în prea multe direcţii.

— În orice caz, a sugerat el, sînt de părere că unele dintre legăturile tale — excelente, de altfel ! — s-ar putea să fie dispuse să lucreze pentru noi în mod independent. Asta ţi-ar mai lua de pe umeri o parte din povară. Sondează-le. Dacă ajungi la concluzia că sînt absolut sigure, poţi să le pui să lucreze pe cont propriu.

M-am lăsat convins. Era exact ceea ce doreau Masterman şi Tar.

Capitolul IX

Bomba a şuierat ca şi cum ar fi venit peste noi. O explozie asurzitoare a făcut să se cutremure Albany House. Mă aşteptam deja să văd, sau mai bine-zis să simt, cum clădirea se dărîmă peste capetele noastre, numai că bomba a trecut la mustaţă. Susan Barton a fost aruncată de pe scaunul ei. Geamurile s-au făcut ţăndări, dar, din fericire, ploaia de cioburi nu ne-a atins. Bill Matthews s-a ridicat scuipînd praful fin şi ipsosul care ne acopereau, iniţiindu-ne în arta înjurăturii în limba scoţiană. După ce şi-a curăţat gîtul şi i s-au mai îmbunat sentimentele, am ajutat-o pe Susan să se ridice în picioare, intactă în ciuda zborului ei fără motor. Pe urmă m-a luat pe mine în primire :

— Sărmane Dusko, mi-a zis, halal mierleală ! Şi culmea ironiei, intri şi ieşi din cuibul ăla de vipere de pe continent, ca s-o încurci fix în inima Londrei !

— Ştii ce, hai, nu mai exagera, m-am revoltat eu sincer. Aproape că îmi este ruşine că-mi petrec războiul atît de comod prin ţări neutre. Iar cînd vîn în Anglia, mai sînt şi înconjurat de prieteni. Ce nu pot să sufăr sînt rapoartele astea blestemate pe care le tot fac. Mereu aceeaşi chestie. Cîte zece sau douăsprezece ore pe zi, mai bine de o săptămînă, dictînd şi răspunzînd la întrebări. Sînt hîrţogar, nu spion. Şi, colac peste pupăză, mi-o mai dau şi pe Susan ca secretară, „marea incoruptibilă", am tachinat-o eu.

Relativa noastră nepăsare faţă de bombardamente era oarecum caracteristică atitudinii londoneze din acele zile.

Din februarie, raidurile aeriene asupra capitalei britanice se răriseră în parte datorită vremii urîte, dar motivul principal era că mareşalul aerului, Goering, hotărîse pentru a treia oară să-şi schimbe tactica şi strategia.

La început — către sfîrşitul verii lui 1940 — Luftwaffe se concentrase pe bombardarea aeroporturilor, pentru a distruge puterea aeriană britanică, ceea ce aproape că şi reuşise. Multe dintre bazele aviaţiei de vînătoare au fost rase parţial sau total de pe faţa pămîntului. Germanii nu au insistat suficient. Apoi, Goering i-a promis lui Hitler că transformă în ruine Londra şi celelalte oraşe mari din Anglia. Noul obiectiv viza subminarea stării de spirit a poporului, ceea ce a dat posibilitatea aviaţiei britanice să respire şi să iasă din bătălia Angliei rănită, dar neînfrîntă.

Acum, Goering lăsa în pace oraşele şi începea să lovească porturile. Această nouă tactică arăta că germanii prevedeau un război de durată. Goering îşi propunea să înfometeze Marea Britanie. Chestionarul pe care-l adusesem indica şi el această schimbare. Germanii nu se mai gîndeau la invazie. Nu cereau informaţii suplimentare despre sistemele de apărare a teritoriului sau a mării şi nici despre concentrările de trupe din sud-est. Acum cereau informaţii despre convoaie, industria de avioane, construcţia de tancuri şi nave, precum şi despre efectele blocadei submarine.

Odată trecută ameninţarea invaziei, moralul britanic a început să crească, cu toate că războiul submarin dădea naştere unei grave nelinişti. Numărul navelor comerciale scufundate de submarine era mai mare decît al celor care puteau fi înlocuite. Or, marea înseamnă viaţă pentru englezi. Pe mare soseau proviziile vitale din Commonwealth şi din Statele Unite ale Americii. Psihologic, pe englezi îi afecta mai puternic pierderea unei nave de război sau cine ştie ce mică luptă navală decît înfrîngerea Franţei sau dezastrul de la Dunkerque.

În timpul noii mele şederi în Anglia, i-am instruit pe Gerda şi pe Dickie, transformîndu-i în agenţi dubli. Spre deosebire de majoritatea celorlalţi agenţi, ei erau introduşi în activitate de Comitetul XX, adică aleşi de noi, nu „convertiţi". Li s-au dat numele conspirative „Jeleul" şi „Balonul". Avînd în vedere faptul că tatăl său făcuse parte din partidul nazist, le-am lăsat germanilor impresia că Gerda a intrat în această muncă din patriotism. Specialitatea ei era să-şi folosească relaţiile sociale pentru a culege infor-

maţii politice, date secrete şi date cu privire la noii comandanţi ai armatei, numiri în funcţii şi alte lucruri de acest gen. Doar din cînd în cînd, germanii o plăteau cu cîte o primă şi îi dădeau bani pentru a-şi acoperi cheltuielile. Patriotismul nu era o afacere rentabilă.

Lui Dickie îi mergea mult mai bine, el fiind mercenar. În calitate de ofiţer deblocat, despre care se ştia că trăieşte pe picior mare, „Balonul" şi-a păstrat reputaţia cerînd Abwehrului din ce în ce mai mulţi bani, pe care îi şi obţinea, întrucît informaţiile lui erau exacte şi soseau cu regularitate.

Pentru că de acum conduceam o echipă cu doi subagenţi, serviciul de informaţii britanic a găsit de cuviinţă să-mi dea alt nume conspirativ : „Triciclul". Cred că era destul de plastic.

Conform codului nostru nescris, agenţii şi agentele nu trebuie să se afle în relaţii intime, pentru ca în momentele de criză să nu intre în joc sentimentele. După ce devenise „Jeleul", mai în glumă, mai în serios, Gerda mi-a zis odată, pe cînd o îmbrăţişam :

— Cred că nu ar mai trebui să stăm împreună.

— Ha ! ha ! ha ! Ba trebuie. Face parte din păcăleala pentru germani.

Am continuat să violăm regulile cu bună ştiinţă. Tot aşa şi „Balonul" şi „Jeleul". În ceea ce-i priveşte pe germani, aceştia ştiau că cei doi agenţi nu se cunosc unul pe celălalt, în felul acesta reducîndu-se riscurile în cazul cînd unul dintre ei ar fi fost prins. Berlinul m-a şi felicitat că-mi ţin agenţii separaţi.

O dată cu recrutarea celor doi agenţi, autoritatea mea a crescut şi mai mult în cercurile Abwehrului. În cele cîteva luni de activitate de pînă atunci, îmi consolidasem poziţia, cei din Tirpitzufer lăudîndu-mă drept cel mai important şi eficient agent al lor în Anglia. Acum, mă bucuram de şi mai mult prestigiu, cum de altfel se bucura şi von Karsthoff, în calitate de superior al meu. Probabil că el a avut şi unele avantaje materiale. Devenisem copilul răsfăţat în Pau da Bandeira, biroul Abwehrului din Lisabona. Cînd se refereau la asemenea birouri, aveau obiceiul să folosească numele străzii pe care erau situate. Cheltuielile mele ajunseseră să se ridice la cîteva mii de dolari pe lună, dar niciodată nu mi s-a cerut să dau socoteală pentru vreun ban.

Plata agenţilor de spionaj din teritoriul inamic este una din marile probleme ale tuturor serviciilor de infor-

matii. Pentru ca agenții să-și poată continua activitatea, este absolut necesar să se facă rost de bani într-un fel sau altul și să se găsească o modalitate prin care să le parvină. Mulți agenți au suferit eșecuri din lipsă de fonduri. Așa s-a întîmplat, de exemplu, cu un german paraşutat în Anglia, care a ajuns să se sinucidă deoarece nu avea de la cine să ceară bani. Nici măcar Comitetul XX nu s-ar fi putut folosi de agenții săi „convertiți" dacă Abwehrul nu i-ar fi alimentat cu bani. A-i face să-și continue activitatea fără fonduri ar fi însemnat să-i demaște.

În momentul cînd Berlinul a autorizat atragerea „Balonului" în calitate de subagent principal care să lucreze pentru mine în Anglia, von Karsthoff mi-a cerut să-i înmînez cîteva mii de lire sterline. Am acceptat, întrucît era singurul fel în care Dickie Metcalfe putea să-și înceapă noua carieră, dar am ridicat obiecțiuni asupra formei, spunîndu-i că în viitor Abwehrul trebuie să găsească altă modalitate de a-l plăti.

Era periculos să-i duc bani în Anglia, din cauza legilor care reglementau circulația devizelor. Legal, nu puteai intra în Anglia decît cu o sumă limitată de lire sterline și toți banii străini trebuiau schimbați în lire. În momentul cînd se făcea schimbul, erau notate seriile tuturor bancnotelor cu valori mai mari de o liră. Nu puteam cere, de exemplu, să mi se schimbe cinci sute de lire sterline în hîrtii de o liră. O astfel de cerere în sine ar fi fost dubioasă. Iar, dacă englezii l-ar fi prins pe „Balon", seriile bancnotelor aflate asupra lui i-ar fi pus direct pe urmele mele.

Von Karsthoff a înțeles situația și a promis că va căuta o altă metodă. Totodată, mi-a spus așa, ca un fapt divers, că șefii de rețea de la nivelul lui, ca să poată avansa o sumă mai mare de bani unui agent trebuie să ceară o aprobare specială la Tirpitzufer. Berlinul nu prea avea încredere în spionii săi, se temea că avînd prea mulți bani, aceștia s-ar putea să dispară sau că, neobișnuiți cu sume mari, riscă să trezească suspiciuni cheltuind cu prea multă largheță.

Profitînd de această situație, am pus la cale un plan ce urma să pună serviciul de informații britanic în extraordinara situație de a deveni casierul spionilor germani din Anglia.

Mi-am formulat propunerea pe ocolite, tatonîndu-i posibilitățile, prin persoana lui Bill Matthews.

— Bill, i-am zis, sînt sigur că o fată care nu şi-a plătit chiria de şase săptămîni şi duce lipsă de bani poate fi convinsă mai uşor să accepte propunerile unui bărbat dacă acesta le însoţeşte şi cu o importantă sumă lichidă.

Mathews s-a uitat la mine de parcă aş fi înviat din morţi.

— Care fată ?

— Nici o fată. Mă gîndeam la casieria Abwehrului, i-am răspuns ca şi cum asta ar fi clarificat totul.

— Ai nişte idei tare bizantine. M-a privit cu o prefăcută severitate. Fă-mi plăcerea şi explică-te în aşa fel încît să înţeleagă şi un biet scoţian de rînd.

— Dacă aş avea la Londra cîteva mii de lire şi le-aş oferi lui von Karsthoff, sînt sigur că s-ar grăbi să pună mîna pe ele pentru a-şi plăti agenţii, la fel ca fata care şi-ar plăti chiria. Meditasem atît de mult la acest plan, încît analogia mi se părea lesne de înţeles.

— Şi ?

— Şi eu nici nu am banii, nici nu pot pretinde că-i am. Trebuie să găsim însă pe cineva care îi are şi ar accepta să i se restituie la Lisabona sumele plătite aici în lire sterline. Să zicem, cineva care ar vrea să-şi scoată banii din Anglia. Este o chestie plauzibilă. Poate că cineva doreşte să plece în străinătate şi nu reuşeşte să obţină autorizaţia de a-şi lua banii cu el sau se teme că Anglia va pierde războiul şi vrea să-şi depoziteze lirele afară.

— Încep să o înţeleg pe tînăra ta prietenă, mi-a zis Bill entuziasmat.

Împreună cu Tar am pus la punct detaliile proiectului căruia i-am dat numele de „Planul Midas". Am găsit un impresar bogat, pe nume Glass, care a acceptat să colaboreze, bizuindu-se pe cuvîntul nostru. Niciodată nu i-am spus exact domnului Glass ce ne-am propus. Ştia doar că urma să-l folosim ca acoperire. Cînd avea să sosească momentul, noi urma să-i dăm o sumă mare, în lire sterline, pe care el trebuia s-o înmîneze unei persoane indicate de noi. În schimb, o sumă corespunzătoare în dolari va fi creditată pe numele său într-un cont din Lisabona.

Am prezentat Comitetului XX acest proiect elaborat cu atîta grijă. Toţi cei din conducere l-au studiat şi apoi l-au respins, zicînd că este prea tras de păr.

Bill era abătut şi descurajat cînd mi-a comunicat ştirea.

— Nu se poate să ne facă una ca asta, a protestat el, dînd cu pumnul în perete. Doar ăsta este visul oricărui ofiţer de informaţii ! Imaginează-ţi, să controlezi casieria Abwehrului din Anglia !

Toţi trei eram pe deplin convinşi de valabilitatea planului, aşa că am revenit cu el în faţa şefilor. Am subliniat din nou avantajele operaţiunii. Erau situaţii cînd comitetul dispunea de treizeci pînă la patruzeci de spioni germani capturaţi. Abwehrul avea propriile sale greutăţi, inerente, în ce priveşte plata multora dintre ei, iar dacă nu erau plătiţi, înscenarea activităţii lor se putea prăbuşi. Planul putea oferi în acelaşi timp posibilitatea de a-i prinde pe spionii care se aflau în libertate. Nu era exclus ca aceştia să fie trimişi la omul nostru pentru a fi plătiţi.

Pînă la urmă logica şi entuziasmul nostru au învins. Comitetul a autorizat „Planul Midas" şi ne-a pus la dispoziţie douăzeci de mii de lire sterline.

Cînd am ajuns din nou la Lisabona, într-o după-amiază, pe cînd discutam cu von Karsthoff, am adus vorba ca din întîmplare despre neaşteptata ocazie pe care o găsisem pentru a schimba ceva bani. I-am spus că tocmai cunoscusem pe cineva interesat să-şi trimită banii în Statele Unite şi l-am întrebat dacă ştie vreo bancă sau un agent de bursă dispus să accepte lire în Anglia. Desigur, am adăugat, clientul meu ştie că o să piardă o parte din bani datorită ratei de schimb. După cum era de aşteptat, von Karsthoff a mirosit că astfel apare posibilitatea de a-şi finanţa agenţii din Marea Britanie.

— Stai pe loc vreo cîteva zile, mi-a cerut el. Sînt sigur că-ţi pot oferi o afacere mai bună decît oricare bancă.

Von Karsthoff a trimis o telegramă urgentă la Berlin. După cîteva zile, însuşi casierul şef al Abwehrului, locotenent-colonelul Toeppen, a venit cu avionul la Lisabona.

— Putem face pe loc această operaţiune, mi-a spus Toeppen. Trimiteţi un mesaj omului dumneavoastră.

I-am explicat că va trebui să fac personal aranjamentele la Londra.

— Voi da omului meu o parolă, ca să identifice agenţii pe care îi veţi trimite la biroul său ca să-şi ridice banii.

— Foarte bine, s-a văzut Toeppen obligat să accepte. Dar va trebui să plecaţi curînd la Londra. Care este numele şi adresa omului ?

— Îl cheamă Charles Sand. I-am dictat numele pe litere, pentru ca Toeppen să-l poată scrie. Este impresar, locuieşte pe Haymarket 15, Londra W.1.

Victorios, m-am întors la Londra şi am repetat cuvînt cu cuvînt discuţia avută cu Toeppen. Deodată, ne-am dat seama că memoria îmi jucase o festă. Îi dădusem lui Toeppen un nume greşit. Am alergat la biroul lui Glass, i-am schimbat placa de pe uşă, i-am cerut, misterioşi, să răspundă la telefon cu numele de Sand şi i-am pus temporar o secretară de la M.I.5. Înlocuisem partea cu întregul, nisipul [sand] fiind un ingredient al sticlei [glass].

Alarma şi precauţiile noastre s-au dovedit de prisos. Credeam că vom avea de-a face cu un agent necunoscut nouă, pe care va trebui să-l convertim. Dar s-a prezentat agentul „Tate", care lucra pentru noi. Lui i se ceruse să ridice banii. „Tate", operator în telegrafia fără fir, fusese capturat în septembrie 1940, în timp ce ateriza cu paraşuta. Comitetul XX îl considera atît de loial, încît i-a acordat libertate deplină, iar Abwehrul aprecia atît de mult rapoartele pe care le trimitea la Berlin, încît îi încredinţase sarcina de casier.

În acea perioadă, plecam şi veneam de la Lisabona cu regularitate, iar Johnny venea aproape întotdeauna de la Berlin, aşa că ne întîlneam aproape la fiecare călătorie. Colaboram strîns, cu toate că între noi nu avusese loc nici o explicaţie.

Cu ajutorul lui Johnny, am întocmit o listă foarte completă a celor mai importante cadre ale Abwehrului din Berlin, din diverse alte locuri al Germaniei şi din Europa, destinată lui „C". Procentajul ofiţerilor antihitlerişti aflaţi în subordinea amiralului Canaris era surprinzător de mare. Menzies a apreciat acest raport, dar mulţi dintre colaboratorii săi l-au privit cu neîncredere. Raportul avea să fie confirmat mult mai tîrziu, în timpul curăţeniei făcute în Abwehr după atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944. Mai bine de trei sferturi din ofiţerii organelor de conducere ale Abwehrului au fost executaţi, majoritatea fără să fi fost judecaţi de vreun tribunal.

Îmi amintesc în special remarca lui Kim Philby, fost specialist în problemele Peninsulei Iberice la M.I.6 şi care mai tîrziu a devenit celebru :

— Încercaţi să-i acuzaţi sau să-i apăraţi pe superiorii dumneavoastră din Abwehr ? m-a întrebat el.

Dar, în ciuda părerii colaboratorilor, Menzies a considerat raportul meu ca fiind excepțional și mi-a pregătit o altă listă cu întrebări suplimentare asupra anumitor ofițeri cu funcții importante din Abwehr. Puțin cîte puțin, am completat spațiile goale ale chestionarului. Interesul lui Menzies pentru materialul pe care i-l furnizam cu privire la Abwehr a fost subliniat printr-o observație a unuia dintre subalternii săi :

— „C" mă vede în fiecare zi, s-a plîns el, dar cred că pe Canaris îl înțelege mai bine decît pe mine.

Totodată, i-am predat colonelului Jarvis o listă cu ofițerii mai importanți din Abwehr care se aflau în Lisabona, cuprinzînd numele lor conspirative, specialitățile și adresele unde locuiau și încă una, aproximativ la fel, cu ofițerii din Madrid.

Printre spionii germani pe care i-am descoperit în Lisabona se afla unul care m-a decepționat. Mi-a fost penibil să constat că cineva pe care îl cunoșteam destul de bine lucra pentru naziști. Am dat de urmele lui într-o zi cînd von Karsthoff vorbea la telefon în prezența mea cu un diplomat german, baronul von Breisky. Baronul avea o voce ascuțită, așa că am putut auzi ce se spune la ambele capete ale firului.

— Am nevoie de bani imediat — am auzit eu — pentru a-l plăti pe contele rus.

— Cum de nu, imediat !, a repetat în batjocură von Karsthoff. Contele dumneavoastră rus nu are nici un drept să ceară bani. Informațiile lui valorează foarte puțin. Banii și-i folosește numai ca să cumpere cizme și șei de călărie pentru soția sa. Este, într-adevăr, foarte frumoasă cînd cîștigă cîte un premiu hipic, dar, dragă baroane, noi nu avem nici un avantaj de pe urma cailor ei.

Un conte rus a cărui soție lua parte la competițiile hipice ! Identificarea lui era o joacă de copil. Cîteva întrebări ici și colo au fost suficiente pentru a mă lămuri că era vorba de contele Ciuvalov, pe care îl cunoșteam din Dubrovnik, unde își petrecea adeseori concediile cu soția.

Nu numai că i-am permis contelui să-și continue activitatea, dar chiar l-am ajutat, furnizîndu-i informații false pe care să le dea mai departe germanilor.

Am încercat să aflu ceva mai mult despre micropunct, dar von Karsthoff mi-a cerut să am răbdare.

Johnny mi-a fost de mai mult folos. Pretextînd că vrea să-mi asigure o deplină securitate, Johnny a încercat să

obţină de la Berlin un aparat pentru micropunct. Procedeul tehnic încă nu era pus la punct, dar a reuşit să afle cîte ceva despre elementele teoretice. I s-a spus că fotografierea se realiza la un microscop cu sistemul optic inversat. Tehnica era opera unui oarecare profesor Zapp de la Institutul de tehnologie din Dresda. Profesorul Zapp era mulţumit de rezultatele obţinute în privinţa opticii şi a metodelor de producţie, dar încă nu rezolvase problema peliculei negative. Nu reuşea să prevină deteriorarea filmului ca urmare a căldurii degajate în procesul de realizare a micropunctului şi drept urmare textul devenea ilizibil.

Programul nostru de dezinformare se afla încă într-un stadiu experimental, departe de ceea ce avea să devină prin 1943 şi 1944. El consta, în principal, în a transmite duşmanului informaţii false destinate să promoveze, pentru moment, interesele marinei şi ale forţelor aeriene. În mare parte erau informaţii de care eram siguri că nu pot fi verificate şi, prin urmare, respinse de inamic drept nefondate. Ele priveau producţia, măsurile de apărare şi diverse probleme tehnice. Pentru a evita folosirea gazelor de luptă, am plasat germanilor, prin intermediul „Balonului", un raport cu privire la pregătirile britanice în această privinţă, pregătiri ce au fost prezentate în aşa fel, încît să-i facă să renunţe la orice gînd de a le mai folosi. De asemenea i-am furnizat inamicului multe informaţii politice care nu influenţau direct războiul, dar care aveau menirea să îi sporească încrederea în mine. Agentul dublu care lucrează în domeniul dezinformării este o investiţie pe termen lung. Strategia formării lui constă în a oferi suficient, în timp, pentru ca atunci cînd vine momentul, inamicul să aibă deplină încredere în el.

Informaţiile politice, furnizate în majoritatea lor prin „Jeleu", au avut importanţa lor în războiul psihologic împotriva Oberkommandoului. Ştiam că Ribbentrop, ministrul german al afacerilor externe, îl ura cu furie pe Canaris. Sentimentul era reciproc. Prin informaţiile pe care i le prezenta Führerului, Canaris profita de orice ocazie pentru a-l pune în inferioritate pe Ribbentrop. De fiecare dată cînd buletinele informative provenite de la „Jeleu" veneau în sprijinul lui Canaris, creştea în egală măsură şi prestigiul meu în Abwehr.

În anumite cazuri, nu ştiam ce anume declanşa anumite acţiuni, dar, ca şi soldaţilor, ni se spunea numai să le ducem la bun sfîrşit, conform ordinelor. Exact aşa au stat

lucrările cu „Planul Machiavelli". Marina dorea să-i dezorienteze pe germani cu privire la cîmpurile de mine de pe coasta răsăriteană. Eu trebuia să le furnizez niște hărți fictive în această privință. Pot presupune că motivul real era să-i îndepărteze pe germani de un anumit sector al coastei sau să-i împingă spre cîmpurile de mine aflate în altă parte.

Colonelul Robertson și căpitanul de rangul trei Ewen Montagu, cel care în Comitetul XX reprezenta marina, au fost însărcinați cu instruirea mea. Cunoșteam cîte ceva despre hărți și navigație, căci toți flăcăii din Dubrovnik sînt și un pic marinari, dar chiar și așa, memorarea hărților maritime s-a dovedit a fi o sarcină imposibilă.

Tar a rămas cu privirile țintuite pe una din hărțile fictive de pe peretele biroului, clătinîndu-și capul deznădăjduit.

— Nimeni nu o poate învăța pe dinafară, nici chiar un geniu ca dumneavoastră. Pe hartă erau îngrămădite numere care indicau adîncimile și o mulțime de cruci, cîmpurile de mine. Lui Tar i-a venit o idee neașteptată :

— Le facem sul, le legăm cu o fundă frumoasă și le luați cu dumneavoastră la Lisabona... De ce nu ? Toți trei ne-am privit surprinși.

— De ce nu ? am repetat și eu și Montagu. Soluția era foarte simplă. De fapt, chiar prea simplă. De la un cap la altul, totul era prea simplu. Cum dracu' să le explic nemților că am obținut aceste hărți ? Doar sînt strict secrete ! Să le spun că mi-am pilit buricele degetelor și am spart casa de fier a Amiralității sau că m-am culcat cu nevasta comandantului flotei ?

S-a așternut o tăcere plină de respect. Nu o sacrifici cu una, cu două, pe nevasta comandantului flotei. Montagu pufăia din pipă, iar trăsăturile feței lui exprimau o concentrare profundă.

— Stați așa, am găsit !, a exclamat el în cele din urmă, uitîndu-se la mine. Să zicem că un avocat englez, ofițer de rezervă al marinei, care din întîmplare mai este și evreu, s-a speriat rău de tot că germanii vor cîștiga războiul. A auzit tot felul de povești înfiorătoare despre lagărele de concentrare și despre cuptoarele morții și de aceea vrea să-și facă rost de o poliță de asigurare. Dusko se împrietenește cu acest om și intuiește că părerile lor cu privire la rezultatele războiului coincid. Omul nostru aude că mergeți adesea la Lisabona și vă întreabă dacă ați consimți să

le transmiteți germanilor într-un fel sau altul hărțile respective, în schimbul lor cerînd o scrisoare din partea unei înalte autorități germane, prin care să i se garanteze protecția cînd Anglia va fi învinsă. Desigur, germanii vor dori să vadă hărțile înainte de a-i înmîna scrisoarea, așa că va trebui să arătați că există perspectiva de a preda și alte hărți după aceea, în contul poliței de asigurare. Cum vi se pare ?

— Plauzibil, s-a pronunțat Tar. Ținînd seama de modul cum îi trateaza germanii pe evrei, există ceva logică în această propunere, în orice caz o logică care s-ar putea să le convină.

— Sună destul de neașteptat ; nu cred să i se pară cuiva că povestea a fost inventată, mi-am dat eu cu părerea. De obicei, poveștile inventate sînt cam prea fără cusur. Dar ar mai exista o problemă. Va trebui ca trădătorul să aibă o identitate reală, să fie cineva pe care ei să-l poată verifica.

— Iertați-mă, credeam că ați înțeles, a zis liniștit Montagu. Numele lui este Ewen Montagu.

I-am predat hărțile lui von Karsthoff, care a luat de bună povestea cu lașitatea lui Montagu. Dar cei din Tirpitzufer au refuzat să-i dea vreo scrisoare lui Montagu. Bănuiesc că știa că germanii vor proceda astfel și, oricum, nu intenționa să continue jocul. Niciodată nu am aflat dacă germanii au descoperit că hărțile au fost false ; în orice caz, combinația nu s-a întors împotriva mea.

Capitolul X

Evenimentele din Iugoslavia începeau să pună în pericol raporturile mele cu germanii. La 27 martie, un grup de ofițeri patrioți iugoslavi l-au răsturnat de la putere pe regent, prințul Paul, deoarece cu o zi înainte semnase un pact cu germanii. Lovitura de stat a fost sprijinită cu entuziasm de majoritatea zdrobitoare a populației, care era ferm de partea Aliaților. Toate acestea i-au provocat lui Hitler una din faimoasele sale furii. A amînat toate celelalte operațiuni, inclusiv „Operațiunea Barbarossa" (inva-

darea Uniunii Sovietice) și a ordonat „Operațiunea Pedeapsa", adică distrugerea Iugoslaviei, atît din punct de vedere militar, cît și ca națiune ; operațiunea s-a dovedit neîndurătoare. Timp de trei zile și trei nopți, Luftwaffe a bombardat Belgradul fără întrerupere. În douăsprezece zile, cu ajutorul trupelor, italiene *, ungare și bulgare, armata germană i-a obligat pe iugoslavi, luați pe nepregătite, să se predea. Hotărîrea luată de Hitler la mînie a întîrziat campania împotriva Uniunii Sovietice și, mai tîrziu, generalii săi s-au plîns cu amărăciune că acest fapt i-a împiedicat să obțină o victorie fulgerătoare în toamna anului 1941.

În primele zile ale lunii aprilie, în timp ce se desfășurau aceste evenimente, eu mă aflam la Madrid. Nervii îmi erau întinși la maximum. Nu aveam nici o veste din partea familiei, iar presa turna întruna știri despre victoriile naziste.

Într-o duminică după-amiază, pe cînd corrida era în toi, mi-am pierdut controlul. Un taur se poticnise de trei ori după ce atacase, iar un spaniol care se afla în spatele meu a strigat în bătaie de joc :

— Își trage ultima suflare, ca Iugoslavia.

M-am întors către el și l-am pălmuit, strigîndu-i :

— Porcule !

Insulta era mai gravă decît lovitura, așa că omul se uita la mine gata să mă omoare.

— Porcule ! i-am repetat. Sînt iugoslav.

Era un om cu adevărat de treabă, așa că nu știa ce să mai facă pentru a-și cere scuze cînd și-a dat seama de ce m-am înfuriat în așa hal.

Judecînd după ceea ce se întîmpla în jurul meu, mi-am dat seama că Abwehrul îmi va pune loialitatea la încercare. Țara mea nu numai că nu mai era neutră, dar chiar avusese cutezanța de a-i opune rezistență Führerului. Iar dacă tot trebuia să trec prin chinurile inchiziției, voiam să fiu în măsură, cel puțin, să-mi aleg eu însumi inchizitorul. Așa că am plecat imediat la Lisabona, ca să nu cad pe mîinile lui Lentz.

Von Karsthoff aproape că a trecut peste obișnuitele formule de politețe, grăbit să abordeze tema Iugoslaviei. Deci, teama mea era fondată. Am încercat să evit chestiu-

* Iugoslavia este atacată la 6 aprilie 1941 de Germania nazistă și Italia fascistă, la care se raliază Ungaria horthystă la 11 aprilie 1941 și Bulgaria la 19 aprilie 1941 (*nota trad.*).

nea îndrugînd niște chestii cinice, de complezență cum că guvernul și poporul iugoslav s-ar fi comportat ca niște sinucigași tîmpiți.

Ar fi fost prea ușor ca să scap doar cu atît!

— Popov, mi-a zis von Karsthoff, privindu-mă drept în ochi, ești sîrb sau croat?

Practic vorbind, toți sîrbii erau de partea Aliaților, dar unii croați simpatizau cu mișcarea fascistă a ustașilor, care cerea independența Croației sub egida lui Hitler.

— Ești din Triest, așa că ar trebui să știi răspunsul la această întrebare, i-am replicat, lansîndu-mă într-o discuție despre istoria provinciei din care veneam amîndoi, Dalmația. Orașul meu, Ragusa, sau cum se cheamă acum, Dubrovnik, a fost steaua strălucitoare a Dalmației. Papa l-a autorizat să facă negoț cu turcii păgîni și astfel a rămas liber, devenind bogat și independent. Orașul a fost republică timp de aproape opt sute de ani. Puternică republică! Pentru a-și proteja negoțul, poseda una dintre cele mai mari flote din Mediterană. Ragusa nu a avut niciodată ambiții teritoriale și nici nu a permis vreunei țări să o domine, nici măcar cu numele, pînă la Napoleon, care a cucerit-o pentru prima dată, transformînd-o în ducat francez. Mai tîrziu, după Congresul de la Viena, am devenit englezi pentru o scurtă perioadă, apoi austrieci. Primul război mondial ne-a făcut iugoslavi, dar italienii au pretins dintotdeauna că sîntem o parte a Italiei... iar acum și sîntem.

Von Karsthoff a ridicat o mînă pentru a-mi opri elocința.

— Îți mulțumesc pentru acest eseu istoric, scurt și clar, mi-a zis rîzînd forțat. Dar nu mi-ai răspuns la întrebare. Ești sîrb sau croat?

Am intuit că încerca de fapt să mă ajute. Tot ceea ce voia de la mine era să afirm că sînt croat sau ceva ce li s-ar fi putut spune celor de la Berlin. Ar fi fost o soluție, dar von Karsthoff nu-și dădea seama că o astfel de afirmație nu rezista la cea mai mică cercetare făcută în Dubrovnik. Oricare locuitor al orașului ar fi spus că este imposibil ca un Popov să fie ustaș.

— Eram pe punctul de a răspunde cînd m-ai întrerupt, m-am plîns eu. Este cît se poate de normal să întîlnești la Ragusa familii în care un frate este sîrb, iar altul, croat. Dar adevărații locuitori ai orașului Ragusa nu sînt nici una, nici alta. Sînt locuitori ai Ragusei și nimic mai

mult. Nu-mi dau seama ce se va întîmpla cu vechiul meu oraş cînd se va termina acest război, dar vă pot asigura că dacă voi trăi, scopul vieţii mele va fi ca oraşul să nu rămînă nici sîrbesc, nici croat, ci ragusan.

— Înţeleg, mi-a zis von Karsthoff, simplu, evident impresionat de tonul sincer pe care îl imprimasem polemicii. Se vedea şi despovărat, căci îi oferism un argument pentru Berlin, aşa că nu avea să-şi piardă cel mai bun agent pentru simplul fapt că cine ştie ce fosilă din Berlin nu cunoştea istoria Dalmaţiei şi a Ragusei sau starea de spirit de acolo.

Mai tîrziu am aflat că exact aşa s-a şi întîmplat. Von Karsthoff a redactat un raport de cincisprezece pagini în care le explica celor din Tirpitzufer nepăsarea mea faţă de tot ce se referă la Iugoslavia, inclusiv la sîrbi şi croaţi.

Ocuparea Iugoslaviei a pus capăt acoperirii mele ca om de afaceri. Nici un fel de mărfuri nu mai puteau fi exportate spre ţara mea, care era acum ocupată, şi, deci, nu se mai justificau drumurile în Anglia. Am discutat problema atît cu von Karsthoff, cît şi cu Johnny. Primul mi-a promis că o să caute o soluţie, ceea ce nu mi s-a părut prea încurajator, avînd în vedere că intrase în discuţie loialitatea mea. Am căzut din nou pe capul lui Johnny, cerîndu-i să discute cu prietenii lui din Berlin, colonelul Oster şi colonelul Pieckenbrock, despre necesitatea unei noi acoperiri. Răspunsul Berlinului a fost prompt şi uluitor, risipind totodată orice îndoială asupra încrederii pe care Tirpitzuferul o investise în mine.

Un oarecare colonel Maurer, care conducea Abwehr I pentru problemele din vest, a fost trimis la Lisabona întîlnindu-se cu mine în casa lui von Karsthoff din afara oraşului.

— Ce poziţie credeţi că veţi ocupa ? a început Maurer prin a mă întreba. Mă îndoiam că a venit de la Berlin numai ca să afle ce cred eu, aşa că i-am răspuns la obiect.

— Nu pot decît să formulez ipoteze. Presupun că guvernul iugoslav din exil va începe să acţioneze de la Londra, ca toate celelalte. La fel ca polonezii, olandezii şi alţii, este posibil să-şi creeze un fel de armată simbolică şi să primească ordine de la Churchill. Va trebui să mă alătur lor dacă nu vreau să mă aflu într-o postură incomodă. Sînt locotenent de rezervă. Aş putea să mă înrolez în armata iugoslavă sau s-ar putea să fiu repartizat într-un serviciu administrativ al unuia dintre ministere.

— Ah ! a exclamat Maurer. Aveţi relaţii care v-ar putea ajuta să lucraţi într-un minister ?

— Cred că aş putea ajunge la cel mai înalt nivel, i-am răspuns, ghicindu-i intenţiile. Îl cunosc destul de bine pe generalul Dušan Simović. Fiul său, Boris, şi cu mine am fost colegi la facultatea de drept din Belgrad. Obişnuiam să-l vizitez adesea acasă, la Zemun. Simović era autorul loviturii de stat din Belgrad, iar acum era prim-ministru al guvernului iugoslav, aflat în exil la Londra.

Lui Maurer îi plăcea ce auzea.

— Bine. Credeţi că aţi putea obţine o slujbă sau o misiune în Statele Unite ?

— Nu credeţi că aş putea continua în Anglia ? l-am întrebat la rîndul meu. Sau vă gîndiţi că nu mai sînt folositor acolo ?

— Din contră. Sîntem foarte impresionaţi de ceea ce aţi realizat în Anglia. Sînteţi un agent de prima clasă şi un bun organizator. V-aţi format o mică reţea care, spre mulţumirea noastră, funcţionează. Dar nu vă puteţi afla în două locuri în acelaşi timp, iar noi avem planuri mult mai importante pentru dumneavoastră în Statele Unite.

Am prins ocazia să mai culeg cîteva informaţii, aşa că l-am întrerupt :

— Să nu-mi spuneţi că vă lipsesc agenţii în Statele Unite, unde aveţi cîteva milioane de germani ; mi s-a spus că mulţi dintre ei nutresc sentimente patriotice faţă de ţara-mamă.

Mi-a răspuns von Karsthoff, poate şi pentru faptul că observaţia mea era cam impertinentă, dar el se obişnuise cu felul meu de a fi.

— Tocmai asta este problema. Sînt prea mulţi. Oamenii noştri din coloana a cincea s-au înmulţit acolo ca ciupercile după ploaie. Poţi forma o divizie cu ei, numai că se poartă de parcă ar fi cercetaşi, îşi povestesc cancanuri, dau petreceri în aer liber şi nu m-ar mira ca în curînd să instituie o organizaţie oficială şi să editeze prospecte pentru marele public.

— Nici nu au nevoie de o astfel de organizaţie, a intervenit Maurer sarcastic. Toţi sînt membri ai Ligii germano-americane. Nenorocită ligă ! Dacă ajungem cumva să ne războim, este o ţintă perfectă pentru contraspionajul american. Toţi membrii ei sînt în arhivele lui J. Edgar Hoover. Îi culege cu duzinele, ca pe prostituatele din Reeperbahn. Un fel de Wassermann politic ! Astfel de

scandaluri sînt o puternică propagandă împotriva noastră. Aţiţătorii englezi le vor folosi pentru a împinge America în război, împotriva noastră.

Nu mi se părea că ar avea vreun rost să intervin într-o situaţie pe care americanii o dominau deja, aşa că i-am spus destul de încrezut :

— Să nu vă aşteptaţi să mă duc să-i cuminţesc pe amatoraşii ăia de spioni pe care-i aveţi acolo. Nu sînt nici poliţist, nici învăţător.

— Nu aţi înţeles, a încercat von Karsthoff să mă mai potolească. Nimeni nu vă cere să faceţi acest lucru. Sînteţi foarte valoros pentru noi şi ar fi periculos să aveţi de a face cu boii ăia. Partea proastă e că Führerul este foarte supărat din cauza scandalurilor generate de arestările operate de F.B.I. Consideră că amiralul Canaris poartă vina, cu toate că el nu are mai nimic de a face cu ceea ce se întîmplă în Statele Unite. De aceea amiralul vrea să creeze nişte reţele absolut noi, care să nu aibă nici un fel de legătură cu Liga.

— Oare treaba asta nu ar trebui să fie făcută de cineva din organul central de la Berlin ? am întrebat.

Maurer şi von Karsthoff au schimbat între ei nişte priviri jenate, după care Maurer a continuat :

— Am mai trimis acolo pe cineva, pe specialistul nostru în afaceri nord-americane, maiorul von der Osten, dar a avut ghinion. La numai cîteva zile după ce a ajuns acolo, l-a călcat un nebun de taximetrist, în Times Square. Bietul von der Osten, a suspinat el, a murit în spital ca un civil oarecare. Nici măcar nu şi-a recăpătat cunoştinţa. A fost un om capabil, nu avea asupra sa nici un fel de materiale compromiţătoare. Totul ar fi decurs bine dacă nu ar fi fost neghiobul ăla de agent nord-american cu care se afla în legătură, care a trezit suspiciuni cînd s-a dus să recupereze lucrurile lui von der Osten, din camera de hotel. A reuşit să scape, dar cineva i-a alertat pe cei de la F.B.I. care, printre alte lucruri ale lui von der Osten, au găsit şi cîteva notiţe ce le-au permis să ia urma unora dintre oamenii noştri.

— Aşa, am zis eu cîntărind situaţia. Dacă nu greşesc, Tirpitzuferului i-ar plăcea să-şi reclădească întreaga reţea din Statele Unite.

— Mai mult decît atît, Ivan, a zis Maurer, adresîndu-mi-se pe numele conspirativ, aşa cum li se mai întîmpla din cînd în cînd. Ne-ar plăcea să reîncepem de la zero

şi să organizăm ceva solid. În situaţia actuală, Abwehrul şi amiralul Canaris sînt ţinta tuturor criticilor. Vă puteţi imagina ce zic Ribbentrop şi Ministerul de Externe. Ne fac viaţa un iad, folosindu-ne ca scuză pentru nereuşitele lor. Spun că noi distrugem tot ce se străduiesc ei să facă pentru a menţine America în afara războiului.

Maurer era foarte supărat. Şi-a băut coniacul dintr-o înghiţitură şi a dat din cap ca şi cum ar fi vrut ca lichidul să coboare şi să-i potolească ghiorăiturile din stomac.

— Şi vreţi ca eu singur să înlocuiesc vasta reţea de acolo ?

— Nu, nu, a intervenit von Karsthoff. Nimeni nu aşteaptă atît de mult de la dumneavoastră. Dar gîndiţi-vă la ceea ce aţi realizat în Anglia, practic fără ajutorul sau sfaturile noastre şi într-un termen atît de scurt.

Dacă aţi şti cît ajutor am primit, mă gîndeam în sinea mea în timp ce von Karsthoff îşi continua elogiile.

— Aţi organizat excelent o celulă care continuă să opereze. Fiecare agent lucrează independent, aşa cum se cuvine, şi nu ştie de existenţa celorlalţi. Dacă unul cade, ceilalţi vor putea să-şi continue activitatea. Nu va trebui decît să faceţi acelaşi lucru în Statele Unite, la o scară ceva mai mare. După un timp oarecare, cînd totul se va pune pe roate, ei vor lucra, iar dumneavoastră nu va trebui decît să le daţi ordine şi să-i controlaţi.

— Un bun spion nu este obligatoriu şi un bun şef, m-am arătat eu prevăzător, mai ales că nu eram deloc sigur că englezii vor aproba acest proiect. Am preferat să nu mă angajez.

— Avem deplină încredere în dumneavoastră, a declarat von Karsthoff pentru a-mi risipi şovăiala.

I-am mulţumit şi am adăugat :

— Daţi-mi voie mai întîi să-mi găsesc slujba care să mă ducă în America. Vă puteţi imagina că nu vreau să mă înrolez în armata iugolsavă, aşa că voi face tot posibilul.

Jocul mi se părea ispititor. Misiunea pe care germanii voiau să mi-o încredinţeze era extraordinară. Ne-ar fi pus în situaţia de a putea controla reţeaua americană de spionaj a inamicului, care, atunci cînd Statele Unite vor intra în război — şi toţi considerau asta inevitabil — va rămîne cu un picior în aer. Poate că în acel moment,

F.B.I.-ul ţinea lucrurile în frîu, reuşind să-i prindă pe toţi spionii germani, dar în acest fel se crea un gol, pe care Abwehrul se va grăbi să-l umple. Oare era altceva mai bun de făcut decît să ne infiltrăm propriii noştri oameni în reţeaua lor ?

Şi din punctul meu de vedere ideea de a merge în Statele Unite era atrăgătoare. Ca pentru atîţia alţi europeni, America reprezenta pentru mine pămîntul făgăduinţei.

Singurul inconvenient era Johnny. El se aflase alături de mine aproape în fiecare acţiune. La şapte mii de kilometri distanţă, ajutorul său nu mai putea fi tot atît de eficient. Niciodată nu dorisem atît de mult să vorbesc cu el, dar Johnny era plecat departe, într-o misiune misterioasă, în sudul Italiei. Nici măcar von Karsthoff nu ştia ce face acolo. Johnny mi-a trimis cîteva mesaje, într-unul din ele menţionînd că nu va putea să vină la Lisabona decît în iunie. În altul îmi transmitea veşti despre familia mea, care scăpase nevătămată în cele douăsprezece zile ale invaziei şi se afla sub protecţia lui.

M-am întors la Londra, ca să văd reacţia celor de acolo. Serviciul de informaţii britanic a meditat cîteva zile, după care a hotărît că ar fi în interesul tuturor să plec în Statele Unite. Din punctul de vedere al britanicilor, era vital ca spionii germani din America să nu poată obţine informaţii privind plecarea vapoarelor, cantitatea de armament şi proviziile îndreptate către Anglia. Bătălia Atlanticului constituia frontul principal, iar pierderile provocate de submarinele germane erau devastatoare.

— Probabil că vă vom cere să vă întoarceţi într-un viitor nu prea îndepărtat, mi-a zis Tar, vorbindu-mi de hotărîrea comună a serviciilor M.I.5 şi M.I.6. Pentru moment, ne putem lipsi de dumneavoastră. Campania noastră de dezinformare este încă într-o fază embrionară. Poate că este mai bine să vă ţinem deoparte acum, să vă ferim de deconspirare şi să vă păstrăm pentru cînd vom avea cu adevărat nevoie. Dar, pentru Dumnezeu, să nu vă lăsaţi prins sau deconspirat în Statele Unite ! Nu vă faceţi griji pentru noi, a adăugat el consolator. „Balonul" şi „Jeleul" vor umple golul pe care îl lăsaţi.

— Mă bucur să ştiu că nu sînt de neînlocuit, am zis, puţin cam prefăcut, dar am şi eu un capriciu, am să pun o condiţie cu privire la plecarea mea în Statele Unite.

— Şi ce dacă sînteţi capricios, a rîs Tar. Dragul meu Triciclu, sînteţi şi aţi fost mereu capricios, dar noi toţi vă iubim tocmai pentru că mai daţi puţină culoare organizaţiei. Şi acum, spuneţi-mi care vă e condiţia ?

— Să rămîn ofiţer al serviciului de informaţii britanic. Mă puteţi împrumuta F.B.I.-ului, Departamentului de Stat sau oricărei alte organizaţii de spionaj americane care are nevoie de mine, dar vreau ca serviciul nostru să aibă ultimul cuvînt în privinţa persoanei mele.

— Să nu vă faceţi griji, mi-a făcut Tar cu ochiul. Nu scăpaţi aşa uşor din mîinile noastre. F.B.I.-ul vă va folosi, dar veţi merge la New York ca om al nostru. Orice problemă o raportaţi reprezentantului nostru de acolo, colonelul Ellis. Din punct de vedere administrativ, vă veţi afla la ordinele lui William Stephenson, din Washington. El este coordonatorul nostru principal în Statele Unite. De acord ?

— Întru totul.

Stevenson, ambasadorul britanic pe lîngă guvernul iugoslav în exil, ne-a aranjat o întîlnire cu generalul Simović, noul prim-ministru, pentru a discuta despre acoperirea mea. Stevenson şi cu mine am fost invitaţi în biroul prim-ministrului, iar ambasadorul şi-a asumat rolul de purtător de cuvînt.

— Foreign Office-ul, Ministerul de Război şi domnul Popov în persoană vă solicită ajutorul, iar eu am venit pentru a vă transmite mulţumirile şi sprijinul guvernului Majestăţii Sale, a spus Stevenson, oficial. Domnul Popov este angajat într-o activitate antigermană ultrasecretă. Personal nu ştiu nimic despre natura acestei activităţi, dar dacă dumneavoastră veţi dori, colonelul Robertson vă va da explicaţiile necesare.

Simović era mai mult general decît om politic şi nu îl încîntau formulările diplomatice. A răspuns că nu este nevoie de alte explicaţii şi s-a ridicat de la masa lui de lucru pentru a mă îmbrăţişa. Era exact aşa cum îl văzusem ultima dată, în perioada studenţiei : înalt, zvelt şi cărunt.

— Dusko, mă bucur că realizezi ceva într-adevăr folositor. Toţi trebuie să ne unim pentru a-l învinge pe monstrul ăsta de Hitler. Spune-mi de ce ai nevoie. Dacă stă în puterea mea, se va realiza.

Tar i-a explicat în locul meu. Aveam nevoie de o funcție în Statele Unite ale Americii care să-mi servească drept acoperire pentru ce am eu de făcut și să-mi lase libertatea de mișcare fără să fiu controlat. Ne-am gîndit împreună la unele funcții în domeniul diplomatic, dar nici una nu se potrivea. În cele din urmă, lui Simović i-a venit ideea să înființeze postul de delegat al Ministerului Informațiilor din Iugoslavia pentru Statele Unite și restul Americii, cu misiunea de a coordona activitatea din domeniul propagandei.

Funcția nu era chiar atît de artificială pe cît pare. Existau în America aproape un milion de persoane de origine iugoslavă. Chiar am ținut discursuri în fața multora dintre ele, pe lîngă faptul că am obținut ajutor și sprijin pentru cauza iugoslavă. Totodată, nu era nimic neobișnuit să ți se dea o funcție de acest fel. Iugoslavii care reușeau să fugă se adunau la Londra. Ministerele, avînd nevoie de personal civil, îi angajau cu plăcere. Înainte de sosirea acestora, existau mai mulți miniștri decît lucrători.

Mi-am petrecut săptămînile următoare simulînd că îi dirijez și îi instruiesc pe „Jeleu" și pe „Balon" ca să poată lucra independent. Ca să-i impresionez pe „prietenii" mei germani, am cules o mare varietate de informații destinate să-mi aducă laude și să fie o trambulină solidă către Statele Unite. Le-am procurat și niște răspunsuri ingenios ticluite la întrebările pe care le-au pus cu privire la construcția a cinci nave de război de tipul „King George", la minele de cîmp comandate electronic și la alte arme noi. Am copiat de mînă cîteva schițe frumoase, dar false, ale noilor uzine Vickers Armstrong din Weybridge și de lîngă Crayford. precum și o hartă amănunțită a unor fabrici subterane imaginare care ar fi furnizat piese pentru avioanele „Wellington". Astfel, speram să-i determinăm pe germani să are cu bombele lor cîteva cîmpuri neproductive, precum și niște păduri frumoase, dar nelocuite.

Știrile sosite în acea vreme de pe front au trecut pe locul doi datorită senzaționalului zbor pe care l-a făcut în Scoția locțiitorul Führerului. Rudolf Hess. cu un Messerschmidt de vînătoare. Atunci, și mult după aceea, au circulat multe speculații cu privire la motivul pentru care Hess ar fi venit în Anglia. La o zi sau două după eveniment, luam cina cu maiorul Masterman la clubul univer-

sitar din Trafalgar Square. Brendan Bracken, care tocmai venea de la interogatoriul lui Hess, s-a așezat să bea o cafea cu noi. Bracken era unul din colaboratorii apropiați ai lui Churchill și, ceva mai tîrziu, în același an, a fost numit ministru al informațiilor. Tocmai își petrecea sfîrșitul de săptămînă în Ditchley, împreună cu primul ministru, cînd ducele de Hamilton a sosit cu vestea aterizării lui Hess.

Bracken nu era de acord cu teoria care circula la ora aceea, că Hess ar fi nebun ; spunea că nu observase la el nici un semn de tulburare mintală, ci dimpotrivă, se purta calm și demn. Hess pretindea că ar cunoaște gîndurile intime ale Führerului. Fără îndoială, a fost unul din prietenii cei mai apropiați ai lui Hitler. Din cîte spune Hess, a zis Bracken, Hitler admiră Marea Britanie și disprețuiește restul lumii, în special Uniunea Sovietică. Hess a spus că Hitler este gata să negocieze pacea cu Marea Britanie și dorește să-i ofere condiții care aproape că nu ar reprezenta vreo pierdere pentru englezi. Se pare că Hitler ar pretinde retrocedarea fostelor colonii germane, evacuarea Iranului de către englezi și acceptarea păcii cu Italia. Totodată, Hitler ar mai voi mînă liberă în Europa.

— Și referitor la Rusia ? a întrebat Masterman.

— Singurul lucru pe care l-a zis despre Rusia, a răspuns Bracken, este că Germania are împotriva Rusiei cîteva pretenții care trebuie satisfăcute. Dacă l-ai crede pe Hess, a zis Bracken, Hitler este aproape un om de suflet. Ne-a spus cît de mult suferă Hitler din cauza bombardării Londrei, a femeilor și copiilor care mor. Hitler crede că blitzul și blocada submarină vor distruge industria britanică și marile orașe și astfel englezii vor trebui să se predea sau să moară de foame. Hess a avut tupeul să ne spună că Hitler nu va negocia cu Churchill sau cu actualul cabinet. Hess zice că știe despre existența așa-numitelor „mișcări pacifiste" și că dacă acestea ar cunoaște intențiile lui Hitler, s-ar pune în legătură cu el — cu Hess, adică — și ar înlătura actualul guvern.

N-am putut să nu mă întreb în ce măsură îl influențaseră pe Hess și chiar pe Hitler informațiile noastre false despre moralul scăzut al englezilor. M-am gîndit că, fără să și-o fi propus, serviciul de informații britanic s-ar putea să fi declanșat inițiativa lui Hess.

Capitolul XI

Deşi totul era pregătit pentru plecare — mi se spusese că F.B.I.-ul aştepta cu nerăbdare să vin — eu mi-o tot amînam de la o săptămînă la alta, sperînd să-l întîlnesc pe Johnny înainte ca Atlanticul să ne separe. Erau prea multe lucruri în joc, atît în legătură cu proiectul american, cît şi cu ceea ce făcusem deja pînă atunci, ca să plec fără să mă mai consult cu el.

În cele din urmă, a sosit o telegramă codificată, în aparenţă un mesaj comercial, care mă anunţa că Johnny este la Lisabona. Mi-am rezervat un loc în avionul K.L.M. şi m-am grăbit să-mi pun la punct toate problemele de ultimă oră. La 22 iunie, cu două zile înainte de plecarea mea la Lisabona, Germania a atacat Uniunea Sovietică. În Anglia domnea satisfacţia. Nu mai luptam singuri.

Cînd m-am întîlnit cu Johnny, am constatat că este la fel de bucuros ca şi mine, dar, curios lucru, şi ceilalţi germani se bucurau. Sărbătoreau înaintarea vijelioasă pe teritoriul sovietic şi aparenta dezordine a Armatei Roşii, aşteptîndu-se la o victorie tot atît de rapidă ca în Franţa şi în ţările balcanice. Aşa stînd lucrurile, ceea ce spuneau experţii militari, că Rusia va suporta primul atac german şi că va lupta în adîncime, nu prea mă consola. Treceam printr-o stare de deprimare la care contribuise cu siguranţă şi tensiunea în care trăisem în ultimul an.

În săptămîna aceea, într-o după-amiază cînd trebuia să-mi omor vreo două ore la Lisabona, am intrat într-un cinematograf ; speram să mai uit de griji şi de gînduri negre, dar primul lucru pe care l-am văzut pe ecran a fost un jurnal german. Tancurile striveau totul în calea lor pe frontul din răsărit, avioanele rădeau de pe faţa pămîntului oraşe şi sate, iar sute de cadavre zăceau în şanţuri, în timp ce pe drum mărşăluiau interminabile coloane de prizonieri ruşi.

M-a copleşit senzaţia propriei mele neputinţe în faţa monstrului militar. Sufeream pentru prima dată un imens şoc psihologic, specific spionilor. Eram singur, fără camarazi de arme. Aproape că mă striveau tancurile germane de pe ecran. Fruntea şi cămaşa îmi erau ude leoarcă. Am ieşit în fugă din cinematograf, voiam aer proaspăt şi soare. A fost o traumă profundă. Nici chiar

astăzi, dacă sînt tulburat nu pot intra într-o sală de cinematograf.

Un whisky dublu, o plimbare pe jos și întîlnirea cu unicul meu prieten din Lisabona au avut darul să mă liniștească. Johnny a știut cum să mă scape de coșmar.

— Tu crezi că Hitler este mai mare ca Napoleon ? m-a întrebat el.

— Mă îndoiesc, i-am răspuns.

— Atunci, nu te mai frămînta. Dacă Napoleon nu a învins Rusia, Hitler cu atît mai puțin va fi în stare.

De cum l-am întîlnit pe Johnny, am aflat ce și cum în legătură cu misterioasa lui misiune în Italia. Era misterioasă pentru că pe atunci încă nu știam ce se ascunde în spatele ei. Cum se întîmplă adesea în spionaj, curînd am dat peste fărîma de informație care-mi lipsea pentru a clarifica enigma. Asta a urgentat și mai mult plecarea mea în America și a fost, cred, cea mai mare lovitură de spionaj din timpul războiului.

Îmbrățișînd cu privirea Atlanticul, dintr-un punct de observație izolat printre stîncile abrupte de la Boca do Inferno, nu departe de Cascaes, Johnny mi-a relatat detaliile misiunii sale speciale în Italia. Valurile vuiau la picioarele noastre și prin apropiere nu se vedea nimeni care să ne deranjeze.

— Este ceva ciudat la mijloc, mi-a spus Johnny meditînd. O misiune pentru japonezi.

— În sudul Italiei ?

— La Taranto, unde se află o importantă bază navală.

— Îmi amintesc, baza aceea atacată de flota engleză, unde a fost distrusă jumătate din forța maritimă italiană. Dar ce au de-a face japonezii cu Taranto și cu tine ?

— Hai să o luăm de la începutul începutului, s-a oferit Johnny. Ministrul japonez al afacerilor externe, Yosuke Matsouka, a venit la Berlin pe la sfîrșitul lui martie, însoțit de un grup de ofițeri superiori de la marină și de la trupele de uscat, să discute concret aspectele militare ale pactului tripartit. Cu cîteva luni mai înainte, se pare că japonezii ceruseră ca Abwehrul să le transmită detalii cu privire la Taranto. Trebuie să știi că Abwehrul mai face din cînd în cînd cîte ceva pentru japonezi, în special acolo unde băieții lor nu se pot băga, că prea li se văd ochii oblici și pielea galbenă. Nu sînt tocmai arieni, aliații noștri. (Nu putea Johnny să nu-i ia pe naziști peste picior, măcar un pic.) Numai că Abwehrul nu le-a spus mare

lucru. Matsuoka şi-a repetat cererea cînd a sosit la Berlin, iar Ribbentrop s-a ridicat pe picioarele lui slăbănoage şi a început să urle la Canaris. M-au ales pe mine pentru că s-o fi găsit careva care să considere că, mai ştii, numele meu va da prestigiu operaţiunii. Oamenii Abwehrului din Extremul Orient lucrează sub acoperirea a două firme comerciale aparţinînd familiei : „Jebsen & Co." din Shanghai şi „Jebsen & Jebsen" din Hamburg, cu sucursale în toate oraşele din această parte a lumii. Prima cerere a japonezilor a venit prin intermediul celor din interiorul acestor firme.

— Ei, vezi unde te-a dus nepotismul, am glumit eu. Şi italienii au fost dispuşi să coopereze cu marele lor aliat german ?

— Pînă la un punct. Mai mult s-au apărat, încercînd să se justifice. Au aruncat vina pe elementul surpriză, care, desigur, nu este o scuză în timp de război şi cu atît mai puţin cînd este vorba de un port puternic fortificat.

Priveam spre întinderea nemărginită, fără obstacole, a oceanului şi mă întrebam cum poate să arate un atac prin surprindere.

— Dar de ce îi interesează aşa de tare pe japonezi portul de la Taranto ?

— De ce ? Pentru că acolo s-a văzut cum un atac izbutit poate anihila o mare parte dintr-o flotă inamică. Cunningham, amiralul englez, şi-a adus în secret portavionul „Illustrious" la circa o sută şaptezeci de mile de Taranto. Apoi a lansat două valuri de bombardiere, douăsprezece prima dată, nouă a doua oară. Ele au lansat o combinaţie de torpile, bombe şi rachete incendiare care s-a dovedit foarte eficace. Japonezii au vrut să afle cele mai mărunte detalii : eficacitatea plaselor care protejau navele ancorate, distrugerile produse şantierelor de construcţii navale, instalaţiilor petroliere şi atelierelor de reparaţii. Totul. Deci, dacă japonezii pregătesc ceva similar, vor avea un termen de comparaţie ca să se ghideze.

— Dacă atacă în forţă, e iadul pe pămînt, m-am gîndit eu neliniştit. Cunningham nu s-a folosit de prea multe avioane, numai nouăsprezece. Dar dacă altcineva va folosi cîteva sute ? În sinea mea mă întrebam cît o fi de vulnerabilă flota britanică.

— Crezi, Johnny, că japonezii intră în război ?

— Hitler face presiuni asupra lor ca să intre, dar se spune că partizanii războiului din Japonia se confruntă

cu o opoziție puternică. Pe de altă parte, nu se înțeleg cu Berlinul cine să fie ținta atacului. Hitler vrea să-i îndrepte împotriva unor baze britanice, ca Singapore și Malaysia. Obiectivul principal al japonezilor este petrolul, iar asta înseamnă Indiile Orientale olandeze. Dar în zona aceea vor trebui să se confrunte cu Statele Unite ale Americii.

— În acest caz putem dormi liniștiți, mi-am exprimat eu încrederea în Statele Unite. Niciodată nu vor ataca S.U.A. ; ar fi curată sinucidere.

Johnny a smuls un fir de iarbă și a început să-l mestece gînditor, în timp ce răspundea.

— Să nu fii atît de sigur. În anumite circumstanțe, s-ar putea s-o facă. Hitler nu dorește ca japonezii să-i atace pe americani, dar pe de altă parte e mai bine, totuși, să-i știe ocupați în Pacific decît aici, în Europa. Săptămîna trecută am aflat părerea unui specialist, baronul Gronau, care îmi este vechi prieten. A fost și el cu mine la Taranto, tot din motive de prestigiu. Este atașatul german al aerului la Tokio și a fost unul dintre așii noștri în primul război mondial. Mai este și prieten intim cu Goering. Gronau a zis că japonezii se vor vedea forțați să intre în război dacă Roosevelt continuă să insiste să plece din China și Indochina și, mai ales, dacă le va declara embargoul petrolier. Rezerva de petrol a marinei de război japoneze este calculată pentru circa optsprezece luni. Gronau spune că planurile de aprovizionare cer ca japonezii să lovească înainte ca rezervele să coboare sub douăsprezece luni.

— Deci, singura problemă care se pune este unde vor ataca.

Johnny m-a aprobat, dînd trist din cap.

— Dacă te interesează modesta mea părere, japonezii vor ataca Statele Unite a zis el, apoi cu mîna mi-a făcut semn să nu mai vorbim despre asta, și mi-a dat veștile bune pe care le avea. Ai tăi sînt, toți, la Dubrovnik și cred că voi reuși să-i feresc de rele. S-ar putea ca italienii să intre acolo, așa că am profitat de drumul la Taranto și am pus o vorbă bună. În ceea ce-i privește pe ustași, nu au reușit încă să facă mai nimic în Dubrovnik. În restul țării au fost foarte cruzi cu sîrbii, dar asta nu-l împiedică pe fratele tău, Ivo, să revină la Belgrad.

Nici nu mă așteptam la altceva de la Ivo. Primisem recent și alte vești despre el. Cînd Iugoslavia a capitulat,

Ivo era doctor militar într-o unitate a armatei din Muntenegru, la frontiera cu Albania. Şi-a părăsit unitatea şi a plecat pe jos spre casă, trecînd în drum pe la familia unui prieten, să ia cu împrumut ceva haine civile. În dezordinea de după capitulare nimeni nu şi-a bătut capul cu el şi astfel nu a devenit prizonier de război. Am mai auzit că o parte din casa noastră de la Belgrad a fost distrusă de o bombă care căzuse pe o clădire vecină, reşedinţa Clubului Regal al Automobiliştilor. Din fericire, nimeni nu se afla înăuntru. Familia mea plecase ceva mai devreme spre Dubrovnik.

Capitolul XII

Germanii au fost foarte bucuroşi de numirea mea ca delegat al Ministerului iugoslav al Informaţiilor. Puteam să-mi justific prezenţa oriunde în Statele Unite, oriunde existau iugoslavi şi, cum acolo trăiau peste un milion de compatrioţi ai mei, aceasta însemna practic peste tot, în orice fabrică sau şantier naval. Poziţia mea oficială îmi deschidea automat şi uşile cercurilor politice din Washington.

— Şi, de fapt, cum va trebui să organizez reţeaua de spionaj din Statele Unite ? l-am întrebat pe von Karsthoff la începutul pregătirilor noastre pentru misiunea din America.

Von Karsthoff m-a surprins prin răspunsul său :

— Nu vei organiza nimic.

Mirarea mi se citea pe faţă, aşa că el mi-a explicat.

— Nu vrem o organizaţie propriu-zisă. Am avut-o şi a eşuat pentru că existau prea multe legături între agenţi. Faci ce ai făcut şi în Anglia. Îţi stabileşti propriile contacte, iar cînd găseşti pe cineva demn de încredere hotărăşti singur ce ai de făcut. Dacă eşti absolut sigur de cineva, ai împuternicirea de a-l numi subagent. Fiecare agent să lucreze separat, şi concentrează-te asupra calităţii şi nu a cantităţii. Un grup compact şi fidel va face mult mai mult decît grămada de amatori pe care am avut-o. Însă, „Ivan", mai presus de orice, nu-ţi risca nici viaţa, nici poziţia. Dacă ai cea mai mică îndoială cu privire la careva, abandonează-l imediat.

Am înțeles că von Karsthoff era sincer neliniștit.

De data asta, așteptarea inevitabilă a unui loc la avionul de New York al companiei Pan-American a avut și partea ei bună. Faptul că, oficial, eram trimis al părții iugoslave nu era atît de important încît să-mi garanteze prioritatea, iar, din motive lesne de înțeles, nu puteam să apelez la influența britanică sau americană. Datorită acestei așteptări am primit cea mai valoroasă informație a celui de-al doilea război mondial, ascunsă în învelișul cel mai fantezist și căutat.

În acea dimineață, cînd am sosit la vila sa, von Karsthoff era deosebit de jovial. Stătea în grădină, la umbra unui pin bătrîn care îl ferea de soarele canicular. Pe bancă, lîngă el, se afla un dosar. Zîmbetul care i-a luminat fața era la fel de strălucitor ca și soarele din ziua aceea.

— Bună, Dusko. Am ceva pentru tine. A scos din dosar un teanc de hîrtii care îmi păreau cunoscute și mi l-a întins : un chestionar.

— Nu mai vreau, am oftat eu, privind foaia de deasupra. Primul paragraf era intitulat „Informații navale". Am aruncat o privire la cel de-al doilea paragraf. Se referea la trupele ce urmau să fie transportate pe mare din Statele Unite și Canada.

— Înapoi la școală ! m-am prefăcut eu supărat. Bine, domnule profesor, mă apuc să-l învăț pe dinafară.

— Nu, nu. Von Karsthoff mi-a luat chestionarul din mînă, așa că pentru moment nu am mai putut citi nimic. Nu mai trebuie să-l memorezi. Vino, te rog. M-a invitat în vilă, apoi în camera sa de lucru. Pe o masă rustică, înnegrită de trecerea anilor, se afla un microscop strălucitor.

— Ia aruncă o privire, mi-a zis von Karsthoff, arătîndu-mi instrumentul. Am privit atent prin el și am învîrtit rozeta pînă cînd imaginea a apărut clar : era prima pagină a chestionarului pe care von Karsthoff tocmai mi-l luase din mînă. M-a luat de braț, îndepărtîndu-mă de lîngă masă.

— Iată micropunctul. Ești primul agent care îl primește. Acum am să-ți arăt cum funcționează.

A scos lama de sticlă din microscop și mi-a încredințat-o. Pe suprafața ei se afla un fel de fir de praf. Von Karsthoff se purta ca un copil — sau mai curînd ca un tată — care tocmai a primit un trenuleț electric. Ca un magician în plină demonstrație, a desfăcut o cutiuță de

carton alb și mi-a arătat conținutul : o mulțime de puncte minuscule, nu mai mari ca acelea care se pun pe „i".

— Iată ce trebuie să faci, mi-a explicat el. Iei unul dintre aceste puncte, care în realitate sînt fragmente minuscule de film, și cu o picătură de colodiu îl lipești pe orice, pe o bucată de hîrtie, pe bagaj sau chiar pe propria piele, dacă îți place. Elizabeth — a strigat-o el pe secretara-logodnică, care scria ceva la mașină într-un birou alăturat — adu o sticlă de șampanie și trei pahare. Hai să toastezi cu noi pentru acest experiment ! Micul punct ne va revoluționa sistemul de spionaj. Îți dai seama de imensele posibilități pe care le oferă ?

Desigur că îmi dădeam seama. Puteai să ascunzi un volum de mărimea Bibliei în bagaj și să-l duci oriunde, fără nici un fel de probleme. Am luat unul din punctulețele din cutie cu ajutorul unei pensete și l-am pus pe dosul palmei. Nu era nici măcar cît un pistrui.

— Și ce noutăți ai cu privire la aparatul care le face ? am întrebat. Cînd voi avea și eu unul ? Chiar că oferă posibilități. Ei bine, Ludovico, aș putea să vă transmit pînă și planurile cele mai amănunțite.

— Răbdare, mi-a zis von Karsthoff. Elizabeth a intrat cu șampania și el a cufundat sticla în vasul cu gheață. Ești primul care primești micropunctele și îți promit că vei fi tot primul agent care va primi și aparatul. Sper că pînă la sfîrșitul anului. Oamenii noștri de știință lucrează zi și noapte să simplifice metoda de producție.

Învelind cu meticulozitate sticla rece într-un șervet, von Karsthoff a umplut cele trei pahare și a toastat :

— Pentru succesul tău, Dusko. Al tău și al Abwehrului.

Am băut împreună și i-am promis că voi da micropunctelor cea mai bună întrebuințare. Mi-am zis în gînd că totul depinde de interpretare. Elizabeth s-a întors la mașina ei de scris de îndată ce și-a golit paharul, iar noi ne-am pus pe lucru. Nu mai trebuia să memorez chestionarul, dar trebuia să-l studiez și să-l discut. Am luat lista de întrebări și am privit-o în timp ce sorbeam din a doua cupă de șampanie. De astă dată am citit mai departe. Al doilea titlu era „Hawaii". Tirpitzuferul cerea informații asupra arsenalelor și depozitelor de mine din insula Oahu, unde se află situat Pearl Harbor. Tirpitzufer — pe dracu', m-am gîndit eu. Asta se leagă de Taranto, deci aici se află răspunsul la întrebarea pe care ne-am pus-o Johnny și cu mine. Deci aici băteau japonezii !

— Ce-i cu întrebarea asta referitoare la insula Oahu ? l-am întrebat pe von Karsthoff. Sînt sigur că nu plănuim chiar acum o campanie în Pacific, așa că probabil este pentru aliatul nostru asiatic. Nu-i așa ? Tot chestia de care se ocupă și Jebsen.

— Așa se pare, mi-a răspuns el.

— Hawaii nu prea intră în domeniul meu de activitate, așa că o să mă limitez să culeg ceva date la Washington.

— Nu, nu ! Am instrucțiuni speciale în această privință. Va trebui să mergi în Hawaii și asta cît mai curînd.

Am aprobat din cap și am murmurat :

— Foarte bine.

Lucrurile începeau să se clarifice. Cei din Tirpitzufer — sau poate japonezii — nu puneau întrebarea de florile mărului și asta demonstra că e vorba de ceva urgent. Acțiunea nu era iminentă, dar apropiată era oricum. Judecînd după cele spuse de baronul Gronau, trebuia să aibă loc înainte ca rezervele de petrol ale flotei japoneze să scadă sub cota stabilită pentru un an. Nu era greu de ghicit data.

— Va trebui să găsești o justificare și să te duci acolo, a insistat von Karsthoff. Poate vreun motiv medical. Clima din Hawaii e bună. Cînd ajungi la New York ai putea simula o gripă.

— Sau o escapadă amoroasă, a intervenit Elizabeth, care tocmai intrase în birou. În acest caz nu va mai trebui să te prefaci, a mai adăugat ea insinuant.

— Să-l lăsăm pe ingeniosul nostru „Ivan" să se descurce singur, și-a temperat von Karsthoff logodnica, fără să-mi pot da seama dacă îl deranjaseră sau nu cuvintele ei, după care mi s-a adresat din nou : Probabil că Jebsen ți-a spus cît de nerăbdător este amiralul Canaris să vadă ceva rezultate în această privință. Fă orice, cît se poate de repede... ai mînă liberă...

Le-am comunicat celor de la M.I.6 din Lisabona știrea despre atacul iminent asupra bazei de la Pearl Harbor. Ei au transmis-o mai departe, la Londra, de unde am primit instrucțiuni să duc personal informațiile în Statele Unite, pentru că tot urma să plec în cîteva zile. Londra s-a gîndit, evident, că era preferabil să fiu eu purtătorul noutăților, avînd în vedere posibilitatea ca americanii să vrea să mă interogheze în detaliu, pentru a stoarce de la mine pînă și ultimul amănunt.

Berlinul nu precupeţea nimic ca să asigure succesul misiunii mele. Expertul german pentru Statele Unite ale Americii a venit cu avionul la Lisabona, să mă dăscălească. Era inginer mecanic şi bătuse America în lung şi-n lat, dar cred că mai bine şi-ar fi văzut de motoarele lui. Meticulos peste măsură, mi-a recitat o listă cu ce ai voie şi ce nu ai voie să faci în S.U.A., oricum, chestii elementare. Chiar mă îndoiam că o parte din cele spuse de el erau adevărate ; de exemplu, îmi spunea că trebuie să-ţi scoţi pălăria în lift dacă urcă o femeie şi să nu o scoţi dacă liftul se află într-un edificiu comercial. Niciodată n-am purtat pălărie — deşi ar fi fost obligatoriu, după părerea lui — aşa că nu a trebuit să-mi fac griji în legătură cu o atare stranie lipsă de cavalerism. Tot el mi-a spus să nu port pantofi negri, căci americanilor nu le plac, şi să ţin cuţitul şi furculiţa în stil american. Totul părea, ba chiar era cît se poate de inutil, pentru că pînă şi instructorul a recunoscut că urma să fiu, evident, un nou venit în Statele Unite, aşa că nimeni nu avea de ce să se aştepte ca eu să cunosc obiceiurile americane. Iar dacă voi avea nevoie de o identitate falsă, prietenul meu, inginerul, m-a sfătuit să-mi iau nume iugoslav sau evreiesc, oricum ceva de prin centrul Europei. Tot el m-a învăţat cum să-mi fac rost de documente de identitate în Statele Unite : să-mi cumpăr o maşină veche, iar actele să le pun pe un nume fals, dînd adresa unui hotel în care am stat o zi, două. Tot aşa urma să-mi procur şi permisul de conducere, care, după cum mi-a explicat el, îmi era suficient în cazul controalelor făcute de poliţie sau ca să mă identific la poştă. Cu totul altfel stăteau lucrurile în privinţa documentelor de identitate necesare în Europa. Atîta doar că nu am recurs la nici unul din şiretlicurile expertului în probleme americane şi nici că mi-a păsat de regulile de etichetă recomandate de el.

Mi s-a spus că Ian Fleming ar fi afirmat că într-o oarecare măsură personajul creat de el, James Bond, i-ar fi fost inspirat de mine şi de întîmplările mele. Se prea poate. Numai că nu prea cred că dacă ar fi fost într-adevăr spion, un Bond în carne şi oase ar fi supravieţuit mai mult de patruzeci şi opt de ore. La Lisabona am avut într-adevăr de a face cu Fleming. Cu cîteva zile înainte de a lua avionul spre Statele Unite, m-a urmărit peste tot. S-ar putea ca el să fi transformat ceea ce s-a întîmplat în noaptea aceea în cine ştie ce aventură de-a lui Bond.

„Tate" i-a anunțat pe germani că a primit cele douăzeci de mii de lire sterline de la domnul Sand ; s-au ținut de cuvînt și mi-au înmînat suma echivalentă în dolari, reținîndu-și, însă, un comision substanțial. Cu siguranță că unii intermediari din Abwehr au avut grijă de propriile lor buzunare în cursul acestei tranzacții, dar cui îi păsa ? Teoretic, urma să depun banii — aproximativ optzeci de mii de dolari — în contul lui Sand, la New York. În realitate, trebuia să-i predau la M.I.6, dar cum tranzacția a avut loc într-o după-amiază, banii au rămas la mine pînă a doua zi, cînd urma să mă întîlnesc cu cineva care să-i preia. Probabil că Ian Fleming a mirosit afacerea. Am coborît din apartament în holul hotelului Palacio, cu teancul de bancnote în buzunarul interior al hainei de seară. Preferam să țin banii asupra mea, căci dacă îi depuneam în seiful hotelului atrăgeam atenția. L-am văzut pe Fleming în hol, dar nu l-am luat în seamă. M-am îndreptat spre o cafenea, să beau ceva înainte de cină ; Fleming mă spiona, din stradă, încercînd să fie discret. La cină, a apărut și el în restaurant. Ceva mai tîrziu, cînd mă îndreptam spre cazinou, mergînd intenționat încet prin parcul întunecat, am constatat că mă urmărea. Mă amuza să știu că am pe cineva de la M.I.6 pe urmele mele, cu atît mai mult cu cît îmi dădeam seama că nu pe mine mă păzește, ci banii. În plus, mai mult ca sigur, Fleming acționa din proprie inițiativă, fără să fi primit instrucțiuni în acest sens. Serviciul de informații britanic avea suficientă încredere ca să-mi dea pe mînă optzeci de mii de dolari. Secretele pe care le purtam în minte valorau mult mai mult.

Însoțit de umbra mea, mă plimbam prin sălile cazinoului, privind cum se joacă pe la diferite mese. Am zăbovit la o masă de bacara. Juca acolo una dintre persoanele cele mai antipatice cu putință, un lituanian pe nume Bloch, nu foarte bogat, care încerca să compenseze cumva faptul că era mic de statură. Cînd avea în mînă banca, nu fixa niciodată o limită, cum se procedează în mod normal, ci anunța disprețuitor „bancă deschisă", ceea ce însemna că ceilalți jucători puteau miza orice sumă. Comportarea lui era ostentativă și supărătoare, și nu numai pentru mine. Mai remarcaseră și alții lucrul acesta.

Nu știu ce naiba m-a împins de la spate, poate Fleming, pe care îl știam prezent acolo, dar cînd Bloch a anunțat „bancă deschisă" și crupierul a spus „Domnii în picioare pot miza", am anunțat cît se poate de calm : „Cincizeci de mii de dolari". Băgîndu-mi mîna în buzunarul interior al hainei, am scos teancul de bancnote și am început să număr suma pe postavul verde al mesei. Chiar pentru cazinoul Estoril, aflat în febra războiului, era mult bănet. Conversația a amuțit. Pariul s-a transmis la celelalte mese și toată lumea a amuțit. Am aruncat o privire spre Fleming. Fața îi era verde ca fierea.

Bineînțeles, lituanianul nu avea asupra lui atîția bani. S-a foit în scaun, jenat.

— Presupun, m-am adresat eu crupierului șef, că miza acestui domn este susținută de cazinou, de vreme ce nu ați obiectat cînd a anunțat „bancă deschisă".

— Cazinoul nu susține miza nici unui jucător, domnule, a răspuns crupierul, exact cum mă așteptam.

Prefăcîndu-mă iritat, am luat brusc banii de pe masă și, punîndu-i înapoi în buzunar, am zis :

— Sper că veți aduce acest fapt la cunoștința conducerii și că în viitor un astfel de joc iresponsabil va fi interzis. Este rușinos și supărător pentru jucătorii serioși.

Lui Fleming i-a venit inima la loc. Un zîmbet i-a luminat fața. În sfîrșit, se lămurise, iar comedia l-a amuzat. Lituanianul s-a învățat minte. Prietenii mi-au spus că niciodată nu a mai rostit cuvintele „bancă deschisă" în cazinoul din Estoril.

Capitolul XIII

La 10 august, m-am urcat în hidroavionul Boeing 314 al companiei Pan American, aflat la docul Cabo Ruiva din estuarul fluviului Tejo, cu destinația New York. Aveam din nou o importantă sumă de bani în buzunar : patruzeci de mii de dolari dați de von Karsthoff cu o zi înainte, plus douăsprezece mii — banii mei, plus opt mii, aparținînd băncii Bailoni din Belgrad. Cu cele opt mii ar fi

trebuit să cumpăr unele mărfuri care nu mai puteau fi însă expediate. Bailonii, care îmi erau vechi prieteni, m-au rugat să nu trimit banii în Iugoslavia aflată sub ocupație, ci să-i păstrez la mine.

În 1941, patruzeci de mii de dolari reprezentau o sumă cu adevărat mare, iar faptul că germanii erau dispuși să o avanseze dintr-o dată era un indiciu al încrederii pe care o aveau în mine și în ceea ce aș putea înfăptui în Statele Unite. În cazul cînd aș fi avut nevoie de alți bani, urma să îi obțin printr-o falsă firmă portugheză aflată sub control german. În acest caz, banii ar fi provenit, chipurile, de la o mare cantitate de cositor pe care am cumpărat-o pentru Iugoslavia și care nu a mai fost expediată din cauza intrării țării mele în război, fiind apoi vîndută în Spania.

Marele hidroavion a decolat în primele ore ale după-amiezii. Eleganța și confortul din interior aminteau de zilele bune de dinaintea războiului. Am luat cina în timpul unei escale de aprovizionare cu combustibil în insulele Azore, cînd ni s-au servit minunate mîncăruri din pește proaspăt, de Atlantic. În timpul cinei, stewardesele ne-au pregătit paturi comode, așa că am dormit pînă cînd am ajuns în Bermude. Acolo, ofițerul serviciului de informații britanic, John Pepper, un tip înalt și distins, cum nu se poate mai potrivit acelei ambianțe, mi s-a alăturat pentru zborul spre New York.

— Nu sînt decît un fel de infirmieră aeriană, a glumit Pepper. Protocolul, vă dați seama. Vă voi prezenta ofițerului nostru de legătură cu F.B.I.-ul și omului de la F.B.I. care se va ocupa de dumneavoastră. Dar prima mea obligație, a mai adăugat în timp ce se ridica de pe locul său, este să vă fac cunoștință cu o nobilă firmă americană : Martini sec. S-a îndreptat spre barul avionului și s-a întors cu două pahare acoperite de brumă.

— Nu trebuia să vă deranjați, i-am mulțumit eu. Sînteți foarte amabil, dar mă pot prezenta și singur.

— Să nu mai spuneți asta absolut niciodată ! Insulele Bermude au devenit înfiorătoare de cînd a început războiul, așa că profit de orice pretext ca să merg la New York.

Pepper era un camarad vesel și valoros, deși se plîngea că ar fi o persoană inutilă. Cum el urma să treacă mai ușor decît mine prin controlul serviciilor de imigrare

și de vamă, i-am încredințat servieta în care se înghesuiau chestionarul german în original, micropunctele, cerneala simpatică, adresele căsuțelor poștale din Portugalia și America de Sud, precum și unele notițe personale.

— Poate reușim să evităm unele explicații inutile, i-am zis eu. De fapt ar fi mai bine să le-o înmînați direct americanilor.

Pepper a dat din cap în semn că a înțeles.

— Pe scară ierarhică, fiule. Îi dau servieta colonelului Ellis. Dick Ellis, omul nostru din New York — care o să aibă grijă ca Foxworth să intre în posesia ei. Foxworth este șeful F.B.I.-ului din New York. Apropo, F.B.I.-ul va fi prezent la aeroport. Am să te aștept la ieșirea din vamă, pentru a face prezentările.

Pepper și cu mine am trecut prin aeroportul marin Port Washington, prefăcîndu-ne că nu ne cunoaștem. Mi-a trebuit aproape o oră ca să scap de formalitățile serviciului de imigrare. Apoi s-a apropiat de mine un necunoscut, zicîndu-mi :

— Urmați-mă, domnule Popov !

M-a trecut repede prin vamă și m-a încredințat unui alt om, care m-a condus pînă la o mașină parcată. Pe banchета din spate se afla un bărbat pe care l-am luat drept Clark Gable.

— Permiteți-mi să mă prezint, a zis cînd am luat loc lîngă el. Mă numesc Charles Lehman. Sînt ofițer al F.B.I.-ului și urmează să am grijă de dumneavoastră. Vă cer scuze pentru toate măsurile speciale de securitate. Sînt precauții obișnuite, înțelegeți, în caz că cineva v-ar supraveghea.

Nu i-am mai spus că ar fi fost mai discret să fi luat eu singur un taxi pînă la hotel. În schimb, l-am avertizat că îl pierdusem pe Pepper, ceea ce l-a lăsat destul de indiferent pe Lehman.

Am străbătut cartierul Queens intrînd apoi în Manhattan, captivat de la prima vedere de New York. Lehman mi-a dat instrucțiuni cum să-l întîlnesc pe Foxworth a doua zi.

— Vă voi chema prin telefon, mi-a zis, cînd domnul Foxworth va fi dispus să vă vadă. Ne vom întîlni în holul de la Rockefeller Center. Se află la numai cîteva străzi

de hotelul dumneavoastră. Nu intrați în vorbă cu mine, doar mă urmați.

M-a lăsat la hotelul Waldorf Astoria, urîndu-mi odihnă plăcută.

În loc de odihnă, un duș rece și un sandviș adus în cameră. Eram nerăbdător să văd New York-ul. Din obișnuință, înainte de a ieși, mi-am încuiat geamantanele cu cheia în dulapul din perete, marcînd cu linii discrete de creion poziția lor exactă și plasînd un fir de păr între cele două buze ale unuia dintre ele înainte de a-l închide.

Am ieșit din hotel și am coborît pe Park Avenue. În nici o altă parte a lumii nu domnea ca aici sentimentul de mare bogăție și abundență. Mergeam fără țintă și mă lăsam cuprins de ambianța orașului, impresionat de vitalitatea lui. La prima bancă pe care am întîlnit-o am deschis un cont de plăți cu o mică sumă de bani, semnînd doar două fișe. Absența birocratismului era o plăcere.

Broadway, sectorul de automobile. Am privit uimit prin vitrinele expoziției și am fost cucerit de un Buick roșu decapotabil, care pe atunci era o noutate. În zece minute cumpărasem autoturismul și îmi asigurasem livrarea, cu număr de circulație cu tot, pentru a doua zi. Nu era nevoie nici măcar să revin pentru a-l ridica. Vînzătorul mi-a promis că o să lase automobilul, cheile și documentele în garajul hotelului. Am fost din nou impresionat de ușurința și rapiditatea tranzacției.

Atmosfera îmi plăcea. Lumea nu își complica viața inutil. Afacerile se făceau cu profesionalism. În afară de țara mea, Statele Unite m-au atras cel mai mult.

Amețit de parfumul acestei noi societăți, m-am întors în cameră, la Waldorf Astoria, pentru ca dimineața zilei următoare să mă găsească pregătit pentru aventura ce se anunța. Am încercat să-mi explic logic de ce am fost primit atît de rece. Fără îndoială, trebuie să fi existat un motiv.

În mod mecanic, am descuiat ușa dulapului și am îngenuncheat pentru a verifica geamantanele. Nu mai erau în dreptul liniilor făcute discret cu creionul. Firul de păr pe care îl așezasem între cele două buze ale geamantanului nu mai era nici el la locul lui. Să fi fost vreun valet de-al hotelului ? Liga germano-americană ? F.B.I.-ul ? De lipsit, nu lipsea nimic. Deci trebuie exclus hoțul, omul

din personalul hotelului. Pe de altă parte, Berlinul se străduise foarte mult să mă situeze în afara organizației sale americane atît de defectuoase, așa că nu cred că tocmai ei ar fi numit pe cineva să mă spioneze. F.B.I.-ul ? Poate că da, dintr-un exces de precauție și zel. Spunîndu-mi că așa e jocul, am încetat să mă mai frămînt.

După cum mă așteptam, Lehman m-a sunat dis-de-dimineață, fără a pierde prea mult timp. Mi-a spus că ne întîlnim la ora unsprezece. Am mers pe jos spre Rockefeller Center, controlînd dacă nu cumva se ține cineva după mine.

Cînd am intrat în clădire, l-am recunoscut pe Lehman răsfoind cartea de telefoane de pe perete. Nu dădea semne că m-ar fi observat, dar mă observase. A pornit spre un grup de ascensoare. L-am urmat și am intrat în aceeași cabină cu el. La etajul 29, a ieșit. Am făcut și eu la fel. Ne-am învîrtit în cerc pe coridoare și ne-am întors la același grup de ascensoare. A apăsat pe butonul de urcare, dar a lăsat să treacă prima cabină. Lehman a apăsat din nou pe buton. Cînd s-au deschis ușile ascensorului, singurul om care se afla în interior i-a făcut un semn aproape imperceptibil cu capul. Am intrat, iar Lehman și-a permis să ne arunce un zîmbet, dar a rămas în continuare mut.

Am suit fără oprire pînă la etajul 44, unde am trecut în mare grabă prin sala de primire, printr-un scurt coridor, biroul unei secretare și, în sfîrșit,-am ajuns într-o cameră foarte mare în care un bărbat de statură mijlocie părea că mă așteaptă ; să fi avut vreo cincizeci de ani. Părea mai curînd avocat de renume decît șeful regional al F.B.I.-ului.

M-a salutat cu obișnuitul „încîntat de cunoștință" și a intrat direct în subiect :

— Am primit materialele pe care mi le-ați trimis prin intermediul colonelului Ellis, mi-a zis. Le voi trimite la Washington de îndată ce ne veți furniza detaliile.

Nu l-am întrebat de ce nu le-a trimis deja. Dacă americanii urmau să contracareze un atac japonez, fiecare zi conta. Este nevoie de timp ca să pui în mișcare armatele și munții de materiale de care au ele nevoie. Ajunsesem să admir eficiența comerțului american, dar acum eram

pe cale să ajung la concluzia că birocraţia este aceeaşi în întreaga lume.

Foxworth a scos dintr-un sertar al biroului servieta pe care i-o dădusem lui Pepper şi a început să extragă din ea unele hîrtii.

— Probabil că se află aici din greşeală, a spus, arătîndu-mi cîteva facturi vechi, telegrame şi scrisori de-ale mele. Vă aparţin.

— Nu e nici o greşeală, am răspuns. Ele conţin o metodă secretă de comunicare, nouă şi foarte ingenioasă, pe care germanii au inventat-o.

— A ! un nou cod ?

— Cam aşa ceva. Examinaţi-o prin experţii dumneavoastră. Mi-ar plăcea să ştiu dacă vor fi în măsură s-o descopere din moment ce v-am atras atenţia asupra ei.

— Mike se află în clădire, a intervenit Lehman. S-ar putea să-l tenteze să încerce.

— Mike este unul din experţii noştri în decodificări, de la Washington, mi-a explicat Foxworth. Charles, cheamă-l aici, te rog.

I-am arătat specialistului, lui Mike, copia dactilografiată a chestionarului. Avea cinci pagini. După aceea i-am întins facturile, telegramele şi scrisorile.

— Textul chestionarului este cuprins în aceste hîrtii, i-am spus lui Mike. Pentru a vă simplifica sarcina, vă voi spune chiar acum că nu există nimic scris cu cerneală simpatică, aşa că nu vă pierdeţi timpul cu developatul.

S-a arătat puţin nedumerit şi a ieşit fără să spună o vorbă, studiind deja hîrtiile. La fel de curios, dar mai mult în privinţa conţinutului decît a formei, m-am întors spre Foxworth, zicînd :

— Şi acum, ce vă pot explica cu privire la aceste informaţii ?

— Ei bine... — Foxworth şi-a cîntărit cuvintele — toate datele par prea concrete, prea precise ca să fie credibile. Chestionarul şi celelalte informaţii pe care le-aţi adus expun în amănunţime şi cu exactitate unde, cînd, cum şi de către cine urmează să fim atacaţi. Pare mai curînd o capcană.

— Nu veţi mai spune asta cînd veţi cunoaşte sursele — în special principala sursă — şi baza. Sursa principală este Johann Jebsen, i-am răspuns, explicîndu-i exact cine

este Johnny, poziția sa, încrederea și afinitatea care ne uneau. Sînt absolut sigur cu privire la Jebsen. Dacă era vorba de o capcană, m-ar fi avertizat. A doua sursă este baronul Gronau. Nu cred că puneți la îndoială valoarea sa ca expert în problemele Japoniei. Dacă informațiile lui sînt exacte, nu există nici un motiv să vă îndoiți de concluzii. Vă puteți aștepta la un atac împotriva Pearl Harborului încă înainte de sfîrșitul acestui an, în afară de situația cînd negocierile cu japonezii vor duce la un rezultat precis.

N-am putut să citesc nimic pe chipul lui Foxworth. Parcă i-aș fi vorbit de prețul verzei, dar mi-am dat seama că își însușea tot ce spuneam. Mi-a lăsat impresia că este foarte inteligent.

— A treia sursă este, desigur, chestionarul. Dacă ar fi vorba de o capcană, ar însemna că întreaga mea misiune în Statele Unite ar fi un paravan. Or acest lucru este imposibil. Restul misiunii mele este mult prea important pentru germani. Nu ar sacrifica ei misiunea și pe mine o dată cu ea. Mai devreme sau mai tîrziu, dumneavoastră ați afla că ați fost înșelați, iar eu aș fi deconspirat.

Foxworth mă privea foarte pătrunzător și mi-am dat seama că încerca să aprecieze care este importanța mea reală. Eram oare un pion care poate fi înlăturat ?

— În ceea ce mă privește, am răspuns eu la întrebarea lui nerostită, știu că aveți un raport din partea englezilor. Vă voi spune cu toată modestia că Abwehrul mă consideră cel mai bun agent al său și că are încredere absolută în mine. Misiunea mea în Statele Unite o demonstrează din plin. O rețea de spioni aici este de primă importanță, întrucît momentan germanii nu dispun de nimic sau de aproape nimic.

— Se poate, mi-a răspuns Foxworth sincer, dar eu nu am de unde să știu. Toate demersurile pentru venirea dumneavoastră în Statele Unite au fost făcute direct între Londra și Washington.

— Atunci, cu cine îmi voi organiza misiunea ? Mi s-a spus că voi lucra la ordinele dumneavoastră.

— Probabil că, după cum am înțeles eu, vă veți stabili sediul la New York, dar va trebui să primesc instrucțiuni speciale direct de la domnul Hoover.

În acel moment, Mike s-a reîntors în birou, arătînd tot atît de nenorocit ca și mine.

— Nu pot să-i dau de cap, s-a plîns el. Textul descifrat are de două ori mai multe litere decît toate hîrtiile pe care mi le-aţi dat. În mod normal, ar trebui să fie invers. Sînteţi sigur că în aceste hîrtii se ascunde ceva ?

I-am spus să aducă un microscop. Cînd s-a întors, am luat una din telegrame şi i-am vorbit despre micropunctul de pe ea.

Mike a examinat amănunţit telegrama şi a clătinat din cap, nereuşind să găsească punctul. Ceilalţi au examinat-o şi ei, fără să poată găsi ceva. A trebuit să le arăt cum să procedeze, înclinînd hîrtia sub o lumină foarte intensă, pînă cînd un fascicul a căzut asupra minusculului punct de colodiu. Am aşezat apoi punctul pe lamă şi toţi au trecut, pe rînd, să privească cu interes la microscop.

— Fascinant, a zis Foxworth. Voi duce personal chestia asta la Washington. Sînt sigur că domnul Hoover va fi foarte amuzat. Şi în timpul cît voi sta acolo, voi putea cere instrucţiuni cu privire la dumneavoastră.

— Dar pînă atunci ? am întrebat. Ar trebui să încep să culeg informaţii şi să-mi organizez reţeaua.

— Oh ! a replicat vag Foxworth ; mai întîi instalaţi-vă comod la New York.

Întîlnirea luase sfîrşit. Nu aveam altceva de făcut decît să aştept pînă se va întoarce Foxworth de la Washington. Lehman m-a însoţit pînă la ascensor.

— Dusko, rămîi în continuare la Waldorf ? m-a întrebat. Datorită lipsei de formalism americane, care mi-a plăcut, eram deja la pertu.

— Nu, Charlie, cred că voi închiria un apartament. Aşa e mai bine dacă va trebui să acţionez de aici.

— Bună idee, mi-a zis. Şi nu mi-am dat seama decît după cîteva săptămîni că întrebarea sa nu fusese fără rost, ascunzînd, de fapt, o dojană pentru faptul că trăsesem la unul dintre cele mai bune hoteluri din New York.

Cu ajutorul unui agent de închirieri imobiliare am ales un apartament la ultimul etaj al unui bloc situat între Park Avenue şi strada Şaizeci şi unu. Clădirea era recent construită, iar puţinele modificări pe care le-am cerut se rezolvau într-o săptămînă. După ce am închiriat apartamentul, am consultat o firmă de decoraţiuni interioare şi am ales mobila care, de asemenea, mi-a fost promisă într-o săptămînă. Mi-am recăpătat voia bună şi am devenit şi mai entuziasmat de eficienţa americanilor.

Capitolul XIV

Acum, dacă tot mă stabilisem în Statele Unite, am început să-mi pregătesc viața socială. Printre cei pe la care am trecut se afla și o veche pasiune, care întotdeauna și-a găsit un loc aparte în inima mea. Ne întîlnisem la Paris, înainte de război, iar acum se afla în Statele Unite, fiind chemată la Hollywood. Era actrița franceză de cinema Simone Simon. Simone turnă un film în California și a făcut cîteva drumuri la New York. În rest, nu ne-am prea văzut în prima parte a șederii mele. Mai tîrziu, cînd cariera sa tumultuoasă i-a permis, am reușit să reluăm pentru un timp acea prietenie strînsă care ne unise în Franța. Legătura mea cu Simone a alimentat, și ea, furia domnului Hoover.

Așteptînd ca noul meu apartament să fie gata și un semn din partea lui Foxworth, m-am hotărît să mă prezint ambasadorului iugoslav. L-am chemat pe Lehman, i-am spus că plec la Washington și l-am întrebat plin de speranță dacă nu cumva aș putea să mă prezint la sediul F.B.I.-ului și eventual să primesc instrucțiuni direct de acolo. Cum nu era în măsură să-mi răspundă, mi-a promis că o să mă caute să-mi dea răspunsul.

— Să nu te prezinți la sediu, a fost răspunsul pe care îl avea pentru mine. Ți se vor da instrucțiuni cînd revii la New York.

M-am dus, m-am întors și m-am mutat în noul apartament. Mă stabilisem definitiv în New York. Lehman a venit să mă vadă. Am făcut împreună turul de inspecție. Apartamentul se afla la etajul douăzeci și doi, unde aproape că nu ajungea zgomotul orașului. Se compunea dintr-un salon mare, un dormitor, o cameră de lucru, o baie și o terasă pe cinste, de jur împrejur.

Pe moment n-a comentat nimic, însă m-a întrebat :

— Ce ai făcut cu cei șaizeci de mii de dolari pe care i-ai adus de la Lisabona ?

I-am arătat un mic seif în camera de lucru.

— În afară de cinci mii, pe care i-am depus într-un cont de plăți, toți sînt acolo.

— Ai putea să-mi lași pentru cîteva zile toți banii lichizi pe care-i ai ? s-a interesat el. Seriile de pe bancnote pot fi revelatoare.

Am deschis seiful și i-am dat pe toți, păstrîndu-mi doar cîteva sute de dolari, pentru cheltuielile imediate.

S-a așezat la biroul meu ca să numere banii, insistînd să-mi semneze o chitanță de primire. L-am servit cu un pahar de băutură și în timp ce o sorbea, examina camera. În cele din urmă a grăit :

— Nu cred că domnul Hoover va fi de acord cu toate... cu tot acest lux.

Încă din copilărie am fost obișnuit să consider că viața mea particulară mă privește exclusiv pe mine, așa că i-am răspuns :

— Nu are nici cea mai mică importanță dacă îi place sau nu. Sper că mă va aprecia pe baza muncii și a rezultatelor mele. Iar dacă tot vorbim de muncă, există anumite lucruri de care ar trebui să ne îngrijim imediat.

Nu am vrut să-i dau ocazia să reia această temă care nu îi privea nici pe el și nici pe șeful lui. Și de altfel aveam cu adevărat chestiuni urgente de stabilit. Lehman a strîns din buze, à la Gable, arătîndu-mi că a înțeles.

— Voi face tot ce pot, a murmurat el.

— Nu este nevoie de o întîlnire. Trebuie doar să iau legătura cu von Karsthoff, atîta tot. Voi avea nevoie de cerneala simpatică pe care John Pepper v-a predat-o. Apoi mi-ați putea pregăti textul unei scrisori de acoperire ? Să fie ceva banal, ca și cum ar veni din partea unui marinar de pe un vas comercial.

— Ce anume vei scrie cu cerneala simpatică ? Va trebui să știm ce scrii.

— Sînt obligat să le transmit adresa și numărul meu de telefon pentru cazul cînd vor dori să intre în legătură cu mine și să-i anunț că mă pregătesc să plec în Hawaii, poate chiar săptămîna viitoare. Acesta este primul punct la ordinea de zi. După cum știi, le arde buza să merg acolo.

— Am văzut chestionarul, a replicat sec Lehman.

— Însă instrucțiunile verbale nu le-ați auzit. M-au sfătuit să găsec un pretext plauzibil și, atenție Charlie, nu că vreau să-i șochez pe părinții fondatori ai Americii sau pe puritani, dar mi s-a sugerat ca pretextul să fie o femeie. Se pare că am reputația de a fi afemeiat, așa că voi lua cu mine o fată în această călătorie, ca acoperirea să fie perfectă. La fel ca acest apartament. Nu puteam să nu îl înțep puțin.

— Şi chiar eşti afemeiat, Dusko ?

— Nu-mi plac etichetările, Charlie, i-am răspuns calm. Afemeiat este un cuvînt stupid. Fac şi eu ce fac toţi bărbaţii, sau ce ar face dacă ar avea ocazia. Unica diferenţă este că nu sînt ipocrit. Nu încerc să mă ascund.

— Pentru Dumnezeu, Dusko, nu te critic, a zis Charlie. Îmi fac numai datoria. Cine este femeia ? Trebuie s-o cunoaştem.

— Se numeşte Terry Brown ; englezoaică, frumoasă ; probabil că aveţi nevoie de aceste date pentru arhivele voastre. A venit în această ţară să scape de bombardamente. E bogată, dar n-a putut aduce cu ea prea mulţi bani din cauza reglementărilor monetare, aşa că îşi cîştigă existenţa ca manechin. În ce mă priveşte, nu ştie decît că vom pleca să stăm o săptămînă la soare, adică exact ce îi place ei cel mai mult. Vreo problemă ?

Lehman îşi freca de zor gropiţa din bărbie.

— Nu ştiu..., nu am nici un fel de instrucţiuni, dar continuă cu pregătirile, în orice caz. Te înştiinţez de îndată ce obţin aprobarea.

A trecut o săptămînă pînă să primesc veşti de la Lehman. În sfîrşit, m-a sunat cerîndu-mi să mă întîlnesc cu el într-unul din marile hoteluri din apropierea gării Pennsylvania. Aşa cerea procedura pe care o urmam pentru întîlnirile noastre. F.B.I.-ul consideră prea riscant ca Lehman să vină în apartamentul meu sau ca eu să-l vizitez la birou. Charles trebuia să închirieze o cameră într-unul din marile hoteluri de tranzit de pe strada Treizeci şi patru, să mă sune şi să-mi dea numărul camerei, precum şi ora întîlnirii. Mi s-a cerut să nu merg niciodată cu taxiul direct la hotel. Urma să schimb taxiurile o dată sau de două ori şi să intru în vreun cinematograf din care să ies imediat. Prima dată cînd am primit aceste instrucţiuni, m-am gîndit la faptul că F.B.I.-ul trebuie să fi aflat că germanii aveau pe cineva pe urmele mele. Cu timpul, m-am lămurit că era vorba doar de precauţiunile pe care F.B.I.-ul şi le lua în mod normal.

De îndată ce am intrat în camera hotelului, Lehman mi-a spus fără ocolişuri :

— Călătoria în Hawaii se anulează.

— Ah, nu ! am zis uluit. Trebuie să mă duc acolo, nu-ţi dai seama ?

Mi se părea de neconceput să nu mă lase să-i duc pe germani de nas. Am încercat să-l conving pe Lehman sau, mai bine zis, F.B.I.-ul prin el.

— Dacă germanii verifică şi constată că nu am fost în Hawaii izbucneşte un scandal care se va întinde pînă la Berlin. Niciodată nu vor mai avea încredere în mine. Nu le pot trimite nimic fără să merg acolo.

Lehman a dat din umeri, iar eu am început să îmi dau seama că F.B.I.-ul nu avea de gînd să transmită nici un fel de informaţii cu privire la Pearl Harbor.

— Ce-ai zice să le transmitem altceva ? Pe o altă temă. Orice care să-i înşele.

Bietul Lehman se afla între ciocan şi nicovală. Ajunseserăm să ne cunoaştem destul de bine ca să fim prieteni, iar el mă aprecia pentru simplul fapt că încercam să-mi fac datoria.

— Domnul Hoover va veni la New York în următoarele două săptămîni, a murmurat el, şi atunci îţi va acorda o întrevedere.

— Două săptămîni ?

Lehman a dat din nou din umeri.

— L-am întrebat pe domnul Foxworth dacă are să-ţi transmită vreo informaţie, dar nici el nu ştie ce să facă. Probabil că există vreo neînţelegere între şefii tăi de la serviciul britanic de coordonare a securităţii şi instituţia noastră din Washington. Vor trebui să clarifice problema între ei. Noi, la New York, nu putem face nimic. Aşa că las-o mai moale şi nu te enerva în următoarele două săptămîni, m-a sfătuit el stînjenit.

I-am aruncat o privire care exprima totul şi am părăsit camera.

Dacă tot trebuia s-o iau mai uşurel timp de două săptămîni, nu avea nici un rost să stau pe loc în aşteptarea audienţei la J. Edgar Hoover. Am pretextat că am unele treburi care mă obligă să nu mă îndepărtez prea mult de New York şi i-am propus lui Terry să nu mai mergem în Hawaii, ci în Florida. Soarele este soare şi într-un loc şi în altul, iar Terry nu mai fusese în concediu de mai bine de un an. Fericirea şi entuziasmul ei erau contagioase. Ne-am suit de grabă în Buick şi două zile mai tîrziu stăteam întinşi pe nisipul din Miami, sub soarele fierbinte de septembrie.

Nici nu trecuse o zi de cînd ne instalaserăm, cînd, stînd pe plajă, mi-a atras atenţia un bărbat care îţi sărea în ochi

exact ca un eschimos într-o colonie de nudiști. Stătea în mijlocul plajei, îmbrăcat din cap pînă în picioare, cu pălărie și cravată. Gesticula autoritar, ca și cum i-ar fi ordonat cuiva să se apropie. Am privit în jur, să văd cui i se adresează, și mi-am dat seama că semnele îmi erau adresate mie. Terry era pe jumătate adormită. Am rugat-o să mă scuze și l-am urmat la barul de pe plajă pe individul cu înfățișare de gangster. Acolo, un alt tip, care părea fratele său geamăn, stătea pe un taburet, nedezlipindu-și mîna de pe un pahar cu bere.

— Vă cer scuze că vă deranjez, domnule Popov, mi-a zis băutorul de bere, dar dumneavoastră v-ați înregistrat în acest hotel ca soț al unei femei cu care în realitate nu sînteți căsătorit.

„Detectivii hotelului", mi-am zis. Auzisem povestindu-se despre asemenea chestii. Ori puritani, ori voiau să mă stoarcă de ceva bani.

— Cred că e cea mai bună metodă dacă vrei să-ți aduci o femeie în dormitor, am glumit eu cu înțeles. Sînt sigur că lucrurile se pot rezolva ; permiteți-mi să mă duc să-mi aduc portofelul.

— Nu se poate aranja nimic în acest fel, mi-a zis cel de pe plajă și ambii mi-au prezentat legitimațiile F.B.I.-ului. Și mai naiv, am crezut că am scăpat și le-am spus :

— Am cîțiva prieteni care vă sînt colegi în New York. N-ați vrea să le dați un telefon ? Ei ar putea lămuri lucrurile.

— Sîntem aici din ordinul Washingtonului, m-au informat ei, ca să vă avertizăm că încălcați legea Mann. Legea Mann, domnule Popov, consideră delict federal trecerea frontierei cu o femeie, în scopuri imorale. Poate nu știați. Avem ordin să vă obligăm să o trimiteți pe femeia aceea imediat de unde a venit sau să acționăm.

— Și dacă refuz ?

— Washingtonul nu glumește, domnule Popov. Ni s-a ordonat să vă reținem. V-ar costa cel puțin un an și o zi de închisoare.

— În regulă, m-am stăpînit eu. O duc la New York. Mîine plecăm.

— Nu, mi-a ordonat cel din bar, o veți sui chiar azi în avion, iar dumneavoastră vă veți întoarce singur. În caz contrar, pînă să ajungeți la New York veți încălca mai multe puncte din legea Mann.

Terry n-a crezut povestea cu detectivii hotelului și legea Mann. Ochii i s-au umplut de lacrimi cînd i-am spus că va trebui să o sui imediat în avion. De atunci nu a mai vorbit cu mine. Sînt sigur că s-a gîndit că m-am descotorosit de ea pentru fel de fel de scopuri mîrșave. Regret că n-am fost în stare să-i spun o minciună mai ca lumea ca să-i cruț sensibilitatea.

În timpul celor două zile de călătorie solitară spre New York mi-am tot repetat ce le voi spune lui Foxworth, lui Hoover și întregului F.B.I. Dar singurul pe care l-am putut vedea a fost Lehman și nu era să-mi descarc furia asupra lui. Părea destul de jenat. Singurele lui cuvinte au fost :

— Chestia asta trebuie lămurită cu șeful.

Au trecut alte zece zile pînă am avut ocazia să o fac. Foxworth mi-a telefonat să vin imediat la el la birou.

J. Edgar Hoover și cu mine am intrat în conflict de la bun început. Folosesc cuvintele în mod deliberat. Întîlnirea noastră a fost dură : fără prezentări, fără introduceri, fără curtoazie. Am intrat în biroul lui Foxworth și am dat de Hoover, la masa de lucru, arătînd ca un baros care își caută nicovala. Foxworth, deposedat de autoritate, stătea tăcut pe un scaun.

— Ia loc, Popov, a strigat Hoover la mine, iar expresia de repulsie de pe fața lui arăta că eram pentru el un fel de excrement canin ce avusese îndrăzneala să i se bage sub pantofii lustruiți. Mi-am mușcat limba și m-am așezat pe scaunul care se afla în fața biroului. Acum ori niciodată ; trebuia să fiu diplomat.

— Conduc organizația polițienească cea mai corectă din întreaga lume, a vorbit cu emfază Hoover. Tu îmi apari aici din neant și în șase săptămîni te instalezi într-un apartament din Park Avenue, vînezi stele de cinema, încalci o lege importantă și încerci să-mi corupi polițiștii. Să știi că de acum încolo nu mai sînt dispus să tolerez astfel de fapte.

A lovit biroul cu pumnul, ca și cum ar fi vrut să-mi țintuiască în creier aceste cuvinte.

— Nu cred, i-am zis liniștit, că orice copil de grădiniță ar putea să facă munca mea, dar dacă totuși v-am produs neplăceri, vă rog să mă iertați.

Hoover s-a întors mînios spre Foxworth, incapabil să-și dea seama dacă sînt serios sau îl iau peste picior.

Mi-a aruncat o privire lungă și pătrunzătoare, peste umăr, apoi s-a întors, adresîndu-se lui Foxworth și nu mie :

— Și acum, poate pleca.

Am aprins o țigară și m-am așezat comod în scaun. De această dată era rîndul meu să joc. M-am adresat direct :

— Domnule Hoover, scuzele mele au fost o simplă manifestare de curtoazie destinată a mai îndulci tăișul observațiilor dumneavoastră nejustificate.

Hoover s-a făcut roșu ca racul. Se sufoca.

— Ce vrei să spui ?

— Nu am venit în Statele Unite ca să încalc legea sau să vă corup organizația. Am venit să contribui la efortul de război. Am adus cu mine o informație gravă, avertizîndu-vă în mod exact unde, cînd, cum și de către cine va fi atacată țara dumneavoastră. V-am servit pe tavă cea mai nouă și mai periculoasă armă a spionajului inventată de inamic, ceva ce agenții dumneavoastră încearcă să afle de mai bine de un an și nu reușesc. Ar fi putut provoca multe daune, dacă nu ați fi aflat de ea încă din faza inițială. Dar înainte de toate, am venit să ajut la organizarea unei rețele de agenți inamici în această țară care va fi sub controlul și la ordinele dumneavoastră. Cred că toate acestea reprezintă destul de mult pentru început.

— Pot prinde spioni fără ajutorul tău sau al altora, s-a răstit Hoover. Ce ai făcut de cînd ai sosit aici ?

— Nimic ; am tot așteptat niște instrucțiuni care nu au mai sosit, i-am răspuns.

Hoover a respirat profund și zgomotos. Asta părea să-l calmeze.

— Ce fel de spion fals ești ? a zis el acuzator. Nici unul dintre agenții lor nu te-a contactat de cînd ai sosit, cel puțin după cîte știu eu.

Un moment am fost descumpănit. Era oare posibil ca nimeni să nu-i fi explicat lui Hoover de ce m-a trimis Abwehrul în Statele Unite ? Sau să îi fi explicat și el să nu fi înțeles ? În orice caz, trebuia să îi explic acestui om nerăbdător și iritabil ceea ce ar fi trebuit să-i fie clar încă de la început. M-am străduit.

— În ultimele luni, dumneavoastră ați reușit să dezarticulați cu succes organizația germană de informații existentă în Statele Unite. Evident, germanii trebuie s-o

înlocuiască cu o organizaţie nouă. Eu sînt persoana sau una din persoanele căreia i s-a încredinţat această sarcină. Nu trebuie să întru în legătură cu nici unul din vechii agenţi, nici acum şi nici în viitor şi nici unul dintre ei nu ştie de existenţa mea. Urmează să-mi construiesc o organizaţie proprie. Pentru a continua să mă aflu în această activitate trebuie să ofer lucruri concrete ; aceasta înseamnă informaţii şi agenţi noi. Pînă acum nu mi s-a permis să fac absolut nimic.

— Eşti la fel ca toţi agenţii dubli, m-a întrerupt Hoover. Ceri informaţii pe care să le vinzi prietenilor dumitale germani, ca să poţi cîştiga mulţi bani şi să fii un afemeiat.

Pur şi simplu refuza să mă asculte. Persista în ideile lui preconcepute. Simţeam că explodez, dar am continuat să încerc să-l fac să-mi înţeleagă raţionamentul.

— Nu sînt un spion care s-a transformat în playboy. Sînt un om care întotdeauna a trăit bine şi căruia i s-a întîmplat să devină spion. Germanii cred, la fel ca şi dumneavoastră, că lucrez pentru ei din motive oportuniste. Ei se aşteaptă de la mine să trăiesc aşa cum am trăit mereu, iar dacă, pentru a vă face plăcere, aş accepta un nivel de viaţă inferior, vor deveni bănuitori. Dar vă rog să mă credeţi, dacă aceasta ar ajuta cauzei noastre comune, aş fi dispus să trăiesc numai cu pîine şi apă în mahalaua cea mai săracă pe care aţi putea-o găsi. În ceea ce priveşte informaţiile pe care ziceţi că le cer de la dumneavoastră, obiectul lor este evident. Nu iese recoltă dacă nu pui mai întîi sămînţa în pămînt. Nu veţi putea înşela inamicul dacă nu...

Rîsul ca un behăit al lui Hoover m-a întrerupt. S-a întors către Foxworth :

— Acest om încearcă să mă înveţe cum să-mi fac meseria.

Foxworth nu a răspuns ; un zîmbet forţat îi schimonosea chipul.

Mi-am dat seama că totul e zadarnic.

— Nu cred că cineva v-ar putea învăţa ceva, i-am spus şefului F.B.I.-ului şi m-am îndreptat spre uşă.

— Călătorie sprîncenată, a strigat el în urma mea.

Să lăsăm apele să curgă, mi-am zis în timp ce mergeam pe jos spre casă. Simţeam mai mult oroare decît repulsie; moralul meu nu mai fusese atît de dărîmat de cînd cu în-

frîngerea de la Dunkerque. Hoover le făcea cadou germanilor o victorie de proporţii incalculabile.

L-am chemat la telefon pe colonelul Ellis ca să-i raportez despre insuccesul întîlnirii mele cu Hoover şi să-i cer să pregătească o retragere strategică. Mi-a cerut o păsuire de o zi sau două ca să afle ce s-a întîmplat şi să se consulte cu Willian Stephenson, şeful serviciului britanic de coordonare a securităţii. Ellis mi-a spus că Stephenson era singurul om din serviciul de spionaj englez în măsură să-l manevreze pe Hoover, poate şi din cauză că era canadian, iar Hoover era mai puţin xenofob cu el decît cu europenii.

M-am plimbat de colo pînă colo prin apartamentul meu, ca un animal în cuşcă. Singura soluţie mi se părea că este plecarea. Aşa i-am şi spus lui Ellis cînd ne-am întîlnit să luăm masa împreună, la două zile după cele întîmplate.

— Hoover este un om foarte dificil, a declarat diplomatic Ellis, dar trebuie să înţelegeţi că el a scos F.B.I.-ul din corupţia în care căzuse în timpul administraţiei lui Harding. Acest lucru se întîmpla în 1924, dar cred că încă este obsedat de ideea că ar putea recidiva. E foarte bănuitor cu oricine încearcă să se amestece în treburile lui.

— Colonele Ellis, am protestat, toate acestea îl scuză pe el, dar nu servesc la nimic. Nici nu schimbă faptele. Iar realitatea este că Hoover pune piedici unei activităţi foarte importante.

— Ştiu, ştiu, s-a tînguit Ellis. Este un poliţist dur şi am avut multe insuccese în raporturile cu el. Totuşi, nu este mărginit, nici necinstit.

— După părerea mea, am zis eu, s-ar încadra mai bine în echipa lui Hitler decît în a noastră. Şi în ciuda tuturor intenţiilor şi scopurilor, de fapt chiar şi lucrează în favoarea ei.

— Dusko ! m-a dojenit colonelul Ellis.

— Vă cer scuze, însă aşa văd eu lucrurile. Acum e inutil să mai rămîn în New York. Să încercăm să obţinem înapoierea mea la Londra, cu un minimum de prejudicii.

Ellis a clătinat trist din cap :

— Vă aflaţi într-un impas, Dusko. Nu puteţi să vă întoarceţi la Londra. Cel puţin pentru moment. Întoarcerea dumneavoastră precipitată v-ar nărui reputaţia faţă de germani şi, ceea ce este încă şi mai rău, ar compromite multe dintre planurile lui Masterman şi, poate, chiar unele persoane.

— Dar dacă stau aici și nu fac nimic, am obiectat, sînt terminat oricum față de germani.

— Este adevărat. Dar numai dumneavoastră... Apoi, a adăugat, frecîndu-și gînditor barba, nu sînt sigur că acest episod trebuie neapărat să se termine chiar atît de rău.

— Episod ! am explodat. Numiți scena aceea un episod ? A fost ultimul act, după care s-a tras cortina.

— Nu. Trebuie să-i dăm o șansă lui Stephenson. S-ar putea ca lucrurile să se aranjeze. S-au mai văzut cazuri. Știți, Hoover are astfel de accese de furie în fiecare zi, uneori cu cei mai buni prieteni ai săi.

— Hoover este oare cu adevărat cel mai bun om pe care îl are America pentru a conduce un serviciu de informații?

— Pentru moment, el este singurul pe care îl poate oferi. Organizația sa este unică. Să știți însă că dacă Statele Unite vor intra în război, ceea ce se pare că se va întîmpla, fără doar și poate va lua ființă un serviciu mai bun și mai eficient. Dar America este încă neangajată și e posibil ca Hoover să creadă că dumneavoastră atițați la război. În majoritatea cazurilor, așa gîndește despre noi toți.

Am dat din mînă a lehamite :

— Vă rog, nu-l mai scuzați atîta.

— Foarte bine, n-am să-l mai scuz. Dar să nu vă mai agitați pentru un timp. Dați-i o șansă lui Stephenson. Are influență.

Mai tîrziu am aflat că „pașnicul canadian", cum era cunoscut Stephenson, avea acces la președintele Roosevelt ori de cîte ori dorea.

Așa că m-am pus din nou pe așteptat. Nu eram singur și, în pofida discuției cu Hoover, New York-ul îmi plăcea, iar America mi se părea cuceritoare.

Lehman a luat din nou legătura cu mine, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Am nevoie de sprijinul tău, mi-a zis cînd ne-am întîlnit ca de obicei, într-un hotel de pe lîngă gara Pennsylvania. Ești prieten cu Samuel Finkelstein, nu-i așa ?

— Sînteți destul de bine informați, Charlie, am zîmbit eu. Dar nu sînt prietenul lui. Sîntem simple cunoștințe ; ne-am întîlnit la Lisabona.

— Acum locuiește într-un hotel din centrul New Yorkului. Ai putea să-l întîlnești așa, ca din întîmplare, și să reiei legătura cu el ? Avem motive temeinice să credem

că este agent german. Poate că l-au şantajat să devină agent, dar am vrea să ştim exact.

Ştiam cîte ceva despre Finkelstein, cei de la M.I. 6 din Lisabona mă avertizaseră că a fost văzut de mai multe ori intrînd în Pau de Bandeira. Eram convinşi că bietul om era victima unui şantaj.

— Îmi pare rău, Charlie, dar nu te pot ajuta, i-am zis. N-aş putea să apar ca martor fără a-mi prejudicia poziţia. Finkelstein este în cel mai bun caz un peştişor, aşa că nu are nici un rost să mă expun pentru el. Mă refer la poziţia mea din Anglia. Aici nu mai am nimic de pierdut, sau încă n-ai aflat ?

— N-o să-ţi cerem să dai declaraţii, mi-a promis Lehman. Şi oricum, ar fi de folos. Ţi-ar fi de folos.

— Crezi că în acest fel şeful tău ar deveni mai maleabil ?

— Poate că da, a zis Lehman, cu zîmbetul lui fotogenic.

— În acest caz sînt categoric de acord. Domnul Finkelstein şi cu mine ne vom relua prietenia.

Charlie mi-a prezentat planul lui. Urma să mă întîlnesc „accidental" cu Finkelstein şi să-l invit la un pahar, în apartamentul meu. În camera de lucru trebuia plasat un microfon pe care eu urma să-l conectez, printr-un întrerupător, cînd consideram că a sosit momentul ca F.B.I.-ul să asculte conversaţia. Urma să schimb confidenţe cu Finkelstein şi să-l încurajez să-mi vorbească despre el. În rest, era treaba F.B.I.-ului. I-am dat lui Lehman o cheie de la apartament şi am aranjat să fiu plecat de acasă într-o după-amiază pentru ca tehnicienii să instaleze microfonul.

Totul a mers strună, numai că Finkelstein nu mi-a făcut nici o confidenţă. L-am invitat din nou după cîteva zile, dar din nou fără nici un rezultat.

— Mai încercaţi, a insistat Charlie ; trebuie să-l prindem pe ticălosul ăsta.

Am încercat, dar Finkelstein nu avea chef de vorbă. Oricum, probabil că nici nu avea nimic de spus. Nu după multă vreme, s-a oferit ca voluntar în Forţele Aeriene, a fost acceptat şi a luptat onorabil în tot timpul războiului.

Aveam, n-aveam rezultate, F.B.I.-ul mă recompensa pentru colaborare. Lehman mi-a predat cîteva informaţii minore — nimic deosebit — cu privire la producţia de avioane şi de tancuri, precum şi unele date cu privire la bugetul militar pe anii 1941 şi 1942. Cel puţin, aveam ceva

de transmis Abwehrului şi începeam să cred că avea dreptate colonelul Ellis. Poate că nu toate căile se înfundau şi încă se mai putea lucra cu F.B.I.-ul.

Într-o după-amiază nu aveam ce face şi m-am uitat cu mai multă atenţie la microfonul pe care F.B.I.-ul îl instalase în camera mea de lucru. Am vrut să văd unde duce firul întrerupătorului pe care eu credeam că îl pot închide şi deschide după dorinţă. Firul trecea pe sub mochetă. L-am urmărit, dar după cîţiva metri l-am pierdut. Se pare că acolo se termina. Am desfăcut mocheta. Firul nu era conectat la nimic, deci întrerupătorul era doar de faţadă, iar F.B.I.-ul putea asculta oricînd dorea. Şi nu numai atît : am continuat cercetările şi am descoperit că atît salonul, cît şi dormitorul îmi erau căptuşite cu microfoane.

Înfuriat, primul meu impuls a fost să smulg toate firele şi să-l strîng de gît pe Lehman cu ele. Pe urmă am devenit mai înţelept. M-am gîndit la eforturile pe care le făcuse serviciul de informaţii britanic ca să aplaneze conflictul dintre Hoover şi mine. Era clar că F.B.I.-ul încă nu avea încredere în mine, dar, în orice caz, făcusem ceva progrese. Cu toate acestea, nici prin cap nu-mi trecea să locuiesc într-un apartament căptuşit cu microfoane. Nu numai că eu cred că orice individ are dreptul să-şi trăiască propria-i viaţă particulară, dar îmi şi exercit acest drept. Am înfăşurat microfoanele din salon şi din dormitor într-un strat gros de vată. Acum pisica moartă era la ei, iar reacţia s-a produs după patruzeci şi opt de ore.

Lehman m-a sunat, cerîndu-mi să mă întîlnesc cu el la ora 14,00. Am fost de acord, dar l-am prevenit că s-ar putea să întîrzii, deoarece am o întîlnire la prînz. În realitate nu mă întîlneam cu nimeni. La douăsprezece fix am ieşit din casă, făcîndu-i semn portarului să-mi cheme un taxi, după care am coborît scările, ca să-i dau timp celui care mi-ar fi supravegheat plecarea să vadă că stau în faţa clădirii. M-am suit în taxi, m-am asigurat că nu mă urmăreşte nimeni, iar după cîteva cvartale i-am cerut şoferului să întoarcă la intrarea de serviciu a blocului meu, pe strada Şaizeci şi unu. Am urcat în apartament cu liftul de serviciu şi m-am instalat în linişte în salon. Din locul unde stăteam, vedeam printr-o oglindă anticamera şi intrarea principală.

Pe la douăsprezece şi jumătate am auzit cum se răsuceşte o cheie în broască şi am văzut uşa deschizîndu-se încet. Am tuşit de cîteva ori. Uşa s-a închis discret, dar în

ciuda covorului de pe coridor am putut deslușî pașii grăbiți făcuți de doi oameni care se îndreptau spre scară.

M-am prezentat la întîlnirea cu Lehman. Nu avea să-mi spună nimic ce nu ar fi putut fi spus prin telefon.

— Hai, Charlie !, l-am dojenit eu, doar nu m-ai chemat aici ca să pierdem vremea. Să punem cărțile pe masă. Vrei să știi de ce nu mai funcționează microfoanele din salon și din dormitor.

A deschis gura de parcă ar fi vrut să protesteze, dar nu-i veneau cuvintele.

I-am făcut semn să tacă.

— Las' că-ți spun eu de ce. Pentru că le-am înfășat în vată. Am descoperit că întrerupătorul pe care l-ați montat e fals. Și fiindcă acum aveți și voi o cheie, o să schimb broasca.

— La dracu', Dusko, a blestemat Charlie, foarte necăjit, prea cinstit ca să nege faptele și prea loial ca să-și critice organizația.

— Nu mai spune nimic, Charlie, l-am scutit eu de rușine. Nu are nici un rost și, oricum, nu ție ți-o reproșez. O să discut chestia asta cu șeful.

Înainte de a-l întîlni pe Foxworth, m-am văzut cu colonelul Ellis, căruia i-am povestit toată această afacere umilitoare. Mi-a spus însă că nu poate face nimic.

— Orice intervenție din partea noastră va face mai mult rău decît bine, a precizat Ellis. Hoover este foarte sensibil la orice amestec în organizația sa, în special dacă vine din partea englezilor.

— Deci, ne întoarcem de unde am pornit, m-am plîns eu neînduplecat. Hoover m-ar pune mai repede la stîlpul infamiei decît să accepte sprijinul meu. Oare speră cu adevărat să prindă spioni cu o astfel de politică ? Și mai ales să-i prindă înainte ca ei să facă vreun rău ?

Ellis a ridicat din umeri, descurajat.

— Sînt sigur că speră să-i prindă pe toți. Ceea ce vă pot recomanda e să încercați să-l determinați pe Foxworth să intervină. Poate că dacă el va insista ferm pe lîngă Hoover...

Foxworth a deschis întîlnirea noastră.

— Lehman mi-a povestit totul.

— Mă așteptam, i-am răspuns. Dar n-am venit aici ca să mă plîng de ceea ce mă supără pe mine personal.

Foxworth arăta ceva mai uşurat. La fel eram şi eu, deoarece acum părea mai receptiv. Nu că m-aş fi îndoit de sinceritatea, integritatea sau inteligenţa lui. Avea toate aceste calităţi, ca şi Lehman de altfel, dar nu ştiam cît sare cînd Hoover dă cu biciul.

— Domnule Foxworth, am început eu, corectaţi-mă dacă greşesc. Am înţeles de la serviciul de informaţii britanic că organizaţia dumneavoastră a fost consultată şi că a fost absolut de acord cu venirea mea.

— Cred că aşa a fost, mi-a răspuns Foxworth gînditor.

— Ei, bine, au trecut două luni de la sosirea mea şi nu s-a făcut absolut nimic. Ştiu că eu ca persoană nu sînt în graţiile domnului Hoover. Pentru el, sînt un fel de sălbatic de prin Balcani. (Nu m-am putut stăpîni să nu i-o servesc.) Sînt suspectat. M-am alăturat luptei înainte ca ţara mea să intre în război. Sînt un antifascist înnăscut, parcă aşa spuneţi voi, nu ? În prezent, sînt şi mai dornic să lupt, căci ţara, familia şi prietenii mei sînt implicaţi în război. În rest, sînt un sibarit, un afemeiat, un degenerat, cum vreţi dumneavoastră. Dar sînt, în acelaşi timp, persoana pe care Abwehrul a trimis-o aici, aşa că trebuie să lucraţi cu mine. Dacă eşuez, va veni în curînd un alt om al Abwehrului, iar el nu va mai fi un agent al serviciului de informaţii britanic. Nu se va mai afla de partea dumneavoastră. Nu consideraţi că faptul că persoana mea este sau nu pe gustul domnului Hoover ar trebui să fie o problemă secundară ? Tot ceea ce vă cer este să mă lăsaţi să-mi desfăşor activitatea. Sub ordinele dumneavoastră. Ştiţi ce am realizat în Anglia. Pot să realizez acelaşi lucru şi aici. De aceea am şi fost trimis. Practic vorbind, germanii vă fac cadou reţeaua lor de spionaj din Statele Unite, iar dumneavoastră o refuzaţi. Pentru Dumnezeu, ce altceva mai doriţi ?

Aproape că îl rugam. Foxworth m-a privit senin. Nu era supărat, dar nici nu a încercat să mă liniştească justificîndu-se. M-a întrebat :

— Aveţi vreo propunere ?

— Nu una, ci o sută, i-am răspuns. Serviciul de informaţii britanic a format un comitet special care conduce o echipă de agenţi de dezinformare, asemenea celor pe care intenţionez să-i recrutez eu. Comitetul este format din reprezentanţi ai tuturor celorlalte servicii de informaţii : ai trupelor de uscat, ai marinei, ai forţelor aeriene, de la

Foreign Office și de la apărarea civilă. Ei sînt sprijiniți de un grup calificat de ofițeri cu funcții de răspundere și ofițeri de stat major, experți în toate problemele ce s-ar putea ridica. Ei selecționează și filtrează informațiile care urmează să fie plasate inamicului. Totul este astfel coordonat, încît să nu scape ceva ce ar putea dăuna cuiva sau ar fi în contradicție cu planurile de dezinformare ale vreunuia dintre servicii. Vedeți, nu vă propun o acțiune individuală, cu un singur protagonist. Vă propun ceva foarte complicat, care cere colaborarea tuturor.

— Știu, a spus Foxworth. În vocea lui se citea un fel de descurajare. Asta-i necazul. Teoretic, F.B.I.-ul se ocupă numai de contraspionajul din Statele Unite. Credeți-mă, în această privință domnul Hoover face lucruri extraordinare, dar se limitează la acest singur aspect. Nu sînt sigur că și-ar dori ca alte servicii să se amestece în munca noastră. Totuși, trebuie să recunosc, ceea ce propuneți merită o încercare.

Această brumă de încurajare mi-a fost suficientă ca să reiau subiectul cu entuziasm.

— Sigur că merită. Ascultați-mă, principalul obiectiv al contraspionajului este să contracareze activitatea agenților inamici. Realizarea acestui lucru prin formarea de agenți dubli este preferabilă capturării. Altfel, de fiecare dată cînd prindeți un spion, germanii vor trimite un altul în loc. Dacă formăm o rețea, să zic, de zece pînă la cincisprezece agenți secreți ai F.B.I.-ului care vor poza ca oameni ai Abwehrului, problema este rezolvată odată pentru totdeauna. Nu vor mai apărea spioni noi sau, în orice caz, foarte puțini. Iar dacă îmi veți permite să duc la bun sfîrșit acest plan, aproape că vă pot garanta că vom da și de urmele celorlalți. Prin legăturile mele din Abwehr, în Anglia ajunsesem să cunoaștem identitatea agenților încă înainte de sosirea lor. Aici se va întîmpla la fel. Și, în plus, vom furniza naziștilor o mare cantitate de informații false.

Nerăbdător cum eram să-mi prezint punctul de vedere, ajunsesem pe jumătate aplecat peste biroul lui Foxworth, atingînd ușor cîteva hîrtii care au căzut pe jos.

— Cred că mă las purtat de propriul meu entuziasm, am rîs eu. A rîs și Foxworth.

— Foarte bine, a zis el, să vedem dacă ne putem urni din loc. În primul rînd, orice șef de rețea trebuie să aibă

un sistem de legătură corespunzător. Ce-ar fi dacă v-am pune la dispoziție un radio-emițător pe unde scurte ? Ce ați face dacă ați fi un spion german autentic ?

Mie mi se părea că primul lucru pe care trebuie să-l aibă un șef de rețea sînt spionii, dar mi-am mușcat limba.

— Abwehrul nu mi-a dat nici un fel de instrucțiuni cu privire la stațiile de radio, i-am zis, analizînd cu grijă problema. Mi s-a dat un carnet cu cifruri și cerneală simpatică pentru comunicări, asta-i tot. Dar... cred că dacă aș informa Abwehrul că am găsit un operator demn de încredere, care ar putea construi un radio-emițător, aș obține aprobarea.

— Atunci, așa vom și începe. Tocmai am lichidat ultimul emițător pe care îl mai aveau naziștii. Probabil că sînt nerăbdători să capete altul nou. Cred că acest plan îl va tenta pe șeful cel mare.

Pe neașteptate, am înțeles ce ofertă generoasă făcea Foxworth. Indiciul era clar : „să fie pe placul șefului cel mare". Cei de la Abwehr nu doreau chiar atît de mult un alt radio-emițător. Dacă asta le-ar fi fost dorința, mi-ar fi spus să instalez unul. Era evident că ideea îi aparținea lui Hoover, iar eu mi-am imaginat cam cum trebuie să fi raționat el : dacă germanii ar dispune de un radio-emițător, ar da instrucțiuni spionilor lor să-l folosească și astfel F.B.I.-ul i-ar lua ca din oală. Știam că nu așa vor sta lucrurile, dar mai știam că niciodată nu-l voi putea convinge pe Hoover. Abwehrul nu va trimite nici un spion să folosească radio-emițătorul, pentru că nu voia să fiu compromis de către organizația existentă. Și totuși, am hotărît să intru în joc ; poate această adiere de vînt va pune corabia în mișcare.

— Gîndindu-mă mai bine, i-am spus lui Foxworth, cred că voi pune Abwehrul în fața faptului împlinit. Nu le voi scrie ca să le cer aprobarea. Am să le spun că am posibilitatea să instalez un radio-emițător și că merg la Rio de Janeiro să obțin instrucțiuni tehnice și operative complete de la omul lor de acolo. În orice caz, mi-ar fi imposibil să ajung la Lisabona pentru a cere instrucțiuni — n-aș avea o acoperire valabilă pentru așa ceva ; mă pot duce însă în America de Sud, în cadrul activității mele la Ministerul iugoslav al Informațiilor. Știu că germanii vor fi de acord să merg la Rio ca să-l consult pe Alfredo.

Alfredo era numele conspirativ al principalului agent al Abwehrului din America Latină. Era bine instalat în Brazilia, ca director pentru America de Sud al firmei A.E.G., (Allgemeine Elektrische Gesellschaft), o importantă societate germană de electricitate. Alfredo folosea un puternic radio-emițător denumit conspirativ „Bolivar", iar o mare parte a traficului informațiilor pentru și dinspre Americi era canalizată prin el.

Foxworth nu a avut nici o obiecție în legătură cu călătoria mea la Rio, dar a vrut să știe ce voi face acolo pentru iugoslavi.

I-am explicat că acoperirea mea sînt miile de imigranți iugoslavi din Brazilia. Guvernul în exil desfășura o campanie de recrutare a tinerilor apți aflați acolo, pentru a-i înrola în armata care se forma la Cairo. Guvernul le oferea cîte douăzeci și unu de dolari pe lună, echivalentul soldei soldatului nord-american, ceea ce era o sumă tentantă pentru săracii mei compatrioți, în principal dalmații, care fuseseră amăgiți să emigreze în Brazilia în anii triști care au urmat primului război mondial. Fermierii brazilieni bogați le oferiseră contracte, promițîndu-le între cincizeci și o sută de acri de teren productiv ca plată pentru patru sau cinci ani de muncă. După ce au început să lucreze pe plantațiile îndepărtate, au constatat că erau de fapt angajați pe viață. Patronii lor — printre care șefii poliției locale, primarii și judecătorii — erau și proprietari ai prăvăliilor de unde compatrioții mei erau obligați să cumpere totul, la prețuri foarte ridicate. Numai pentru a se întreține, iugoslavii erau obligați să cheltuiască — pe alimente și îmbrăcăminte — mai mult decît cîștigau. Datoriile creșteau an de an. Singura soluție era fuga. Mulți din ei au și făcut-o, oprindu-se în centrele industriale, în principal în São Paulo, unde au dat de nenorociri și mai mari. Slujbele, cînd și dacă le puteau găsi, se plăteau cu cincizeci de cenți pe zi. Speram că a intra în armată pentru douăzeci și unu de dolari pe lună și eventual șansa de a-și revedea cîndva casa îi va tenta pe mulți dintre ei și că voi veni cu destui recruți.

Astfel aș fi avut o acoperire pentru călătorie. Mai aveam nevoie și de o acoperire pentru germani, ceva care să justifice lunile petrecute în Statele Unite. Nu puteam să mă duc la Rio, de unde era ușor să stabilesc legătura, fără cîteva informații pentru Abwehr. I-am cerut lui Lehman

să vadă ce poate face pentru a le obține. Și-a făcut de lucru pe la Washington, iar eu speram că, în sfîrșit, mașinăria se pune în mișcare. Cînd mi-a prezentat materialul pe care urma să-l duc la Rio, am rămas stupefiat. Îl puteam culege decupînd articole din ziare timp de o săptămînă. Era inutil să mă mai cert cu el, căci nu era decît un mesager nevinovat.

M-am dus în clădirea ziarului New York Times, din strada Patruzeci și trei, și am frunzărit edițiile ultimelor șase săptămîni. Am selecționat un material de zece ori mai bogat decît cel pe care mi-l dăduse F.B.I.-ul : date și cifre asupra producției, pregătirea trupelor, construcții navale și alte amănunte asemănătoare. Făcînd uz de imaginație, am aranjat și înfrumusețat aceste date, apoi am inventat niște surse de la care, chipurile, le obținusem.

Capitolul XV

Cu compania aeriană Pan-American, Rio era la trei zile de New York. Prima noapte am petrecut-o în Miami-ul amintirilor amare ; a doua, în Belem, în statul brazilian Para, unde principala atracție turistică era o piață de sclavi care încă mai funcționa. Bărbați, fete și adolescenți, închiși în cuști de lemn, erau vînduți cu cîțiva dolari bucata. Asta îmi amintea de lagărele de concentrare aflate de partea cealaltă a Atlanticului ; nu mă așteptam să văd aici așa ceva. A treia noapte am petrecut-o în schimb în fermecătorul Rio, la hotelul Copacabana Palace.

Birourile A.E.G. erau mari, elegante și moderne. Am intrat neanunțat și am întrebat de Alfredo.

— Sînt trimis de Ludovico, i-am spus bărbatului foarte îngrijit care a ieșit să mă întîmpine. Mă numesc Ivan.

— Vă așteptam.

Alfredo m-a luat politicos pe după umeri și m-a condus în biroul lui particular. Salutul lui a fost călduros. Steaua mea încă nu apusese complet pentru germani.

I-am dat lui Alfredo informațiile pe care le adusesem și le-am însoțit de o scuză inutilă. I-am spus că trimisesem

recolta principală direct la Lisabona ; speram că nu voi fi prins cu minciuna.

— Din păcate, am adăugat, alibiul meu cu iugoslavii îmi ocupă foarte mult timp. Sper că în curînd îmi vor da cîteva ajutoare şi atunci mă voi mai elibera pentru activitatea noastră. Aşa cum stau lucrurile, am nevoie de mai mult timp decît mi-am închipuit ca să realizez o reţea sigură.

— Oh ! Sînt sigur că Berlinul vă înţelege problemele, m-a încurajat el. Însă, din cîte am auzit, i-aţi învăţat rău prin splendida dumneavoastră activitate din Anglia.

— Anglia nu e America, am zis eu, neavînd altceva mai bun de spus.

Această banalitate i-a dat ocazia să emită o grămadă de fraze răsuflate, spunîndu-mi cum Germania va cuceri Rusia în acel an, Anglia în anul următor şi cum va ajunge cu Statele Unite la un acord fără vărsare de sînge, pentru că americanii sînt molatec.

Aceasta fiind mentalitatea lui Herr Alfredo, m-am hotărît să-i cîştig prietenia spunîndu-i şi eu tot poveşti fumate de mult. I-am turnat braşoave despre forţa şi influenţa mişcării „America First" * şi despre nemulţumirea generală produsă în Statele Unite de sentinţele pronunţate împotriva agenţilor germani.

— Oamenii se întreabă de ce nu sînt supuşi aceluiaşi tratament şi agenţii britanici, i-am zis eu, ca şi cum aş fi fost nemulţumit de nedreptatea respectivă.

— Da, a intonat Alfredo, avem mulţi prieteni în Statele Unite.

— Chiar prea mulţi, avînd în vedere specificul activităţii mele, i-am răspuns. Îmi place să înot în ape limpezi, înconjurat numai de duşmani. Într-o astfel de situaţie este mai uşor să-ţi dai seama cine-ţi este prieten. În Statele Unite nu ştii niciodată cînd ai de a face cu vreun agent provocator. În Anglia, era uşor.

Alfredo era o caricatură de nazist, aşa cum erau mai toţi cei întîlniţi de această parte a Atlanticului. Comedioara pe care am jucat-o pentru el a prins şi i-am cîştigat încrederea.

— Aţi fi dispus să mă ajutaţi să rezolv cîteva probleme minore, anumite informaţii de care am nevoie din Statele

* *America First Committee*, organizaţie condusă de Charles Lindberg, ostilă intrării S.U.A. în război *(F.C.)*.

Unite ? m-a întrebat el. Aş dori ca răspunsurile să-mi parvină direct. Cred că pot să le prelucrez mai bine decît o fac ei în moara aia mare de pe Tirpitzufer.

— Cu multă plăcere, i-am zis. Nu trebuie decît să le adăugaţi la noul chestionar pe care Ludovico vi l-a trimis pentru mine. Puteţi să le puneţi pe micropuncte, nu-i aşa ? am încercat eu să scot cîte ceva de la el.

— Desigur, s-a lăudat el şi, arătîndu-mi şase sau şapte pagini dactilografiate, mi-a zis : doar nu vă imaginaţi că am să vă cer să le memoraţi.

— Mi s-a promis şi mie un aparat pentru micropuncte, am făcut eu pe invidiosul. Aveţi vreo idee cînd îl voi obţine ?

Alfredo s-a arătat zelos.

— Vă voi ajuta să-l obţineţi, mi-a promis el. În parte, e o chestiune de transport, iar eu voi putea s-o rezolv. Cunoaşterea metodei de lucru este, de asemenea, o mare problemă. Berlinul probabil va face şi pentru dumneavoastră ceea ce a făcut pentru mine. Mi-a trimis şi materialele şi experţii. Voi încerca să vă ajut să vă bucuraţi de acelaşi tratament. Materialul poate fi trimis din Germania la mine, iar eu îl voi face să ajungă în Canada.

— Nu e o cale cam ocolită ?

— Nu, transportul de acasă pînă aici este uşor, iar eu dispun de mijloace ca să trimit diverse lucruri în Canada. Un exportator de bumbac de aici este în solda mea. Se pot ascunde multe lucruri într-un balot de bumbac. Transportul mărfurilor se va face printr-un căpitan portughez care, de asemenea, se află sub controlul meu. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu agentul maritim din Canada. Vă pot trimite materialul oriunde în Canada, cu toate că ar fi preferabil la Montreal sau la Quebec. Dumneavoastră va trebui să-l ridicaţi şi să-l introduceţi în Statele Unite. Nu v-ar fi foarte greu s-o faceţi, nu-i aşa ?

— Sînt sigur că pot s-o fac, i-am răspuns, închipuindu-mi că era o chestiune minoră pe care o pot rezolva cu F.B.I.-ul. Ca un om de afaceri eficient, cum de altfel şi era, Alfredo a început să-şi ia notiţe, punctînd cu precizie ceea ce trebuie să facem.

— Dacă vom concretiza totul acum, vom scuti multe comunicări inutile şi, poate, unele confuzii, mi-a explicat. Deci, iată cum vom proceda. După sosirea lui aici, materialul va avea nevoie de cel puţin o lună ca să ajungă în

Canada. Căpitanul meu, portughezul, navighează pe un cargobot şi trece prin multe porturi. Cînd va ridica ancora, eu vă transmit un mesaj radiofonic prin „Bolivar". Am să spun că am înmînat banii dumneavoastră unui doctor chel. Exact la treizeci de zile după ce primiţi mesajul, plecaţi la Quebec şi luaţi o cameră la hotelul Château Frontenac. Alfredo şi-a îndreptat spre mine stiloul de aur. Odată ajuns în hotel, simulaţi că sînteţi bolnav. O gripă sau ceva asemănător, de care să vă puteţi vindeca repede. Aşteptaţi ca doctorul chel să treacă pe la dumneavoastră. O să vină nechemat. Reţeta lui vă va explica precis de unde trebuie să ridicaţi aparatul şi tot el vă va da alte explicaţii de care aveţi nevoie. Vă este totul clar ?

— Foarte clar.

— Bine, a zis el şi s-a pus din nou pe luat notiţe. Şi acum, cu privire la datele de care aveţi nevoie pentru radio-emiţător : lungimea de undă, semnalele de identificare, codul radio şi semnalele pentru comunicarea cu Hamburgul şi cu „Bolivar", orele de transmisie-recepţie şi... of ! şi va trebui să vă pun toate acestea pe un micropunct.

Şederea mea în Brazilia a durat trei săptămîni. În afară de numeroasele întrevederi cu Alfredo, trebuia să mă ocup şi de recrutarea pentru care se presupunea că venisem. Nu poţi să te prefaci cînd vine vorba de acoperire. M-am întîlnit cu multe personalităţi oficiale, am organizat un program şi m-am deplasat dintr-un loc în altul, ţinînd discursuri. Pe de altă parte m-a încîntat oraşul, menţinîndu-mi reputaţia de petrecăreţ, latură a meseriei mele care nu mi s-a părut dificilă.

Chestionarul particular al lui Alfredo şi răspunsurile pe care urma să i le dau în exclusivitate m-au indus în eroare. Arătau de parcă germanii m-ar fi retrogradat la spionajul economic. Întrebările se refereau, printre alte lucruri şi la uraniu, iar eu nu aveam nici cea mai vagă idee la ce era bun acest mineral necunoscut. Nu mi-am dat seama dacă Alfredo era la curent ; oricum, nu a lăsat să se întrevadă ceva. Nimic din atitudinea lui nu mi-a dat de înţeles că era vorba de cursa pentru bomba atomică. Alfredo mi-a dat o listă cu trei firme şi numele reprezentanţilor acestora, care cercetaseră America de Sud în căutarea minelor de uraniu. Voia să ştie cum prepară ele minereul, la ce grad de puritate, prin ce metodă, cantitatea pe care o prelucrează şi cantitatea pe care o au în stoc.

La una din întîlniri, i-am spus lui Alfredo că s-ar putea să vreau să cumpăr cîteva pietre semipreţioase pe care să le iau cu mine în Statele Unite. Acestea făceau parte din acoperirea călătoriei, cadouri pe care să le dau prietenilor. La întîlnirea următoare, în biroul lui Alfredo a apărut un oarecare domn Carlos Almadero, comerciant brazilian cu pietre preţioase.

— Domnul Popov s-ar putea să vrea să importe bijuterii în Statele Unite, l-a încunoştiinţat Alfredo pe Almadero, ca şi pe mine, de altfel. Era pentru prima dată cînd aflam că am astfel de aspiraţii comerciale. Acum va lua numai cîteva mostre, dar vă va scrie dacă are nevoie de mai multe. Vă rog să-l serviţi cum se cuvine.

Almadero mi-a prezentat o colecţie bogată de pietre din care să aleg şi mi-a promis că va executa orice comandă de care voi avea nevoie.

— Poftim, a zis Alfredo satisfăcut, după ce negustorul de pietre preţioase a ieşit, aveţi acum şi o adresă perfect valabilă. Puteţi să-i scrieţi lui Almadero cu cerneală simpatică sau folosindu-vă de micropuncte, cînd le veţi avea. Îmi e, într-un fel, partener, scrisorile adresate lui vor ajunge direct la mine.

Ca şef de reţea, Alfredo era deosebit de eficient, stăpînind şi exploatînd fiecare situaţie. Singurul lucru pe care nu-l ştia era că despre tot ce avea legătură cu el eu îl informam pe reprezentantul regional al F.B.I.-ului, care luase legătura cu mine în Rio.

Cînd mi-am terminat treaba la Rio, am început să mă gîndesc fără tragere de inimă că trebuie să mă întorc la New York, unde nu aveam nimic de făcut înainte de sosirea căpitanului portughez. Nici măcar instalarea radioemiţătorului nu mă privea direct, fiind treaba F.B.I.-ului. Gîndul că mă întorc ca să fiu hărţuit de F.B.I. nu-mi dădea pace. Am anulat biletul de avion şi m-am instalat pe un vapor de pasageri. Mi-am zis că două săptămîni de relaxare mă vor ajuta să înfrunt mai bine viesparul.

Printre pasagerii vaporului se afla şi întreaga trupă de balet „Colonel de Basil", care se întorcea dintr-un turneu prin America de Sud. În timpul escalei în Trinidad, aveam de gînd să explorez insula împreună cu Dora, o balerină. Tocmai stăteam rezemaţi de balustradă, privind cum se apropie şalupa pilotului, făcîndu-ne planuri pentru ziua aceea, cînd un bărbat scund şi foarte pistruiat, cu un păr

rar și roșu, cît se poate de britanic, s-a urcat din șalupă pe punte, iar după cîteva minute s-a apropiat de noi și m-a întrebat discret dacă poate vorbi cu mine între patru ochi.

— Sînt maiorul Wren, vă voi arăta legitimația mai tîrziu, mi-a zis cînd am rămas singuri. N-ați vrea să vă petreceți ziua cu mine ? Își formulase elegant ordinul. A observat privirea pe care am aruncat-o spre Dora și m-a asigurat plin de umor : Nu vă faceți griji, își găsește ea ceva de făcut.

— Nu-mi fac griji pentru ea, i-am răspuns. Vreau doar să văd cu cine mă înlocuiește.

Mi-a acceptat gluma cu bunătate, chit că numai glumă nu era, mi-a spus să-i zic Pistruiatul și m-a făcut dispărut în casa lui, care domina portul.

Wren era șeful biroului M.I.6 din Trinidád. Fusese anunțat că voi sosi și i se ceruse să întocmească un raport complet asupra activității mele la Rio. I-am relatat totul în timp ce luam un minunat dejun creol, iar la cafea și-a chemat secretara, căreia i-a dictat totul sub forma unei telegrame pentru Londra. Eu ascultam și îmi desfătam privirea uitîndu-mă la secretară. Era genul de femeie de la cartierul general din Londra, deșteaptă și cu picioare lungi, care în plus era și senzațional de frumoasă. Mi-a răspuns cu un zîmbet înțelegător.

— Va trebui să plec la birou ca să cifrez telegrama, mi-a zis Wren cînd a terminat de dictat. Îmi va lua cîteva ore bune, dar o voi lăsa aici pe Jane, în locul balerinei dumneavoastră.

N-am protestat.

— Îmi pare rău de balerină, mi-a zis Jane după ce a plecat maiorul, cu toate că nu-i părea.

— Mie, nu. Acum, chiar că nu.

— Spuneți-mi, și ochii îi străluceau ștrengărește, urmăriți femeile pentru că sînteți agent secret sau sînteți agent secret pentru că urmăriți femeile ?

— Numai cînd sînt impertinente, i-am răspuns, enigmatic.

Jane a ținut de minune locul balerinei, absolut de minune ; de fapt, a fost și meritul ei și al meu.

Pistruiatul nu s-a zorit cu cifratul telegramei. Cînd, în sfîrșit, s-a întors, mi-a făcut cunoștință cu încă unul din deliciile Trinidadului, punciul plantatorului. Tocmai mă vărsa în mașina lui pentru a mă duce la vapor, cînd un

jeep a frînat alături de noi. Din el a sărit un caporal, care arăta ca un militar din garda palatului Buckingham — nu se potrivea deloc cu clima —, a salutat şi a rămas în poziţie de drepţi.

— O telegramă urgentă, domnule.

Pistruiatul a citit-o şi mi-a înmînat-o. Era deja descifrată : „Triciclul nu trebuie să dea numele căpitanului portughez celor de la F.B.I.".

Brusc, a dispărut senzaţia de plutire, punciurile plantatorului şi-au pierdut tăria şi am început să mă gîndesc din nou la antipatia mea, F.B.I.-ul.

— Iisuse ! am izbucnit. Cum dracu' îşi pot imagina că am să reuşesc să fac asta ? M-am întîlnit cu omul F.B.I.-ului la Rio şi am servit masa împreună. I-am dat toate amănuntele cu privire la Alfredo şi la ceea ce am plănuit.

— Dar i-aţi spus numele căpitanului ?

— Nu, atunci nu-l ştiam, dar se află pe unul din acestè micropuncte.

— Care dintre ele ? Ştiţi ?

— Nu, Alfredo le-a confecţionat. Dacă avem timp înainte de plecarea vaporului, hai să aruncăm o privire pe ele. Faceţi rost de un microscop.

— Staţi liniştit, a dat din mînă Pistruiatul, vaporul nu poate ridica ancora pînă nu-i dau eu permisiunea.

Am mers în port şi ne-am urcat la bordul vasului. În timp ce eu mă duceam în cabină să caut hîrtiile pe care erau lipite micropunctele, Pistruiatul a iniţiat o acţiune de acoperire : a început să controleze cabinele echipajului şi a cerut să fie interogaţi cîţiva marinari. Căpitanul nu era încîntat de întîrziere, dar nu şi-a arătat neliniştea. Astfel de controale nu erau ceva neobişnuit.

Pistruiatul a lăsat percheziţia pe mîinile subordonaţilor şi a venit în cabina mea. Trimisese pe cineva să caute un microscop şi pînă să mi-l aducă am avut timp să servim cîte un pahar. După ce am stat şi m-am mai gîndit, incidentul mi-a produs o oarecare uşurare. Era evident că Londra avea cu domnul Hoover aceleaşi necazuri pe care le aveam şi eu. Cel puţin, nu eram un paria. I-am mărturisit-o şi Pistruiatului.

El şi-a netezit gînditor o sprînceană :

— Dacă nu greşesc, cei de la Londra consideră că portughezul este de competenţa lor, pentru că teritoriul acţiunii este Canada. Prin el, vor să ajungă şi la alte per-

soane amestecate în operațiune. Dacă, din întîmplare, căpitanul coboară mai întîi prin Statele Unite și Hoover pune mîna pe el, putem să ne luăm adio de la tot. Hoover l-ar închide imediat și noi nu am mai afla nimic despre ceilalți.

— Probabil că așa ar face.

— Probabil, a bombănit Pistruiatul. N-ați observat că acest om ignoră cu bună știință toate regulile spionajului, și în special regula conspirativității ? Niciodată nu păstrează secretul. Niciodată cînd are succes, desigur. Este cel mai mare amator de reclamă din cîți există. Dacă prinde vreun gangster sau vreun spion își asigură un loc pe prima pagină a ziarelor. Dacă materialul nu este bun de prima pagină, nu-l mai interesează. Aș zice că boicotează misiunea dumneavoastră tocmai pentru că trebuie să se desfășoare în secret și în anonimat.

Cineva a bătut la ușă. Pistruiatul a deschis și a preluat microscopul pe care l-a așezat pe masa scundă, unde se aflau paharele noastre. În timp ce eu pregăteam un micropunct, Pistruiatul mă privea cu interes. Era pentru prima oară cînd vedea așa ceva.

Din fericire pentru vapor, al doilea micropunct pe care l-am analizat conținea datele referitoare la căpitanul portughez. L-am studiat cîteva minute, am memorat cîteva date, după care i-am pus în brațe Pistruiatului microscopul cu micropunctul aflat în el. Am ieșit pe punte, unde Pistruiatul a întrerupt interogatoriile și i-a dat ofițerului de gardă permisiunea să ridice ancora.

Gesticulînd cu microscopul pe care îl avea în mînă, Pistruiatul s-a uitat neliniștit la mine în timp ce cobora pasarela.

— Dragul meu Triciclu, să fiți atent cu tipul ăsta, cu Hoover. V-o spune bătrînul veteran de la umbra palmierilor ; este foarte periculos. O să vă pună bețe-n roate, o să vrea să încurce toată această operațiune.

Mai aveam trei zile de navigat pînă la New York. Pe vas circulau zvonuri că japonezii ar fi atacat nave americane. Unii pasageri afirmau că au aflat din buletinul de știri de la radio. Era duminică, 7 decembrie 1941. La cîteva ore după acest prim zvon, difuzorul vaporului a anunțat că toți pasagerii trebuie să se adune în salonul de la clasa întîi.

Cu o expresie foarte gravă, căpitanul a așteptat pînă au apărut toți și cu o simplă mișcare a capului a cerut să

facem liniște. Cu o voce de înmormîntare a anunțat că flota japoneză a atacat Pearl Harborul.

— Nu dispunem de nici un detaliu, a mai adăugat, promițînd că ne va comunica noutățile de îndată ce le va primi. Apoi ne-a lăsat în seama unuia dintre ofițerii săi, care ne-a avertizat că din moment ce Statele Unite se află în război, în orice clipă este posibil să fim atacați de submarine germane. Imediat după aceea a avut loc un exercițiu de salvare. Gravitatea momentului se putea citi pe chipul fiecăruia. Mai puțin pe al meu.

Era știrea pe care o așteptam de mult. Nu puteam să le spun nimic tovarășilor mei de călătorie ca să-i mai liniștesc, însă eram sigur că flota americană cîștigase o mare victorie asupra japonezilor. Eram foarte, foarte mîndru că putusem avertiza cu patru luni înainte. Ce primire trebuie să li se fi făcut japonezilor ! Mă plimbam pe punte. Nu, mai bine-zis, pluteam pe punte, neîncăpîndu-mi în piele de bucurie. Era neplăcut pentru americani să se vadă implicați în război, dar era vorba de a salva întreaga lume. Acum nu mai încăpea nici o îndoială că vom cîștiga.

Apoi știrile au început să sosească, una cîte una. Involuntar, clătinam din cap pînă cînd am simțit că mi se desface creierul. Buletinele de știri erau pur și simplu de necrezut. Japonezii cîștigaseră un atac prin surprindere asupra Pearl Harborului. Cum, m-am întrebat, cum ? Doar știau că vor veni. Știau și cum vor veni. Exact ca la Taranto. Și iată că au venit, atacînd combinat, cu torpile și bombardiere în picaj, exact așa cum a procedat Cunningham contra italienilor. Numai că avioanele japoneze nici n-ar fi trebuit să se ridice de pe punte.

Alte știri. Cuirasatele West Virginia și California fuseseră scufundate la danele de acostare. La danele de acostare !, am rostit eu gemînd. Nu se poate să fi fost la danele de acostare ! Ar fi trebuit să fie în marș, ca să atace flota japoneză. Apoi s-a anunțat că Arizona fusese aruncat în aer. Toate celelalte cuirasate și unități ale flotei au fost grav avariate. Parcă ar fi o emisiune de Orson Welles, m-am gîndit eu, amintindu-mi de celebrul său program radiodifuzat care a îngrozit țara. Nu puteam să-mi cred urechilor. Undeva, într-un fel sau altul, trebuie să existe o explicație. Într-o oră și jumătate, puterea de a controla Pacificul trecuse din mîinile americanilor în cele japoneze.

Capitolul XVI

Charles Lehman a venit să mă întîmpine la chei. Cu el am trecut peste formalităţile de imigraţie şi vamale de parcă aş fi intrat pe uşa unui salon, dar mie tot încet mi s-a părut. Eram nerăbdător să rămînem singuri. Probabil că Lehman ştia ce s-a întîmplat şi unde s-au încurcat iţele.

— Charlie, ce s-a întîmplat ? l-am întrebat de îndată ce a fost posibil.

M-a privit fără să înţeleagă. Nu îşi dădea bine seama la ce mă refer.

— Pearl Harbor, Charlie. De ce ?

— Oh ! a înţeles el, în sfîrşit. Presupun că am fost traşi pe sfoară. Prefăcuţii ăştia de japonezi au purtat tratative cu Washingtonul pînă în ultima clipă, în timp ce flota lor naviga gata de atac.

Mi-a explicat apoi cît de încîlcită este activitatea interdepartamentală a F.B.I.-ului, relaţiile dintre el şi forţele armate, şi cum este el subordonat faţă de preşedinte şi preşedintele faţă de Senat.

Ascultam puţin cam uluit, aşteptînd să înţeleg ceva de la el, aşteptînd un răspuns pe care însă nu l-am primit.

— Charlie, ce dracu' îndrugi tu acolo ? Hei, vorbeşti cu mine, nu cu „New York Times". Cu mine, Triciclul, Dusko Popov, cel care a venit aici în august şi v-a spus că japonezii vor ataca Pearl Harborul înainte de sfîrşitul anului. V-am spus chiar şi cum vor proceda, Taranto, Charlie, Taranto. Şi acum ? Ce s-a întîmplat ?

— Las-o mai moale, Dusko, nu te enerva aşa.

— Îmi par rău, Charlie, m-am mai calmat eu puţin. Arăt ca un nebun ? Păi, nu dorm de trei nopţi. Tot încerc să pricep.

— Lucrurile mai pot să iasă şi rău, mi-a zis încet Charlie. Eu îmi fac meseria. Nu intră în atribuţiunile mele să întreb de ce.

Am lăsat-o baltă. De la Charlie nu aveam ce să aflu. I-am predat micropunctele şi notiţele mele.

— Le studiez şi te sun după masă ca să-ţi spun cînd să vii la birou să-ţi dictezi raportul. Apoi, de necrezut, a adăugat : Ştii, acum sîntem în război. Va trebui să începem să lucrăm în mod serios.

I-am răspuns :

— Din gura ta, spre auzul lui Allah.

— Auzul cui? m-a întrebat Charlie, neînțelegînd aluzia.

— Al domnului Hoover.

— Dar cum i-ai zis prima dată ?

— Să trecem peste asta, Charlie, nu i-am zis în nici un fel. E un vechi proverb arab. În cazul ăsta înseamnă că aștept să ne apucăm cu toții serios de treabă.

— Hm ! a mormăit el, poate nu prea încîntat că am invocat numele stăpînului său oarecum în van. Sau poate îl nedreptățesc. Era greu, uneori, să înțelegi atitudinea oamenilor lui Hoover.

Ca răspuns la S.O.S.-ul colonelului Ellis, transmis la Londra, Ewen Montagu aștepta și el la New York să mă întorc de la Rio. Ellis semnalase zgîrcenia F.B.I.-ului în privința informațiilor pentru Abwehr. Serviciul de informații britanic, îngrijorat că astfel s-ar putea să fiu deconspirat, l-a trimis la fața locului pe Montagu, unul din oamenii de bază în rezolvarea problemelor grele. Misiunea sa era să-mi furnizeze, pentru Abwehr, informații despre Statele Unite, pe care urma să le culeagă din surse britanice și canadiene.

Montagu a sosit la New York cu numai cîteva zile înainte de Pearl Harbor. Cînd a venit să mă vadă, la cîteva zile după eveniment, mi-a spus optimist că situația se schimbase. J. Edgar Hoover îl anunțase pe omul nostru din Washington, Bill Stephenson, că, acum, aflîndu-se în război, Statele Unite vor colabora cu mine fără rezerve. Montagu obținuse aceeași reacție și din alte surse americane.

Din păcate, asigurările s-au dovedit mai tîrziu a fi false, dar atunci au avut efectul de a împiedica misiunea lui Montagu.

Însuflețit pentru moment, mi-am alcătuit raportul asupra celor petrecute la Rio și l-am examinat minuțios cu Foxworth și cu ajutoarele lui. Nu păreau mai cunoscători decît mine în privința importanței întrebărilor legate de uraniu. În schimb, expedierea iminenetă a aparatului pentru micropuncte le-a trezit interesul. Așa cum anticipase serviciul de informații britanic, Foxworth m-a întrebat dacă aș putea să obțin mai multe amănunte referitoare la căpitanul portughez care va transporta echipamentul în Canada.

— Poate că reuşesc cînd va sosi, am minţit, sperînd că pînă atunci furtuna va trece şi englezii îmi vor da aprobarea să vorbesc.

Notîndu-şi datele despre emiţătorul radio, Foxworth mi-a spus că vor începe să instaleze aparatul.

— Va fi instalat în Long Island, m-a informat el, şi va fi gata să emită către sfîrşitul celei de-a doua săptămîni din ianuarie.

— Splendid, i-am zis, întrebîndu-mă de ce durează atîta. Vă pot ajuta cu ceva ?

— Nu văd cu ce, mi-a zis, expediindu-mă. Sînteţi liber, vă urez un An Nou fericit.

Nu m-am lăsat chiar cu una, cu două. De vreme ce tot eram între patru ochi cu Foxworth, voiam să mă lămuresc asupra dezastrului de la Pearl Harbor. Poate că şeful biroului F.B.I. din New York este mai bine informat sau vorbeşte mai explicit decît subalternul său. De astă dată am abordat mai diplomatic subiectul.

— Cu siguranţă, atacul a unit întreaga ţară, am repetat ceea ce auzisem şi citisem pretutindeni. Americanii au făcut acum corp comun.

— Aşa reacţionăm noi în momentele de criză, a spus Foxworth, descriind de fapt un lucru pe care îl face orice popor.

— E o reacţie sănătoasă, am răspuns eu banal. Presupun că trebuie să facem tot posibilul pentru a ridica moralul oamenilor dar, între noi fie zis, ce s-a întîmplat ?

— La ce vă referiţi ? a întrebat tăios Foxworth.

— Ştiţi bine la ce mă refer. Chiar toată lumea să sufere de amnezie ? O amnezie convenabilă ? V-am avertizat de acum patru luni. Se pare că nu s-a făcut nimic în acest sens. Toată lumea a fost surprinsă cu pantalonii în vine la Pearl Harbor. De ce ? De ce, domnule Foxworth ? Nu vă aşteptaţi să vă pun această întrebare ? Vă imaginaţi că îmi pot îndeplini activitatea fără să-mi pun întrebări ? Le-am avut în cap zi şi noapte. Am aşteptat ca cineva să aibă perspicacitatea să-mi explice.

Nu exista altă cale ; trebuia să-l chem la ordine, să-l fac să înceteze prefăcătoria. Foxworth m-a privit drept în ochi, dar nu din franchete. Era un duel.

— N-ar trebui să vă gîndiţi atîta, Popov. Dumneavoastră sînteţi un soldat. Nu puneţi întrebări. Făceţi-vă meseria şi lăsaţi-i şi pe alţii să şi-o facă pe a lor. Apoi a

adăugat ceva ce aducea a amenințare, cu toate că prefer să cred că am interpretat-o eu greșit, căci ajunsesem să-l simpatizez și să-i port un oarecare respect. Ar fi mai bine să învățați să mergeți în pas cu noi, a zis el.

L-am sfredelit cu privirea :

— Mai întîi trebuie să merg în propriul meu pas, domnule Foxworth. Niciodată nu am crezut în meritele bunului soldat care execută totul orbește. Printre alte motive, și pentru că am văzut prea mulți soldați de acest fel în Germania.

Ochii noștri și-au continuat duelul, el încercînd parcă să se hotărească dacă să-mi fie prieten sau dușman. În cele din urmă, pielea din jurul ochilor săi s-a încrețit și am văzut că îmi zîmbeau.

— Uitați toate aceste lucruri, Dusko, mi-a spus pe un ton binevoitor. Poate fi periculos să căutați adevărul dincolo de posibilitățile dumneavoastră. S-ar putea să stîrniți vreo idee în mintea domnului Hoover.

Am luat notă de sfatul său fără a mai scoate o vorbă, l-am aprobat în tăcere dînd din cap în timp ce m-am ridicat să plec.

— Domnul Hoover este un om foarte virtuos, mi-a zis enigmatic în timp ce mă conducea la ușă. Nu i-am mai spus ce gîndeam despre prostia aceea filozofică : prea mirosea a bigotism.

Enigma de la Pearl Harbor a rămas pentru mine fără răspuns. De-a lungul anilor am studiat chestiunea, am încercat să trag concluzii și am ascultat tot felul de speculații și presupuneri. S-au făcut cercetări oficiale și s-au instituit curți marțiale, dar nicăieri nu am citit și nici nu am auzit vreodată să se fi menționat dovada scrisă pe care eu am adus-o în Statele Unite cu privire la planurile japoneze de a ataca Pearl Harborul.

Fie și pentru a-mi satisface propria curiozitate, a trebuit să trag unele concluzii. O vreme a circulat un zvon, fals după părerea mea, conform căruia președintele Roosevelt a permis intenționat ca atacul să aibă loc, ca să determine Statele Unite să intre în război. Zvonul s-a bazat pe dezvăluirea faptului că mai existaseră niște dovezi că japonezii plănuiau să atace. Aceste alte probe, însă, nu erau deloc la obiect, ci pur și simplu tindeau să confirme o posibilitate cunoscută de toată lumea. A trebuit să înlă-

tur această teorie din motive logice. Chiar acceptînd că Roosevelt ar fi dorit atacul pentru a constrînge poporul american să se alăture unui război în care el era sigur că va trebui să intervină mai devreme sau mai tîrziu, ar fi putut obține același rezultat alertînd forțele armate în legătură cu o astfel de eventualitate. Nimic nu ar fi putut opri agresiunea japoneză, în afară de capitularea americanilor. Așa că atacul era sigur, iar forțele armate ale Statelor Unite ar fi putut să-l aștepte pregătite. Reacția poporului american ar fi fost aceeași : fiind atacat, trebuia să se apere. Nu era nevoie de o înfrîngere pentru a obține acest lucru. Nu era nevoie ca la 7 decembrie să fie sacrificată flota nord-americană din Pacific, mii de soldați, marinari și civili. Nu era nevoie să le oferi japonezilor posibilitatea să cucerească jumătate din Pacific. Așa ceva nu ar fi fost recomandabil nici în cea mai absurdă dintre fantezii. Nimeni în situația lui Roosevelt nu putea să ia în considerație o astfel de acțiune, căci nu ziua, ci persoana respectivă ar fi fost umilită. Și chiar în afara chestiunilor de logică și moralitate, este exclus ca președintele Roosevelt să-și fi dorit o astfel de nemurire.

O altă ipoteză în legătură cu acest dezastru provine de la Sir John Masterman. El și-o expune în cartea „Sistemul dezinformării", publicată în decembrie 1972. Cartea lui Masterman a menționat pentru prima oară în public activitatea mea din timpul războiului și metodele de dezinformare aplicate împotriva inamicului. El a reușit să obțină scoaterea întregului material de sub rigorile secretului. Pînă atunci, fuseserăm obligați să păstrăm tăcerea, datorită Legii secretelor oficiale.

Masterman scrie :

...chestionarul adresat „Triciclului" în legătură cu America... conținea o avertizare sumbră, dar neglijată, asupra atacului care urma să aibă loc împotriva Pearl Harborului. „Triciclul" își cîștigase locul lui în Anglia ca agent principal plasat la nivel înalt. El făcuse două vizite la Lisabona, prima în ianuarie, iar a doua în martie-aprilie 1941. Se bucura de o asemenea încredere, încît s-au făcut aranjamente ca el să plece în America (din ordinul germanilor), cu scopul de a crea acolo pentru ei o rețea de spionaj de mare anvergură. A plecat, deci, din Anglia la 26 iunie, în drum a rămas un timp la Lisabona, după care, la 10 august, s-a îndreptat definitiv spre America, ducînd cu el un chestionar ascuns într-o serie de micropuncte. La 19 august, am primit cîpii ale chestiona-

rului de la M.I.6 și acest chestionar a fost citit în Comitetul XX, iar traducerile au fost trimise cadrelor serviciului. Trebuie menționat că micropunctele au fost fotografiate și mărite de către F.B.I., în America. Așadar, F.B.I.-ul a intrat în posesia tuturor informațiilor conținute în chestionar.

După ce dă acest cadru general, Masterman continuă :

Evident, era mai mult obligația americanilor decît a noastră să facă aprecieri și să tragă concluziile din chestionar. Totuși, cum noi cunoșteam mai bine atît situația, cît și persoana, ar fi trebuit să-i subliniem importanța mai mult decît am făcut-o. Avînd o mai mare experiență datorită cîtorva ani de activitate în plus, fără discuție, ar fi trebuit să fi riscat o mustrare și să le fi atras atenția prietenilor din Statele Unite asupra posibilei semnificații a acelui document ; dar în 1941 ne cam codeam să ne expunem părerile și nu aveam încă deplină încredere în propriile noastre criterii. Lecția este, fără îndoială, că o dată ce un agent este infiltrat ferm, orice chestionar care i se încredințează capătă o valoare mult mai mare și mai imediată decît aceea care i se atribuie în mod normal în domeniul informațiilor.

Mea culpa lui Masterman este interesantă în special pentru că demonstrează lipsa colaborării dintre serviciul de informații britanic și F.B.I., faptul că cele două servicii nu aveau încredere unul în celălalt. Englezii se temeau de o „mustrare" sau, cu alte cuvinte, că li se va spune să-și vadă de treburile lor.

Eu nu pot să accept analiza lui Masterman, deoarece indiferent dacă englezii ar fi atras sau nu atenția asupra importanței mele ca agent și a chestionarului, dovada exista acolo și toți puteau să o vadă. Trebuie să se ia în considerație faptul că afirmațiile lui Masterman au fost făcute într-o carte menită în primul rînd să devină un fel de manual pentru organele de informații. Cred că scopul lui era să stăruie asupra unui anume punct, adică să le spună cititorilor că nimic nu trebuie să fie neglijat, lăsat la voia întîmplării. De fapt, ceea ce afirmă Masterman este că pînă și în cazurile cele mai clare, totul trebuie spus foarte precis. Nu pot să nu fiu de acord cu el, dar mi se pare că simplifică prea mult lucrurile dînd vina pe seama incapacității F.B.I.-ului de a evalua un chestionar și un om. În mod cert, o instituție ca F.B.I.-ul ar fi trebuit să aibă capacitatea de a face acest lucru. În plus, chestionarul nu era unicul element disponibil pentru clarificare.

Cînd am primit chestionarul de la germani, l-am trimis biroului M.I.6 din Lisabona. El ar fi putut să-l trimită imediat americanilor, în loc să aştepte plecarea mea. M.I.6 a hotărît să-l transmită prin mine, pentru că eu puteam să le furnizez informaţii suplimentare care să confirme chestionarul. Puteam să le vorbesc despre întîlnirea pe care Jebsen o avusese cu delegaţia japoneză la Berlin, despre călătoria lui la Taranto, despre constatările şi evaluarea baronului Gronau. Eu eram omul care adunase toate aceste informaţii şi trebuia să mă aflu la dispoziţia americanilor pentru a fi audiat. Numai aşa se putea analiza relatarea mea şi ajunge la elucidarea celor mai mici detalii.

În schimb, ce s-a întîmplat ? J. Edgar Hoover a lăsat să treacă săptămîni pînă să mă vadă, iar cînd ne-am întîlnit era cît pe ce să mă dea afară din birou, după numai treizeci de secunde.

Chiar dacă din vreun motiv inexplicabil F.B.I.-ul nu era competent, cu siguranţă ceilalţi, cei cărora ar fi trebuit să li se prezinte informaţiile, erau. Rapoartele de spionaj se trimit în mod normal altor servicii, precum şi preşedintelui însuşi. Roosevelt, de exemplu, era un eminent om politic şi de stat şi fost adjunct al secretarului Marinei, aşa că nu era vorba de un neofit în materie de evaluări de tot felul. Şi chiar dacă aceste informaţii ar fi fost subevaluate, din prudenţă ele nu puteau fi ignorate cu desăvîrşire. Erau mult prea importante. În cel mai rău caz, ar fi provocat măcar alertarea Pearl Harborului.

Aşa că, cealaltă presupunere ce se poate emite ar fi că informaţiile nu au devenit cunoscute, că nu au ajuns în mîinile armatei, marinei sau preşedintelui, că nu au trecut de autocraticul J. Edgar Hoover. M-am văzut obligat să mă întreb : să fi clasat oare Hoover informaţiile ? Să le fi făcut „pierdute" în dezordinea administrativă ?

Dacă este aşa, acţiunea cere o explicaţie. Conform propriilor mele observaţii, domnul Hoover era paranoic în relaţiile cu toţi cei aflaţi în afara sferei lui de activitate. În interiorul guvernului Statelor Unite, îşi făcuse un regat invincibil. Nici un preşedinte nu îndrăznea să-l destituie. Îi cerea legea să se retragă ? Ei bine, legea nu se aplica în cazul lui. Poate că dincolo de zidurile regatului el nu mai vedea nimic altceva. Dacă ceva nu-l privea, nu se amesteca şi nu-l interesa. Poate. Nu pot oferi o explicaţie mai profundă. Poate, cîndva, un istoric sau un psiholog vor lămuri lucrurile.

Eu nu pot decît să vin cu fapte care dovedesc comportarea sa lipsită de raţiune.

Un incident deosebit s-a petrecut după război, pe cînd mă aflam la New York, rezolvînd o problemă juridică. Am fost chemat la telefon de un amic brazilian pe care îl cunoscusem în Belgrad, fostul ambasador brazilian în Iugoslavia, Alvis de Sousa. Îl văzusem ultima oară în timpul şederii mele la Rio de Janeiro. Salutul său era departe de a fi cordial. A vrut să ştie de ce l-am implicat într-un soi nedorit de publicitate. A trebuit să-l calmez ca să aflu ce s-a întîmplat.

Un articol scris de Hoover pentru revista „Reader's Digest" din luna aprilie 1946 avea ca ilustraţie reproducerea unei note telefonice de la domnul de Sousa, pe care era ascuns un micropunct. Pe notă nu figura numele destinatarului, ci numărul unei camere de hotel şi data. De Sousa a căutat în jurnalul său de însemnări şi a descoperit că mie îmi expediase mesajul.

Mi-am procurat revista „Reader's Digest" şi am găsit în ea articolul intitulat „Capodopera de spionaj a inamicului", purtînd la sfîrşit semnătura : J. Edgar Hoover, director, Biroul Federal de Investigaţii. Hoover îşi revendica meritul de a fi descoperit secretul micropunctului graţie capturării unui spion. Nu mă menţiona pe nume, dar povestea inventată de el conţinea unele date despre mine.

Într-o zi de august, în 1941 [data sosirii mele la New York] am cunoscut un călător tinerel din Balcani [scria Hoover] care sosea în Statele Unite. Ştiam că este fiul afemeiat al unui milionar. Existau motive să credem că este agent german. Ca urmare, am examinat cu o grijă deosebită obiectele sale personale — de la periuţa de dinţi pînă la pantofi, haine şi hîrtii. Un agent de la laborator ţinea un plic în mînă, iar lumina, căzînd oblic pe suprafaţa lui, a produs o neaşteptată scînteiere. Lumina fusese reflectată de un punct, un semn de punctuaţie pe faţa plicului, o particulă neagră nu mai mare decît o murdărie lăsată de muşte.

Cu infinită grijă, agentul a introdus vîrful unui ac sub marginea cerculeţului negru şi l-a dezlipit. Era o particulă dintr-un material diferit de fibra hîrtiei, arătînd exact ca un punct dactilografiat. Sub microscop a fost mărit de două sute de ori şi atunci am putut vedea imaginea filmată a unei pagini întregi dintr-o scrisoare dactilografiată, o scrisoare de spionaj al cărei text îţi îngheaţă sîngele în vine.

Apoi Hoover a început să citeze din textul chestionarului pe care, dacă memoria nu mă înşeală, îl predasem F.B.I.-ului, nu în august 1941, ci mai tîrziu, în decembrie, după călătoria mea în Brazilia.

Deja ştiam că afemeiatul din Balcani avea ordin nu numai să afle despre planurile noastre în domeniul energiei atomice, dar şi să raporteze producţia lunară de avioane, cîte erau livrate Marii Britanii, Canadei şi Australiei, precum şi cîţi piloţi pregăteam. La interogatoriu, el a fost docil şi afabil şi, văzînd că ştim de existenţa micropunctelor, a început să turuie informaţii.

Curios, domnul Hoover nu spune nimic despre ce s-a întîmplat cu acest spion din Balcani. Nu menţionează dacă a fost judecat, întemniţat sau spînzurat.

Articolul continuă :

Nu cred că avem dreptul să dăm în vileag metodele prin care am reuşit să identificăm şi să interceptăm sute de mesaje pe micropuncte, scrise în America de Sud. [Evident, nu poate da în vileag metode — căci metoda eram eu.] Asupra unui spion, am găsit ceva ce părea un mesaj telefonic nevinovat, scris pe formularul mototolit al unei recepţii de hotel. Dar formularul acela conţinea două micropuncte care atunci cînd au fost mărite ne-au revelat o mulţime de mesaje.

Acesta era formularul de mesaj telefonic reprodus în articol. Hoover îl atribuia unui alt spion „capturat", dar domnul de Sousa nu se îndoia că despre mine era vorba. I-am promis că voi face ceva în această privinţă.

Se impunea o confruntare cu Hoover. I-am telefonat şi mi s-a răspuns că nu este disponibil. Mi-am lăsat numele şi numărul de telefon, am cerut să mă cheme în ziua respectivă şi m-am pus pe aşteptat. Hoover nu m-a sunat. Am sunat eu din nou şi cum n-am putut să-l prind la telefon, am zburat la Washington.

La sediul F.B.I.-ului de pe strada a Noua, colţ cu Pennsylvania, o secretară mi-a notat numele şi m-a introdus într-un salon de aşteptare decorat cu trofeele celor mai semnificative cazuri rezolvate de F.B.I. Printre acestea, am descoperit cîteva dintre micropunctele mele.

În sfîrşit, a apărut la întrevedere un tip care s-a recomandat ca asistent al şefului F.B.I. Cînd i-am explicat că voiam să-l văd pe şeful lui în legătură cu articolul din Reader's Digest, mi-a spus că Hoover nu vrea să mă pri-

mească. Pînă atunci vorbisem foarte calm. Brusc, am început să devin furios.

— Duceți-vă și spuneți-i domnului Hoover că ori mă primește imediat, ori voi ține o conferință de presă. Dacă vrea ca întreaga lume să ia la cunoștință de minciunile dumnealui, voi fi bucuros să o fac.

Domnul Hoover s-a hotărît să-și găsească timp să mă vadă.

— Popov, te expulzez din această țară, mi-a strigat în momentul cînd am intrat în biroul lui. Ce, crezi că intri așa, aici, și...

— Terminați cu prostiile, domnule Hoover ; nu mă impresionează, l-am întrerupt eu, furios, dar reușind să mă stăpînesc. E adevărat, mă puteți expulza din Statele Unite, dar nu mă puteți împiedica să vă dau pe față minciunile.

Prins în propria-i capcană, Hoover s-a calmat și mi-a spus pe un ton conciliator că va încerca să aranjeze lucrurile. Intenția mea nu era să mă răzbun și i-am spus-o. Tot ce îi ceream era să nu-i provoace neplăceri prietenului meu latinoamerican. Ce-i drept, ar fi fost greu să-l dau de gol pe Hoover și, în plus, foarte stînjenitor pentru mine. Eram obligat să tac, datorită Legii britanice a secretelor oficiale.

— Bine, s-a învoit Hoover. Voi lua legătura cu redacția revistei „Reader's Digest" și voi vedea dacă pot să previn publicarea articolului în edițiile de limbă spaniolă și portugheză.

Am acceptat, căci în felul acesta evitam continuarea supărătoarei publicități pentru Sousa. Presupun că s-a aranjat. Eram atît de dezgustat, încît nici măcar nu m-am deranjat să verific, însă de Sousa nu mi-a mai vorbit despre această chestiune.

Am ieșit din clădirea F.B.I.-ului cu un bolovan în stomac. Întrevederea cu acest fanfaron irațional mi-a întărit bănuiala că poartă răspunderea dezastrului de la Pearl Harbor. Avea un caracter sinistru. Nu era doar un om mînat de furie sau delir. Fără să clipească, era capabil să cadă la învoială, cu sînge rece, și să încheie un tîrg doar ca să-și acopere minciuna josnică. Nici măcar conștiința lui nu era de om normal. Acționa de parcă ar fi fost dreptul lui divin să falsifice istoria și să înșele publicul după bunul său plac. Nu i s-a întîmplat niciodată să-și ceară scuze, nici

măcar nu i-a trecut prin minte să se justifice. Era pur şi simplu furios că a fost descoperit.

Probabil că admiratorii şi susţinătorii lui Edgar Hoover se vor revolta. Am deschis cutia Pandorei făcînd speculaţii asupra unui om pe care mulţi îl considerau un erou. Mă încumet să formulez o îndoială care poate arunca o umbră asupra onoarei şi gloriei, competenţei şi capacităţii lui. Poate că unii mă vor face de ocară pentru îndrăzneala de a vorbi cu asprime despre cineva care nu mai este. Nu mă îngrijorează deloc o atare ipocrizie. Răul făcut de cineva dăinuie şi după moartea lui.

Pentru a-i reabilita definitiv numele, apărătorii lui Hoover nu trebuie decît să îşi susţină demonstraţia cu probele care trebuie să existe prin arhive. În momentul de faţă nu se mai poate invoca faptul că documentele trebuie să fie ţinute secrete. Nu acum, cînd legea secretelor oficiale britanice a permis publicarea acestor revelaţii. Responsabilitatea dezastrului de la Pearl Harbor trebuie să fie stabilită. Nu vreau să afirm categoric că omul beneficiază de lecţiile istoriei, dar oricum, ar trebui să i se dea ocazia să încerce.

Capitolul XVII

După ce Foxworth m-a avertizat să nu caut adevărul, am rămas complet dezorientat. Nu numai că eram sătul, dar nu mai ştiam ce să fac şi unde să mă duc. Cîteva zile la rînd am hoinărit prin New York, fără ţintă, şomer. Într-o după-amiază, tot căutînd cîteva ore de uitare, am intrat într-un cinematograf unde rula un film cu Sonja Henje în Sun Valley. Am fost cucerit de frumuseţea zăpezii imaculate şi a munţilor. M-am hotărît să scap din mlaştina care mă înghiţea. În aceeaşi după-amiază mi-am rezervat o cameră la Sun Valley Lodge.

L-am sunat pe Lehman înainte de a pleca, să fiu sigur că pot s-o şterg, şi i-am dat adresa de acolo.

— Vezi să nu-ţi rupi picioarele, mi-a zis el vesel.

I-am răspuns destul de acru.

— Mia bine aşa decît să stau fără să fac nimic.

În Sun Valley, dacă nu citeai ziarul, nici măcar n-ai fi putut bănui că războiul e în toi. Era acolo un amestec pe cinste de tinerețe strălucitoare, stele de cinema venite de la Hollywood și înaltă societate. Și mai ales femei. Nu trecea o zi fără ca cineva să dea o petrecere. M-am lăsat luat de vîrtej, dar mă simțeam tare nefericit. Eram mult prea implicat în război. Familia mea se afla în teritoriul ocupat de naziști, prietenii îmi erau bombardați la Londra, Johnny era strîns în lațul uniformei lui de ofițer al Abwehrului, iar eu rugineam în America din cauza capriciilor unui birocrat despotic.

Schiam de cînd se crăpa de ziuă pînă cădea întunericul, spunîndu-mi că așa cel puțin mă mențin în formă ; încercam să-mi potolesc nerăbdarea prin epuizare fizică, dar nu reușeam. Nopțile mele treceau ca un fel de pîclă îmbibată în alcool și presărată cu femei. Îmi era mai ușor să zîmbesc însoțit decît să jelesc de unul singur prin New York.

M-am simțit mult mai bine, cînd, într-o zi, pe la începutul lui ianuarie, am auzit la telefon vocea aspră a lui Lehman :

— Poți veni la New York ?

— Cînd vrei să sosesc ? i-am răspuns eu la chemare.

— Cît mai repede.

— Cél mai tîrziu, mîine după-amiază, i-am promis.

Seara eram deja la New York. Lehman a venit să mă vadă acasă, plin de entuziasm.

— Mîine începem să le transmitem germanilor.

— Minunat, am exclamat, tot atît de entuziasmat ca și el. Sper că le transmiteți destul material, să compensăm lunga mea tăcere. Va trebui să le redăm încrederea în mine.

— Și eu sper la fel, mi-a răspuns Charlie. Iată ce vor să transmită. Mi-a arătat două pagini cu material cifrat.

Nu l-am înțeles, așa că am întrebat :

— Bine, și ce conține ?

— Nu știu. Așa mi l-au dat, cifrat.

M-am stăpînit greu.

— Poate că vom reuși să-l descifrăm pînă mîine. La ce oră vii să mă iei ?

— De ce ? n-are nici un rost să vii, Dusko, mi-a zis Charlie jenat. Ne descurcăm și fără tine.

N-am mai putut să mă stăpînesc.

— Hai, dă-i drumul, Charlie. Care-i chestia ?

— La dracu', Dusko, a scrîşnit el printre dinţi. Ordine stricte de la Washington. Nu ai voie nici măcar să te apropii de staţia de transmisie şi nici să intri în legătură cu operatorul.

— Bine, bine, dar operatorul este unul din oamenii voştri, nu-i aşa ?

— Da, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile.

— Charlie, n-am să mă cert cu tine, i-am spus calm. Nu-ţi cer decît să transmiţi mai departe reacţia şi obiecţiile mele. De acord ?

— De acord, s-a învoit el, lăsîndu-se într-un fotoliu.

— Ia gîndeşte-te puţin. Să zicem că la viitoarea mea întîlnire cu germanii îmi vor pune întrebări despre informaţiile pe care le-am transmis sau despre operator. Nu le voi putea răspunde. Ştii ce înseamnă asta : sfîrşitul, căderea cortinei. Pe toţi dracii, Charlie, ăia de la Washington mă împuşcă pe la spate. Şi în acelaşi timp, distrug tot ce aţi putea clădi aici, plus ceea ce s-a realizat deja în Anglia. Oare nu îşi dau seama de asta ?

— Le voi repeta ce mi-ai spus, a fost tot ce a zis Charlie.

— Presupunînd că germanii întreabă ceva de ordin personal, am insistat eu. Cum veţi răspunde fără sprijinul meu ?

— Washingtonul e sigur că o să colaborezi. Doar n-o să laşi totul baltă. Toată familia ta este în Iugoslavia.

Deci asta era. Mi-am adus atunci aminte de o altă zicală a bunicului : „Cînd şi prietenii şi duşmanii se înţeleg în privinţa ta, situaţia devine cu adevărat periculoasă".

— Noroc bun, Charlie, i-am spus în chip de despărţire.

Şi-a luat pălăria :

— Pe mîine seară.

— Vezi să nu. Voi fi în Sun Valley mîine seară. Poţi să mă suni la telefon.

Nici nu-mi desfăcusem valizele. Nu a trebuit decît să le încui ; am fugit din nou, a doua zi de dimineaţă.

Am fugit, dar n-am scăpat. Sun Valley nu mai avea nici un farmec, zăpada şi munţii nu mai erau în stare să mă vindece. Luxul şi lenevia îşi pierduseră atracţia. Orice aş fi făcut, nu puteam să nu mă gîndesc la eşecul misiunii mele.

M-am reîntors la New York, unde atmosfera era la fel de anostă. Nu mă lăsau să fac aproape nimic. Disperat, m-am avîntat cu furie în plăcerile New Yorkului.

Simone Simon îşi terminase filmul pe care îl turna la Hollywood şi se întorsese pe coasta de răsărit. Nu întîmplător şi-a închiriat un apartament la etajul şapte, în acelaşi bloc cu mine. Am devenit clienţi permanenţi ai restaurantelor la modă, obiecte de inventar ale barurilor El Morocco şi Stork Club. Participam la premiere şi la petreceri mondene. Cînd nici asta nu a mai ajutat, am încercat să văd cum e cînd trăieşti la ţară. Am închiriat o casă pe Coasta de Aur din Long Island, în Locust Valley, chiar în faţa clubului Piping Rock, şi am cumpărat cam o sută de cărţi pe care de mult doream să le citesc. Le-am citit pe toate, dar nici în ele nu am găsit răspunsul care mă interesa.

Dick Ellis, căruia mă adresam din cînd în cînd, nu avea nici el o soluţie. Mi-a respins rugămintea de a cere sprijinul vreunei personalităţi politice influente, care să intervină în favoarea noastră.

— În felul ăsta s-ar putea să provocăm un scandal care să ducă la pieire organizaţia de dezinformare din Anglia, a fost el de părere.

Extravaganta mea fugă de realitate a topit cele patruzeci de mii de dolari pe care mi-i dăduseră germanii şi, o dată cu primăvara, am început să umblu la propriile mele rezerve. Foarte curînd m-am văzut obligat să-i cer lui Charlie să le transmită germanilor un S.O.S., urgent, prin radio, pentru fonduri. Poate că F.B.I.-ul s-a gîndit că aşa vor putea captura vreun curier, pentru că mi-a acceptat de îndată cererea. Charlie pretindea că a trebuit să se lupte mult pentru mine la Washington, Hoover considerîndu-mă impertinent, dar cred că bănuiala este mai aproape de adevăr.

Germanii mi-au refuzat cererea ; ăsta era un indiciu sigur al slabei calităţi a informaţiilor pe care le primeau. Mai înainte, banii nu-mi fuseseră niciodată refuzaţi.

Către sfîrşitul primăverii, m-am pomenit cu Charlie la Locust Valley, zîmbind într-un fel neobişnuit.

— Dusko, a sosit mesajul. Ne-au transmis prin radio următorul text : „Fondurile pentru dumneavoastră au fost predate doctorului chel".

— Așa ceva se sărbătorește cu șampanie, i-am zis, invitîndu-l pe Charlie în casă. Într-o lună, vom avea aparatul de micropuncte.

— Apropo, cine este doctorul chel ? m-a întrebat Charlie în timp ce își întindea cupa spre sticla din care ieșea spumă.

— Ei, doar știi, omul care mă va întîlni la Quebec.

— Cum îl cheamă, vreau să spun.

— Nu știu. Nimeni nu mi-a spus numele lui.

După alte două zile, Charlie s-a întors :

— Hoover vrea neapărat numele doctorului chel. Hai Dusko, încearcă să ți-l amintești, m-a ademenit el lingușitor.

— Leagă-mă la ochi. Poate așa reușesc să inventez o poveste care să vă placă, i-am zis furios. Ți-am spus o dată că nu știu.

— Trebuie să-l aflăm, s-a îndîrjit Charlie. Am transmis un mesaj în Germania, propunînd ca doctorul chel să vină la New York.

— Nu se poate !, m-am tînguit eu și apoi i-am spus aspru : Chiar vreți să distrugeți totul ? De ce nu m-ați consultat înainte de a face o asemenea tîmpenie ?

— De ce ar trebui să te consulte cineva pe tine ? Aici nu ai nici un cuvînt de spus ! Reușisem să-l enervez pe Charlie, care nu-și pierdea aproape niciodată calmul.

— Charlie, Charlie, i-am zis dezgustat, jocul ăsta meschin începe să mă calce pe nervi și este din ce în ce mai străveziu. Ascultă, știu că tot ce spun va ajunge direct la superiorii tăi și asta e bine. Asta și vreau. Voi nu vreți decît să-l puneți în cătușe pe acest doctor chel și să arătați cît de bine se pricepe F.B.I.-ul să captureze spioni. Pentru binele nostru, al tuturor, sper ca germanii să nu cadă în plasă.

Charlie mi-a aruncat o privire cum numai el știa să facă și a recunoscut :

— Pînă acum n-au căzut. N-au făcut altceva decît să repete primul mesaj.

— În regulă, am răsuflat ușurat, bravo lor. E bine și pentru noi. Charlie, dacă de astă dată acționăm corect, îi avem pe germani în buzunar. Micropunctul va fi modalitatea cea mai ușoară și mai sigură de a le trimite din țară orice fel de materiale complicate : hărți, planuri, formule. Dacă am aparatul, s-ar putea ca germanii să tri-

mită și agenți de-ai lor. Atunci va fi momentul să-i agățăm și să-i convertim, dacă va fi posibil. Dar dacă îl arestați pe doctor, va fi sfîrșitul. Ești în stare să-i faci pe cei de la F.B.I. să înțeleagă acest lucru ?

— Nu eu stabilesc tactica F.B.I.-ului, Dusko, a murmurat Charlie fără speranță.

Deși mă sabotau constant, m-am hotărît să mai fac o ultimă încercare, forțînd mîna celor de la F.B.I. În cursul lunii următoare m-am hotărît să mă lămuresc dacă F.B.I.-ul are de gînd să colaboreze sau nu. În caz că nu, va trebui să-i constrîng din Canada, de îndată ce ridic aparatul de micropuncte. Voi refuza să mă întorc dacă Hoover nu consimte să inițieze o operațiune de dezinformare și nu-mi permite să transmit materiale pentru a-mi restabili poziția față de Abwehr.

Dacă Hoover refuza, plănuiam să rămîn în Canada și să acționez de acolo. Posibilitățile urmau să fie mai limitate, dar mai bine decît nimic. Desigur, pentru o asemenea posibilitate se cerea să inventez un motiv pe care Abwehrul să-l considere verosimil.

Mi-am păstrat planurile numai pentru mine, nu le-am discutat nici cu englezii. Îmi era teamă că se vor simți obligați să le dezvăluie americanilor, dintr-un exagerat simț al corectitudinii. Eram însă convins că dacă îi pun în fața unui fapt împlinit, vor fi nevoiți să accepte. Era ca și cum aș lucra în teritoriul inamic, numai că, în adîncul sufletului meu, speram ca F.B.I.-ul să revină la realitate și să fie de acord să colaboreze. Gîndindu-mă la toate aceste detalii, am elaborat un procedeu destul de complicat pentru a aduce aparatul de micropuncte din Canada în Statele Unite. Ca întotdeauna, trebuia să acționez ca și cum aș fi fost cu adevărat spion german. Călătoria mea se justifica, desigur, prin activitatea pe linia Ministerului iugoslav al Informațiilor.

Revenisem de cîteva zile în oraș, de la Locust Valley, împreună cu Simone. S-a întîmplat să nu ne petrecem după-amiaza împreună, așa că Simone a suit în apartamentul meu ca să luăm un aperitiv înainte de a ieși să cinăm. În apartamentul de la etajul șapte locuia mama ei, al meu fiind cartierul nostru general, nu pentru că doamna Simone s-ar fi amestecat. Era veselă și tot atît de frumoasă ca și fiica sa, mai întotdeauna fiind luate drept surori.

Ca de obicei, Simone a venit plină de voie bună și, văzînd-o, m-am înveselit și eu. Era imposibil să fii trist alături de Simone.

— Unde mergem în seara asta, iubitule ?, m-a întrebat ea după ce m-a îmbrățișat și m-a sărutat cu foc. Vizitasem de mai multe ori aproape toate localurile din East Side și știam că Simone începea să se plictisească.

— Hai să schimbăm programul ! Dăm o raită prin oraș, ochim un restaurant bun și după aceea mergem la Café Society Downtown, că au montat un spectacol nou.

— Minunat. Totul o încînta pe Simone. S-a zgribulit pe sofaua enormă, aproape că și torcea, sorbind șampania pe care i-o turnasem. Ținea paharul cu ambele mîini, iar ochii ei imenși scăpărau spre mine.

— Ce-ai zice dacă am evada o vreme, i-am propus eu.

— Dragul meu Dusko, tu ai un gînd ascuns. Simone era greu de păcălit. A acceptat fără comentarii ideea că lucrez pentru guvernul iugoslav, însă după mulți ani mi-a destăinuit că dintotdeauna m-a suspectat de unele treburi ceva mai misterioase.

— În curînd va trebui să rezolv ceva în Canada. Nu va trebui decît să mă întîlnesc cu cîteva persoane și poate să țin vreun discurs, două. Tu ai putea accepta invitația aceea de a juca la Festivalul Teatrului Francez din Quebec, prin care se strîng fonduri pentru război. Așa am scăpa amîndoi și am putea împleti o mulțime de distracții cu un pic de treabă. Ce zici ?

Sigur că a acceptat. Simone era femeia cea mai înțelegătoare din lume. Ba chiar a transformat călătoria într-o petrecere, convingîndu-i pe Jean Pierre Aumont și pe alți actori francezi care la timpul respectiv se aflau în Statele Unite să ne însoțească. În realitate, nu a fost o coincidență că Simone a fost invitată la Quebec chiar cînd eu trebuia să plec acolo. Era invitată aproape oriunde avea loc vreo campanie menită strîngerii de fonduri pentru efortul de război.

Ca mai toate stelele de cinema, Simone călătorea însoțită de munți de bagaje, iar vameșii erau tentați să nu o controleze. Spre delectarea germanilor, am plănuit să strecor aparatul de micropuncte printre lucrurile ei. Alfredo mă avertizase că va fi prea voluminos pentru a intra în bagajul unui călător obișnuit. Nu aveam nici un fel de rezerve în privința Simonei, știind că puteam să

contez oricînd pe încuviințarea ei. În orice caz, nu există nici un risc, căci F.B.I.-ul avea să se afle la frontieră, iar un semn cu ochiul îi va deschide Simonei drumul chiar dacă vameșul ar fi imun la farmecele ei.

Washingtonul întîrzia cu aprobarea călătoriei. Cum trebuia să facă repetiții, Simone a fost nevoită să ia trenul spre Quebec fără mine, așa că arătam ca o curcă plouată.

— Vin și eu ceva mai tîrziu, i-am promis, pretextînd că am de rezolvat o obligație diplomatică presantă. Nu mi-a făcut scene. Nu era genul ei și e posibil să fi bănuit de astă dată că sînt agent, dar că nu sînt liber. Cînd iubești pe cineva, se formează un al șaselea simț care percepe tot ceea ce se referă la el.

Amînîndu-mi plecarea de la o zi la alta și chemîndu-l mereu pe Charlie ca să-l întreb dacă a primit instrucțiuni de la Washington, nervii mei ajunseseră întinși la maximum. Acum, lucrurile mergeau prea departe. Cînd în cele din urmă au mai rămas doar cîteva zile pînă la scadență, i-am spus lui Charlie că plec la Quebec.

— Mai ai răbdare o zi sau două, m-a sfătuit el.

M-am prefăcut că nu dau prea mare importanță lucrurilor.

— Charlie, de fapt Washingtonul nu trebuie să facă nici un demers. Cred că pot să plec și așa. Dacă vor exista unele instrucțiuni speciale, mi le poți transmite prin omul vostru din Quebec, ori le puteți da englezilor. Am să țin permanent legătura cu ei.

— În regulă, a cedat Charlie. Ce tren iei ?

— Plec cu mașina. Va fi mai ușor să-mi acopăr urmele la întoarcere dacă agenții germani mă urmăresc cumva.

— Bine, în regulă. Noroc bun ! Charlie era foarte șovăitor.

A doua zi, cu noaptea în cap, mi-am aruncat valizele în Buick și m-am îndreptat spre nord, călătorind în viteză. Din cauza raționalizării benzinei, pe șosea erau puține automobile. Datorită statutului meu semidiplomatic, aveam o cotă nelimitată, o cartelă X.

Către seară, am ajuns la frontiera canadiană.

— Pașaportul, a cerut funcționarul de la imigrare.

I l-am întins prin ferestruica automobilului. I-a aruncat o privire și apoi s-a uitat la mine.

— Aşteptaţi un minut. A intrat într-un birou şi s-a înapoiat cu superiorul său.

— Aveţi la dumneavoastră declaraţia asupra impozitului pe venit ? m-a întrebat acesta din urmă.

— Declaraţie de impozit ? Pentru ce ?

— Toţi străinii care pleacă din ţară trebuie să completeze o declaraţie de impozit.

— Plec numai pentru cîteva zile să-mi vizitez nişte prieteni. Mă întorc în mai puţin de o săptămînă.

— Nu are nici o importanţă, a zis, trăgîndu-şi şapca pe frunte ca să-mi arate că lucrurile stau chiar aşa.

— Foarte bine. Daţi-mi formularul. Îl completez pe loc.

— Ar fi trebuit să vă gîndiţi la acest lucru mai înainte. E necesar să fie semnat şi ştampilat de fiscul din New York.

Mi-a întors spatele şi s-a îndepărtat. Funcţionarul de la imigraţie mi-a restituit paşaportul, iar eu am întors maşina şi m-am îndreptat spre un motel pe care îl văzusem pe drum, cu cîţiva kilometri mai în urmă. De acolo i-am telefonat lui Lehman şi i-am spus ce necazuri am. Părea cu adevărat surprins. Poate chiar era surprins. Poate că nici el nu ştia legea, ca şi mine. Nu prezentasem nici o declaraţie de impozit asupra veniturilor cînd am plecat în America de Sud, nimeni nu mi-a cerut-o.

— Trebuie să existe vreun reprezentant al F.B.I.-ului pe undeva pe aici, i-am sugerat. Nu poţi să-i ceri să rezolve chestia asta ?

— Am să te sun, a zis Charlie, laconic ca de obicei.

Am cerut o cafea şi i-am spus chelneriţei că aştept un telefon, care nu a venit decît după o jumătate de oră.

— Îmi pare rău, Dusko, a început Charlie, dar nu l-am crezut. Nu există nici o modalitate de a contraveni acestei formalităţi. Washingtonul zice că trebuie să te întorci la New York.

— Ce ? am strigat, scos complet din minţi. Mă iei peste picior, Charlie ?

— Nu, Dusko, aşa sînt ordinele.

— S-o ia dracu' de treabă, Charlie, sîntem în război, i-am zis eu folosind refrenul acelor zile. Cei din Washington nu ştiu asta ? E o tîmpenie. Doar ştii ce este în joc.

— Îmi pare rău, Dusko.

— Ție îți pare rău ? I-o fi părînd rău și Washingtonului ! Mi-am vărsat necazul într-un potop de înjurături dintre cele mai murdare, culese și traduse dintr-o jumătate de duzină de limbi pe care le vorbesc. Charlie n-a făcut altceva decît să repete :

— Îmi pare rău, Dusko.

După ce mi-am vărsat necazul, am adăugat :

— Acum ascultă, Charlie, te rog să suni din nou la Washington și să-i îndupleci în vreun fel. Aștept aici.

Am cerut cina, am servit-o foarte încet și am băut mai multe cafele, însă telefonul nu a mai sunat. Am telefonat eu. Charlie nu mai era acolo, iar ofițerul de serviciu mi-a zis că nu știe pe unde este. M-am dus la bar și am dat pe gît unicul remediu disponibil.

Nimeni nu mi-a dat nici o explicație, nici o justificare și nici nu și-a cerut vreodată scuze. După cîteva săptămîni, Charlie mi-a zis :

— Dacă germanii au atît de multă nevoie de el, aduc aparatul în Statele Unite. Atunci îi prindem.

Se pare că ăsta era raționamentul lui Hoover. Să nu fi vrut oare să organizeze un sistem de dezinformare ? Sau poate că îl interesa numai să apară pe prima pagină a ziarelor că a mai prins un spion, iar dacă nu, putea să se aleagă praful de tot.

Trecînd în revistă situația, mi-am dat seama că probabil mă dădusem de gol prin unele pregătiri pe care le făcusem. Îmi plătisem majoritatea facturilor și transferasem o importantă sumă de bani în Canada. Dar, chiar dacă Hoover a ghicit că aș putea plănui să rămîn în Canada, cum putuse sacrifica o misiune atît de importantă ? Cu siguranță că nu spera să-l captureze pe doctorul chel la Chateau Frontenac, cînd ar fi venit să mă vadă. Înainte de a intra discret în hotel, doctorul ar fi verificat mai întîi dacă mă aflu acolo sau nu. Realitatea este că de atunci nu s-a mai aflat nimic despre doctorul chel sau despre aparatul de micropuncte.

M-am întors la New York, bătînd recordul de încetineală. Aș fi avut marea ocazie să admir priveliștea frumoasă din nordul statului New York și din valea fluviului Hudson, dar n-am văzut nimic în afară de banda de asfalt a șoselei care mă ducea spre o situație fără ieșire. Eram ca o jucărie mecanică îndreptată spre un perete. Am con-

tinuat să funcţionez, lovindu-mă inutil de perete, fără să-i pot face măcar o zgîrietură.

Prima mea datorie era să-l chem pe colonelul Ellis. Ne-am întîlnit şi i-am povestit trista mea istorie.

— Scoateţi-mă de aici, domnule colonel, l-am implorat eu. Transmiteţi un S.O.S. la Londra. Trebuie să-i convingeţi..

— Voi încerca, mi-a promis el. Voi propune retragerea dumneavoastră în termenii cei mai categorici cu putinţă. Ellis era tot atît de consternat ca şi mine de prefăcătoria cusută cu aţă albă a lui Hoover şi de dispreţul total faţă de cerinţele războiului.

Din motive, fără îndoială, valabile, Londra a răspuns: „Aşteptaţi". A fost o aşteptare lungă. Relaţiile mele cu F.B.I.-ul s-au deteriorat complet. Nu m-au mai consultat, nu mi-au dat de lucru şi nici măcar nu mi-au spus dacă fac ceva în numele meu. Cum eram foarte strîmtorat şi ca să mai salvez aparenţele, a trebuit să le cer să transmită un mesaj în Germania, ca să-mi trimită alţi bani. Acest mesaj a rămas fără răspuns, ceea ce a pus capăt transmisiunilor radio. Neavînd bani să-mi plătesc presupusul operator, nu rămînea altă alternativă decît să încetez activitatea emiţătorului. F.B.I.-ul a trebuit să fie de acord cu asta. Bănuiesc că a făcut-o cu plăcere, pentru că nu a prins nici un spion cu momeala pricăjită pe care a oferit-o.

A urmat perioada cea mai libertină din viaţa mea. Descurajat şi dezorientat, vagabondam între apartamentul din New York şi Locust Valley, gustînd din toate plăcerile provinciei şi ale oraşului, fără însă a le putea savura. Simone m-a iertat după ce m-a aşteptat degeaba în Canada. Cînd nu era ocupată, îmi petreceam timpul cu ea. Cînd era plecată sau lucra, existau altele, multe altele. Domnul Hoover nu ar fi fost de acord cu aşa ceva. Fondurile mele personale s-au epuizat cu timpul şi m-am văzut obligat să fac datorii. Poate că este o pată pe cartea mea de vizită, dar nu se potrivea cu educaţia şi temperamentul meu să-mi reduc cheltuielile. Nu mi se părea că aş fi rezolvat ceva în acest fel, din contră, aş fi ajuns să fiu şi mai deprimat.

Către sfîrşitul verii, la cîteva luni după rugămintea pe care am adresat-o disperat Londrei, luni care mi s-au părut îngrozitor de lungi, am primit în sfîrşit un ajutor în per-

soana lui Ian Wilson, un ofiţer nou sosit la M.I.5. Wilson era avocat, asociat al unei firme renumite care avea multe legături în Statele Unite. Era un scoţian înalt, distins, competent în afaceri, răbdător, calm şi înţelept. A fost trimis să vadă ce s-ar mai putea salva din misiunea mea.

Am avut nesfîrşite întîlniri cu Wilson, evaluînd şi analizînd situaţia atît din punctul de vedere al germanilor cît şi al F.B.I.-ului. Wilson a obţinut şi diverse păreri şi aprecieri de la diferitele sale cunoştinţe.

— E rău, s-a pronunţat el, în sfîrşit, cu impecabilul său accent de Oxford. Am sondat terenul şi este clar: F.B.I.-ul nu vrea să colaboreze cu noi. Şi nu există nici un motiv să nutriţi vreun complex de culpabilitate. Mă îndoiesc că poziţia lor ar fi influenţată în vreun fel de personalitatea dumneavoastră. Cei de la F.B.I. vor pur şi simplu să continue singuri şi în felul lor, indiferent dacă este bine sau rău. Indicii clare de xenofobie, aş zice eu.

Din păcate, şi eu ajunsesem la aceeaşi concluzie cu cîteva luni mai înainte, însă m-am bucurat să o aflu oficial. De acum încolo, poate că mă apuc de altceva.

— De acord, i-am zis mult uşurat. Şi acum, ce ştiţi despre germani ? Îmi va permite oare Londra să-mi refac legăturile cu ei ?

— Aţi face cea mai mare prostie să intraţi din nou în joc.

Observaţia lui Wilson era ca la carte. Aşa cădea bine, să te plîngi şi să faci pe nebunul în acelaşi timp.

— Zău ! Wilson, l-am bombănit eu. Nu fac pe eroul. Dar jocul ăsta se întîmplă să mi se potrivească. Dacă mă las de treabă, atunci fie va trebui să mă alătur forţelor militare iugoslave din Cairo — ceea ce ar fi îngrozitor de plictisitor —, fie să mă înrolez în R.A.F., ceea ce este chiar mai periculos decît spionajul. (Luasem lecţii de zbor în Long Island şi aveam deja brevetul de pilot.)

— Rămîne de văzut, în special în cazul dumneavoastră. Abwehrul vă va tăia aripile dacă vă prinde cu minciuna. Dar toate acestea sînt chestiuni secundare. Ceea ce trebuie să stabilim este dacă puneţi în pericol alţi oameni sau programul de dezinformare.

În timp ce se dezbătea această problemă, Wren Pistruiatul a sosit la New York din Caraibe. Era în drum spre Madrid, ca să preia postul de şef al M.I.6 de acolo. Pistruiatul a făcut ca balanţa să încline în favoarea mea.

— Ar fi minunat dacă Popov ar putea lucra cu noi, i-a spus el lui Wilson. Sînt sigur că putem aranja lucrurile. Dusko, prietenii dumneavoastră din Abwehr se bucură de multă influenţă. Oare n-ar putea să vă ajute ?

— Ar merita o încercare.

— Ian, ce ziceţi ? a întrebat Pistruiatul.

Wilson şi-a cîntărit cuvintele înainte de a răspunde:

— Dacă ar fi vorba numai de faptul că Abwehrul l-ar putea ierta pentru că nu şi-a îndeplinit misiunea în Statele Unite, eu n-aş sta la îndoială. Cu relaţii s-ar putea să şi meargă. Apoi am certitudinea că celor de la M.I.5 le va face plăcere să-l aibă pe „Triciclu" din nou în acţiune. Tot aşa şi celor de la M.I.6. Le-ar plăcea să-şi aibă omul lor la Lisabona. Dar ne confruntăm cu o mare necunoscută : nu ştim ce a transmis F.B.I.-ul prin radioemiţător. Vreun camarad deştept din Tirpitzufer s-ar putea să vă pună o întrebare isteaţă şi să constate că vă contraziceţi.

— Adresaţi-vă Londrei, i-am sugerat.

Ian şi-a bătut o ţigară de tabachera lui de argint, şi-a aşezat-o fără grabă între buze, a aprins un chibrit şi m-a privit. Chibritul a ars pînă i-a ajuns la degete ; l-a lăsat să cadă, neluîndu-şi ochii de pe mine.

— Foarte bine, s-a hotărît el, cred că pot pune o vorbă bună la cartierul general. Dacă sînteţi dispus să vă asumaţi riscul, sînt sigur că nici ei nu vor avea nimic împotrivă să încercaţi.

— Deci, treaba este hotărîtă, a zis vesel Pistruiatul. Să vină elefanţii albi. Văzîndu-mi expresia perplexă, mi-a explicat : Este şmecheria mea preferată. Să presupunem că vă aflaţi într-o situaţie delicată şi nu ştiţi cum să vă justificaţi. Imaginaţi-vă că în acea clipă puteţi face să apară pe neaşteptate un elefant alb. Atenţia tuturor se va îndrepta către pachidermul alburiu şi toţi vor uita de întrebarea supărătoare. De acord ?

— Presupun că da, dar cum să aduc elefantul ?

Îşi atinse uşor fruntea cu degetele.

— Cu mintea, tinere, cu mintea. Sau mergeţi echipat ca un maharajah, sau nu mai plecaţi deloc la Lisabona.

Din fericire, nu a trebuit să plătesc pentru exces de bagaje atunci cînd m-am suit la bordul avionului transatlantic, cu elefanţi cu tot. Totodată aveam în buzunar şi cîteva delicii, sub formă de informaţii pentru germani, un lux de care nu mă mai bucurasem de foarte mult timp. Le

obținusem la New York, dar, desigur, proveneau de la englezi.

Tot ei m-au ajutat să ies cu fața curată din New York din punct de vedere financiar, achitîndu-mi nu numai datoriile, dar și impozitul pe salariul de la Ministerul iugoslav al Informațiilor — declarat, dar niciodată încasat. Mai tîrziu, cînd germanii mi-au decontat cheltuielile din America, le-am restituit englezilor banii.

Capitolul XVIII

Soarele Lisabonei era fierbinte în octombrie. Fluviul Tejo sclipea dedesubt. În timp ce Boeingul atingea pămîntul, am simțit că revin la viață. Intram din nou în acțiune.

Într-un fel, reacția mea mă îngrijora. Mă bucuram că acționez, îmi plăcea duelul inteligențelor și aureola pericolului nedefinit. Și totuși, nu de asta mă reîntoarceam acolo. De la bun început fusesem cuprins de o ură feroce împotriva lui Hitler și a naziștilor, dar acum îi uram și mai mult, întrucît îmi oprimau familia și patria. Și totuși, îmi făcea plăcere să acționez. Ar fi trebuit să fie o îndatorire tristă, dar nu era, iar toți cei care luam parte la acest joc simțeam același lucru. Probabil că face parte din calitățile unui bun agent.

Nimeni din tabăra germană nu se aștepta să apar la Lisabona. Înainte de orice altceva, m-am dus la oficiul poștal central și i-am expediat lui Johnny o telegramă, la hotelul Aldon din Berlin, cerîndu-i să vină urgent în Portugalia. Apoi mi-am ridicat bagajele, m-am urcat într-unul din bătrînele taxiuri ale Lisabonei și m-am îndreptat spre Estoril, convins că se va găsi un apartament și pentru mine la Palacio, cu toată lipsa de camere. Cînd s-a oprit taxiul, George Black, omniprezentul director, se afla pe scările de la intrare. M-a primit cu un zîmbet prietenesc și mi-a dat un apartament cu fața spre grădini.

Pe urmă, am telefonat la biroul lui von Karsthoff și am dat de Elizabeth. Doar o mică ezitare din vocea ei mi-a arătat că este surprinsă. După aceea totul a intrat în

normal. Ne-am înțeles ca după-amiază să mă ia de pe drumul spre Estoril.

La locul întîlnirii a venit von Karsthoff în persoană.

— Mă bucur că te văd, „Ivan", mi-a zis în timp ce mă furișam în grabă pe bancheta din spate.

— Eu sînt și mai bucuros, i-am răspuns, în timp ce mașina prindea viteză. Sînt fericit că mă aflu din nou aici după beleaua din Statele Unite.

Hotărîsem că cea mai bună linie de conduită era să fiu amabil, dar agresiv.

— Discutăm acasă, a zis von Karsthoff, mergînd în viteză către locuința sa de la țară.

Am urmat metoda obișnuită, ascunzîndu-mă în momentul cînd ne-am apropiat de casă și ridicîndu-mă cînd mașina a intrat în garaj. Von Karsthoff m-a condus în salonul de la etaj, unde ne aștepta Elizabeth. M-a salutat călduros și din asta am înțeles că, cel puțin la nivel personal, nu căzusem în dizgrație.

— Spune-mi, ce s-a întîmplat ? m-a întrebat von Karsthoff de îndată ce Elizabeth mi-a pus un pahar în mînă și a părăsit încăperea.

Era momentul să apară unul din elefanții albi ai Pistruiatului.

— Mi-ar trebui o mulțime de timp ca să răspund, am evitat eu întrebarea. Avem de recuperat mai bine de un an. Înainte de a începe, permite-mi să-ți predau informațiile cele mai noi pe care le-am cules.

Von Karsthoff m-a aprobat din cap. Am dat drumul poveștilor pe care le-am învățat de la Ian, la New York, începînd cu cifrele referitoare la materialele de război și, în mod special, cu privire la avioanele furnizate Angliei de către Statele Unite. Informațiile nu erau complete, desigur, dar erau în parte exacte și rezistau la verificare. Apoi i-am relatat ceea ce stabilisem pentru a-i dezinforma pe nemți în legătură cu operațiunea „Torch" (Făclia), planul anglo-american de invadare a nordului Africii. Ca pregătiri, ne întăream efectivele militare și navele din Gibraltar, situație care nu putea fi ascunsă. Pentru a-i dezorienta pe germani în privința acestor întăriri i-am povestit lui von Karsthoff că am aflat de la unele surse bine informate că Malta se află într-o situație militară dezastruoasă, iar populația ei stă să moară de foame, așa că englezii, cu ajutorul americanilor, se pregăteau să-i sară în ajutor.

Coordonîndu-mă cu un alt plan de dezinformare la care lucrau „Balonul" şi „Jeleul", i-am vorbit lui von Karsthoff despre zvonurile care circulau în legătură cu nişte operaţiuni combinate, americano-canadiene, îndreptate împotriva Franţei şi Norvegiei.

Elefantul alb şi-a produs efectul. Văzînd că am venit cu informaţii de valoare, von Karsthoff s-a mai înmuiat, aşa că am putut să-i răspund la întrebarea iniţială sub auspicii ceva mai favorabile.

— În ceea ce priveşte America, i-am spus, eroarea a fost enormă de la început şi pînă la sfîrşit. Berlinul ar fi trebuit să-şi dea seama. Nu eram potrivit pentru a lucra în Statele Unite. Eu mă pricep la Rolls-Royce, nu la Forduri. În Anglia aveam relaţii încă dinainte de război. Acolo mi s-au deschis toate uşile. Dar în Statele Unite... mi-am ridicat eu braţele în semn de neputinţă. M-aţi trimis acolo fără nici un ajutor, fără nici o relaţie, cu cîţiva dolari mizerabili, chiar dacă Berlinul consideră că sînt mulţi, şi v-aţi aşteptat să obţin imediat rezultate.

— Dar asta înseamnă că am avut încredere în tine, s-a apărat von Karsthoff.

Începuse să se apere, şi asta este exact ceea ce voiam de la el.

— Încredere ! Rezultatele nu se obţin numai cu încredere. Întreaga misiune a fost planificată nesatisfăcător. Eu aveam nevoie de ajutor, de mult ajutor. Şi de zece ori mai mulţi bani decît mi s-au dat. În ultimile luni de-abia îmi ajungeau pentru metrou.

— Berlinul este de părere că te-ai ocupat mai mult de stele de cinema decît de muncă.

— Desigur, m-am văzut cu stele de cinema. Erau singurele persoane pe care le cunoşteam ; făceau parte din acoperirea mea, avînd şi menirea de a mă introduce în societate. Nu aţi ridicat niciodată obiecţii cu privire la viaţa mea socială din Londra. Stelele de cinema sînt înalta societate a Americii ; pot să deschidă uşi. Dar cînd începi de la zero este nevoie de timp. De timp şi de bani. N-aş vrea să înţelegi că încerc să mă absolv de orice vină, am continuat eu cu mărinimie. N-ar fi trebuit să accept nici activitatea pe linia Ministerului iugoslav al Informaţiilor. A fost o greşeală. Nu-mi lăsa timp pentru alte activităţi şi, ca să închei, am lucrat prost şi pentru ei şi pentru Abwehr.

— Bine, şi ce-ţi propui să faci acum ? m-a întrebat von Karsthoff după ce am terminat de povestit cele petrecute în America.

— Pentru moment am să mă ascund, am minţit. În Statele Unite am cheltuit circa opt mii de dolari ai lui Bailoni, bancherul iugosalv. Familia lui se află acum la Lisabona, iar dacă nu restitui imediat banii, numele meu va fi tîrît în noroi. Îmi va fi imposibil să mai fac ceva.

— Asta se poate aranja. Ceea ce vreau să ştiu este dacă pleci în Anglia, la Dubrovnik sau poate vrei să rămîi aici ? Tonul conciliator al lui von Karsthoff întrecea aşteptările mele.

— Ce să fac aici ?

— Te-aş putea folosi aici, dacă doreşti, dar aş prefera să te am în Anglia. Lui Müntzinger i-ar plăcea să te ştie în Iugoslavia.

— În cazul ăsta, va trebui să mă gîndesc, m-am eschivat eu de la un răspuns precis. Uşurinţa cu care mă reintegrau în Abwehr mi s-a părut puţin cam dubioasă. Venisem pregătit pentru un interogatoriu minuţios sau, cel puţin, pentru o mustrare zdravănă. Se pare totuşi că Abwehrul îmi aprecia colaborarea mai mult decît credeam eu.

— Jebsen soseşte aici într-o zi sau două, cu instrucţiuni de la Tirpitzufer, mi-a zis von Karsthoff, dezvăluindu-mi că telegrama mea a declanşat o reacţie rapidă. Ar fi mai bine să-l aşteptăm şi numai după aceea să luăm o hotărîre.

La cîteva ore după sosirea sa, cu o maşină împrumutată de la un prieten portughez, l-am luat pe Johnny de pe drumul dinspre Estoril, chiar la marginea Lisabonei. Nu era nimeni în apropiere care să observe întîlnirea noastră, în afară de o căruţă pe două roţi, mînată de un ţăran, cu faţa arsă de soare. Ne-am strîns mîinile, după care am pus maşina în mişcare.

— La Cascaes ? l-am întrebat. Cascaes era pe atunci un mic sat pescăresc. Turiştii şi lumea mondenă nu-l descoperiseră încă. Era locul ideal pentru o discuţie discretă şi o masă simplă, dar bună.

— Perfect. mi-a răspuns Johnny. Am o mulţime de lucruri să-ţi povestesc ; atît veşti din partea familiei tale, cît şi planuri de la Tirpitzufer.

— Începe cu familia.

Primisem din partea celor dragi cîteva scrisori foarte scurte, trecute clandestin prin Elveţia, în care nu se aventurau să spună mare lucru. Exista întotdeauna riscul ca astfel de scrisori să cadă în mîini rău intenţionate. Ştiind că Johnny îmi va spune totul rapid, în stilul său sobru, m-am abţinut să-mi mai pun toate întrebările care îmi clocoteau în minte.

— Părinţii tăi şi cu Ivo sînt la Belgrad. Au trebuit să fugă din Dubrovnik şi au dus-o, un timp, destul de greu. La început, după capitularea Iugoslaviei, erau în destulă siguranţă la Dubrovnik. Ustaşii locali nu se purtau rău, iar italienii făceau pe blînzii cuceritori. Sperau să cîştige simpatia tuturor şi, pe această cale, în final să alăture Dubrovnikul Italiei. Pe urmă, Ante Pavelić, care în cazul că nu eşti la curent cu politica din ţară, este şeful noului stat independent Croaţia, şi-a adus cîţiva ustaşi dintr-o altă provincie şi a instaurat un regim de teroare. Sîrbii şi cei cu vederi patriotice au fost scăldaţi într-o baie de sînge.

Strîngeam volanul de lemn de mi se albeau încheieturile degetelor şi îmi juram în gînd să mă răzbun în mii de chipuri.

— Cum fratele tău Ivo este şi sîrb şi are şi vederi patriotice, figura în fruntea listei lor. A scăpat ca prin urechile acului. Şi-a făcut rost de documente false şi a fugit la Belgrad, deghizat în călugăr. Pe părinţii tăi i-au lăsat în pace pînă la începutul primăverii, cînd s-a abătut un nou val al teroarei. Ustaşii s-au hotărît să măcelărească majoritatea familiilor de vază ale Dubrovnikului. Probabil că doreau să dea astfel un exemplu, să arate ce păţeşte cine este pro-iugoslav. Din fericire, cu o zi înaintea datei fixate pentru arestarea lor, cineva a aflat de planurile ustaşilor şi a anunţat pe toată lumea. În acea noapte, locuitorii Dubrovnikului i-au ajutat aproape pe toţi să scape, îmbarcîndu-i pe mici vase.

Lacrimi, lacrimi de recunoştinţă mi-au inundat ochii. Conduceam şi clipeam des, ca să se usuce.

— În noaptea aceea s-a dezlănţuit o furtună puternică şi asta le-a favorizat fuga. S-au îndreptat spre o mică insulă nelocuită, aproape de Mljet. Tatăl, mama, soţia şi fiul lui Ivo se aflau printre fugari. Toţi au trăit pe insulă, fără alimente, timp de cinci săptămîni, hrănindu-se numai cu peştele pe care-l puteau prinde. Trebuie să-ţi spun că mama ta, Dusko, este o femeie minunată. Ea a

fost cea care a salvat copilul. De spaimă, cumnata ta a rămas fără lapte, iar mama ta l-a menţinut în viaţă pe nepot mestecîndu-i peşte fiert şi hrănindu-l de pe buzele ei. Cînd am aflat că au fugit cu bărcile, am început să-i caut, dar nu reuşeam să dau de ei. Cum e şi normal, nimeni nu avea încredere în mine sau în oamenii pe care îi trimiteam să afle cîte ceva. Un timp, ne-am gîndit că s-au înecat... În sfîrşit, am găsit un căpitan de marină, un austriac trecut în rezervă, care vorbea sîrbeşte şi pe care l-am trimis în cercetare în fruntea unui detaşament. Au trecut cîteva săptămîni pînă ce i-au găsit, scormonind fiecare insulă.

— Mulţumesc, Johnny, am reuşit eu să şoptesc.

— Asta e partea bună, Dusko. Dar mai e ceva. Cu privire la unchiul tău, Jova, şi familia lui.

Unchiul Jova avea reputaţia de a fi omul cel mai bun şi cel mai generos din Dubrovnik. Îşi cîştigase pe merit această faimă şi toată lumea îl iubea.

— Unchiul tău a refuzat să fugă, a zis Johnny trist. A fost ucis, l-au spînzurat împreună cu cei doi fii ai săi în propria-i grădină. Pe mătuşa ta au vîrît-o într-un tren şi au trimis-o spre un lagăr de concentrare. Ivo a aflat totul prin mişcarea de rezistenţă, m-a chemat, iar eu am scos-o pe mătuşa ta din tren. Acum se află într-un spital, ca să se refacă, dar nu cred că-i va fi uşor după ce şi-a pierdut întreaga familie.

Cei patruzeci de kilometri pînă la Cascaes mi s-au părut mai lungi ca niciodată, dar foarte bineveniţi. Nu ştiu ce m-aş fi făcut dacă nu aş fi fost ocupat cu volanul. Johnny mi-a povestit mai departe, fără să mă plictisească cu condoleanţe lipsite de rost.

— Acum, situaţia din Dubrovnik s-a îmbunătăţit. O.K.W.-ul l-a înştiinţat pe şeful misiunii militare germane de acolo că este considerat personal răspunzător pentru orice act de terorism. Poţi să fii sigur că nu-i va scăpa din ochi pe ustaşi.

Am condus în tăcere cîteva minute. Amîndoi aveam nevoie de linişte. Eu mă gîndeam mai departe la răzbunare. Şi fratele meu se gîndea la răzbunare, ba chiar mai mult decît atît.

— Şi Ivo ? l-am întrebat. Ce face acum ?

— Medicină. Ziua este cel mai bun prieten al germanilor, unul care crede în noua Europă. Noaptea, Johnny a

zîmbit sinistru, noaptea aruncă în aer șlepuri și organizează toate actele de sabotaj pe o rază de cincizeci de kilometri în jurul Belgradului.

— De unde știi ?

— Mi-a spus chiar el. Nu ca să se fălească, ci fiindcă a fost nevoit. Mi-am auzit colegii vorbind despre anumite suspiciuni care puteau conduce la Ivo. El e medicul oficial al căilor ferate, iar cîțiva feroviari au fost prinși și arestați pentru sabotaj. N-am avut de ales, a trebuit să-l previn pe Ivo.

— Și zici că mai continuă ?

— N-am putut să-l fac să renunțe. Nimic nu-l poate împiedica pe Ivo. Tot ce am putut face pentru el a fost să-i recomand prudență și să-l sprijin tacit.

— Tu, Johnny, îl ajuți în sabotaje ?

— Ce altceva puteam să fac ? a rîs el. Nu-l poți opri pe Ivo decît dacă-l omori. Îmi place fratele tău, așa că mă străduiesc să-l ajut să trăiască.

— Dar dacă îl prind pe Ivo, ne prind pe toți, i-am zis, înțelegînd implicațiile acțiunilor sale.

— Exact. Un motiv în plus ca să-l protejez. Descurajator în acest caz e însă faptul că nu prea am încredere în eficiența acestor operațiuni de amatori. Nu ne vor ajuta să scăpăm de Hitler.

— Să scăpăm de Hitler, nu. Dar fiecare lucru mărunt poate face ca Germania să piardă războiul.

Johnny mi-a răspuns trist :

— Da, dar aici vine partea grea.

— Nu avem de ales, Johnny. Există două Germanii, cu asta sînt de acord. Una este Germania muzicienilor, a oamenilor de știință, a scriitorilor și a *Gemütlichkeit*-ului, pacea sufletească ; cealaltă este crudă, agresivă și militaristă. În timp de război, nu poate să existe decît o singură Germanie, care trebuie să fie înfrîntă.

— Știu, Dusko. O știu prea bine, spuse Johnny, în timp ce degetele sale băteau darabana în bordul mașinii.

M-am străduit să schimb tema discuției.

— Mai vorbește-mi despre Ivo. Din ce grupare de rezistență face parte ?

— E greu de spus, mi-a răspuns gînditor. Există numai două grupări cu adevărat eficiente : cea a generalului Mihailović și cea a partizanilor, condusă de comuniști. Cunoscînd concepțiile lui Ivo, aș zice că este mai mult sau

mai puțin de partea lui Mihailović. El operează la Belgrad și este greu să tragi o linie distinctă în orașe. Ambele grupări operează în deplină clandestinitate și din cîte îmi dau seama, comuniștii și regaliștii acționează adesea mînă în mînă. La țară, situația este cu totul alta. Ambele grupări dispun de forțe paramilitare. Ambele poartă uniforme, dar în timp ce unii sînt tunși, ceilalți poartă părul lung. Sînt ușor de deosebit. Uneori se mai și luptă între ei. În orașe, situația îi obligă adesea să colaboreze. Burghezii bogați sînt cunoscuți de naziști, așa că nu le este ușor să acționeze. Trebuie deci să se bazeze pe muncitori, care intră mai ușor în clandestinitate. În orice caz, în ceea ce-l privește pe Ivo, nu m-ar surprinde să se afle la ordinele englezilor.

Am ajuns la Cascaes și am oprit la un mic han, unde am ales o masă izolată, pe terasă. Nu fiindcă ar fi fost neapărat necesar. În local se aflau cîțiva clienți, evident de prin partea locului, care gustau din vinul casei. Am cerut și noi o sticlă rece. Eu nu aveam poftă de mîncare, dar am acceptat să împart cu Johnny batogul tradițional. Cred că fiecare dintre noi încerca să-l stimuleze pe celălalt să mănînce.

— Situația ta are și partea ei comică, mi-a zis Johnny, după ce am reușit să ne înțelegem cu chelnerul. La Berlin am ținut mai multe ședințe pentru a stabili cauzele rezultatelor tale submediocre din Statele Unite. Eu mi-am dat cu părerea că slaba calitate a muncii tale ar fi probabil cauzată de gîndurile pe care ți le faci în legătură cu dificultățile prin care îți trece familia. Colonelul Oster a fost sincer șocat, te asigur, cînd i-am povestit situația. A trimis imediat la Belgrad pe colonelul Toeppen, să-l întrebe pe Ivo dacă l-ar putea ajuta cu ceva. Fiind casier al Abwehrului, Toeppen i-a oferit și ajutor financiar. După cum poți să-ți imaginezi, Ivo a refuzat. L-a captivat însă pe Toeppen, practic l-a hipnotizat, convingîndu-l să-i mai tempereze pe unii ofițeri prea zeloși. Toeppen le-a ordonat să-și revizuiască atitudinea, amenințîndu-i că altfel îi transferă pe frontul rusesc.

— Deștept băiat, Ivo ! am rîs. Puterea de atracție a fratelui meu era legendară. Vinul, soarele și briza au început să-și facă efectul binefăcător asupra mea.

— Mîine, a reluat Johnny, mă voi întîlni cu von Karsthoff și cu Kamler. Urmează să hotărîm în ce activități te vom angaja. Tu la ce te gîndești ? Ce ai vrea să faci ?

Eu mă hotărîsem încă de la New York.

— Cred că cel mai folositor ar fi să mă reintegrez în Abwehr şi să fiu trimis înapoi în Anglia.

— Consideră că s-a şi rezolvat.

— Aşa de uşor ? Ai atîta putere încît să iei hotărîri definitive ?

— Uneori. În timp ce tu scădeai ca valoare în democraţia aceea decadentă, a glumit Johnny, eu munceam pentru avansare. În Abwehr. Nu mai sînt de mult băiatul cu păr blond din S.D.

— Iar acest Kamler de care vorbeai, cine este ?

Chelnerul a venit cu porţiile noastre de mîncare, cod în sos tomat, cu măsline şi verdeţuri de prin partea locului. Johnny a aşteptat pînă s-a îndepărtat.

— Numele lui adevărat este căpitan Otto Kurer. A fost un fel de aghiotant de campanie al lui Canaris. Acum se ocupă de Abwehr I, la Lisabona. El evaluează activitatea agenţilor noştri. Ţi-a dat o notă destul de proastă pentru misiunea în Statele Unite. Johnny a încetat să mai soarbă din vin, dar nu şi-a luat privirea de pe mine. Ce necazuri ai avut acolo, Dusko ?

— Banii, i-am zis în mod evaziv.

— Şi ce altceva ? Johnny nu putea fi înşelat.

— Prefer să nu discut încă, Johnny.

M-am gîndit că nu pot să-i vorbesc despre necazurile mele cu Hoover.

— Ai prefera să rămîi la Lisabona ? m-a întrebat, intuind poate că am avut ceva necazuri cu autorităţile aliate. Ai putea să trimiţi alţi agenţi în Anglia, pe care să-i conduci de aici.

— Şi de unde să-i scot ?

— Ţi i-aş oferi eu.

Am calculat că aş putea să fiu mai folositor la Londra, unde aş putea lucra strîns cu Comitetul XX.

— Prefer să plec la Londra.

— În regulă, mi-a răspuns el. În acest caz, voi căuta pe cineva care să se ocupe sau poate am să am grijă eu însumi. Altfel, ar fi prea riscant.

— Pot să rămîn, dacă e necesar, m-am oferit, înţelegînd că are nevoie în Lisabona de un om de încredere. Unul din numeroasele pericole care ne păşteau era, spre exemplu, puterea lui Kamler, care ne evalua activitatea.

— Nu, pleacă la Londra. Eşti singurul om potrivit acolo.

Cînd m-am reîntîlnit cu von Karsthoff, Johnny pusese deja la punct toate amănuntele. Lua parte la întîlnire în calitate de consilier, dar era evident că părerea lui cîntărea mult. Perspicace şi priceput în ale meseriei, von Karsthoff a acceptat scuza pe care o inventase Johnny ca să justifice rezultatele slabe din America.

— Tuturor ne pare rău că familia ţi-a fost maltratată, mi-a zis. Te rog să mă crezi că n-am ştiut nimic despre această situaţie.

— Firește, Ludovico. Efectiv, îl credeam. Von Karsthoff şi cu mine nutream o prietenie sinceră unul faţă de celălalt — cînd nu era vorba de muncă, unde nu puteam să mă aştept la nici o favoare din partea lui.

— Herr Jebsen mi-a spus că acum totul este în ordine, aşa că poţi să-ţi reiei activitatea cu conştiinţa împăcată. Totodată, mi-a spus că vrei să te reîntorci în Anglia. Splendid ! Va trebui să ne reorganizăm.

— Ah, nu ! Nu vreau s-o iau de la capăt !

Von Karsthoff a rîs cu poftă.

— Nu, n-are nici o legătură cu Statele Unite. Va trebui numai să ne adaptăm la noua situaţie.

— Ce s-a schimbat ?

— În fond, nimic. Mai bine zis, nimic referitor la organizaţie. Mă refer la situaţia militară. Ştim, de exemplu, că englezii pregătesc o acţiune în comun cu americanii. Agenţii tăi din Anglia, „Balonul" şi „Jebeul", ne-au avertizat în această privinţă, însă există multe contradicţii cu privire la locul de unde vor porni atacul. Cîţiva agenţi ne-au declarat că la Dieppe, alţii, în Africa de Nord. Berlinul are motive să creadă că ambele ipoteze ar fi prea riscante pentru ei. Există şi alte indicii, mai ales după călătoria lui Churchill la Moscova, că s-ar putea să atace în Norvegia. Ruşii vor să se asigure că toate convoaiele lor vor sosi cu bine, aşa că Norvegia ar avea ruta maritimă a Murmanskului asigurată. Şi astea sînt numai o parte din datele problemei. Prietenii noştri francezi, a adăugat fără a-şi ascunde sarcasmul, ţipă că va fi atacat Dakarul, iar acum, aţi venit şi dumneavoastră cu ipoteza conform căreia concentrarea unităţilor navale din Gibraltar ar însemna o forţă de sprijin pentru Malta.

— Poate că toate aceste informații contradictorii înseamnă că agenții voștri, printre care mă număr și eu, sînt slabi, i-am zis ca să mă pun la adăpost. Mai bine să fiu acuzat de incompetență, decît de trădare.

— Nu, m-a corectat von Karsthoff, nu asta vreau să spun, ci că englezii și americanii fac uz de diversiune. Agenții noștri, după cum deseori se întîmplă, cad în plasa indiciilor aparente.

— Iar voi vreți ca eu să descurc această harababură și să aflu unde va avea loc adevărata invazie, am protestat eu.

— Nu, ar însemna să cerem prea mult. De această problemă se ocupă cei de la O.K.W. Noi le dăm posibilitatea să-și facă meseria, furnizîndu-le toate informațiile posibile, oricît ar fi ele de divergente. Nu are importanță dacă sînt contradictorii. Vreau numai ca ele să ajungă rapid aici.

— În acest caz, voi avea nevoie de radio-emițător.

— Mă voi îngriji eu de stație și de operator, a intervenit Johnny repede, gîndindu-se, probabil, să-mi caute pe cineva demn de încredere.

— Cu ce te vei ocupa în Anglia ? a vrut să știe von Karsthoff, cu obișnuitul său simț practic. Cum stai cu guvernul iugoslav din exil acum, după ce ai demisionat din Ministerul Informațiilor ?

— Mai am încă legături. Pot aranja cîte ceva, m-am lăudat eu. O să văd exact ce anume, cînd ajung acolo.

— Dacă se poate, găsește ceva care să-ți permită să vii des pe aici, a sugerat von Karsthoff. Vom avea nevoie de tine aici.

„Nu mai mult decît britanicii, așa că nu te mai frămînta", m-am gîndit în sinea mea.

L-am asigurat pe von Karsthoff că voi găsi o scuză valabilă, o afacere sau vreo problemă guvernamentală, ca să călătoresc des la Lisabona.

La încheierea întîlnirii, von Karsthoff mi-a dovedit concret că am reintrat în grațiile Abwehrului. Cerîndu-și scuze, a ieșit din salonul în care purtam discuțiile și s-a întors după cîteva minute cu un teanc de bancnote, pe care mi l-a întins.

— Poftim, sînt zece mii de dolari. Opt mii să-i restitui bancherului și restul pentru cheltuielile de aici. Înaintea plecării vei primi banii necesari pentru cheltuielile din Anglia.

Am părăsit casa împreună cu Johnny, într-o mașina pe care o conducea el. După ce ne-am depărtat destul de casă, m-am mutat dintr-un salt pe locul din față.

— Te-ai gîndit la cineva ca operator radio ? l-am întrebat pe Johnny.

— Dacă m-am gîndit ! Vocea îi vibra amuzată. Am și rezolvat această problemă. Am o duzină, dacă vrei. Plus alți agenți și o justificare valabilă ca să poți veni la Lisabona.

Johnny a oprit mașina pe marginea drumului, și m-a întrebat jubilînd :

— Ce ai zice dacă am pune în mișcare un canal de scurgere ?

Apoi mi-a explicat că de cîtva timp, el și cu Ivo încercaseră să scoată din mîinile naziștilor cîțiva deținuți iugoslavi de vază. El se gîndea de mult la un canal de scurgere, dar pînă în seara aceea încă nu găsise mijloacele de realizare. Acum, însă, naziștii înșiși vor ajuta la punerea lui în funcțiune.

Deținuții iugoslavi serveau drept ostateci pentru ca cei din rezistență să fie obligați să nu facă excese. Erau ținuți pe rînd în închisoare, pentru anumite perioade de timp. Dacă în acest interval nu erau executați, erau puși temporar în libertate. Cîțiva trecuseră de mai multe ori prin asta și se aflau la marginea disperării ; după ce și-au așteptat moartea, fuseseră eliberați și apoi reținuți din nou, și tot așa la nesfîrșit. Era sadism dus la perfecțiune, așa că Johnny și cu Ivo au ajuns la concluzia că trebuie să-i salveze cumva.

Canalul conceput de Johnny urma să funcționeze cu dublu scop. Abwehrul avea să-l aprobe cu promptitudine, pentru că Johnny urma să-l propună ca mijloc de camuflaj pentru a trimite agenți în Anglia, unde aceștia trebuiau să intre ca refugiați. Nu toți refugiații urmau să provină dintre deținuți și, desigur, nici unul dintre ei nu trebuia să fie spion german ; toți urmau să fie agenți dubli care să contribuie în mare măsură la întărirea rețelei mele.

Johnny a pornit din nou motorul mașinii și ne-am îndreptat spre Estoril, fericiți ca niște școlari că am reușit să înșelăm Abwehrul în atîtea chipuri.

Apoi, amintindu-mi de felul cum analizase von Karsthoff planurile Aliaților, l-am întrebat pe Johnny :

— De ce este O.K.W.-ul atît de sigur că Aliaţii nu intenţionează să atace la Dieppe sau în Africa de Nord ?

— Pentru că Berlinul estimează că Aliaţilor le lipsesc mijloacele de transport pentru astfel de operaţiuni.

Mai tîrziu, la 20 noiembrie, cînd am invadat nordul Africii *, am rîs din toată inima. Comitetul XX se descurcase de minune, făcîndu-i pe germani să-şi bată capul cu fel de fel de supoziţii.

Capitolul XIX

După cum am putut să-mi dau seama la reîntoarcerea mea, în noiembrie 1942, moralul britanic era ridicat, mai ridicat ca niciodată. După o absenţă de peste un an, diferenţa îţi sărea în ochi. Se considera că victoria este sigură, nu trebuia decît să o vrei. Pînă la începutul lunii, cînd trupele lui Montgomery l-au înfrînt în Egipt, la El Alamein, pe Rommel, despre care se crezuse că e invincibil, englezii merseseră din înfrîngere în înfrîngere. Acum victoriile se ţineau lanţ. Prin eficienţa debarcărilor din Algeria şi Maroc, „Operaţiunea Făclia" a schimbat decisiv cursul războiului. Oamenii intuiau că naziştii au pierdut iniţiativa şi că nu o vor mai avea niciodată. Aviaţia militară se refăcuse cu cîteva luni mai devreme, întreprinzînd asupra Kölnului un atac cu o mie de bombardiere ** şi repetîndu-şi isprava şi asupra altor oraşe. Pe frontul de răsărit, ruşii trecuseră la ofensivă la Stalingrad, unde germanii îi asediaseră din septembrie 1942. Toate acestea se reflectau în mod vizibil în umorul şi în starea de spirit a londonezilor, chiar dacă oraşul arăta şi mai zdrobit.

M-am instalat în oraş ca pentru o lungă perioadă ; am închiriat o vilă în Rutland-Gate — chiar în inima oraşului,

---

* Debarcarea anglo-americană în Africa de Nord a început la 8 noiembrie 1942 *(F.C.)*.

** În noaptea de 30—31 mai 1942 aviaţia britanică a executat un puternic bombardament asupra Kölnului ; au decolat 1046 bombardiere ; au atins şi bombardat obiectivul 910 aparate ; 39 nu s-au mai întors la bazele lor. Distrugerile au cuprins o suprafaţă de 250 ha. *(F.C.)*.

nu departe de Hyde Park. Puține clădiri rămăseseră în picioare. A mea, Clock House, era una dintre cele aproximativ cinci la sută care mai puteau fi locuite. Cum avea un singur palier, era cît se poate de vulnerabilă la cea mai mică bombă sau șrapnel, dar am socotit că, dacă a scăpat neatinsă în timpul dezastrului din anii 1940—1941, însemna că este vrăjită.

Întîmplător, la cîteva luni după ce m-am mutat acolo, Lillian Gregg, o frumoasă actriță britanică, a închiriat casa de alături, Box Cottage. Lillian era logodnica prințului Bertil al Suediei, fiul mai mare al regelui Gustav al V-lea. În calitatea sa de căpitan-comandor, după un incident de spionaj, Bertil a fost trimis la Londra ca atașat naval.

Englezii bănuiau — mai tîrziu s-a aflat că pe nedrept — că fostul atașat, căpitanul Oxen Sterner, le-ar furniza informații germanilor. A fost retras și, pentru a evita orice fel de suspiciuni, Suedia a încredințat această funcție ireproșabilului principe. Cu toate acestea, informațiile au continuat să se scurgă.

Prin intermediul unui spion care lucra în Ministerul Apărării din Stockholm, un important agent german pe nume Kraemer, care conducea o rețea cunoscută sub numele de „Josephine", obținea raportul zilnic al atașatului naval suedez de la Londra. Pentru a-și ridica în slăvi realizările, Kraemer a făcut Abwehrul să creadă că rapoartele îi parveneau direct de la atașatul din Londra. „Josephine" a continuat să opereze încă mult timp și abia tîrziu vinovatul a fost descoperit.

Ministerul de Război și Comitetul XX erau tot atît de nerăbdători ca și germanii să-mi lărgesc rețeaua. Ziua Z, care însemna debarcarea în Europa, era aproape, iar fluxul nostru de informații false creștea. Toată lumea, inclusiv germanii, știau că debarcarea se apropie. Se putea deduce chiar și momentul cînd urma să se producă, dar nu se cunoștea locul. Obiectivul fundamental era să înșelăm Înaltul comandament german cu privire la acest fapt. Eu și membrii grupului meu ne aflam printre puținii agenți de dezinformare aleși de Comitet ca să ducă la îndeplinire acest program de dezinformare.

Pentru a-l cita pe omul care deținea frîiele sistemului, J.C. Masterman, în 1943 „starea noastră de spirit se caracteriza printr-o neliniște chinuitoare". Șeful Comitetului XX ne-a comparat cu :

un om care a intrat într-un concurs de alergare pe o distanță de un sfert de milă ; după ce a fugit aproximativ două sute de metri, cel de pe marginea pistei îi strigă că de fapt este o cursă de o jumătate de milă, iar un pic mai tîrziu îl conving că distanța pe care trebuie să o străbată este de o milă, sau poate de trei mile. Va putea el oare să se adapteze, va rezista măcar pînă la finiș, ca să nu mai vorbim de șansa de a fi în frunte la sfîrșitul ultimei etape ?

Continuînd pe aceeași temă, Masterman reamintește în cartea sa „Sistemul dezinformării" că :

...nimeni nu poate menține un bluf la nesfîrșit ; mai devreme sau mai tîrziu, o gafă sau un simplu ghinion îl poate da, inevitabil, de gol. Cum ne-am fi simțit dacă întregul sistem de dezinformare ar fi eșuat înainte de a-l fi pus la încercare în cadrul unui program grandios ? Teama că acest lucru s-ar putea întîmpla ne preocupa permanent și a crescut o dată cu credința, cît se poate de justificată, că prăbușirea unui caz important le va distruge și pe toate celelalte o dată cu el.

Am început să mă ocup de organizarea canalului de scurgere, așa că m-am întîlnit cu primul-ministru iugoslav de atunci, Slobodan Jovanović, și cu ajutoarele sale. Le-am cerut consimțămîntul fără să le explic adevăratul scop și, așa cum am prevăzut, au acceptat entuziasmați propunerea. Chiar prea entuziasmați. Mi-au sugerat atît de mulți candidați, încît ar fi trebuit să fac rost de un tren ca să le asigur naveta. M-am văzut obligat să revin ca să-l văd pe Jovanović în secret și să-i spun adevărul. A fost de acord să-mi continui planul și m-a numit adjunctul atașatului militar la Londra, oferindu-mi totodată statut și pașaport diplomatic. În plus, primul-ministru s-a îngrijit și de un alt aspect, tot atît de important : să nu fiu încărcat cu nici una din activitățile cerute de funcția respectivă.

Atașatul militar, generalul Radović, căruia îi eram teoretic subordonat, nu vedea cu ochi buni absența mea de la birou. Respectîndu-se regulile conspirativității, lui Radović nu i s-a spus nimic despre munca mea din domeniul informațiilor. La fel ca mulți alții care nu-mi cunoșteau adevărata ocupație, și el mă considera un fustangiu cu relații politice. Se prea poate ca din acest motiv să nu-mi fi făcut prieteni, în anumite medii, dar cu siguranță mi-a prins bine ca acoperire.

Primul agent sosit pe acest canal a fost căpitanul-comandor Toma Sardelić, ofițer al aviației navale iugoslave și pilot de încercare. Era bine cunoscut în cercurile aviației britanice, datorită cursului de acrobație făcut în Anglia, la care a obținut calificative strălucite. Croat și, în plus, provenind dintr-o familie de vază, Toma nu era expus pericolului de a fi făcut prizonier de război în momentul cînd Iugoslavia a capitulat. Dar, în ciuda aparenței sale blînde, Toma poseda o voință de fier și era un om cu principii, așa că a insistat să fie tratat exact ca și ceilalți ofițeri și s-a prezentat la închisoare împreună cu ei.

După ce a fost pus în libertate, Toma s-a întors în Zagreb, orașul său natal, unde poziția sa socială a atras, din nefericire, atenția șefului noului stat nazist din Croația, Ante Pavelić. Dorind să se folosească de reputația și de popularitatea familiei Sardelić, Pavelić s-a oferit să-l numească pe Toma în postul de atașat naval la Berlîn.

Toma se afla la strîmtoare. În nici un caz nu dorea să accepte postul și să jure credință regimului de ustași, dar să-l refuze pe Pavelić însemna să-și atragă grave consecințe. Toma îl amîna pe Pavelić de la o zi la alta. Ce păcat că nu ne-am aflat în legătură cu el în acele zile ! L-am fi putut folosi ca agent valoros pentru M.I. la Berlin, îngăduindu-i să accepte oferta nazistă cu conștiința curată. Lui Toma nu i-a rămas altceva de făcut decît să fugă din Croația. A plecat la Belgrad, unde Pavelić nu avea ce să-i facă. Pentru moment, problema lui principală era cum să-și asigure existența, dar în afară de militărie, nu se pricepea la nimic altceva, așa că s-a declanșat o comedie întreagă din care ne-am lămurit că este absolut lipsit de simț practic, dar altfel încîntător.

Toma s-a hotărît să devină om de afaceri. Era singura cale pe care o putea lua. Pe de o parte, nu putea concepe să-și ia o slujbă sau nu găsea de lucru, iar pe de alta, îi mai rămăseseră ceva bani. La Belgrad nu găseai aproape de nici unele, dar Toma a reușit să dea peste un stoc de plută. Abia după ce și-a investit în acestă afacere o parte din capital și-a dat seama că dopurile nu se vînd, pentru că nu se găsesc sticle pe piață. A colindat Belgradul dintr-o parte în alta și, în sfîrșit, a descoperit un depozit secret de sticle, plătind un preț bun pe ele. Cînd, însă, a încercat să vîndă sticlele cu dopuri cu tot, a apărut pe neașteptate o altă problemă : nimeni nu avea nevoie de ele, căci nu se

găsea nimic de pus în sticle. Cum nu era omul care să renunțe cu ușurință, Toma a început să colinde din nou orașul în căutarea unui produs lichid, vin sau orice altceva, cu care să-și umple sticlele. În timp ce tot căuta el așa, s-a întîlnit cu Ivo, cu care era vechi prieten. Fratele meu nu avea cu ce să-i umple sticlele, dar i-a oferit o cină bună și i-a ascultat înțelegător povestea.

Ivo nu i-a spus nimic lui Toma în noaptea aceea, dar după ce s-a convins că tot ce-i istorisise este adevărat, l-a chemat la el, cîteva zile mai tîrziu, și i-a făcut o propunere. Ivo, care acționa acum sub numele de „Cuirasatul", căuta pasageri pentru canalul nostru clandestin.

— Am posibilitatea să te ajut să ajungi la Londra, i-a spus Ivo lui Toma. Desigur, în secret, dar îți garantez că ești în siguranță. Te interesează ?

Pentru Toma era ca și cum visul i-ar fi devenit realitate, căci putea să scape de Pavelić pentru totdeauna și să reintre în războiul contra naziștilor. A acceptat fără să stea pe gînduri, deși Ivo l-a avertizat că i se vor impune unele condiții.

— Va trebui să ai încredere în mine, i-a explicat Ivo. Îți voi cere să faci ceva foarte straniu și nu pot să-ți destăinui motivul.

— Cere-mi orice. Orice, numai să ajung în Anglia.

— Foarte bine. Te voi prezenta unor germani. Ei te vor pregăti pentru a deveni spionul lor în Anglia. Indiferent ce crezi, și bănuiesc că-ți dai seama de implicații, va trebui să iei lucrurile foarte în serios și să pui osul la treabă. Cînd ajungi la Londra, te vei întîlni cu fratele meu, Dusko, și îi vei îndeplini ordinele. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

Nu se pricepea el la afaceri, dar Toma era departe de a fi prost. Îl cunoștea pe Ivo, mă cunoștea pe mine și mai știa că în timp de război explicațiile nu sînt chiar întotdeauna la îndemînă.

Înțelegînd că, într-o formă sau alta, urma să intre în serviciul unei puteri străine, Toma a pus o singură condiție : niciodată să nu i se ceară să facă ceva împotriva Iugoslaviei. Pe toți compatrioții care au trecut prin mîinile mele îi preocupa această problemă.

Ivo i l-a încredințat pe Toma lui Johnny. S-au înțeles perfect, dar Johnny, la rîndul său, a trebuit să i-l predea lui Müntzinger, pentru a-l pregăti. Toma nu s-a mai înțeles

la fel de bine cu şeful reţelei nazise, în special în momentul cînd Müntzinger i-a propus să meargă să înveţe meserie la Berlin.

În acest stadiu, Toma s-a alarmat. Şi-a imaginat că vor exista anumite riscuri dacă pleacă în Anglia ca spion nazist, chit că era un spion fals. Presupunînd că dacă s-ar întîmpla ceva cu Ivo sau cu mine el va fi luat drept agent autentic şi nu ar putea dezminţi acest lucru, s-a hotărît să se asigure.

Fără să discute cu Ivo, Toma i-a destăinuit unui prieten planul pregătit pentru fugă, crezînd că acesta este membru al mişcării de rezistenţă sîrbă, şi i-a cerut să informeze guvernul format în exil, la Londra, că el este un patriot autentic, deghizat în spion nazist numai ca să poată ajunge în Anglia.

Prietenul lui Toma s-a dovedit însă a fi un trădător, agent provocator al naziştilor. Toma, ultimul vlăstar din familia Sardelić, a fost aruncat într-o închisoare a Gestapoului şi condamnat la moarte, fără judecată. Pe de altă parte, mai trăsese şi Pavelić nişte sfori. Prin intermediul rezistenţei, această ştire neplăcută a ajuns la Ivo, care a încercat fără nici un rezultat să intre în legătură cu Johnny, singurul om care ar fi putut interveni. Dar Johnny nu era disponibil, fiind plecat undeva prin Germania.

Din nu se ştie ce motiv, Toma nu a fost trimis imediat în faţa plutonului de execuţie. Crezînd că fiecare dimineaţă este cea de pe urmă, el se consuma în celula condamnaţilor la moarte, cu moralul la pămînt. După trei săptămîni de deznădejde, Ivo a reuşit în sfîrşit să dea de Johnny, care a alergat la închisoarea unde Toma îşi trăia ultimele ore. Pretextînd că îl interoghează, Johnny a reuşit să-l vadă între patru ochi. L-a găsit tras la faţă, neras (nu-l lăsaseră să se bărbierească de aproape o lună) şi mai ales năucit.

— Daţi-mi un pistol ca să mă pot omorî, l-a rugat Toma. Îmi e teamă că Gestapoul mă va supune la torturi şi nu ştiu dacă voi rezista. Mi-e teamă că aş putea vorbi, implicîndu-i şi pe alţii.

— Prostii, l-a liniştit Johnny. Mai rezistaţi cîteva zile şi vă voi scoate de aici.

Toma nu îl prea credea. Cu toate că şi-a dat seama că Johnny este în legătură cu noi, nu realiza pînă unde merg lucrurile. Cu atît mai puţin putea ghici influenţa pe care o avea Johnny în Germania. Dovada a sosit imediat. În

aceeași zi l-au mutat din celula condamnaților la moarte într-o celulă mai comodă, iar trei zile mai tîrziu, Johnny în persoană a venit să-l scoată din închisoare.

Următorul pas trebuia să fie repunerea lui în grațiile naziștilor. Toma nu avea cum să fie în siguranță dacă nu dădea o explicație cu privire la mișcarea greșită pe care o făcuse. De aceea Johnny l-a luat cu el la Berlin.

Demonstrîndu-și puterea de persuasiune, Johnny a convins Abwehrul să-i mai acorde o șansă lui Toma, pretextînd că între timp acesta își schimbase părerile și că în viitor va acționa ca un devotat agent german. Johnny a inventat și un rol important pentru Toma, care a fost agreat de Abwehr. Toma urma să destăinuiască la sosirea sa în Anglia că este spion german și să pretindă că vrea să trădeze Abwehrul. Lui Toma i-au dat nu una, ci două feluri de cerneală simpatică. Cu una urma să scrie informațiile furnizate de englezi spre a fi transmise, iar cu cealaltă, răspunsurile la întrebările puse de Abwehr. În acest fel, Toma a devenit, poate, singurul agent dublu de dezinformare din timpul războiului.

Cînd în sfîrșit a sosit în Anglia, Toma a încercat să ne convingă să-l lăsăm să se înroleze în forțele aeriene, căci nu avea nici o înclinație spre rolul viclean de agent. Dar nu mai putea da înapoi. Sub numele conspirativ „Meteor", și-a îndeplinit funcția de agent dublu pînă în ultima zi a războiului, menținîndu-se integru, refuzînd să accepte orice plată din partea englezilor, ca și din partea germanilor. Singura recompensă acceptată de el a fost o medalie din partea englezilor.

Un alt agent important selecționat pentru mine de Ivo a sosit prin liniile frontului la cîteva luni după aceea. Tot ofițer iugoslav de marină, căpitan-comandor, contele Nicola Ruda îmi era prieten din copilărie. Din nou intervenția lui Johnny a convins Abwehrul să-l accepte pe Ruda, al cărui dosar era atît de pătat din punctul de vedere al naziștilor, încît încadrarea lui reprezenta un risc grav.

Istoria familiei Ruda înseamnă istoria Dubrovnikului și de aceea era de neconceput ca un Ruda s-o poată rupe cu tradiția și să devină trădător. În anumite condiții, oricine poate deveni trădător, dar sub nici un motiv un Ruda nu putea să se rupă de tradiție.

În secolul al XV-lea, unul din strămoșii lui Nicola a fost trimis la Istanbul să plătească turcilor tributul anual

pentru permisiunea de a face comerț în Imperiul otoman. Sultanul Suleiman mai întîi a acceptat aurul adus de el, dar mai apoi a pus alte condiții. A cerut ca Ruda să semneze un document, recunoscînd Dubrovnikul ca stat vasal al Imperiului otoman. Ruda a refuzat. A fost aruncat într-o celulă și i s-a dat o săptămînă ca să semneze documentul. La sfîrșitul săptămînii urma să fie decapitat.

Fără să se gîndească măcar o clipă la supunere, Ruda a încercat să-i avertizeze pe cei din țară. A găsit pe cineva dispus, probabil pentru o recompensă grasă, să ducă pe furiș o scrisoare. Ruda voia să-i scrie rectorului republicii și să sfătuiască guvernul să nu mai trimită tributul în anul următor decît dacă Suleiman recunoștea totala independență a orașului-stat. Cum sultanul era lacom de bani, Ruda a apreciat că va accepta condițiile.

Ei bine, pentru a scrie acest mesaj — care este păstrat în arhivele Dubrovnikului — Ruda dispunea de o bucată de pergament, dar nu avea nici cerneală, nici ustensile de scris. De obicei, în astfel de situații, deținuții recurg la propriul lor sînge. O simplă înțepătură este suficientă. Cu toate că era gata să-și vîre capul sub securea călăului, lui Ruda nu i-a venit să-și ia singur sînge. În schimb, cu o infinită delicatețe, și-a redactat sfatul și cuvintele de adio cu un produs provenit cu mai puțină durere din corpul său : fecalele.

Nicola, descendent direct al acestui erou, a recurs la o șmecherie asemănătoare. Cu toate că era gata să-și riște viața ca spion, a refuzat cererea lui Müntzinger de a merge la Berlin, spunîndu-i că detestă gîndul că s-ar putea să fie rănit în timpul vreunui raid de bombardament britanic. Contele nostru cu putere de convingere a reușit să-l determinte pe șeful de rețea să-l trimită să-și facă pregătirea la Paris. Acolo a fost instruit ca operator radio. A luat această sarcină în serios și și-a însușit bine meseria, între timp bătîndu-și joc de naziști. Distracția lui preferată era să parodieze salutul „Heil Hitler" și loviturile de tocuri ale lingușitorilor. În mod inexplicabil, aceștia nu și-au dat seama de farsă, tratîndu-l cu bunăvoință, ca pe un colaborator devotat sută la sută.

La terminarea pregătirii, Nicola a pornit pe canalul de scurgere. A traversat atît partea ocupată cît și cea liberă a Franței într-un tren confortabil, la clasa întîi, dar la frontiera spaniolă a trebuit să joace o nouă farsă. În ciuda fap-

tului că regimul simpatiza cu Germania, nemții nu le puteau vorbi celor din poliția spaniolă despre existența presupusului canal de scurgere englez. Nu era deloc exclus să existe vreun informator printre ei. Așa că Nicola a trebuit să suporte deranjul și, mai ales, umilința de a fi înghesuit în portbagajul unui automobil pentru a fi trecut clandestin peste frontieră pe la locul obișnuit, la San Sebastian.

Odată ajuns în Spania, l-am luat eu în grijă, fiind obligat să-l țin ascuns. Orice bărbat prins fără documente de identitate, în special dacă era de vîrsta serviciului militar, risca să fie închis pe toată durata războiului la Miranda, o închisoare spaniolă deosebit de dură. Noi aranjaserăm să obținem documentele necesare de la consulatul britanic. Pentru a evita riscurile, din ele trebuia să rezulte că persoana avea fie sub douăzeci de ani, fie peste patruzeci de ani.

Cînd, după zbuciumata călătorie de la San Sebastian, am ajuns cu Nicola la Madrid, l-am condus la una din casele conspirative unde ne ascundeam fugarii pentru cele cîteva zile cît ne trebuiau ca să le pregătim documentele. Camera se afla la etajul șase al unui bloc dintr-un cartier sărac al Madridului. În schimbul unor sume ridicole, locatarii, niște regaliști spanioli foarte strîmtorați, acceptau astfel de chiriași fără să-i mai declare la poliție.

Nicola a simțit aerul rău mirositor din curte și i-a fost suficient. A refuzat categoric să urce cele șase etaje și să-și arunce măcar o privire în camera închiriată pentru el.

— Un Ruda să intre de bună voie într-un astfel de loc ? Niciodată ! Mai bine la închisoare.

I-am descris cît se poate de plastic închisoarea, celulele umede, înghețate și pline de șobolani, lipsite de orice fel de instalații sanitare, lăturile care erau servite drept mîncare, cruzimea gardienilor și așa mai departe. Nici gînd ca Nicola să cedeze !

Hotelul ieșea din discuție. Aveam nevoie de un loc care să nu fie sub controlul legii. Cum nu am avut altă ieșire, Nicola și-a petrecut zilele de așteptare într-unul din nenumăratele bordeluri din Madrid.

— În viața mea n-am trăit mai bine, mi-a spus el foarte mulțumit cînd m-am dus să-l iau, după cîteva zile. Fețele

mă vîrau noaptea în pat şi îmi aduceau micul dejun dimineaţa, de parcă aş fi trăit într-un harem. În fiecare zi luam micul dejun de cîteva ori, de fiecare dată cu altă ospătăriţă.

Deşi a dus-o ca un împărat, Nicola ardea de dorinţa să iasă de acolo. În următoarea etapă a călătoriei sale, la Gibraltar, examenul medical obligatoriu a dat la iveală faptul că ducea cu el o amintire de la casa fericirii, cîţiva păduchi laţi. Păros cum era, boala i s-a întins pe tot corpul, iar povestea a dat roată Gibraltarului şi dincolo de el. În timpul cinei pe care guvernatorul Gibraltarului o da întotdeauna în cinstea ofiţerilor fugiţi de la inamic, Nicola a fost ţinta tuturor glumelor, de la aperitiv pînă la desert. Chiar şi la mulţi ani după aceea, cineva invitat la o recepţie londoneză, întîlnindu-l pentru prima dată, a izbucnit în rîs şi a exclamat :

— Ah, da ! Dumneavoastră sînteţi contele care... şi a imitat cu degetele strivirea unui păduche.

Dar, la fel ca şi Toma, odată ajuns la Londra, Nicola s-a pus serios pe lucru. El a devenit „Monstrul", operatorul meu de radio şi după război a fost decorat cu Ordinul Imperiului Britanic. Acum, reţeaua mea era formată din cinci importanţi agenţi de dezinformare. În afară de emiţătorul „Monstrului", mai contam şi pe valiza diplomatică pentru a transporta informaţiile, adesea voluminoase, provenite de la un asemenea grup de spionaj.

Unica dificultate pe care o aveau din cînd în cînd agenţii mei iugoslavi era provocată de guvernul în exil. Trebuia să evităm să ne vedem amestecaţi în intrigile inerente acestei instituţii. De asemenea, cum oficial ei lucrau pentru acest guvern, desele lor absenţe dădeau naştere la întrebări şi ne temeam că ar putea duce la indiscreţii.

În total, circa o sută cincizeci de oameni au venit prin canalul de scurgere, chiar dacă nu toţi au ajuns pînă la Londra. Unii au rămas la Paris.

Müntzinger ne-a strecurat cu dibăcie trei dintre propriii lui candidaţi de încredere şi noi am fost obligaţi să-i trimitem prin canalul de scurgere. La sosire au fost reţinuţi şi internaţi. Apoi, pentru a înlătura suspiciunile lui Müntzinger, prevăzătorul Masterman a simulat descoperirea şi arestarea unuia dintre candidaţii noştri.

Capitolul XX

Mă aflam în Anglia cînd un mare profesor, „C", mi-a servit o lecţie de intrigă politică. Era într-o sîmbătă şi ne aflam la Tadley Court, casa de la ţară a clanului Menzies, în apropiere de Basingstoke. Eram un grup restrîns, doar familia şi cîţiva prieteni apropiaţi. „C" m-a rupt de ceilalţi şi ne-am instalat în liniştea netulburată a camerei sale de lucru, unde am băut cîte un whisky cu sifon, în timp ce Menzies mă punea la curent cu micul său plan.

— M.I.6 are mult de recuperat, mi-a zis el dintr-o dată. Acum avem şi ocazia, căci prietenul dumneavoastră, Jebsen, se va instala la Lisabona şi îl veţi putea vedea. Situţia s-a schimbat considerabil de la ultima noastră discuţie, aşa că este important să o cunoaşteţi bine ; ascultaţi-mă cu atenţie !

Şi-a sorbit whisky-ul scoţian vechi, savurîndu-i pentru o clipă buchetul, înainte de a-l înghiţi. După aceea a aşezat meticulos paharul pe masa scundă ce ne separa.

— Există multe discuţii, pe care probabil că le-aţi auzit, cu privire la capitularea fără condiţii. Mie nu-mi place formularea. Nu înseamnă nimic. E logic ca orice capitulare, inclusiv una necondiţionată, să implice totuşi anumite condiţii. Dar fiind vorba despre politica aliată oficială, nu pot face nimic să o schimb. Există însă şi lucruri pe care noi le-am putea face. Ar fi... ei bine... convenabil ca anumitor persoane bine plasate din Germania să li se explice adevărata semnificaţie a acestei formulări şi anume că nu vor fi acceptate nici un fel de discuţii sau înţelegeri cu naziştii, dar că, după încetarea ostilităţilor, Aliaţii vor să se ghideze după conştiinţă, după tradiţia lor democratică şi după onoare, nu după un petic de hîrtie redactat în grabă, care mai tîrziu ar putea fi contestat. Cineva ar trebui să-i asigure pe germanii lucizi — şi cred că ei îşi vor da seama de aceasta — că nu ne propunem să ştergem Germania de pe hartă. Aşa ceva ar fi contrar idealurilor de libertate pentru care luptăm. Un prieten de-al meu, un bărbat în care puteţi să aveţi deplină încredere, va fi trimis la post la Lisabona. Este vorba despre domnul Cecil Gladhill, care va fi de un real ajutor tuturor acelora care doresc să-l elimine pe Hitler şi să înceapă discuţii de pace.

Orice informație pe care o veți culege cu privire la această problemă i-o veți prezenta direct lui.

Din această discuție am tras concluzia că Menzies nu mai era tot atît de optimist în legătură cu realizarea păcii prin răsturnarea lui Hitler. Impresia mea este că simțea că o astfel de pace s-ar fi putut încheia — mai cu seamă că atunci cursul războiului era defavorabil Germaniei — numai dacă nu s-ar mai fi vorbit de „capitulare necondiționată". Menzies era de părere că generalii și mareșalii ar putea fi încurajați să inițieze o lovitură de stat împotriva lui Hitler și să salveze Germania, dar că o astfel de acțiune ar fi pentru ei lipsită de sens în cazul capitulării fără condiții. Cu toate acestea, ideea de a pune capăt războiului cu cîțiva ani mai devreme era mult prea tentată și deci nu trebuia abandonată decît după ce se va fi epuizat și ultima șansă.

Cînd l-am reîntîlnit pe Johnny, la Lisabona, am abordat din nou cu el subiectul loviturii de stat. Mi-a răspuns cu un hohot de rîs.

— De ce dracu vor Aliații să se descotorosească de Hitler ? Doar le dă victoria pe tavă. Înaltul comandament german este absolut înnebunit. Se zbate în neputință. Te asigur, atît generalul Halder, cît și mulți, mulți alții, sînt buni de legat. Dusko, victoriile obținute de armata germană la începutul războiului s-au datorat faptului că toate campaniile au fost gîndite de către militarii de profesie din Generalstab, după care Hitler a început să-și bage mîinile lui murdare în strategie și iată rezultatul ! Mai întîi a amînat cu aproape două luni. „Operațiunea Barbarossa" contra Uniunii Sovietice, datorită atacului împotriva țării tale, la care a ținut morțiș. A fost o campanie nejustificată. Nu era nevoie să se consolideze în Iugoslavia cît timp nu exista pericolul vreunei operațiuni britanice de amploare prin Grecia. Englezii erau prea slabi în aprilie 1941. Și, în plus, erau singuri. Dacă nu ar fi fost amînarea aceea, Rusia poate că ar fi fost zdrobită înainte de căderea iernii. Dar, Dusko, în afară de asta, Hitler a comis greșeli capitale și în primele etape ale campaniei împotriva rușilor. A trecut peste Halder și peste statul major și a insistat să se înainteze prea mult în sud, în loc să ocupe Moscova și Leningradul. Apoi a făcut sacrificiul acela inutil de la Stalingrad, închipuindu-și că asta înseamnă glorie. Paulus avea acolo o armată de trei sute de mii de oa-

meni. Dacă ar fi retras-o și ar fi trimis-o să întărească frontul din sud, ar fi putut neutraliza contraatacul sovietic. Hotărît lucru, Hitler este cel mai bun prieten al Aliaților !

— Chiar nu se pricepe la strategie sau generalii încearcă să arunce vina pe el ?

— Nu trebuie să fii expert în strategie militară ca să afli răspunsul, ci mai curînd psiholog. Omul ăsta e nebun. Adu-ți aminte de afacerea din Tunisia. Luni de-a rîndul, Rommel i-a cerut tancuri și întăriri. I-au trimis o nimica toată și, oricum, prea tîrziu. Dar, după ce Aliații au intrat în Africa de Nord și El Alamein a fost pierdut, Hitler a trimis peste un sfert de milion de soldați germani și italieni să lupte în Tunisia și să mențină un cap de pod care era pierdut din start. Dacă și-ar fi ascultat generalii și ar fi făcut acest lucru cu cîteva luni mai devreme, Rommel ar fi cucerit orașul Cairo și, probabil, ar fi controlat tot nordul Africii.

— Dacă nemulțumirea este atît de mare, nu ar fi oare momentul să se acționeze ?, i-am zis îndeplinind directivele lui „C", în ciuda părerii lui Johnny.

— N-aș vrea să mă hazardez în această privință. Voi încerca să obțin un răspuns precis de la Oster — care, apropo, a fost avansat la gradul de general de divizie. Oster știe mai multe decît mine și sînt sigur că va fi încîntat să afle că drumul este încă deschis pentru tratative, în ciuda termenilor capitulării necondiționate stabiliți la întîlnirea de la Casablanca și în Carta Atlanticului.

Johnny s-a întors descurajat de la întîlnirea cu Oster.

— Nici o speranță. Orice general de divizie care are curajul să i se opună lui Hitler este demis imediat sau trecut în retragere. Iar ca să răstorni un tiran bine înfipt trupele trebuie să fie comandate de generali activi.

— Chiar dacă sînt în retragere, tot trebuie să aibă ceva influență, am încercat eu să scormonesc mai adînc. Tot mai au colegi și prieteni printre comandanții activi.

— Dusko, situația din Germania este mai tristă decît știi tu. Există un așa-numit grup de rezistență, care însă se concentrează în jurul generalilor demiși în retragere. Zic „așa-numit" pentru că toți i se alătură numai după ce sînt îndepărtați din funcții și, oricum, nu fac nimic altceva decît să-și bată gura. Nu reușesc să cadă de acord asupra unui program. Cei mai mulți doresc reîntoarcerea unui Kaiser, însă nu ajung să se învoiască : care dintre nepoții

lui Wilhelm al II-lea ar trebui să suie pe tron sau să devină regent, nici asupra modelului de constituție pe care ar trebui să-l propună. Toate ar fi cum ar fi, dar vor să păstreze tot ce a cucerit Hitler și asta este absolut inacceptabil.

— Ce spui ? l-am întrebat.

— Vor frontierele anterioare lui 1914, plus Austria și regiunea Sudeților.

— Cum se poate să se gîndească la...

— Nu gîndesc. Punct. Nu vreau, Dusko, să stînjenesc încercările de a grăbi sfîrșitul acestui război, dar este o pierdere de timp. Părerea mea personală este că numai presiunile externe vor putea produce o schimbare în Germania.

Nu eu eram cel care trebuia să ia o hotărîre. Mi-am notat cu multă grijă numele pe care mi le-a dat Johnny și le-am predat lui Gladhill, care la rîndul lui le-a transmis lui „C", împreună cu observațiile lui Johnny. Deși atît Gladhill, cît și Menzies și-au dat seama cum stau lucrurile și i-au dat dreptate lui Johnny, Menzies continua să creadă că planul său merită să fie continuat.

În 1943, ne străduiam în primul rînd să punem la cale alarme false pentru a menține cît mai multe trupe germane în vest și astfel să micșorăm presiunea de pe frontul rusesc. Un exemplu îl constituie „Operațiunea Starkey". Le-am transmis germanilor frînturi de informații care să-i facă să creadă că se pregătește o operațiune amfibie de mare anvergură în regiunea Pas de Calais. Drept urmare, avioane de recunoaștere și bombardiere ale Luftwaffe s-au avîntat în raza de acțiune a R.A.F.-ului, unde au putut fi atacate cu ușurință.

Unul dintre cele mai spectaculoase și cele mai izbutite planuri de dezinformare a fost inventat de vechiul meu prieten, eminentul căpitan-comandor Montagu, care se oferise drept momeală în „Planul Machiavelli", operațiunea cu hărțile maritime false. Acest nou plan a fost denumit „Mincemeat" (Umplutura) și este descris în detaliu în captivanta carte a lui Montagu „Omul care n-a existat". Eu am jucat un rol insignifiant în această superbă comedie, al cărei obiectiv era să distragă atenția de la Sicilia, unde se plănuia o invazie.

Lui Montagu i-a venit ideea de a lăsa documente și scrisori contrafăcute asupra unui ofițer englez mort, al cărui cadavru să fie purtat de valuri spre țărmurile Spa-

niei, ca şi cum ar fi fost victima unui accident aviatic. Documentele includeau şi o scrisoare a amiralului Mountbatten către amiralul Cunningham, comandantul suprem al flotei din Mediterana, punînd în discuţie un atac asupra Greciei.

Contribuţia mea iniţială a constat în a-i informa pe germani că mulţi ofiţeri iugoslavi fuseseră chemaţi pentru a fi antrenaţi ca paraşutişti în Scoţia. Eram siguri că germanii vor trage anumite concluzii plecînd de la asemănarea între terenul din Scoţia şi cel din Grecia. După aceea, a fost executată operaţiunea „Umplutura", iar sarcina mea a fost să aflu dacă germanii au primit documentele respective şi în ce măsură le considerau credibile. Am căpătat o parte din detalii prin intermediul secţiei Abwehr din Peninsula Iberică. Johnny a aflat restul la Berlin.

Înainte de a le înapoia englezilor, poliţia spaniolă a fotografiat documentele găsite asupra cadavrului. Intenţionat, englezii făcuseră multă vîlvă. Aşa cum prevăzuseră, serviciul de spionaj spaniol a predat copiile documentelor respective germanilor. Abwehrul a crezut totul, considerînd documentele absolut autentice. Riposta a fost imediată. Berlinul a trimis întăriri în Grecia, în special în zona indicată în scrisoarea lui Mountbatten. Alte întăriri au fost trimise în Sardinia, submarinele au primit ordin să se îndrepte spre Creta, iar apărarea Siciliei a trecut pe planul doi, cu toate că anterior germanii o catalogaseră drept prim obiectiv al Aliaţilor. Chiar şi în privinţa măsurilor de apărare a Siciliei, germanii au fost induşi în eroare, plasînd mine pe coasta de nord-vest, în timp ce invazia s-a produs prin sud.

O informaţie întîmplătoare, pe care am obţinut-o de la von Karsthoff, a scos la iveală o tentativă a spionajului german, care mai tîrziu a fost mult trîmbiţată în cărţi şi filme.

Într-o după-amiază discutam cu von Karsthoff situaţia mea financiară, plîngîndu-mă ca de obicei că fondurile sînt insuficiente pentru reţeaua mea, care tot creştea.

— Ei bine, a răspuns von Karsthoff, noi plătim doar pentru ceea ce primim. Ai putea cîştiga milioane dacă ne-ai oferi ceva într-adevăr spectaculos.

— Exagerezi, am bombănit eu. Ce dracu' ar putea fi mai spectaculos decît ceea ce vă furnizăm eu şi reţeaua mea ? Poate doar o descriere mai amănunţită a procese-

lor digestive ale lui Churchill ; practic, vă spun tot ce merită a fi ştiut în privinţa Angliei. Astea sînt scuze pentru zgîrcenia Abwehrului.

— Crede-mă Dusko, nu inventez nimic, a spus von Karsthoff, cît se poate de sincer. Drept dovadă, plătim o avere unui agent al nostru care, cu toate că este un om simplu şi cu o poziţie modestă, furnizează Abwehrului informaţii de necrezut. Şi nu numai informaţii, ci şi documente.

— Ce fel de informaţii ? am continuat eu să bombăn prefăcut, zîmbind batjocoritor la adresa rivalului meu, dar în realitate mirosind ca un copoi pe urmele vînatului.

— Din cele mai bune. Militare. Politice. Chiar şi minutele Conferinţei de la Teheran.

— Asta n-o mai cred. Nimeni cu o poziţie modestă nu poate obţine aşa ceva. Ar trebui să fie plasat la un nivel înalt. Cine este ?

— Te asigur că aşa este, a replicat von Karsthoff la provocarea mea. De fapt, provine tot de pe unde eşti şi tu, nu prea departe de Dubrovnik.

— Poftim ? Alt iugoslav ?

— Nu, nu e iugoslav, mi-a spus von Karsthoff, dar după aceea şi-a dat seama că a fost indiscret, aşa că am schimbat subiectul discuţiei. N-am mai insistat. Cît spusese era suficient.

Acţionînd pe baza presupunerii că omul, după toate aparenţele, era din Albania, aceasta fiind zona cea mai apropiată de Dubrovnik, M.I.5 a început să verifice toate persoanele care puteau avea acces la minutele Conferinţei de la Teheran. Foarte curînd, cercul s-a închis în jurul valetului albanez al ambasadorului britanic din Ankara, Elyesa Bazna, poreclit „Cicero" de către germani. „Cicero" a fost suficient de ager ca să scape în ultimul moment. Aşa că von Karsthoff nu fusese imprecis, ci doar uşor indus în eroare. „Cicero" fusese binte plătit : circa un milion şi jumătate de dolari, în lire englezeşti. Numai că prin grija domnului Himmler mai toate bancnotele erau false. Germanii nu fuseseră, în definitiv, chiar foarte generoşi.

Mai tîrziu am aflat că cea mai mare parte a informaţiilor extrem de valoroase provenite de la „Cicero" nu le-au fost de nici un folos germanilor. Ribbentrop, ministrul de externe german, a devenit foarte precaut după succesul operaţiunii „Umplutura" şi se temea că „Cicero" este o înscenare. Nu a ţinut seama de părerea Abwehrului şi nu

s-a folosit niciodată de această achiziție care a costat un milion și jumătate de dolari.

Șansa de a te afla la locul potrivit în momentul potrivit este la fel de importantă pentru agentul secret ca pentru oricine altcineva. Șansa — și calitatea de a avea ochii deschiși și urechile ciulite ; așa s-a întîmplat odată, cînd am fost dus la o întîlnire de două secretare ale Abwehrului. În momentul cînd mașina s-a oprit, am sărit pe bancheta din spate, iar valkiria blondă care era la volan a demarat fără să piardă o secundă.

— Cu el este mai ușor decît cu grasul de Alois, a chicotit prietena ei.

Șoferița a izbucnit într-un rîs nestăvilit, exclamînd printre hohote :

— Da ! Îi trebuie o jumătate de oră pînă să-și pună fundul în mașină.

Alois nu era un nume obișnuit, mai ales în Lisabona. Eu cunoșteam unul, și gras pe deasupra, exact așa cum îl descriseseră fetele. Obezul meu prieten trecea drept refugiat politic austriac și lucra ca funcționar mărunt la ambasada Statelor Unite. Ar fi trebuit să-l suspectăm mai de mult, căci angajatul lipsit de importanță și prost plătit locuia în hotelul Palacio din Estoril, hotelul în care stăteam și eu.

Dacă stau și mă gîndesc bine, mai era ceva extrem de dubios în legătură cu Alois. Probabil pentru că nu prea avea trecere la femei, se strecura ca submarinul spre convoiul de vase cînd dădea de vreun grup în care era o fată în plus. Cu toate acestea mi-am amintit că, în puținele ocazii cînd a fost invitat să petreacă sau să meargă la cazinou, Alois invoca tot felul de scuze stîngace și pleca de unul singur. Spunea că merge la cinematograf sau că se culcă devreme.

Înainte de a da alarma, l-am urmărit pe Alois într-o zi cînd pretindea că merge la cinematograf. Am ajuns într-o sală situată în complexul cazionului. Am cumpărat un bilet și l-am urmat în interior, așezîndu-mă în ultimul rînd. Alois ocupa și el un loc aproape de interval, pe la mijlocul sălii. După zece minute s-a ridicat și a ieșit, trecînd prin întuneric, fără să mă vadă. După cîteva secunde am ieșit și eu, tocmai la timp ca să-l văd traversînd vestibulul cinematografului și îndreptîndu-se spre parcul cazinoului. Era noapte, așa că nu mi-a fost greu să mă mențin la o distanță convenabilă. A mers pe jos către gară, pe drumul

care duce de la mare spre Lisabona, conducîndu-mă pe tic la locul pe care-l foloseam frecvent pentru întîlniri. Acolo a fost luat de o mașină pe care am recunoscut-o, căci aparținea Abwehrului.

A doua zi, pe baza informațiilor mele, pe care le-au primit prin serviciul de informații britanic, americanii l-au interogat pe Alois, care a cedat ușor. Le-a povestit că fusese șantajat de germani. Ți-era și milă să vezi cît de grăbit a acceptat propunerea americanilor, să lucreze sub supravegherea O.S.S.-ului *. La rîndul lui, Alois a denunțat un tînăr portughez angajat al ambasadei Statelor Unite. Fusese încadrat acolo pe baza recomandării favorabile date de un episcop, iar cînd a fost prins, americanii au găsit asupra lui o cheie nouă care se potrivea la unul din seifurile ambasadei. Poate că era un alt „Cicero" în devenire.

Pe de altă parte, aveam și noi cazuri similare în propria noastră organizație. Un norvegian, pe nume Jeff, lucra sub controlul nostru în lagărul WX de pe insula Man. Jeff fusese recrutat ca agent german, debarcat dintr-un hidroavion și transportat cu o barcă în golful Moray din Scoția, însoțit de un alt norvegian, dar de origine engleză. Ambii s-au predat imediat și au acceptat să lucreze ca agenți dubli. Neavînd încredere în temperamentul lui Jeff, Comitetul XX a hotărît să-l folosească din lagăr, de unde el transmitea prin radio. Tot în insula Man, internat într-un alt lagăr, se afla un membru al Comisiei germane pentru înmormîntările de război, Erich Karl, care fusese luat prizonier în Olanda. Cu toate că bănuiam că Erich Karl are legături cu Abwehrul, în cele din urmă a fost repatriat în conformitate cu Convenția de la Geneva. La puțin timp după aceea, M.I.5 a descoperit că grupul de internați din care făcuse parte întreținea legături secrete cu lagărul WX. Este foarte posibil să fi aflat că Jeff lucrează pentru dezinformarea germanilor. Erau în pericol nu numai Jeff, dar și mulți alții, printre care eu însumi. Dacă făcea vreo legătură între rapoartele lui Jeff și informațiile furnizate de noi toți ceilalți, Abwehrul putea să tragă unele concluzii foarte periculoase. Pentru ceilalți, care transmiteau informațiile cu cerneală simpatică sau prin radio, aceste con-

* *O.S.S. Office of Strategic Services* (Direcția serviciilor strategice) serviciul de spionaj american din timpul celui de-al doilea război mondial, premergător C.I.A. *(n. trad.)*.

cluzii ar fi însemnat sfîrşitul activităţii. În cazul meu era mult mai grav.

În momentul incidentului cu Karl, mă aflam la Londra, pregătind nici mai mult nici mai puţin decît întoarcerea la Lisabona. Era un risc pe care mi-l asumam conştient. Cu două seri înainte de plecare, Tar şi Wilson au apărut în Clock House ; erau sumbri.

— S-ar putea să cădeţi într-o capcană la Lisabona, mi-au spus ei. Nu din cauza lui Karl, ci a „Viermelui". Am aflat că se află la Paris şi că a fost văzut la hotelul Lutetia. Se duce acolo cu regularitate.

Hotelul Lutetia era sediul Abwehrului din Paris. „Viermele" era numele conspirativ pe care îl dădusem unui agent ingoslav venit prin canalul de scurgere. „Viermele" dispăruse pe drum şi, contrar celorlalţi oameni trimişi de Ivo, era la curent cu toate secretele noastre. Lucrase cu Ivo în rezistenţă şi ştia că este trimis la Londra ca agent dublu.

— Sînteţi probabil deconspirat, mi-a zis Tar lugubru. Ca prieten, vă sfătuiesc să nu plecaţi.

„Ca prieten", a zis, nu ca ofiţer al serviciului de spionaj britanic şi nici ca superior al meu. Subînţelesul, chiar dacă n-a fost intenţionat, era evident. Aveau nevoie de mine la Lisabona şi obligaţia mea era să plec acolo. Nu era nevoie să mi se spună asta ; conştiinţa mea îndărătnică mi-o dicta.

Am vrut să par degajat.

— Ei bine, nu mă omoară ei imediat ce ajung acolo.

— S-ar putea să vă pară rău că nu vă omoară imediat, a spus Ian impresionat.

— Nu ştim cu certitudine dacă m-au descoperit sau nu, am zis, încercînd să fac haz de necaz.

— Nu, şi nici nu avem cum să aflăm.

— Atunci, va trebui să mă duc şi să aflu singur, am făcut eu pe grozavul, chicotind. Dacă nu mă mai întorc, puteţi să scrieţi pe mormîntul meu : „Aici zace Dusko Popov, care nu a putut trăi măcinat de îndoieli".

Tar m-a îmbrăţişat.

— Ştiam că veţi merge. Ca să fiu sincer pînă la capăt, Dusko, călătoria dumneavoastră la Lisabona este extrem de importantă, dar nu puteam să vă cer să plecaţi.

Am plecat, dar am încălcat ordinele. Am luat cu mine un pistol Luger. În mod normal, regulamentul cerea ca agenţii de la M.I.5 să nu poarte arme, căci ne puteau deconspira. Eu aveam însă propria mea teorie. Pe atunci,

nu mă speria prea tare gîndul că aş putea să mor. Era o posibilitate pe care o priveam cu regret numai pentru că voiam să trăiesc şi să văd sfîrşitul lui Hitler. Sînt de acord că pare ciudat, dar e lesne de înţeles. Mă simţeam atît de implicat în luptă, încît nu puteam să mă gîndesc s-o abandonez, tot aşa cum Rembrandt, de exemplu, nu şi-ar fi dat ultima suflare în faţa unei pînze neterminate. Desigur, exista şi un lucru pe care eram hotărît să-l evit : tortura. Lugerul greu constituia asigurarea mea împotriva unei astfel de eventualităţi. Într-o situaţie disperată, aveam de gînd să mă apăr sau, în cel mai rău caz, să mor.

Mai hotărît ca oricînd, am mers pe jos, prin întuneric, pe drumul Estorilului, către locul de unde urma să fiu luat de automobilul Abwehrului. Purtam Lugerul într-un loc prins sub braţ şi în timp ce mergeam pe jos l-am scos de cîteva ori pentru a mă asigura că iese cu uşurinţă. Cînd a venit maşina, am observat cu uşurare că era condusă de o fată. Cel puţin nu eram aşteptat de ceea ce în meserie numim „maşina gunoierilor".

— Domnul „Ivan" ? m-a întrebat necunoscuta, în timp ce mă pregăteam să deschid portiera. Sînd Friedl, noua secretară.

Am urmat calea obişnuită, am intrat în garaj şi am suit pe scara interioară. Friedl m-a însoţit pînă în salon şi mi-a zis :

— Îl voi anunţa pe domnul von Karsthoff că sînteţi aici, după care a ieşit, lăsîndu-mă singur.

Încăperea era spaţioasă. Fusesem acolo de multe ori, dar nu acordasem atenţie felului în care era dispusă. Intrasem pe uşa care dădea în vestibul. Existau încă două uşi. Ştiam că cea din dreapta dădea în sufragerie, iar cea din stînga, în grădină. Era mare, dublă, din sticlă, adîncită în perete. Ar fi fost cea mai bună ieşire în situaţia că ar fi trebuit să bat iute în retragere. Mi-am dus mîna sub braţ, am scos siguranţa Lugerului şi m-am îndreptat spre uşa de sticlă. Voiam să văd unde aş fi aterizat dacă plonjam în grabă prin ea.

— Întoarce-te încet, Popov, şi nu fă nici o mişcare bruscă, s-a auzit în spatele meu vocea foarte joasă dar fermă a lui von Karsthoff. Intrase fără să facă zgomot, pe uşa dinspre vestibul.

Am căutat cu mîna patul Lugerului. Aveam de gînd să mă întorc şi să trag în acelaşi timp, dar l-am văzut pe von Karsthoff reflectat în geamul uşii care dădea spre grădină.

Era singur şi neînarmat. Pe umărul său era cocoţată o maimuţică. Am scos mîna şi m-am întors.

— Un agent din sud-vestul Africii mi-a făcut-o cadou acum cîteva zile, mi-a explicat von Karsthoff, continuînd să vorbească cu voce foarte coborîtă. Nu este încă domesticită şi dacă se sperie s-ar putea să muşte.

În ciuda avertismentului, n-am putut să mă abţin să nu rîd.

— Chiar par ridicol ? m-a întrebat von Karsthoff.

— Mă tem că da. Oricum, du-o de aici, te rog. Nu pot să sufăr maimuţele.

Aveam nevoie de o pauză ca să-mi revin.

Von Karsthoff s-a întors şi mi-a zis în timp ce îmi turna de băut :

— Arăţi ciudat, iritat la culme. S-a întîmplat ceva ?

L-am privit pe von Karsthoff şi mi-am imaginat fantoma în care eram pe punctul să-l transform.

— Era cît pe aici să omor un prieten, m-am auzit spunînd.

— Atenţie, conduci cam neatent automobilul. Într-o zi o să te sinucizi.

Spre norocul meu, a înţeles greşit afirmaţia.

Mai tîrziu am aflat că ne alarmaserăm inutil. Repatrierea lui Erich Karl nu a avut nici o consecinţă, iar „Viermele“ o ştersese pur şi simplu la Paris. Se distra de minune, aşa că s-a hotărît să mai rămînă un timp pe acolo. Cît priveşte vizitele sale la hotelul Lutetia şi plimbările cu ofiţerii Abwehrului, „Viermele“ considera că este cît se poate de distractiv să vezi că inamicul îţi plăteşte chefurile.

Cînd m-am plîns lui Johnny de lipsa de disciplină de pe canalul de scurgere, el a dat din umeri. Cred că „Viermele“ îl amuzase, aşa cum îl amuzaseră vechile noastre escapade din Freiburg. „Viermele“ era mare iubitor de viaţă şi, în plus, iresponsabil.

— Cînd a sosit Jean (aşa îl chema pe „Vierme“), l-am instalat în apartamentul meu, mi-a povestit Johnny. Apartamentul era destul de aglomerat şi Jean nu se înţelegea cu un prinţ egiptean, care stătea şi el acolo. Erau diametral opuşi. Prinţul, intelectual, medita întruna. Într-o dimineaţă l-am găsit pe Jean bînd şampanie la micul dejun şi dînd noroc cu el însuşi. „Ce sărbătoreşti ?“ l-am întrebat. „Ziua mea de naştere.“ „Îmi pare rău că n-am ştiut“, i-am spus. „N-am nici un cadou pentru tine, însă nu este prea tîrziu. Spune-mi ce vrei şi îţi voi da.“ „Ade-

vărat ?“ m-a întrebat Jean. „Pe cuvînt de onoare !“ Jean a zîmbit hoțește și mi-a zis : „Vreau să-l arunc pe fereastră pe nebunul ăsta“. și a arătat spre prințul egiptean care visa și, probabil, nici nu auzea ce discutam. Ce să-ți mai spun, apartamentul meu e la parter, a continuat Johnny, și nici nu-l credeam în stare de așa ceva, drept care i-am spus : „Dă-i drumul“.

— Să nu-mi spui că...

— Ba chiar așa. Prințul s-a întors amețit, cu un umăr scrîntit și a continuat să viseze încă o lună în apartamentul meu.

— Foarte nostim. Și cum să le explic prietenilor mei iugoslavi orgiile astea juvenile și întîrzierile ?

— Oh ! Te descurci tu cu spionajul britanic, a zis Johnny indiferent.

— Ce ? m-am fîstîcit eu. Cuvintele „spionajul britanic“ nu mai fuseseră rostite pînă acum.

— Te descurci tu cu spionajul britanic, a repetat el.

— Eu nu am legătură cu spionajul britanic. Tonul meu trebuie să fi fost extrem de convingător. Poate că a fost provocat de supărarea cu „Viermele“ sau de faptul că Johnny a încălcat codul nostru tacit. Ne aflam într-o situație gen „știu că știi că știu“, cînd tăcerea este cel mai ușor mod de înțelegere.

Johnny mi-a aruncat o privire pătrunzătoare. Pentru prima dată am citit spaima în ochii lui. Îmi exagerasem rolul.

— Dumnezeule ! Oh, Dumnezeule ! și-a îngropat el capul în mîini. Nu vrei să spui că de fapt în toți acești ani ai lucrat pentru naziști ? Simt că înnebunesc, Dusko, ce va crede Ivo ?

La dracu' cu ordinele ! Johnny era în culmea deznădejdii, iar eu îmi dădeam seama de ce ; aparent, eu trădam idealurile pe care amîndoi le împărtășeam, ba mai mult, îl ajutam pe Hitler în războiul lui dement.

— Stai așa, Johnny. Dracu' nu e chiar atît de negru pe cît pare, l-am consolat. Totul e-n regulă, dar te rog să nu-mi pui întrebări. Am să-ți explic mîine, îți promit. Vom lua cina împreună, de acord ?

— Al dracului mai ești, Dusko. Johnny și-a recăpătat aplombul. Pentru o clipă m-ai descumpănit. Luăm-mîine cina împreună și îmi explici totul sau zbori pe fereastră, m-a strîns el prietenește de braț.

L-am pus imediat la curent pe Wren Pistruiatul.

— Trebuie să clarificaţi acest lucru cu Londra, am insistat eu. Le-am spus lui Tar şi celorlalţi încă din 1940, cînd i-am văzut prima dată, că Johnny ştie că eu lucrez pentru englezi. Cerule ! Trebuie să fi ştiut ; doar el a fost cel care a pus totul la cale ! Aşa că să terminăm cu ezitările. Ori vorbim sincer cu Johnny, ori riscăm să-l pierdem.

Londra a acceptat. I s-a acordat lui Johnny încredere deplină şi a fost inclus în rîndurile noastre sub numele conspirativ de „Artistul". A fost ca un botez numai că... după trei ani şi jumătate.

Pe la jumătatea lunii aprilie 1943, M.I.6 ne-a cerut, lui Johnny şi mie, să facem investigaţii cu privire la o nouă armă, extrem de distrugătoare, pe care germanii o aveau în pregătire. Aflasem de existenţa ei de la diverşi agenţi ai Aliaţilor din Europa, precum şi din spusele unor prizonieri de război care fuseseră interogaţi. M.I.6 a ajuns la concluzia că există o legătură între aceste zvonuri şi prezenţa unor construcţii şi excavaţii inexplicabile, observate prin fotografiere aeriană la Peenemünde, un centru german de experimentări. Bazîndu-şi estimările pe dimensiunile acestor construcţii, experţii de la Londra au ajuns la concluzia că s-ar putea să fie vorba despre o rachetă de şaptezeci de tone, capabilă să poarte un focos de zece tone. Dar şi mai alarmantă era eventualitatea ca arma să fie o bombă atomică.

Primul raport al lui Johnny a fost liniştitor. Otto Hahn, cel mai mare specialist german în fisiunea nucleară, a afirmat că cercetările nu avansaseră într-o asemenea măsură încît să se producă o bombă atomică. Studiind reacţiile în lanţ, cu uraniu provenit din zăcămintele de la Jorhminstahl, din Cehoslovacia, Hahn ajunsese într-un punct critic.

În ceea ce priveşte racheta de şaptezeci de tone, Johnny a bătut toată Germania în lung şi-n lat, fără să dea de acest monstru de armă. A descoperit, în schimb, două firme germane, Argus şi Fisseler Flugzeugbau, din Kassel, care primeau importante credite şi comenzi pentru construirea de noi arme, dar ambele firme erau specializate în avioane uşoare şi nu aveau mijloace pentru o construcţie de şaptezeci de tone. Serviciul de informaţii britanic insista că ne aflăm pe o pistă greşită, aşa că Johnny s-a apucat din nou, sîrguincios, de treabă.

În septembrie, după ce a căutat degeaba mai multe săptămîni imaginara rachetă de şaptezeci de tone, Johnny a apărut cu informaţii precise asupra unei rachete mult mai mici, FZG—76 sau V1. Mai tîrziu, englezii au denumit-o *doodlebug* *. Din informaţiile lui rezulta că cele două fabrici de avioane uşoare construiau un aparat mic, fără pilot, un monoplan care să transporte o bombă de o tonă, intrat deja în producţie de serie la Fallersleben. Johnny auzise şi nişte zvonuri în legătură cu o rachetă, dar n-a putut afla mai mult.

După ce am transmis informaţiile la M.I.6, ne-am trezit că ne pun sute de întrebări detaliate. Voiau să ştie raza de acţiune, greutatea, viteza, sursa de energie, combustibilul, dacă este dirijată prin radio etc. După ce Johnny venea cu răspunsurile, englezii cereau şi mai multe detalii tehnice. Pînă la urmă, cererile lor au atins un asemenea nivel tehnic, încît au trebuit să trimită specialişti la Lisabona. Practic nu-i mai puteam transmite lui Johnny cererile lor într-o formă cît de cît inteligibilă decît dacă mă apucam să învăţ inginerie. Lui Johnny i s-a cerut să se întîlnească personal cu specialiştii, dar din acest motiv au apărut dificultăţi şi fricţiuni cu cei din Comitetul XX. Ei nu acceptau ca Johnny să fie folosit în mod deschis de către M.I.6, temîndu-se că plusul de risc la care ar fi expus ar pune în pericol întreaga organizaţie. Dar altă soluţie nu exista, căci armele „V" erau mai importante decît programul de dezinformare. Un atac reuşit cu o armă nouă şi necunoscută ar fi putut schimba cursul întregului război şi în mod sigur ar fi dus la contramandarea zilei „Z". Pentru a se evita acest lucru, nu exista o altă soluţie, chiar cu riscul de a compromite Comitetul.

La acea vreme, mulţi germani, mai ales cei din Abwehr, au început să-şi dea seama că eşafodajul nazist se scufundă şi încercau să dezerteze fără ocolişuri. În mod normal, dezertarea ar părea de dorit, dar în acel moment reprezenta o nouă ameninţare pentru Comitetul XX. Germanii puteau presupune că e normal ca un ofiţer dezertat din Abwehr să-i denunţe pe spionii din străinătate, or un asemenea denunţ era ultimul lucru pe care îl doream. Către

* V-1 era un avion fără pilot ; litera V este iniţiala cuvîntului german „Vergeltung" (răzbunare, represalii), folosit de propaganda hitleristă, în înţelesul că atacul cu armele secrete V (1, 2 ....) reprezentau riposte la atacurile aeriene anglo-americane. În Marea Britanie, pentru V-1 se folosea termenul de „doodle bugger" (*F.C.*).

sfîrșitul anului 1943, toți agenții germani din Marea Britanie erau, de voie sau de nevoie, controlați de noi. De aceea nu numai că nu încurajam dezertarea, dar chiar ne opuneam deschis. Era o atitudine pe care multe dintre oficialitățile britanice mai puțin informate, ca și prezumtivii dezertori, o considerau stupidă și de neînțeles. În realitate, ordinul explicit împotriva dezertărilor a venit în urma unui caz care nu ne-a adus prejudicii, dar care din fericire ne-a prevenit asupra pericolului.

Erick Vermehren și foarte frumoasa lui soție, fosta contesă de Plattenberg, erau agenți ai Abwehrului la Istanbul în momentul cînd s-au hotărît să dezerteze la englezi. Cazul a stîrnit mare vîlvă, pentru că soții Vermehren aparțineau elitei cercurilor străine din Turcia și pentru că von Ribbentrop i-a exagerat importanța, folosindu-l ca să alimenteze atacurile împotriva lui Canaris.

Spre norocul nostru, nici unul din agenții controlați de noi nu avea nimic de a face cu Istanbulul și acesta a fost motivul pentru care soții Vermehren nu ne-au produs nici un prejudiciu pe această linie, deși ceva-ceva tot ne-au dat de furcă. Ei au predat serviciului de spionaj britanic cifrul telegrafic al Abwehrului, pe care noi îl aveam deja. Cum era și normal, Abwehrul și-a imaginat că așa vor face și a schimbat în grabă cifrul. Am intrat din nou în posesia lui după cîteva zile, dar faptul a constituit o daună.

Pe de altă parte, existau și falsele dezertări, ceea ce ridica o problemă spinoasă de ambele părți ale frontului. Într-o zi, Johnny a venit la mine cu această chestiune. Doi dintre prietenii săi se aflau la Lisabona din ordinul Abwehrului, avînd sarcina să stabilească relații de prietenie cu englezii și cu americanii și eventual să se folosească de poziția pe care o au pentru a merge în străinătate și a spiona. Ambii erau fiii unor oameni de vază pe care, în mod normal, Aliații căutau să-i curteze. Primul era Otto Wolff von Amerongen, al cărui tată era cel mai important fabricant de oțel din Germania. Celălalt era Rudi Enders, fiu al fostului prim-ministru austriac.

— Minunat! Numai buni pentru Comitetul XX, am reacționat eu cînd am auzit că vor să dezerteze.

Johnny a clătinat din cap.

— Nici gînd! A dracului dilemă! Ambii sînt antinaziști, niciodată nu s-au gîndit să-i spioneze pe Aliați, dar nici nu vor să acționeze împotriva Germaniei. Numele lor

reprezintă ceva în Germania şi sînt convinşi că dacă trădează pătează blazoanele familiilor lor.

Astfel de indivizi mă scot din sărite ; aşa cum am zis :

— Prostii... Cu tine cum a fost ? Pe tine nu te preocupă blazonul. În orice caz, după război va fi mult mai bine să fii cunoscut ca un adevărat antinazist, care chiar a făcut ceva împotriva lui Hitler.

— Mulţi dintre compatrioţii mei nu împărtăşesc o astfel de părere. Aceşti tineri vor prelua sarcinile părinţilor lor — mai ales Otto — şi vor trebui să lucreze cu mulţi oameni care înţeleg altfel patriotismul. Nu este cazul meu, pentru că eu sînt cît se poate de individualist şi puţin îmi pasă de toate chestiile astea. Oricum, după război cei doi s-ar putea să fie mai utili în Germania dacă nu sînt luaţi drept trădători.

— Foarte bine, dar în cazul ăsta de ce ai mai venit la mine, Johnny ? l-am întrebat agasat. Dacă nu vor să treacă de partea noastră, nu văd ce aş putea face pentru ei.

— Tocmai aici e problema. S-ar putea să ajungă să lucreze pentru noi vrînd-nevrînd. De îndată ce încep să circule prin Lisabona, este foarte probabil că Aliaţii le vor face curte. De fapt, sînt aici de cîteva zile şi americanii par deja dispuşi să le ofere azil.

— Şi ce-i cu asta ? Ce, nu pot să-i refuze ?

— Nu, nu pot, pentru că Abwehrul i-ar dibui. O asemenea istorioară ar deveni imediat bîrfa cea mai la modă în înalta societate. Nu există decît o soluţie. Tu trebuie să blochezi orice ofertă.

Am acceptat, dar problema era greu de explicat, aşa că am avut multă bătaie de cap cu cei de la M.I.5. Otto Wolff şi Rudi Enders ar fi reprezentat o achiziţie pe cinste, dar nu erau de vînzare. Dacă nu-i ajutăm, au să apară probleme inutile, am subliniat eu.

Chiar şi situaţia lui Johnny implica multe primejdii. El crease o sinuoasă şi complexă reţea în Germania. Pentru a avea influenţă asupra unor nazişti importanţi, în special asupra celor din S.D., Johnny folosea momeala cea mai veche din lume : banii. Făcea investiţii în străinătate şi depunea bani în contul lor, în principal în Elveţia. Tranzacţiile erau ilegale şi, ca urmare, clienţii rămîneau legaţi de Johnny. Ca să-şi apere interesele, îl preveneau pe Johnny asupra tuturor intrigilor sau măsurilor îndreptate împotriva lui şi se foloseau de influenţa pe care o aveau pentru a le aplana.

— În felul ăsta, obţin şi multe informaţii pentru prietenii tăi din M.I.6, mi-a zis Johnny pe cînd discutam dacă toate aceste capcane financiare sînt sau nu oportune.

— Eşti părtaş la secretele prea multor oameni, Johnny, am obiectat eu. Cunoşti prea multe dedesubturi care s-ar putea întoarce împotriva ta.

Johnny a ridicat din umeri. Cred că, într-un fel, toate astea îl atrăgeau pe omul de afaceri din el, care era şi cam aventurier.

— E şi bine şi rău. Pe de o parte, sînt protejat, iar pe de alta, sînt vulnerabil. Dar ceea ce înclină balanţa sînt informaţiile pe care le obţin. Aşa că...

— Nimeni nu neagă asta. Dar oricum, am şi veşti bune. M.I.5 insistă să rămîi aici, la Lisabona. Dacă ceva nu merge cum trebuie, ceilalţi nu vor putea pune mîna pe tine cu una, cu două, i-am zis eu senin.

Ceva de pe chipul lui Johnny, nu ştiu exact ce, o privire pătrunzătoare sau umbra unui zîmbet cinic m-a făcut să-l întreb :

— Ce se întîmplă, Johnny ? Tu îmi ascunzi ceva ; ghicesc după expresia ta enigmatică.

— Nu-i nimic.

— Johnny, pentru Dumnezeu, fără acte de bravură ! Lucrăm împreună. Trebuie să ştiu totul.

— Ştii, a ezitat el, de fapt sînt mai în siguranţă în Germania. Aici, antenele mele nu captează toate semnalele de pericol şi situaţia s-ar putea să-mi scape de sub control.

Nu am reuşit să schimb în nici un fel lucrurile. Am încercat, prezentînd problema la M.I.5, dar mi s-a răspuns că este absolut nevoie de Johnny la Lisabona. Tot aşa au spus şi cei de la M.I.6. Serviciul de informaţii britanic se făIea cu faptul că citeam telegramele germanilor înaintea lor. Era purul adevăr şi ăsta era meritul lui Johnny. Era prieten cu una din fetele de la cifru, aşa că Johnny citea şi copia zilnic mesajele. Nu se poate ca ea să nu fi bănuit de ce face acest lucru, dar, prudentă, nu l-a întrebat niciodată. Cu toate că noi ştiam că este antinazistă, nu era deloc uşor să ne lăsăm vieţile pe mîinile ei.

Într-un fel, pericolul părea ireal. Cîtă vreme nu ne afecta sau dacă nu ne afecta deloc, exista numai în mintea noastră. Nu se trăgea în noi şi nici nu trăiam ca pe linia frontului. Ba, din contră. Eu aveam în hotelul Palacio şi în Clock House cîte un apartament. Johnny închiriase o vilă luxoasă în Estoril, întreţinută de patru servitori. Rolls-

Royce-ul lui Johnny, un Silver Ghost, parcă era carul lui Eros, aducînd cele mai frumoase femei din Estoril — şi în primul rînd utilele secretare ale ambasadei germane — să cineze la lumina luminărilor în vila sa.

Poate că excesele noastre erau simptomele pericolului nevăzut. Fumam mult — mai ales Johnny, căruia niciodată nu-i lipsea o ţigară dintre buze —, beam mult şi dormeam puţin. Ajunsesem să iau somnifere atunci cînd simţeam că nu mai pot rezista fără odihna de noapte şi luam mereu benzedrină ca să fiu în formă ziua.

Datorită unei persoane pe care o cunoşteam foarte puţin mi-am dat seama cît de fragilă era existenţa noastră. Pe cînd eram la New York, am fost prezentat doamnei Celia Jackson, soţia unui producător britanic de filme care stătea de cealaltă parte a Atlanticului, în aşteptarea încetării bombardamentelor. Cînd m-am întors din Statele Unite, m-am întîlnit cu doamna Jackson la Lisabona, unde aştepta să poată pleca la Londra. Eu m-am dus la Londra şi m-am şi întors, iar ea tot mai aştepta un loc la avion. Cînd, în sfîrşit, a ajuns la Londra, doamna Jackson a avut bunăvoinţa să se ducă la cei de la M.I.5 şi să le spună că după părerea ei călătoriile şi comportarea mea sînt dubioase. Era convinsă că sînt spion nazist. Cei de la M.I.5 l-au spus că ştiau de existenţa mea, dîndu-i de înţeles că vor acţiona la momentul potrivit. I-au cerut doamnei Jackson să nu spună nimănui o vorbă.

Capitolul XXI

În a doua jumătate a anului 1943, m-am străduit mult să aflu ce gîndesc germanii despre agenţii lor din Anglia. Comitetul XX dorea să decidă care dintre agenţii săi dubli aveau să participe la cel mai important dintre programele de dezinformare, cel al zilei „Z", cunoscut sub numele conspirativ de „Overlord".

Evident, Comitetul vroia să-i folosească pe cei în care germanii aveau cea mai mare încredere.

Locotenentul Kamler, de la Abwehr, care era prietenul lui Johnny, promitea să fie o primă sursă. Una din sarcinile lui Kamler era să evalueze şi să trimită la Berlin

informațiile transmise de diverși agenți la Lisabona. Kamler era perspicace și își făcea bine meseria. L-am cultivat.

Kamler purta adesea discuții în contradictoriu cu von Karsthoff, cu Kramer și cu Schroeder, noul om al S.D.-ului la Lisabona. Kamler nu le căuta în coarne naziștilor și cîteodată îi punea în mare încurcătură pe șefii de rețea, pentru că își cunoștea prea bine meseria.

Ca să-și sporească prestigiul și să-și umfle portofelul sau pur și simplu ca să-și păstreze funcțiile comode din străinătate, practic toți șefii de rețea aveau tendința să exagereze valoarea oamenilor din subordine. Kamler îi vedea însă la justa lor valoare. Fără să-și dea seama, ne-a fost de mare ajutor în propriile noastre evaluări. Datorită lui am putut afla care dintre agenții controlați de noi se bucurau de protecția personală a celor care îi conduceau.

Tot scormonind, Johnny a descoperit existența unei rețele speciale a Abwehrului în Lisabona, denumită „Astrul". Descoperirea a făcut ca o vreme să ni se clatine convingerea că deținem monopolul asupra spionilor germani din Anglia.

— „Astrul" este condus de un anume Paul Fidrmuc von Karmap, dar nu știu mare lucru despre el, mi-a zis Johnny neliniștit. Nu-i cunosc antecedentele și nu cred că acesta este numele lui adevărat. Conduce trei agenți : „Astrul 1", „Astrul 2", „Astrul 3". Primul și al doilea se află în Regatul Unit, iar al treilea, în Statele Unite.

— De cît timp operează „Astrul" ?, l-am întrebat, vrînd să-mi dau seama cam ce daune ne-a produs acest grup.

— Nu știu. Abwehrul îl ține pe Fidrmuc în deplină conspirativitate. Nici măcar von Karsthoff sau Kamler nu-l pot controla. Li s-a ordonat să preia informațiile de la el și să le trimită prin curier special la Berlin. Atît. De obicei, persoana care le preia este secretara lui Kamler, domnișoara Kran, cîrna aia cu fundul de milioane.

Nici cînd era zorul mai mare, Johnny nu neglija informațiile esențiale.

M.I.5 s-a pus pe lucru imediat, trimițîndu-l pe Kim Philby la Lisabona, să se ocupe de caz. Lucrînd împreună, curînd am aflat despre Fidrmuc mai multe decît știa Abwehrul.

„Astrul" era o înscenare de toată frumusețea : Fidrmuc lucra de unul singur. „Astrul 1", „2", și „3" erau imaginari. În meseria noastră îi numim „plăsmuiți". De fapt,

Fidrmuc nu făcea spionaj propriu-zis. Își baza rapoartele pe zvonuri, pe ceea ce putea culege din ziare și în primul rînd, pe fertila sa imaginație, iar pentru a face asta, exploata Abwehrul din plin și foarte ingenios, acceptînd numai o parte din plată în numerar, iar restul cerînd să i se achite în opere de artă pe care apoi le vindea cu mari beneficii.

Cu toate că era un farsor, Fidrmuc reprezenta un pericol pentru noi și, ca urmare, o bună bucată de timp, serviciul de informații britanic s-a gîndit să-l elimine. Problema avea mai multe fațete. La prima vedere se părea că „Astrul" nu ne poate aduce prejudicii, ci din contră, îi derutează pe germani. Dar dacă o brodea cu vreuna din presupunerile lui, mai ales cu privire la „Overlord" și germanii îl credeau pe el și nu pe noi ? Pe de altă parte, lichidarea „Astrului" putea ridica o serie de semne de întrebare, iar verificările ar fi pus în primejdie propria noastră organizație. În ultimă instanță, am hotărît să-l discreditäm. Pentru a-i submina prestigiul la Berlin, am transmis informații reale bazate pe dovezi certe, care dezmințeau rapoartele trimise de el.

Prin analizele lui meticuloase, Kamler era cît pe ce să provoace căderea a doi din agenții dubli folosiți de Comitet și, în orice caz, le-a îngreunat serios munca. Din fericire, Kamler i-a spus lui Johnny că are îndoieli cu privire la cei doi, iar apoi norocul nostru a fost și mai mare, căci nici Berlinul, nici avanpostul din Belgia, pe care le-a informat, nu au ținut cont de părerile lui.

Cu simțul său pătrunzător, Kamler a mirosit o poveste încă și mai încîlcită, în care erau implicați trei agenți dubli, aparținînd unei rețele de dezinformare condusă de un bătrînel, fost ofițer de cavalerie austriac, doctorul Kösler, pe atunci angajat al Abwehrului.

Doctorul Kösler era un tip misterios. Nici în prezent nu se știu prea multe lucruri despre el. Într-un fel, el este produsul tipic al actelor de spionaj, care sînt adesea îngrozitor de ilogice și de încîlcite, pline de contradicții, lăsînd multe întrebări fără răspuns.

În primul rînd, Kösler era evreu. Nu se știe cum a ajuns să fie ofițer al Abwehrului. Or, el a fost mai mult decît un ofițer obișnuit al Abwehrului. Kösler se avea bine cu mulți generali germani cu funcții înalte, presupuși antinaziști, pe care eu i-aș considera mai curînd nenaziști.

Acest ofițer evreu al Abwehrului mai era, în plus, inventator și fabricant. Sau poate că era vorba doar de alibiul lui în cadrul Abwehrului. Este numai o presupunere a mea.

Kösler și-a început cariera ca spion la biroul Abwehrului din Bruxelles, care în acel moment era avanpostul cel mai important din Europa. Cînd, în 1941, evenimentele au făcut ca biroul de la Lisabona să devină inima spionajului, maiorul Kratzer, șeful biroului din Bruxelles, l-a trimis pe Kösler la Lisabona, să se infiltreze în serviciul de informații britanic. Nu era vorba de un transfer, Kösler continuînd să lucreze sub ordinele lui Kratzer. Avanpostul din Bruxelles încerca astfel să-și justifice existența.

Kösler a venit la Lisabona împreună cu un anume domn Fanto, fost director pentru Europa al companiei Colgate-Palmolive Peet. A înființat acolo o societate comercială și l-a trimis pe Fanto în Anglia, ca să-i reprezinte interesele. Totodată, i-a dat o misiune de spionaj : Fanto urma să ceară informații de la serviciul de spionaj britanic, pe care Kösler să le poată transmite generalilor germani ca să-i determine să se disocieze de Hitler și să ceară pacea.

Comitetul XX a considerat că perspectiva este tentantă și i-a recrutat pe Kösler și pe Fanto ca agenți dubli, dîndu-le numele conspirative de „Hamlet" și, respectiv, „Marioneta". Mai tîrziu, Kösler a mai adăugat un agent la rețeaua sa, „Mullet", un englez care lucra într-o companie de asigurări din Bruxelles. Comitetul XX a organizat o societate engleză pentru Kösler, care să servească drept acoperire pentru frecventele călătorii făcute de „Mullet" și de „Marioneta" de la Londra la Lisabona. Această rețea, foarte activă, furniza Abwehrului rapoarte false cu privire la producție și industrie.

Stîrnit probabil și de rivalitatea dintre birourile din Lisabona și Bruxelles, Kamler a examinat în amănunțime activitățile rețelei lui Kösler, ajungînd astfel la concluzia că frecventele călătorii și rapoartele oamenilor lui Kösler sînt dubioase și că s-ar putea ca ei să fie agenți britanici. A comunicat această părere și la Berlin și lui Johnny. Cei de la Berlin nu au reacționat în nici un fel. Poate că nu i-au dat importanță sau poate că aveau cine știe ce alte motive. Desigur, eu am anunțat serviciul de informații britanic despre faptul că un nor plutește deasupra rețelei lui Kösler.

De fapt, bănuiesc că Kösler era cu adevărat un agent dublu, furnizînd, imparțial, informații valabile ambelor părți și profitînd la maximum de pe urma amîndurora. Cei de la M.I.5 au întrerupt legătura cu Kösler : poate că aveau și ei aceeași presimțire ca și mine. Poate că, ulterior, au avut motive temeinice să nu lichideze rețeaua.

Din cauza unor meschinării birocratice, relațiile dintre Kamler și von Karsthoff s-au deteriorat atît de mult, încît către sfîrșitul anului 1943, Kamler a fost rechemat la Berlin, ceea ce ne-a privat de un post de observație la Lisabona. Cît era de important acest post se poate vedea din sfatul și avertismentele pe care Kamler i le-a dat lui Johnny la despărțire :

— Nu vă întoarceți la Berlin. Îmi este imposibil să vă dau sursa informațiilor mele, dar vă pot asigura că sînteți pe lista neagră a S.D.-ului.

Sursa nu mai avea importanță de această dată. Nu încăpea nici o îndoială asupra autenticității informațiilor.

Capitolul XXII

De la sfîrșitul anului 1943 pînă în iunie 1944, serviciul britanic de informații părea că joacă în permanență la ruletă. Nu cred să existe o comparație mai potrivită. Din toate punctele de vedere era un joc al hazardului. Ne petrecuserăm primii ani ai războiului perfecționînd sistemul, edificîndu-l. Acum mizam tot, indiferent cît ne-ar fi costat. Forțele armate intrau și ele în joc. Mizau pe faptul că noi o să tragem numerele cîștigătoare, pentru ca ele să poată duce la bun sfîrșit, cu un minimum de pierderi, mult așteptata debarcare în Europa.

Și pe plan personal a fost tot ca un joc de ruletă, care a durat cinci luni. Tensiunea generată de acest joc neîntrerupt creștea mereu, atingînd proporții insuportabile. A fost o perioadă de concentrare totală și sînt convins că dacă invazia ar fi fost amînată nu aș mai fi rezistat cîteva luni. Dincolo de efortul cerut de munca pe care o făceam, jocul dezinformării ajunsese la punctul în care eu nu mai contam.

— Oricînd ne putem aştepta ca, la un moment dat, toţi agenţii să fie deconspiraţi, indiferent de consecinţe, chiar de bună voie pentru a înfăptui marea dezinformare.

Pentru majoritatea cadrelor Comitetului XX care se aflau în Anglia, a fi deconspirate însemna doar sfîrşitul utilităţii lor. Pentru mine, care-mi petreceam cea mai mare parte a timpului printre germani, deconspirarea putea fi mult mai neplăcută.

Germanii cunoşteau în linii mari proiectul debarcării, şi era logic să fie aşa, căci nu putea fi camuflat. Johnny şi cu mine am confirmat acest lucru după ce am discutat cu numeroşi ofiţeri ai Abwehrului. Era neîndoielnic că nu se vor lăsa păcăliţi de cine ştie ce raport fals care să indice că atacul ar veni din Grecia, punctul vulnerabil al Europei, sau din Norvegia ori din Danemarca. Ştiau că atacul va trebui să se producă undeva între Ostende, în Belgia, şi peninsula Cherbourg. Von Karsthoff mi-a arătat clar acest lucru, ţinîndu-mi o prelegere ca la Generalstab. Desenînd tot felul de cercuri pe hartă, mi-a prezentat zonele unde englezii puteau asigura acoperirea aeriană, esenţială pentru invazie. Von Karsthoff mi-a mai descris şi alte elemente indispensabile debarcării : mareele şi lumina lunii. Se înţelege de la sine că invazia nu urma să se producă pe lună plină, dar un minimum de lumină tot era necesar pentru ca marile convoaie să se poată deplasa fără să apeleze la reflectoare, care le-ar fi trădat. Era, desigur, imposibil să ascunzi colosalele pregătiri şi concentrări de trupe de pe insulele britanice, care trădau faptul că atacul avea să se producă pe coastele nordice ale Franţei. Expunerea lui von Karsthoff era, desigur, destinată să mă orienteze în vederea spionajului pe care urma să-l fac la înapoierea în Anglia. Toţi aceşti factori limitau sfera posibilităţilor de dezinformare. Totuşi, din punctul de vedere al Amiralităţii, „Operaţiunea Neptun", adică aspectul maritim al planului „Overlord", ar fi fost prea riscantă dacă nu ar fi fost precedată de o acţiune de dezinformare încununată de succes.

Iată cum erau schiţate liniile directoare ale planului de dezinformare : mai presus de toate, era necesar să-i convingem pe germani că atacul se va declanşa în extremitatea nord-estică a zonei probabile — cu alte cuvinte, în împrejurimile strîmtorii Calais — şi că prima debarcare va fi urmată de o a doua, mult mai puternică, în aceeaşi

zonă. Noi i-am făcut pe germani să creadă că s-ar putea produce o debarcare în jurul zonei Bordeaux, dar că aceasta ar fi numai o diversiune pentru a-i îndepărta de strîmtoarea Calais. Încercam să-i facem pe germani să creadă că atacul principal, din nord, se va produce către sfîrşitul lunii iunie, în timp ce capul de pod din Normandia (din 6 iunie) ar fi o altă diversiune.

Nu le-am spus direct despre strîmtoarea Calais. Evident că nu le puteam vorbi despre aceste lucruri în mod deschis. Trebuia să le dăm germanilor indicii care să-i oblige să tragă singuri aceste concluzii. Astfel, le-am spus că grosul trupelor noastre era concentrat în Scoţia şi pe coastele estice şi sudice ale Angliei, în dreptul strîmtorii Calais. În realitate, concentrarea principală era în Midlands. Totodată, am inventat nişte armate similare agenţilor plăsmuiţi. Am simulat existenţa unui grup de armate, FUSAG — First United States Army Group (Grupul Întîi de Armată al Statelor Unite) — pe altul l-am ridicat la rangul de Grup de Armată Britanic de Siguranţă, în timp ce un al treilea se numea Grupul 14 de Armată al Statelor Unite.

La fel ca în jocurile de orientare, am lăsat ici şi colo mici semne care să-i conducă pe germani pe urma acestor forţe militare inexistente. Le furnizam informaţii cu privire la însemnele diviziilor, mişcările de trupe, materiale, rezerve, ateliere şi altele asemănătoare. Pentru a face aceste piste false şi mai credibile, le presăram cu fărîme de informaţii autentice care, în general, nu erau prea dăunătoare şi puteau fi verificate prin alte mijloace.

Cu puţin înainte ca planul „Overlord" să se pună în mişcare, am intrat în posesia unor probe îndeajuns de concludente din care rezulta că inamicul luase de bună momeala întinsă de noi. În Italia a fost capturată o hartă germană, datată 15 mai. Ea arăta cum întrevedeau germanii ordinul britanic de luptă pentru invazie. Fuseseră păcăliţi de falsele date geografice şi de grupurile de armate plăsmuite de noi. Concluzia logică pe care trebuiau să o tragă era că atacul principal fusese planificat pentru zona strîmtorii Calais.

Pornind de la rapoartele germane de apreciere a activităţii de spionaj — unele dintre ele obţinute chiar de mine de la Kamler, grupul meu, „Triciclul", şi o altă reţea,

denumită „Garbo", au fost alese să ducă partea cea mai grea a planului de dezinformare pentru „Overlord".

— De peste un an, dumneavoastră și „Garbo" vă disputați primul loc pe lista spionilor germani, mi-a spus Tar, cînd ne-a încredințat misiunea.

„Garbo" era un spaniol care se infiltrase din proprie inițiativă în serviciul german de spionaj și inițiase propriul său plan de dezinformare. Și-a început cariera ca spion independent, la Lisabona. Conducea aproximativ o duzină de agenți imaginari împrăștiați prin toată Marea Britanie, ba unii chiar prin dominioane. Se comenta că atunci cînd a încercat să stabilească legături cu serviciul de spionaj britanic a fost respins, pînă ce, în fine, isprăvile sale i-au forțat acceptarea.

Cîțiva ani buni, „Garbo" și-a desfășurat activitatea în Peninsula Iberică și a venit în Anglia numai ca urmare a unei întîlniri cu Johnny, care era să-l coste viața.

Într-o zi, în timp ce-și lua prînzul la Jockey Club, în Madrid, împreună cu un spaniol pe care îl considera simpatic și pe care îl luase drept ofițer al Abwehrului, Johnny a comis o indiscreție. A lăsat să-i scape cîteva comentarii antinaziste. Tot atît de imprudent, spaniolul i-a destăinuit că-i înșală pe naziști, vînzîndu-le informații fără valoare. În mod mecanic, Johnny a replicat :

— Nu vă faceți probleme, și eu fac la fel.

După ce s-au despărțit, Johnny și-a dat seama că se purtase ca un idiot. L-a chemat imediat pe Wren Pistruiatul, iar acesta a informat Londra. Johnny nu putea explica logic incidentul. Poate că era și din cauza oboselii generate de luptă.

Eu mă aflam pe atunci în Anglia și, înapoindu-mă la Clock House, după dejun, i-am găsit pe Tar și pe Ian așteptîndu-mă, foarte supărați. Toți trei am avut o discuție scurtă și am ajuns la concluzia că, dacă nu era prea tîrziu, Johnny putea fi salvat numai printr-o acțiune drastică. I-am prezentat cazul lui „C", care ne-a spus imediat :

— Mînă liberă !

Cînd cineva trebuia să fie eliminat — cum se mai întîmpla uneori — serviciul de informații britanic nu se folosea niciodată de propriii săi agenți. Execuția cădea în sarcina specialiștilor, chemați din afară, prin detașamen-

tul de „eliminare a gunoiului." I-am telefonat Pistruiatului ca să-i spunem să-şi facă datoria.

În timp ce lua măsurile de rigoare, Pistruiatul a aflat din întîmplare faptul că spaniolul pe care l-a cunoscut Johnny sub un nume fals era în realitate „Garbo", omul nostru. Fusese cît pe ce să-l elimine pe unul pintre cei mai buni agenţi ai noştri.

Totuşi, acum, cînd cunoştea adevărul despre Johnny, era prea periculos să-l lăsăm pe „Garbo" să-şi continue activitatea pe continent. A fost deci adus în secret în Anglia şi a continuat să-şi conducă de acolo reţeaua de agenţi imaginari, de această dată sub supravegherea atentă a unui ofiţer de caz.

După multe ezitări, englezii au numit un ofiţer polonez, „Brutus", să ne ajute, pe „Garbo" şi pe cei din reţeaua mea, în cadrul operaţiunii „Overlord". „Brutus" conducea un grup de rezistenţă în Franţa pînă într-o zi, cînd a fost arestat de germani, pe care a reuşit să-i convingă că s-a convertit ; i-au permis „să scape" în Anglia, unde a trecut de partea noastră fără a pierde timp.

Din cînd în cînd, ne mai dădeau cîte o mînă de ajutor şi alţi agenţi din rezerva Comitetului, după cum un rol important au jucat şi alte formaţiuni de dezinformare. Sînt sigur că unele erau tot atît de importante ca şi noi. Ca să înşele serviciile de ascultare naziste, un vast serviciu de telegrafie fără fir transmitea douăzeci şi patru de ore pe zi, simulînd traficul radio al grupului inexistent de armate, trimiţînd mesaje de la divizii la statul major. Pentru a înşela avioanele de recunoaştere ale Luftwaffei, unităţi speciale de camuflaj au construit false concentrări de avioane de asalt, aerodromuri şi tabere militare. Iar pentru a consolida rapoartele noastre asupra pregătirilor din anumite zone de pe coastă, am furnizat ştiri false ambasadelor ţărilor neutre şi, prin ele, Abwehrului.

În atmosfera febrilă şi optimistă din Anglia, în decembrie 1943, m-am pregătit pentru o nouă călătorie la Lisabona. Ca toţi ceilalţi, întindeam coarda, simţind că dau o mînă de ajutor la declanşarea loviturii finale. Împins de ciudata şi contradictoria corectitudine englezească, „C" a ţinut să mă vadă şi să-mi spună :

— Dacă totul va ieşi bine, veţi fi părtaş la glorie. Dar dacă aveţi vreo ezitare, nimeni nu vă va blama că v-aţi eschivat de la această călătorie.

Aveam unele temeri (care om normal, cu simțul de autoconservare intact, nu le-ar fi avut ?), dar ele erau compensate de alți factori. Iertarea pe care fair play-ul englezesc mi-ar fi oferit-o nu făcea parte din acești factori.

I-am replicat că nu am nici cea mai mică intenție să arunc prosopul. Încă și mai realist, „C" m-a avertizat :

— Mă gîndeam eu că nu veți renunța, dar să nu fiți prea încrezător, Dusko. Un singur pas greșit și totul se duce de rîpă, începînd cu dumneavoastră.

Capitolul XXIII

Noaptea de Crăciun în teritoriul inamic. Mi-am petrecut-o cu von Karsthoff, Elizabeth și cîțiva dintre prietenii lor. Ne-am adunat în noua lor casă de vacanță de la țară, în apropiere de Cinta ; clădirea imita în stil modern vechile case țărănești din Portugalia. Am băut șampanie, am cîntat colinde și ne-am făcut unii altora mici daruri, dar bucuria era artificială. Conversația s-a învîrtit mai mult în jurul iminentei invazii. După cină, ne-am așezat lîngă căminul enorm. Lemnele de foc nu voiau deloc să ardă cum trebuie, așa că von Karsthoff a aruncat pe ele un pachet întreg de lumînări și astfel, flăcările au căpătat o strălucire plăcută.

— Exact așa ar trebui să facă și Hitler, a spus unul dintre invitați, atașatul naval al ambasadei. Toți l-am privit curioși, iar el s-a grăbit să explice : Ne confruntăm cu coaliția cea mai eterogenă pe care și-o poate imagina cineva, compusă din bolșevici extremiști și capitaliști înrăiți. Ar trebui să sacrificăm unele din realizările noastre pentru a-l arunca în foc pe dușmanul nostru cel mai crîncen.

— Și cine să fie în locul acestor lumînări ? am întrebat eu.

— Toți de la sud și vest de Germania, a replicat atoateștiutorul nostru, căci sînt ori aliați care nu prezintă mari garanții, ori țări cucerite, dar rebele. N-ar fi o mare pierdere dacă ne-am debarasa de ele în schimbul păcii pe frontul de vest. Nici un om politic american n-ar putea

zice „nu" unei asemenea afaceri. Americanii sînt realiști și nu s-ar sacrifica pentru a salva Rusia.

Cunoscătorul a început apoi să cînte vechea placă nazistă : Germania este mîntuitorul Europei și al civilizației ei și Germania protejează lumea împotriva comunismului rus. Eram gata-gata să vomit caviarul, pateul și șampania, abia stăpînindu-mă să nu-l întreb despre muncitorii sclavi, despre lagărele de concentrare și despre execuțiile în masă din țara aceea mîntuitoare. Placa era atît de uzată, încît mă miram că-i mai acordă cineva credit.

Acum, că eram din nou în teritoriul inamic, observația lui Masterman despre deconspirarea tuturor agenților mă obseda. Ivo participă foarte activ la sistem și se afla departe în teritoriul inamic, fără nici un sprijin ; nici măcar Johnny nu mai putea să-l ajute. Nu puteam vorbi despre temerile mele nici cu Johnny. Prea erau de ordin personal. Voiam să-l scot pe Ivo, dar cum să justific asemenea nepotisme ? Mulți alții se aflau în aceeași situație, așa că de ce să fie cruțat numai Ivo ?

Obsesia a pus stăpînire pe mine. Fără să-i spun exact de ce, l-am întrebat pe Johnny dacă l-ar putea include pe Ivo în grupul care urma să vină pe canalul de fugă. Johnny nu m-a întrebat pentru ce.

— Nimic mai ușor. Dar restul familiei ?

Era tentantă oferta, însă ar fi însemnat prea mult. Comitetul XX s-ar fi aflat în drept să mă trimită imediat în fața curții marțiale.

— Nu, asta ar însemna să abuzez de poziția mea. Doresc să-l aduc pe Ivo aici pentru cîteva zile. După aceea o să căutăm împreună o modalitate de a salva restul familiei.

La următoarea călătorie pe continent, Johnny mi-a spus că are o surpriză pentru mine. Ivo sosise deja la Madrid. Am hotărît că este mai bine să ne întîlnim în Portugalia, așa că Johnny i-a pregătit o nouă identitate, iar după cîteva zile Ivo a apărut la Lisabona cu un pașaport german fals.

Ardeam de nerăbdare să-l îmbrățișez după trei ani de despărțire, dar cu un astfel de călător ilicit nu era indicat să te întîlnești pe aeroportul din Lisabona. Doream să scap de orice supraveghere și de orice musafir nepoftit, cel puțin la această primă întîlnire cu Ivo, așa că am organizat-o cu aceeași grijă cu care îmi organiza Abwehrul întîlnirile. Locul era stabilit pe drumul de la Lisabona spre

Estoril, așa că am rămas în hotelul Palacio pînă cînd am primit confirmarea că a sosit avionul.

Pe la jumătatea drumului spre locul de întîlnire mi-am parcat Jaguarul cel nou la marginea șoselei și am așteptat. Îmi cumpărasem o mașină ca să am mai multă libertate de mișcare. Jaguarul, un Standard Swallow, nu trecea neobservat, dar oricine se interesa de mine știa ce fel de mașină conduc, iar avantajul unei mașini sport este că lasă în urmă aproape orice urmăritor. Coordonarea noastră a fost perfectă. După numai cîteva minute, Rolls-ul lui Johnny a sosit din direcția Lisabonei. Am sărit în fugă din Jaguar și am traversat drumul. Ivo a sărit și el din Rolls, înainte ca acesta să se oprească și amîndoi ne-am îmbrățișat strîns. Cei trei ani de despărțire și munca în mișcarea de rezistență nu-l schimbaseră pe Ivo din punct de vedere fizic. Continua să fie tînăr, elegant și frumos.

Înainte de toate, în timp ce îl duceam la hotelul Palacio, am vorbit despre familie. Ajunși acolo, ne-am încuiat efectiv în apartamentul meu, dînd ordin să ni se servească masa sus și vorbind două zile fără întrerupere.

Ivo începuse să activeze în mișcarea de rezistență organizînd diverse sabotaje. Cum unii din pacienții lui erau muncitori feroviari, a pus la cale deraierea trenurilor. Ca represalii, naziștii au început să ia ostateci și să-i împuște. Atunci Ivo și-a căutat un alt cîmp de activitate. În Iugoslavia, ca în cea mai mare parte a Europei, transportul fluvial este important. Ivo și prietenii săi au inventat o bombă cu efect întîrziat, care făcea ca șlepurile să explodeze după ce ieșeau în afara apelor sîrbești, cel mai adesea în teritoriul inamic.

Unele din sabotajele lui erau foarte subtile și ingenioase. Unul, în special, s-a dovedit atît de comic și totodată atît de eficace, încît, în vreme ce Ivo mi-l relata, am izbucnit în hohote de rîs, hohote de care aveam mare nevoie.

— Știi cît țin germanii la ordine și curățenie, mi-a povestit Ivo. Ei bine, exact chestiile astea le-am folosit împotriva lor. Cu cît se întreceau mai mult să-și lustruiască cizmele, cu atît le ieșeau mai rău.

O rudă de-a noastră era directorul companiei Eggü, care produce cremă de ghete. Cum făceau în cea mai mare parte a țărilor ocupate, germanii au rechiziționat producția de la Eggü în folosul armatei. Un prieten de-al nostru, profesor de chimie, a inventat un aditiv care, amestecat

în cremă, făcea pielea să crape la o temperatură mai mică de zero grade. Nu puteam să nu rîd în hohote cînd mă gîndeam la bravii soldaţi Švejk de pe frontul rusesc. Cu cît îşi ungeau mai mult cizmele, pentru a le face impermeabile, cu atît luau mai multă apă.

Ivo a adus prejudicii germanilor în mii de feluri ingenioase şi m-am bucurat alături de el de rezultatele imediate şi palpabile pe care le-a obţinut. Sabotajul îţi dă satisfacţii mai mari decît spionajul. Chiar şi atunci cînd cumnatul i-a fost arestat pentru că şterpelise cîteva kilograme de ceară, Ivo tot a profitat de incident. Ceara era pentru tatăl cumnatului lui, parohul catedralei din Belgrad, care avea nevoie de ea ca să facă lumînări.

— Nici cantitatea, nici scopul nu au importanţă, ci principiul, i-a spus colonelul Toeppen atunci cînd Ivo a încercat să-i ceară să intervină. După ce Johnny îl prezentase lui Toeppen, Ivo a legat un fel de prietenie cu ofiţerul de la Abwehr, care a fost adesea folositor mişcării lui de rezistenţă. Dar în acest caz, Toeppen a insistat că este lipsit de putere.

— Îmi pare rău, a spus, nu există nici o circumstanţă atenuantă. Cumnatul dumneavoastră va fi împuşcat.

— Împuşcat fiindcă e sîrb, nu pentru că a furat. Un ofiţer german poate fura cu tonele şi iese basma curată ! a strigat Ivo furios.

— Aveţi probe pentru acuzaţiile pe care le faceţi ? a întrebat Toeppen.

— Pot să le obţin.

— Daţi-mi-le şi-l voi pune imediat în libertate pe cumnatul dumneavoastră, a urlat Toeppen, dînd cu pumnul în masă. Orice ofiţer german care comite un furt va fi trimis în faţa tribunalului militar.

Nimic mai simplu pentru Ivo decît să aducă dovezile. Mulţi din ofiţerii ocupanţi erau adînc amestecaţi în piaţa neagră. Cum, însă, erau implicaţi şi localnici civili, Ivo a trebuit să-şi selecţioneze cu grijă cazurile, ca să evite neplăcerile produse oamenilor noştri. Toeppen s-a ţinut de cuvînt : l-a pus în libertate pe cumnatul lui Ivo şi a arestat mulţi ofiţeri.

— Asta nu înseamnă că mîinile lui Toeppen erau curate, a comentat Ivo. El nu fură, din cîte ştiu, dar participă la afacerile monetare aranjate de Johnny.

— Nu știam că ești la curent cu toate chestiile astea. Johnny nu mi-a spus niciodată nimic.

Probabil că s-a văzut pe fața mea că sînt neliniștit, pentru că Ivo mi-a răspuns :

— Oh ! Sînt sigur că n-a vrut să-ți faci griji pentru el.

— Presupun. Nu mi-a spus mare lucru.

— E o escrocherie complicată, mi-a zis Ivo, explicîndu-mi atît cît știa și el. Din nu știu ce motive economice, valoarea mărcii de ocupație diferă în raport cu aurul sau cu monedele forte dintr-o țară sau alta. Johnny a găsit o cale prin care să se poată folosi de asta pentru a corupe diverși ofițeri cu funcții de răspundere din Abwehr și S.D., legîndu-i astfel de el. Desigur, ilegal, a aranjat să transfere banii dintr-o țară într-alta, de fiecare dată realizînd un profit. În cazul ofițerilor care aveau bani, se limita numai să le aranjeze afacerea. Acelora care nu aveau, le deschidea drumul spre piața neagră, împrumutîndu-le fonduri din considerabila sa avere. Johnny nu avea nici un interes personal în aceste tranzacții și-i lăsa pe alții să se ocupe de detalii. Uneori, o singură operațiune dubla sau tripla investiția inițială. Johnny mai aranja și transferarea acestor profituri, ca și a altor sume de bani, în Elveția sau în alte țări neutre. Încă de la începutul afacerii și-a țesut pînza în jurul colonelului Toeppen. În calitatea sa de casier principal al Abwehrului, Toeppen era un conspirator-cheie, avînd posibilitatea să se folosească de casierii Abwehrului pentru transferarea fondurilor. Toate astea treceau nesancționate.

Toeppen i-a încredințat lui Ivo operațiunile ilegale din Belgrad. Încă de la prima întîlnire cu casierul șef al Abwehrului, Ivo reușise, încet-încet, să-i cîștige încrederea. Toeppen îi dăduse misiunea să adune mărcile de ocupație. Era o sarcină ușoară, întrucît băncile din Belgrad acceptau cu plăcere dinarii iugoslavi în schimbul efemerelor hîrtii germane pe care le posedau.

Din punctul de vedere al lui Ivo, aranjamentul era perfect. Îl avea pe Toeppen la mînă și, în plus, încasa un comision pentru fiecare tranzacție, pe care îl folosea pentru a acoperi cheltuielile operațiunilor de sabotaj organizate de grupul său de rezistență. Gluma cea mai gustată de grup era că naziștii își finanțau propria distrugere.

După ce am epuizat amintirile și după ce Ivo a participat la o lungă întîlnire cu Cecil Gladhill, căruia i-a fur-

nizat informații de primă mînă asupra situației din Iugoslavia, eu am abordat subiectul care mă determinase să-l aduc pe Ivo la Lisabona. Pînă atunci îl ocolisem cît am putut. Ivo este un om cu concepții foarte precise în ce privește morala și obligațiile, capabil să ia hotărîri drastice, chirurgicale, nu numai în legătură cu cei din jur, dar și cu sine însuși. Nu știam cum va reacționa și așteptam ca timpul să lucreze în favoarea mea.

L-am dus pe Ivo la Boca do Inferno, locul pe care îl consideram cel mai potrivit pentru discuții confidențiale, și acolo, pe țărmul stîncos, deasupra valurilor, care în după-amiaza aceea se spărgeau cu o forță neobișnuită, i-am spus că s-ar putea ca întreaga noastră organizație să fie demascată.

— Invazia este iminentă. Nu știu cînd, dar te asigur că va fi în curînd. Chiar și germanii știu acest lucru.

— Cu cît mai repede, cu atît mai bine, mi-a răspuns Ivo.

— Da, dar cînd va avea loc, viața ta s-ar putea să nu mai valoreze nici cît o marcă de ocupație, iar eu nu voi mai avea timp și nici aprobarea să te avertizez din vreme, chiar dacă voi ști cînd se va întîmpla acest lucru. Așa că — am făcut o pauză — hai să plănuim ceva chiar acum, ca să fim siguri că nu vei fi în pericol.

Ochii verzi ai lui Ivo au scăpărat.

— Tu îmi ceri să rămîn în Lisabona. Spusele lui sunau ca o acuzație. I-am răspuns fără ezitare.

— Da, dar nu sînt sigur că voi reuși să obțin acest lucru. Englezii s-ar putea să ridice obiecții. Chiar și cel mai mic amănunt ar putea fi suficient pentru ca germanii să suspecteze întreaga rețea. M-am gîndit însă la o altă soluție. Te afli aici cu pașaport fals. Unde dispare urma lui Ivo Popov ?

— La Paris. De acolo încoace totul este jebseniadă în stare pură. Din Madrid, n-am mai lăsat nici un semn. Numai Jebsen știe că mă aflu aici, vreau să spun din partea nemților. Evident, Gladhill știe și el.

De mult timp nu mai auzisem cuvîntul „jebseniadă".

— Probabil că englezii nu vor ridica obiecții cîtă vreme nu îi compromiți. Cred că te-ai putea întoarce la Madrid și, prin contactele noastre, să te pierzi pe acolo pentru moment.

Ivo a tras cu putere din ţigara pe care o fuma şi a expirat lent fumul, gîndindu-se la propunerea mea.

— Da, aş putea. Nu ar afecta familia. Ai noştri sînt foarte dispersaţi. Tata este la Dobrovnik, mama la Belgrad, iar nevasta şi băiatul îmi sînt în deplină siguranţă în casa unor rude din Serbia. Nici unul din ei nu e implicat în afacerile mele.

Am lăsat lucrurile aşa. Ideea trebuia să dospească. Făcusem un pas mare, căci obţinusem un fel de răspuns de la idealistul de frate-meu. Pentru prima dată de la sosirea lui m-am culcat fără prea multe gînduri şi am dormit relativ bine. L-am auzit pe Ivo sculîndu-se de mai multe ori, am văzut scînteierea unui chibrit şi mi-am dat seama că fumează. Deci medita la propunere şi mă puteam aştepta la o hotărîre fericită.

Dimineaţa, în timp ce serveam cafeaua, Ivo m-a anunţat :

— Imposibil, Dusko. Trebuie să mă întorc. Sînt prea mulţi oameni implicaţi. Nu pot abandona rezistenţa.

— Dar nu-i vei putea apăra, am obiectat eu. Vei fi primul arestat şi pus la zid.

— Asta îi va pune în gardă pe ceilalţi.

Am încercat să obiectez, dar Ivo m-a întrerupt :

— Să nu mai vorbim despre asta, Dusko. Hotărîrea mea este luată şi dacă mai discutăm, nu facem decît să ne întristăm.

Ivo a plecat a doua zi, iar eu m-am întors la rutina vieţii mele de la Lisabona care, în ciuda gravităţii ei, a contactului permanent cu duşmanul şi a enervantei disimulări, părea peste măsură de frivolă. Oare unde se afla linia care deosebea pretinsul fustangiu de cel autentic ?

Într-o după-amiază, m-am dus să mă refugiez în casa familiei Bailoni, o fostă mănăstire din Carnaxide. Veneam uneori aici pentru a mă întîlni cu Gladhill sau cînd aveam nevoie de un loc unde să mă izolez complet. Era un fel de a doua locuinţă a mea, la numai cîţiva kilometri de oraş, cu grădini mari şi frumoase, cu piscină şi cai. Cînd plecam din Lisabona, aveam obiceiul să-mi las acolo maşina. Celor două fiice ale lui Bailoni, vesele şi încîntătoare, le plăcea să folosească mai mult Jaguarul meu decît somnoroasele vehicule ale familiei.

Doar ce am intrat în curte şi Lillian, cea mai mică dintre ele, a venit în fugă şi mi-a propus :

— Hai la plajă, să înotăm un pic. E atît de cald !

— Nu, mulţumesc. Cu altă ocazie. Voiam să rămîn singur.

— Ah ! nu mai eşti amuzant, m-a dojenit Lillian şi văzînd un alt vizitator, un tînăr ofiţer american, a exclamat : Bill, vrei să mergi să înotăm ?

— Trăsnet !

— Iau maşina ta, mi-a zis Lillian, aşezîndu-se la volan. Ea, cel puţin, rămăsese amuzantă.

— Cu plăcere.

Lillian era o şoferiţă cu experienţă. Am rămas pe loc, ascultînd cu cîtă gingăşie schimba vitezele în timp ce cobora pe drumul şerpuitor al fermei.

După patru ore, Lillian şi Bill s-au întors cu un taxi.

— Automobilul tău, Dusko, a explodat, mi-a zis sufocată de emoţie Lillian, alergînd spre mine. Nu a fost vina mea, crede-mă. Noi înotam, cînd, dintr-o dată, a făcut explozie.

— Cred că l-a ajutat cineva, a confirmat Bill, cunoscător.

Şi eu credeam la fel, iar după ce m-am uitat la resturile îndoite, nu am mai avut nici un dubiu.

— Cine, oare, vrea să scape de mine ?, l-am întrebat pe Cecil Gladhill. Nu cred că germanii. Ei mă considerau agentul lor numărul unu şi, în orice caz, mai întîi m-ar tortura dacă ar bănui că îi dezinformez. Acelaşi lucru l-aţi face şi dumneavoastră, i-am zis zîmbindu-i rece. A zîmbit şi el.

— Nu, noi v-am închide în Turnul Londrei. Sîntem tradiţionalişti. Şi eu sînt de acord că nu puteau fi germanii. Dar...

— Dar dumneavoastră vedeţi altfel lucrurile ?

— Ei bine, da, a zis el cu părere de rău. Acum cîteva săptămîni, un serviciu american a manifestat o oarecare curiozitate cu privire la dumneavoastră. A întrebat dacă lucraţi pentru noi. Bineînţeles, răspunsul a fost negativ. Dar nu cred că oamenii lor ar fi putut face una ca asta.

Nu l-am forţat pe Gladhill să-mi dea mai multe informaţii cu privire la anonimul serviciu american. Nu ar fi servit la nimic. Gladhill făcea parte din categoria celor care spun exact cît vor şi nici un cuvînt în plus. În zilele următoare, m-am tot uitat în urma mea, dar atentatul nu s-a mai repetat. Cineva trebuie să-l fi contramandat dis-

cret. În orice caz, cînd am înlocuit Jaguarul Standard Swallow cu un Talbot, mi l-am rezervat — nu tocmai egoist — numai pentru mine, hotărîndu-mă să nu-l mai împrumut niciodată, în afară de cazul că mi-l cerea vreun dușman.

Nu mult timp după aceea, un alt serviciu neidentificat s-a interesat de mine, dar intervenția sa a fost de cu totul altă natură. Cu toate că sînt exagerate, născocirile amoroase ale agenților secreți au și un pic de bază reală. Ce poate fi mai logic decît să întrebuințezi această înclinație fundamentală drept capcană ?

Eram la cazinoul din Estoril, jucînd bacara cu miză nelimitată ; am cîștigat trei sau patru mii de dolari. Cîțiva prieteni au trecut pe lîngă mine, salutîndu-mă. Cu ei se afla și o tînără belgiană cu păr castaniu și trup de statuie. Ni s-au făcut prezentările. O chema Louise, iar felul în care mi-a strîns mîna a fost atît de insinuant, încît era clar că ar fi fost mai plăcută compania ei decît să tot cîștig la masa de joc. I-am propus să mergem să bem ceva la barul cazinoului. A acceptat. Dintr-o singură mișcare am luat fișele de pe masă și le-am vîrît în buzunarul jachetei.

De la bar pînă în dormitorul meu lucrurile au evoluat normal. Nimic din purtarea ei nu ar fi putut trezi bănuieli, mai ales în acea perioadă. După ce am încheiat seara încîntător — strîngerea de mînă a Louisei nu mă înșelase — m-am trezit, pe la trei sau patru dimineața, singur în pat. Poate din cauza luminii, căci eram deja în plină vară. Sau, poate, din cauza foșnetului din camera mea de lucru, a cărei ușă era deschisă. Am ascultat cu atenție cîteva secunde și am auzit că cineva îmi deschidea sertarele de la birou. Niciodată n-am ținut vreo hîrtie importantă în apartament, așa că am lăsat-o pe Louise să caute mai departe. Dacă își propunea să scrie un raport cu privire la mine, era mai bine să fie negativ de la un cap la altul.

După cîteva minute, am auzit-o intrînd în dormitor, în vîrful picioarelor. M-am făcut că dorm, dar am urmărit-o cu ochii mijiți. Dezbrăcată, s-a apropiat de pat și a alunecat ușor lîngă mine. M-am ridicat într-un cot, vesel :

— N-ai somn, draga mea ?

Louise s-a întors pe locul ei și s-a ghemuit lîngă mine.

— Nu vroiam să te trezesc. Căutam o țigară.

Am întins mîna peste ea și am luat pachetul de pe noptieră.

— Mai încearcă. Acum spune adevărul !

— Este rușinos, a murmurat, încă ghemuită în mine. Am greșit. Căutam bani, dar te asigur, Dusko, nu sînt o hoață. E prima dată...

Am împins-o de lîngă mine.

— Ai putea găsi o scuză mai bună ! Jacheta mea este acolo cu buzunarele doldora de fise. Nu trebuia să iei decît cîteva și să le schimbi la cazinou. Nici măcar nu știu cîte am. Hai, mai încearcă odată. Pentru cine lucrezi ?

— Nu știu la ce te referi...

I-am tras o palmă. Numai de formă, fără prea multă forță. A început să plîngă, dar tot nu mi-a dat nici o explicație. Am lăsat-o baltă. Cît despre ea, mi-a întors și obrazul celălalt.

Capitolul XXIV

Pe la jumătatea lui februarie 1944, organizația noastră, care funcționa de minune, a fost atinsă de șocul dezastrului produs printre omologii noștri din Germania. Amiralul Canaris a fost îndepărtat din funcția de șef al Abwehrului ; era prima măsură în acțiunea de reorganizare generală a spionajului german pe motive de lipsă de eficiență și iresponsabilitate politică. Acuzațiile nu erau nefondate. Ne infiltrasem atît de puternic în Abwehr, încît îi cunoșteam pe toți ofițerii importanți ; mai mult, știam cum să-i influențăm psihologic și cum să le anticipăm reacțiile. Epurarea a reprezentat un fel de lovitură și pentru noi.

Johnny ne-a relatat cum a fost de fapt destituit Canaris. Hitler l-a convocat la Berchtesgaden și i-a cerut un raport detaliat asupra situației din Rusia. Canaris i-a spus adevărul, iar raportul său pesimist l-a înfuriat pe Hitler. Führerul ajunsese în stadiul de a tolera numai ceea ce voia el să audă. După cum i s-a povestit lui Johnny, Hitler s-a repezit la Canaris, a răsturnat masa care-i separa și l-a apucat de guler pe micuțul amiral.

— Vrei să spui că am pierdut războiul ?, a strigat Hitler.

Păstrîndu-și calmul, Canaris i-a răspuns :

— Nu încerc să vă spun nimic referitor la pierderea sau cîştigarea războiului, mein Führer. Vă transmit numai rapoartele agenţilor mei.

— Agenţii tăi ! a replicat Hitler violent. Să fie oare agenţii tăi ruşi tot atît de demni de crezare ca un tablou falsificat ?

După destituire, Canaris a fost pus sub un fel de arest la domiciliu, într-un castel din vecinătatea Frankfurtului. Unii dintre colaboratorii săi apropiaţi au fost destituiţi, iar alţii, arestaţi. Canaris s-a văzut reabilitat temporar în iunie, cînd a fost numit şeful departamentului de război economic, dar după atentatul la viaţa lui Hitler, din 20 iulie, a fost arestat din nou.

Abwehrul a continuat să existe ca unitate sub numele de Departamentul militar, avîndu-l ca şef pe Schellenberg. Unii dintre şefii de direcţii s-au menţinut pe posturi. O.K.W.-ul şi-a păstrat o anumită influenţă, dar toţi, fără excepţie, erau răspunzători acum în faţa lui Kaltenbrunner, şeful S.D.-ului.

Von Karsthoff a fost şi el afectat de reorganizare, dar nu prea serios. A fost transferat într-un post din Austria. Mai tîrziu, am aflat că a fost arestat de sovietici şi executat. Cînd m-am întors de la Londra, în aprilie, nu se mai afla la Lisabona, aşa că a trebuit să mă confrunt cu un nou rînd de şefi de reţea naziști.

În după-amiaza sosirii mele, înainte de a mă prezenta la întîlnirea cu ei, m-am grăbit să-l văd pe Johnny, ca să aflu cu cine am de-a face.

— Te vei prezenta prietenilor noştri de la S.D., Schroeder şi Nassenstein, iar apoi, a adăugat el îngrijorat, unui om recent trimis de la Berlin special ca să te interogheze. S-ar putea să fie maiorul Kuebart, un ofiţer de la Statul-major general, sau adjunctul lui, Weiss. Astea sînt noutăţile de ultimă oră pe care le-am aflat de la Mata-Hari a mea de la cifru. Raportul pe care îl vei face diseară a fost clasificat ca important şi urgent. Îţi vor scormoni creierul pînă la ultima circumvoluţiune şi nu vor fi cavaleri, ca von Karsthoff.

— Atunci, pentru orice eventualitate, poate că ar fi mai bine să ne întîlnim după aceea. Va trebui poate să rotunjim povestea pe care le-o spun. Poftim. I-am dat lui Johnny cheia de la camera mea de hotel. Vei găsi o sticlă de Black Label în valiza de pantofi. Încă n-am avut timp să-mi desfac bagajele.

Întîlnirea cu Schroeder şi Nassenstein a fost fixată pentru 19,30, într-o vilă închiriată în Estoril. Era un loc sărăcăcios, cu mobilierul tipic al locuinţelor de închiriat pe timp de vară, fără nici o legătură cu luxoasele case ale lui von Karsthoff. Cei doi de la S.D. erau spartani, desfăşurînd interogatoriul cu o singură pauză, în care am mîncat nişte sandvişuri şi am băut bere. Fără nici un fel de floricele sau amabilităţi de complezenţă, le-am recitat toate informaţiile care îmi fuseseră pregătite la Londra. Le-am desenat însemnele diviziilor încartiruite în Anglia pentru invazie, atît cele adevărate cît şi cele fictive, şi le-am furnizat numele ofiţerilor englezi sau americani care le comandau, de asemenea reale şi inventate. Informaţiile erau destinate să determine Statul-major german să-şi imagineze ordinea de bătaie conform dorinţelor noastre. Schroeder şi Nassenstein m-au interogat pe rînd pînă la ora trei dimineaţa, dar nu aveau nici pe departe profunzimea şi rafinamentul lui von Karsthoff.

În timp ce mă însoţea pînă la uşă, Schroeder m-a anunţat ceea ce el credea că este o surpriză :

— Mîine va veni aici, ca să se întîlnească cu dumneavoastră, un ofiţer superior de la Berlin. Vă va pune unele întrebări. Ne vedem deci mîine seară, la aceeaşi oră ?

— De preferat, nu, i-am răspuns, lăsîndu-l perplex. Aveam nevoie de mai mult timp ca să mă pregătesc. I-am spus că ar fi mai bine să-l întîlnesc peste două zile pe trimisul Berlinului, explicîndu-i că în ziua următoare trebuia să mă prezint ambasadorului iugoslav, care în general insistă să rămîn la cină, ceea ce era adevărat ; Schroeder a acceptat amînarea, spunîndu-mi, pătruns :

— Ah, da ! Acoperirea dumneavoastră. Nu trebuie să vă neglijăm acoperirea.

Cînd am ajuns în apartamentul meu, Johnny era treaz şi întins pe pat, citind „Punct şi Contrapunct". Sticla de Black Label încă mai conţinea două treimi, ceea ce m-a mirat :

— Toate ideile par naive cînd le examinezi atent din mai multe unghiuri, a zis el în chip de salut.

— Te referi la întîlnirea mea sau la Huxley ?

— La ambele. Cum a mers ?

— Sînt o pereche de zbiri leali, mult mai puţin inteligenţi decît von Karsthoff şi mult mai puţin periculoşi. Te-ai alarmat inutil.

— Poate că m-am alarmat degeaba, dar tu să stai cu ochii pe vele, bătrîne pirat din Dubrovnik. Aşteaptă ca şeful călăilor de la Berlin să te ia în primire. Nu sînt sigur că ştii să apreciezi valoarea pe care O.K.W.-ul o dă rapoartelor tale de la Londra. Au încredere în tine, dar vor dori să se asigure de două ori că nu ai minţit. Nu ştiu cum să ţi-o spun mai clar, Dusko : fii cu ochii în patru !

Am ridicat sticla de whisky.

— Asta o să-ţi ridice moralul, Johnny. Ai rămas treaz. Am turnat cîte o porţie ca lumea. Linişteşte-te, n-o să se întîmple nimic.

— Eşti foarte sigur pe tine, nu-i aşa ? Îndoielile şi pesimismul nu i se potriveau lui Johnny, aşa că i-am răspuns :

— Da, sînt sigur pe mine. Se împlinesc patru ani de cînd am intrat în joc şi sînt mai vulpoi ca ei. Sînt viu, nu-i aşa ?

— A, da ! Eşti deştept, Dusko, şi porţi o coadă stufoasă, de vulpoi adevărat. Îi întreci tu în viclenie cînd ai mintea clară, dar ce se întîmplă dacă îţi vor injecta serul adevărului ?

— Serul adevărului ? Ce mai e şi ăsta ?

— Cea mai nouă invenţie a lor. Thiopental de sodiu, un drog care distruge voinţa. Cîtă vreme se află sub influenţa lui, se presupune că pacientul este incapabil să mintă. Şi poate că te interesează să ştii că secţia Abwehrului din Lisabona a primit recent cîteva flacoane.

— Crezi că mi-l vor pune pe furiş în mîncare sau în băutură ?

— Nu, se administrează intravenos. Nu cred că îşi vor lega de mîini şi de picioare tocmai agentul favorit, ca să i-l administreze cu forţa, dar s-ar putea să-ţi propună să-ţi dovedeşti sinceritatea, supunîndu-te voluntar la acest tratament.

Dilema cerea încă un whisky. Am rămas un moment cu privirea pierdută în gol, la fel ca Johnny.

— Johnny, eşti sigur în privinţa drogului ăstuia ? Doar ştii că nu toată lumea reacţionează la fel la droguri. Una din micile mele vanităţi este că sînt stăpîn pe mine însumi.

— Da, sînt de acord că rezişti al dracului de bine la alcool, dar calitatea asta o ai în sînge de sute de generaţii !

— Ai putea obține o doză din acest pental... sau cum zici că-l cheamă ?

— Poate.

La Johnny, „poate" însemna „da".

— Atunci, să facem o experiență. Găsesc eu un doctor care să mi-l administreze.

Se crăpa bine de ziuă pe colinele Estorilului cînd Johnny a plecat să sustragă Abwehrului o doză din serul adevărului. Eu aproape că nu dormisem în ultimele două zile și mă așteptau alte patruzeci și opt de ore foarte ocupate, așa că doream să prind cîteva ore de somn, dar mai întîi a trebuit să ies din hotel și să-l chem pe Gladhill, de la un telefon public. I-am spus că am ceva urgent și că sînt mort de oboseală, așa că Gladhill a pornit imediat spre Estoril, să mă vadă.

I-am vorbit despre noul drog. Gladhill s-a alarmat și el.

— Am nevoie de un doctor care să nu pună întrebări.

— Un anume doctor Pinto vă va vizita în apartamentul dumneavoastră la orele 19,00. Așa că, Dusko, țineți-vă tare, a adăugat el, strîngîndu-mi mîna. Știți să fiți serios cînd loviturile vin sub centură.

Parcă mi-ar fi scris necrologul.

M-am tîrît pînă la hotel și am dormit cîteva ore. Johnny m-a trezit cu puțin înainte de sosirea doctorului Pinto. Mi-a arătat cîteva capsule și mi-a explicat cum a pus mîna pe ele :

— Marele idol, banul. Noroc că majoritatea compatrioților mei apreciază banii gheață, care înlocuiesc idealismul lumii naziste.

Doctorul Pinto era un tînăr portughez care studiase la Londra și era la curent cu toate. Era vădit că știe cu ce se ocupă Gladhill și că îi place rolul de medic secret. Era la curent și cu thiopentalul de sodiu.

— Douăzeci și cinci de grame, a zis, în timp ce urmărea nivelul soluției pe scara gradată a seringii. Cam aceasta este doza care paralizează parțial sistemul nervos. Cu multă grijă, ca și cum aș fi fost din cristal, mi-a introdus drogul în vena brațului stîng. Apoi a scos acul și s-a retras discret.

— Dacă aveți nevoie de mine, mă găsiți la barul hotelului. Nu ezitați să mă chemați. Veți începe să simțiți efectele peste cîteva minute.

Foarte curînd am început să mă simt ameţit, iar după aceea, somnoros. În acelaşi timp, totul mi se părea vesel şi plăcut. Iubeam pe toată lumea. Limba nu îmi mai încăpea în gură.

— În regulă, Johnny, hai la treabă ! Poartă-te ca tipul de la Gestapo.

Johnny a început cu întrebări inofensive despre educaţia mea şi despre copilărie, apoi m-a purtat pe la Freiburg şi m-a întrebat de ce am plecat de acolo cu reputaţia compromisă.

— V-au displăcut germanii ?

— Nu.

— Naziştii ?

— Nu.

— Hitler ?

— Nu.

Eram prăbuşit într-un fotoliu mare şi grotesc. Johnny stătea aplecat peste mine şi-l vedeam ca prin ceaţă.

— De ce întrerupeaţi reuniunile de la Ausländer Club ?

— A fost o glumă, am răspuns cu voce catifelată.

— Aţi făcut-o intenţionat ; aţi ţinut discursuri politice.

— E clar că am făcut-o dinadins ; altfel nu ar mai fi avut nici un farmec. În plus, pe atunci încă nu era război. Mi-am amintit că în discuţiile purtate cu Müntzinger la Belgrad, cînd am fost recrutat, justificasem cu aceleaşi cuvinte ceea ce am făcut în timpul studiilor. Mi-am dat seama că sînt stăpîn pe mine.

Johnny a trecut la Anglia, la activităţile mele de acolo. la oamenii pe care i-am cunoscut. Am parat, am negat, am minţit. Creierul meu funcţiona, cu toate că făceam eforturi ca să-mi mişc limba.

— Efectul începe să dispară, Johnny, i-am zis după o oră. Nici măcar nu-mi mai este somn. Dar, Dumnezeule, am o mahmureală îngrozitoare ! Cea mai cruntă din viaţa mea.

— Îţi ofer eu una şi mai zdravănă. Johnny era bucuros. Sau serul adevărului e pentru speriat copiii, sau tu ai o voinţă de fier.

Trebuia să fac eforturi ca să vorbesc.

— Poate că doza a fost insuficientă. Cheamă-l pe doctorul Pinto.

Johnny s-a dus să-l aducă pe doctorul nostru de încredere.

— Aceasta este doza prescrisă, a zis el, după ce m-a examinat. Beţi mult ?

— Ca o balenă moartă de sete, a răspuns Johnny în locul meu.

În sfîrşit, eram răsplătit pentru abuzurile mele.

— În regulă, m-am resemnat eu. Daţi-mi o doză mai mare.

Doctorul Pinto a refuzat, dînd din cap.

— Acum nu. E mai bine să lăsăm să treacă un timp. Vin mîine dimineaţă.

— Prea tîrziu, i-am spus, încleştîndu-mi dinţii. Mahmureala e îngrozitoare. Dacă mai capăt una, voi avea nevoie de o zi întreagă să mă refac.

Medicul mi-a luat pulsul, mi-a ascultat inima şi în cele din urmă s-a pronunţat :

— Bine, dar nu mai înainte de ora unu sau două noaptea. Pentru moment, nici un fel de alcool, iar dacă vă e foame, să mîncaţi ceva foarte uşor.

— Tot ce vreau acum este să dorm. I-am împins pe amîndoi pe uşă afară.

Pinto şi Johnny m-au lăsat să dorm pînă la două, cînd mi-au injectat în venă cincizeci de grame, doză dublă. De astă dată efectul a fost aproape instantaneu. Am fost conştient o vreme, dar nu am idee cît ; poate treizeci de secunde, poate două ore. Johnny mă interoga. Nu ştiu despre ce, nici dacă i-am răspuns. Apoi am avut senzaţia că fac o tumbă pe la jumătatea căreia ştiu că am adormit.

M-am trezit dintr-un somn profund, care aducea mai curînd a leşin. Johnny mă zgîlţîia de umeri.

— Dusko, Dusko, l-am auzit spunînd ca din fundul unei peşteri adînci, trebuie să te trezeşti.

Am murmurat cuvinte neinteligibile şi, încet-încet, am început să-mi dau seama ce se întîmpla cu mine, unde sînt şi ce trebuie să fac.

— Cît e ceasul ? au fost primele mele cuvinte coerente. Ştiam că am o întîlnire.

— Cinci după-amiază.

S-a auzit un ciocănit în uşă. Era chelnerul hotelului, împingînd căruciorul cu mîncare ; înainte de a mă trezi, Johnny comandase o friptură mare, multă cafea şi o sticlă de vin roze rece, în caz că vreau să mă dreg după drog. Mi-a adus căruciorul la pat.

— Ai timp exact cît să înghiţi toate astea şi să faci un duş rece. Johnny a desfăcut şervetul şi mi-a întins farfuria pe care friptura încă mai aburea.

— Mă îngraşi înainte de tăiere ? am glumit eu, îngrijorat. Ei, cum m-am comportat azi-noapte ?

— Am să te recomand la Hollywood, să-ţi dea Oscarul pentru cel mai bun actor inconştient din lume. Te-am interogat de mai multe ori : imediat după injecţie şi mai tîrziu, cînd dormeai profund. Nimic nu te poate afecta, nu ai destăinuit nici cel mai mic detaliu.

Suspinînd uşurat, abia în acel moment mi-am dat seama cît de profund este locul de unde vin suspinele, nu din plămîni, ci direct din suflet.

Ochii lui Johnny iradiau deopotrivă alinare şi satisfacţie.

— Dacă nu se termină curînd războiul o să devii cel mai schizofrenic dintre schizofrenici. Ai să candidezi la tratamentele prin şocuri electrice.

— Dacă nu cumva între timp le încearcă pe pielea mea Gestapoul.

— Ei, să nu ducem experienţele atît de departe. Pot însă să te asigur că nu există nici un pericol dacă îi laşi să-ţi injecteze serul adevărului.

Proaspăt bărbierit şi îmbăiat, din nou pe picioarele mele după douăsprezece ore de somn, am plecat la întîlnirea cu cavalerul de la Berlin, care s-a recomandat drept maiorul Muller. Niciodată nu i-am aflat numele adevărat. Nu ştiu dacă a fost Kuebart sau Weiss sau altcineva dar, fără nici o îndoială, s-a dovedit un specialist în interogatorii.

Pe Muller îl ajuta şi aspectul fizic. Nu se manifesta ca o brută a Gestapoului, ci ca un om blînd şi amabil. Cu o răbdare fără margini făcea disecţia fiecărei fraze pe care o pronunţam, fără cea mai mică insinuare sau ameninţare. Părea că încearcă numai să înţeleagă, să mă ajute să mă exprim. Era o tehnică menită să facă victima să se simtă în largul său, pregătind-o pentru întrebările care urmau, inofensive în aparenţă, dar potenţial periculoase. Din cînd în cînd, Schroeder, care îl ajuta, intervenea ca să mă dezorienteze cu alt tip de întrebări.

După şase ore de interogatoriu, cam pe la ora două noaptea, atît Muller cît şi Schroeder au început să dea semne de oboseală, căscînd din cînd în cînd, dezmorţin-

du-şi membrele şi frecîndu-şi ochii. Ziua mea de lucru începuse cu zece ore mai tîrziu decît a lor, ceea ce era echivalentul a două sau trei nopţi de somn, aşa că mă distram, sigur pe mine că pot continua la infinit sau cel puţin pînă cînd ei aveau să cadă sfîrşiţi. Totodată, i-am binecuvîntat pe Masterman şi pe Wilson pentru că mă pregătiseră, ţinîndu-mă în şedinţe la fel de obositoare, şi pe Tar, imperturbabilul gentleman britanic, pentru că mă învăţase să par nepăsător şi în faţa morţii.

După nouă ore de interogatoriu, Muller şi Schroeder nu mai rezistau. „Sînteţi voi supermanii naziştilor, dar v-am învins", jubilam eu în gînd.

Muller, meticulos, a început să-şi pună notiţele în servietă.

— Un ultim amănunt, a zis, ridicîndu-şi privirea spre mine. Am dori consimţămîntul dumneavoastră..., a făcut o pauză pentru a-şi aranja o foaie de hîrtie recalcitrantă. Acum vine, m-am gîndit eu, serul adevărului... Consimţămîntul dumneavoastră ca să intrăm în legătură cu Guttmann şi să-i cerem unele amănunte. Avem nevoie urgentă de ele, aşa că nu putem aştepta pînă vă reîntoarceţi în Anglia.

Guttmann era numele conspirativ pe care germanii i-l dăduseră „Monstrului", operatorul meu de radio. Mi-am dat consimţămîntul fără să mă las rugat.

Cîteva zile mai tîrziu, Schroeder mi-a înmînat o primă substanţială pe care să i-o predau „Monstrului". Era un gest foarte liniştitor, indicînd în acelaşi timp soliditatea poziţiei mele. Bancnotele spuneau mai mult decît o mie de cuvinte în limbajul serviciului secret nazist. La puţin timp după aceea a sosit şi semnul clar că le cîştigasem încrederea. Contrar proiectului lui von Karsthoff, care voia să mă reţină la Lisabona, S.D.-ul mi-a cerut să mă întorc cît mai curînd în Anglia, ca să-mi dirijez reţeaua de acolo. Eram la sfîrşitul lui aprilie. Debarcarea era aşteptată dintr-un moment în altul şi circulau zvonuri că în curînd călătorilor li se va interzice să intre sau să iasă din Anglia.

Cu o noapte înainte de plecare, am discutat zadarnic cu Johnny, nu pentru prima oară, despre situaţia sa precară. De cînd vorbisem cu Ivo, eram mai îngrijorat ca niciodată pentru el şi căutam garanţii care de fapt nu aveau cum să existe. Era imposibil să faci ce făcea Johnny fără să fii în primejdie.

— În teorie, a încercat Johnny să mă consoleze, însişi oamenii cu care fac afaceri mă vor proteja. Trebuie s-o facă pentru a-şi apăra propriile interese şi propria lor securitate.

— Dar s-ar putea să încerce să te reducă la tăcere... definitiv.

— E ca la cursele de cai, mi-a zis Johnny, făcînd-o pe fatalistul.

— Dar dacă ai pariat pe calul care pierde ?

— Eu nu pariez. Eu sînt calul însuşi.

Nu era nimic de făcut, iar discuţia devenea inutilă. Era o cursă din care nu te poţi retrage. Ne-am petrecut împreună ultima noapte la cazinou, evitînd cuvintele care nu se puteau pronunţa. Animaţia, jocurile, frazele fără importanţă pronunţate în jurul nostru serveau drept circ roman şi amîndurora ne era absolut indiferent dacă pierdem sau cîştigăm bani. Cînd ultimii jucători au plecat din cazinou, trăgînd cortina peste spectacol, i-am propus nelinişti lui Johnny :

— Hai să mergem acasă pe jos. S-o ia dracu' de maşină !

Pînă la vila lui erau circa trei kilometri. Noaptea aceea de primăvară era prea răcoroasă şi prea liniştită ; parcă venea din altă lume. Am făcut drumul în tăcere. Ne-am despărţit pe scările de la intrare, strîngîndu-ne mîinile. M-am întors şi am dat să plec.

— Dusko, m-a strigat Johnny.

M-am întors să-l privesc de la circa trei metri.

— Nimic. Am vrut numai să te privesc. Va fi o despărţire lungă. Am impresia că mergem în direcţii opuse.

Îmi vorbea în germană. Eram sigur că îmi va spune Auf Wiedersehen, dar a pronunţat numai prima silabă.

— Goodbye, mi-a zis în engleză, lăsînd destinul să vorbească.

Contează cum îţi iei rămas bun. Cînd te desparţi pentru totdeauna de un prieten, simţi nevoia să-i spui „adio", dar ăsta este un cuvînt greu de rostit, în special cînd poate trăda pesimism. Pe de altă parte, „Auf Wiedersehen" sau „Au revoir" ţi se opresc în gîtlej.

Am zis şi eu „goodbye", recunoscător că există această expresie englezească, cu ambiguităţile ei

Capitolul XXV

În primele zile ale lunii mai 1944 am trăit repetiția generală a celui mai important spectacol care urma să se joace pe scena lumii. Scenariul era deja scris. Nu mai trebuia decît să-i finisăm frazele, să facem unele schimbări sau adăugiri de ultimă oră și să verificăm dacă nu cumva există goluri în structură.

Întrebările formulate de naziști în ultima vreme trebuiau analizate ca să vedem ce îi interesează. Trebuia să pregătim și să studiem răspunsurile astfel încît să concorde cu programul nostru de dezinformare, păstrîndu-se în același timp în limitele credibilității. A trebuit să transmitem germanilor, prin radio, noi informații pentru a întări imaginea falsă asupra ordinului de luptă pe care deja o construisem. Fiecare om lucra în ritm febril, verificînd și reverificînd, coordonînd și asigurîndu-se sută la sută că nu există scăpări în această complicată țesătură. Dar se pare că mereu uitam cîte ceva. Astfel, i-am spus lui Tar că germanii îmi vor cere probabil părerea asupra datei debarcării.

— Știți, nu cred că ar trebui să vă sugerăm ceva. Încercația s-o estimați singur ; sînteți aici de suficient de mult timp și ați văzut cum merg lucrurile.

Am calculat un pic și apoi am dedus cu voce tare :

— Poate 4 sau 5 iunie.

Tar s-a făcut alb ca varul.

— Dusko, vă sfătuiesc să uitați această presupunere. Spuneți-le că nu sînteți în măsură să apreciați.

Într-o noapte, pe la jumătatea lui mai, mă întorceam la Clock House, cînd am observat o fîșie de lumină pătrunzînd prin draperia de camuflaj trasă neglijent. Prietenii veneau adesea la mine și se simțeau ca acasă. Cei apropiați știau că îmi las cheia de la ușă pe pervazul din dreapta și că barul este bine asortat, chiar dacă frigiderul este mai întotdeauna gol.

Tar și Wilson s-au ridicat tăcuți în picioare în momentul cînd am intrat în salon. După figurile lor abătute am înțeles că aveau vești proaste.

— Dusko, „Artistul" a fost arestat, a zis imediat Tar. Inima mi-a bătut puternic și pe urmă parcă a stat pe loc. Am rămas privindu-i, fără să rostesc un cuvînt.

— Acum două ore am primit o comunicare de la M.I.6 din Lisabona. Jebsen a fost răpit de către Gestapo. Agentul nostru din ambasada germană tocmai a aflat vestea. Evenimentul s-a petrecut săptămîna trecută. Cei de la Gestapo l-au invitat la un ceai la ambasadă și i-au pus cîteva picături de somnifer în băutură. Apoi i-au administrat o injecție ; l-au pus într-un portbagaj și l-au transportat pînă la Madrid, într-un automobil cu număr diplomatic. De acolo l-au dus la Biarritz și după aceea, cu avionul, la Berlin. Acum este în închisoarea Gestapoului, pe Prinz Albrechtstrasse.

Cu toții știam ce se întîmplă în beciurile acelei temnițe.

— Prinz Albrechtstrasse, am repetat în șoaptă. Nu va vorbi, Johnny nu va vorbi, am continuat eu, răspunzînd la întrebarea care știam că-i preocupă cel mai mult pe cei doi.

— Să sperăm, a zis Wilson. Deocamdată M.I.6 din Lisabona ne transmite că nu sîntem implicați. Gestapoul l-a ridicat din cauza operațiunilor lui financiare. Dar este supus la ceea ce ei denumesc elegant „interogatoriu intensiv". Înțelegeți ce înseamnă acest lucru. Dacă Jebsen cedează, dacă va destăinui că lucrează pentru noi, toți agenții pe care vi i-a trimis vor fi demascați.

— Și ceea ce este și mai rău, a adăugat Tar, germanii vor citi exact pe dos toate mesajele pe care le-am transmis în ultimele luni. Întregul nostru plan de dezinformare va fi dat peste cap.

— Johnny nu va vorbi, am repetat eu furios ; eram furios nu din cauza îndoielilor lor, care erau justificate, ci pentru că mi-l imaginam pe Johnny supus torturii. Va rezista oricărei presiuni, atît fizice cît și morale. Îl cunosc pe Johnny.

Wilson a oftat prelung.

— Dusko, noi nu putem risca. Comitetul a hotărît să suspende activitatea rețelei dumneavoastră.

— Dar asta înseamnă că încuiem grajdul abia după ce calul a fost furat, am protestat, căinîndu-mă imediat, căci mi-am amintit că Johnny se comparase cu un cal de curse. Cine va continua activitatea ?

— „Garbo".

— „Garbo" este în aceeași situație ca și mine, am argumentat eu. Dacă Gestapoul află că Johnny lucra pentru noi, îl va suspecta pe „Garbo" la fel ca pe mine. Nu este logic să suprimați numai pe unul din noi.

— Poate, a fost de acord Tar, dar Comitetul a hotărît să micşoreze riscul ; de aceea procedează astfel.

Pentru a-mi dezorganiza reţeaua, „Meteorul" şi „Monstrul" au fost trimişi în străinătate cu misiuni navale. Noile lor însărcinări au servit ca explicaţie pentru întreruperea misiunilor lor de spionaj.

Fără să-mi dau seama, le-am oferit eu însumi un motiv pentru încetarea activităţii. Frămîntîndu-mi mintea cum să găsesc o cale ca să-l ajut pe Johnny, m-am hotărît să-i şantajez. I-am anunţat pe germani, printr-un mesaj scris cu cerneală simpatică, şi trimis la Lisabona, că am aflat că Jebsen a fost arestat şi că nu voi mai continua să lucrez pentru ei decît dacă va fi pus în libertate. M-am gîndit că, dacă arestarea lui Johnny se datora numai operaţiunilor sale financiare, poate încercarea mea va da rezultate.

6 iunie 1944, ziua „Z". Panica produsă de arestarea lui Johnny s-a risipit. Era evident că nu ne divulgase programul de dezinformare. Succesul debarcării a dovedit că germanii căzuseră în plasă. În loc să fortifice capul de pod din Normandia, ei au trimis divizia 116 Panzer din nord-estul Parisului spre Somme, au reţinut divizia 85 de infanterie în vecinătatea oraşului Somme, anulînd ordinele anterioare de deplasare şi au ordonat diviziei I S.S. Panzer să se îndrepte de la Turnhout la Ghent. Pentru a completa sprijinul din zona strîmtorii Calais, alte patru divizii, care ar fi trebuit să fie transferate pe frontul de la Cherbourg, au fost oprite pe loc.

Şeful Marelui Stat-major al lui Hitler, generalul Alfred Jodl *, a declarat mai tîrziu, conform rapoartelor de presă, că situaţia fusese şi mai gravă pentru germani. Jodl a spus că nu şapte, ci cincisprezece divizii au fost reţinute în zona strîmtorii Calais ca să contracareze iminenta noastră debarcare şi să protejeze pistele de lansare ale rachetelor V. Jodl a apreciat că această eroare strategică a fost fatală.

Toate aceste divizii au fost reţinute pe loc timp de două săptămîni, vreme în care Aliaţii traversau Cherbourgul. Este clar că Generalstab-ul stăruia în credinţa lui că plănuiam deschiderea unui al doilea front în nord. Serviciul de spionaj englez a dus mai departe farsa, oferindu-le fragmente de informaţii care să întărească această credinţă. Cînd Generalstab-ul a înţeles în sfîrşit că fusese înşelat,

* Alfred Jodl era şeful Biroului Operaţii al O.K.W. *(F.C.)*.

nu m-a acuzat nici pe mine, nici pe alţi agenţi. Germanii credeau că şi noi am fost dezinformaţi.

În timp ce bătălia se desfăşura înverşunat pe capul de pod din Normandia, Ian Wilson a venit la mine acasă şi m-a luat la o „mică cină" pe care o dădeau cîţiva membri ai serviciului de spionaj militar, la hotelul Hyde Park. Cînd am intrat în salon, mi-am dat seama că e vorba de o surpriză : mă aflam în faţa unui banchet de gală, la care participau aproape toţi ofiţerii cu funcţii de conducere din serviciile de informaţii. Am fost condus la locul de onoare. Eram atît de încurcat şi de jenat, încît Ian s-a văzut obligat să-mi şoptească să iau loc după ce toţi au toastat în cinstea mea. Aş fi lipsit de modestie să spun că nu mă simţeam măgulit, cu toate că mă foiam pe scaun cînd auzeam cît de exagerat erau prezentate unele acţiuni de vitejie care mi se atribuiau. În momentul cînd generalul Petrie m-a descris ca omul care cu propriile forţe a ţinut în loc între şapte şi cincisprezece divizii germane pe timpul invaziei, m-am simţit ca Horaţiu pe pod. În acel moment, surpriza surprizelor, s-a anunţat că mi s-a acordat „Ordinul Imperiului Britanic". Ar fi fost o seară minunată dacă m-aş fi putut gîndi la ea şi nu la ce se întîmplă cu Johnny.

După vreo săptămînă — care mi s-a părut un secol — Tar a intrat în fugă în Clock House, atît de emoţionat, încît îşi pierduse aplombul.

— Veşti despre Jebsen, Dusko. Se pare că stratagema dumneavoastră dă roade. Am primit un raport din care rezultă că Abwehrul încearcă să obţină punerea lui în libertate. Gestapoul se opune, dar există speranţe.

— Cum se simte ? Au spus ceva ?

— Se află în continuare în închisoare şi, evident, nu a vorbit.

— Asta nu înseamnă mare lucru.

Tar a încercat să mă încurajeze.

— Ba înseamnă foarte mult, Dusko. Înseamnă, probabil, că Jebsen nu a fost torturat sau, cel puţin, nu foarte grav. Totodată, înseamnă că Abwehrul nu are nici un motiv să se îndoiască de dumneavoastră.

— Spus în felul acesta, sună bine. Dar una e Abwehrul, alta Gestapoul.

Presimţirile mele s-au dovedit mai degrabă realiste decît pesimiste. M.I.6 a obţinut şi alte informaţii de la agenţii săi secreţi din Europa ocupată. Ivo a fost arestat

la cîteva săptămîni după Johnny. Acuzaţiile erau asemănătoare : participare la tranzacţii financiare ilegale.

Ivo a fost arestat într-o după-amiază, în cabinetul său. O patrulă auto a Gestapoului s-a oprit în faţa casei, soldaţii au dat buzna în sala de aşteptare, au ordonat pacienţilor să plece, iar pe Ivo l-au ridicat, lăsîndu-l doar să-şi scoată halatul alb. Pe drumul pînă la închisoarea Glavnyaca nu i-au adresat nici măcar un cuvînt. În mod cît se poate de logic, el a crezut că germanii au aflat că spionează sub denumirea de „Cuirasatul". Dar mai tîrziu, pe măsură ce interogatoriul avansa, şi-a dat seama că germanii nu ştiu nimic despre activitatea sa ilegală. Nu i-au pus nici o întrebare despre rezistenţă, nici despre sabotaje, nici cu privire la persoana mea. Unicul fapt pe care voia să-l afle Gestapoul era cîte mărci de ocupaţie cumpărase, cînd şi de unde, precum şi la ordinele cui acţiona.

Ivo le-a răspuns cinstit la aceste întrebări, deoarece priveau numai relaţiile dintre el şi germani, sperînd că, atunci cînd anchetatorii vor aborda teme mai delicate, declaraţiile şi aparenta sa colaborare îi vor face să creadă că e nevinovat. A protestat, le-a spus că este nevinovat, că a acţionat cu cele mai bune intenţii în favoarea germanilor şi a dat ca referinţă numele colonelului Toeppen. Ivo ştia că mînuirea de bani fără autorizaţie era sancţionată cu pedeapsa capitală, dar pe moment s-a simţit uşurat la gîndul că nu este anchetat pentru celelalte activităţi. Pe deasupra, spera că Toeppen va reuşi să-l scoată din încurcătură.

Închis într-o celulă, a trăit cu această speranţă timp de cîteva zile. Celula avea mobilierul obişnuit, un pat pliant, un taburet şi un hîrdău, dar cel puţin nu era la subsol. Pe un perete, aproape de tavan, exista o mică fereastră. Ivo stătea mult timp în vîrful picioarelor, pe taburet, privind în curtea interioară unde arestaţilor li se permiteau cîteva minute pe zi de exerciţii fizice. Într-o dimineaţă, în grupul de deţinuţi l-a recunoscut pe colonelul Toeppen şi speranţele i s-au spulberat. S-a gîndit că din acel moment salvarea nu mai poate veni decît de la Johnny. Nu ştia că prietenul nostru fusese şi el arestat.

Din cînd în cînd, lui Ivo i se permitea să primească pachete. Unul dintre ele, primit de la un pacient care era în realitate membru al reţelei „Cuirasatului", conţinea o cutie cu o sută de ţigări. Ivo a studiat cutia cu multă aten-

ție. Pe hîrtia care separa un rînd de țigări de altul, a văzut o schiță simplă, care părea a fi planul unui local. La început, desenul nu i-a spus nimic lui Ivo, dar după ce s-a uitat la el cîteva ore, a recunoscut coridorul de la primul etaj al sediului Gestapoului, unde era dus la interogatorii. Două uși ale acestui coridor erau marcate cu linii foarte groase. Una era de la sala de anchetă, iar cealaltă dădea spre un șir de trepte în fața cărora era desenată o pădure, simbolul libertății în limba noastră. Din acel moment și-a pus toate speranțele în aceste interogatorii de rutină.

Ivo a așteptat cu nerăbdare să fie dus la interogatoriul următor. Era prilejul potrivit ca să vadă cum merg lucrurile. Vreo cincisprezece arestați au fost suiți într-un autocamion ; pentru a-i împiedica să fugă, i-au luat fără încălțăminte, fără cravată și fără curea. Călătoria de la închisoare pînă la clădirea Gestapoului a durat aproape un sfert de oră. Odată ajuns pe coridorul de la etajul întîi, Ivo a văzut că cele două uși sînt dispuse exact ca în schiță. Nu exista nici un dubiu, una ducea la sala de anchete, iar cealaltă era un fel de ușă de serviciu, pe care lumea o folosea destul de frecvent.

Arestații erau aliniați pe coridor, cu fața la perete. I se dădea fiecăruia cîte o bucată de hîrtie pe care trebuia s-o sprijine cu nasul de perete, ca măsură disciplinară care asigura securitatea, căci îi împiedica să se întoarcă și să vadă ce se întîmplă în jurul lor. La capătul șirului, chiar lîngă ușa de serviciu, se posta santinela, înarmată cu un pistol-mitralieră Schmeisser. Cînd se aprindea becul de deasupra ușii de la sala de anchete, santinela se deplasa de-a lungul șirului, intra în încăpere și lua în primire arestatul anchetat, pe care îl așeza la locul său din rînd. Apoi îl lua pe următorul și-l însoțea în încăpere. Ivo a ajuns la concluzia că data viitoare va trebui să se aranjeze în așa fel, încît să ocupe ultimul loc de pe șir, ca să fie aproape de ușa de serviciu. Dacă va sta în această poziție, cînd pleacă nu rămîne între arestați un loc gol care să trezească bănuieli. Cu puțin noroc, santinela nu-i va observa imediat lipsa.

Au mai trecut cîteva zile și lui Ivo i-a venit din nou rîndul să fie interogat. Aceste anchete repetate erau menite în principal să-l obosească psihologic pe arestat, în așa fel încît să-i mai scape cîte ceva și să destăinuie mai mult decît la interogatoriul anterior.

Pe drumul de la închisoare la clădirea Gestapoului, Ivo şi-a numărat tovarăşii. Fără el, erau unsprezece. S-a hotărît să-şi ia tălpăşiţa cu prima ocazie, înainte ca santinela să se obişnuiască cu prezenţa lui.

Prefăcîndu-se că s-a rănit la un picior, Ivo a reuşit să coboare ultimul din camion şi, şchiopătînd, s-a aşezat la coada şirului. Au fost duşi în clădire şi s-au aşezat cu faţa la perete. Trecuseră aproape douăzeci de minute şi arestaţii continuau să sprijine cu nasul bucăţile de hîrtie, cînd Ivo, cu coada ochiului, a văzut santinela ridicîndu-se de pe scaun şi îndreptîndu-se spre şir. Trebuie să se fi aprins becul. Ivo a încercat să urmărească mişcările santinelei fără a lăsa să-i cadă bucata de hîrtie, căci ar fi fost aspru pedepsit. Santinela a trecut fără să privească în jur. Ivo a riscat, a prins hîrtia cu mîna, exact atît cît să vadă şi să calculeze cît timp întîrzie santinela pentru a-l însoţi pe primul arestat la sala de anchete şi apoi pentru a ieşi de acolo. Repede, şi-a lipit din nou nasul de perete, în timp ce santinela a revenit la capătul şirului. S-a scurs încă un sfert de oră de aşteptare şi din nou santinela s-a ridicat.

Ivo a numărat secundele. De astă dată santinela trebuie să-l aducă pe primul arestat şi să-l însoţească pe al doilea. De îndată ce soldatul a intrat în încăpere ca să preia primul deţinut, Ivo s-a pus în mişcare. Cinci paşi, şi a ieşit. În timp ce cobora scările s-a întîlnit cu o secretară pe care a salutat-o cu un „Guten Morgen“ indiferent. A găsit uşa care da în stradă exact acolo unde era marcată pe schiţă. Un soldat făcea de gardă lîngă ea. Cu un alt „Guten Morgen“, Ivo a ieşit. Probabil că santinela se afla acolo doar pentru a nu lăsa pe nimeni să intre, căci nu acorda nici o atenţie celor care ieşeau.

— Parcă visam, mi-a povestit Ivo, mult timp după aceea. Nu aveam nici pantofi, nici cravată, nici curea. Îmi cădeau pantalonii şi trebuia să-i ţin cu o mînă, dar nimeni nu părea că observă ceva. Am trecut cu bine pe lîngă toţi cei de acolo. Cel mai greu mi-a fost să nu o iau la fugă imediat ce m-am trezit pe stradă. Am lăsat în urmă cîteva case şi, spre norocul meu, am ajuns la locuinţa unui prieten. Nu era acasă, dar soţia lui mi-a dat o pereche de pantofi, o cravată, o curea şi cîţiva dinari. Pantofii erau cu două numere mai mici, dar nu trebuia să merg pe jos decît pînă la colţ, la staţia de autobuz.

Fuga lui Ivo spre libertate a durat trei săptămîni, timp în care s-a tot ferit şi s-a tot ascuns. În cele din urmă a intrat în legătură cu un grup din rezistenţă, în codrii deşi din inima Serbiei. De acolo a reuşit să transmită la Londra un mesaj radio şi să-mi spună că este teafăr. Ian Wilson a venit într-un suflet la Clock House şi mi-a adus vestea.

— Sper să aibă destulă minte şi să rămînă în pădure, i-am spus lui Ian. Este prea cunoscut ca să mai iasă acum în lume.

— Ce-ar fi să-l aducem aici ?, a propus Ian. Văzînd expresia de neîncredere de pe faţa mea, mi-a explicat : avem cîteva aerodromuri secrete în zona aceea. Cred că putem pune un avion la dispoziţie pentru un caz ca acesta. Măcar atîta lucru să facem şi noi pentru „Cuirasat". S-ar putea să dureze, dar se poate face.

Cele întîmplate lui Ivo şi lui Johnny îmi întinseseră nervii la maximum. Nu mi-am dat seama de starea mea de extenuare decît în momentul cînd Ian mi-a adus veştile despre Ivo. Atunci, m-am gîndit că a sosit momentul să mă odihnesc vreo cîteva zile.

— Cred că am să cer un mic concediu, i-am spus lui Ian. Ştii cumva vreun loc liniştit unde să-mi recapăt forţele, să citesc, să mă plimb şi să uit de război ?

— Cunosc locul cel mai liniştit din lume, în nordul Scoţiei, la douăzeci şi cinci de kilometri de Tain. E un mic han acolo. O să mai dai, poate, de cinci sau şase muşterii, dar în afară de ei, numai oi şi iar oi.

Nici n-a trecut o săptămînă, că şefii mi-au confirmat permisia, iar eu am plecat spre Scoţia. Oricum trebuia să plec, deoarece Clock House devenise de nelocuit. Cu cîteva zile mai înainte, o bombă zburătoare căzuse în imediata apropiere şi-mi făcuse ţăndări toate geamurile.

După o călătorie cu trenul pînă la Edinburgh, am schimbat cîteva autobuze ca să ajung la Tain ; de acolo am luat un taxi hodorogit şi în cele din urmă am ajuns la „Hanul Pescarului". Era aproape ora cinci. Unul dintre chiriaşi, un bătrîn colonel în rezervă, a avut amabilitatea să se ocupe de mine.

— Singurul lucru pe care-l puteţi face aici este să pescuiţi păstrăvi. Aţi venit pregătit pentru pescuit ?

— Nu pescuiesc, am încercat eu să-l ţin la distanţă, căci doream să rămîn singur.

— Prostii, o să vă placă. Mai am eu nişte scule de pescuit. A, o să vă trezesc dis-de-dimineaţă şi am să vă arăt cel mai bun loc de pe rîu.

Era atît de entuziasmat şi de hotărît să mă ajute, încît m-am văzut obligat să accept.

Pe la ora trei dimineaţa, m-au trezit cîteva bocănituri puternice în uşă ; am ocărît în gînd şi pe colonel şi uşurinţa cu care acceptasem. Am strigat :

— Da, da.

A intrat hangiul, urmat de un poliţist. Adormit cum eram, mă gîndeam că al dracului pescuit mai e şi ăsta.

— Îmi pare rău că vă deranjez, domnule, mi-a spus poliţistul pe un ton oficial. Am primit o comunicare telefonică la postul de poliţie ; trebuie să vă prezentaţi imediat la Londra, la Ministerul de Război. Vă pot duce cu motocicleta mea pînă la aeroport. Dacă ne grăbim, prindeţi avionul militar care decolează peste trei ore.

Noaptea scoţiană era friguroasă, eu stăteam cocoţat pe locul din spate al motocicletei, ţinînd valiza între noi şi încercînd să ghicesc cărei calamităţi îi datoram anularea permisiei.

Citroënul şi prietenul meu Jack, şoferul de curse, mă aşteptau la aeroportul militar din apropierea Epsomului.

— Ce urgenţă s-a mai ivit, Jack ? l-am întrebat în timp ce pornea motorul.

— Nu am nici cea mai vagă idee, domnule. Am instrucţiuni să vă duc direct la gara Waterloo, unde vă aşteaptă domnul Wilson. Dar nu cred să plecaţi, fiindcă mi s-a spus să vă aştept. Cred că vine cineva.

Călătorul era Ivo. Aterizase pe alt aeroport militar şi acum sosea la Londra.

— Cum naiba ai reuşit atît de repede ? l-am întrebat emoţionat pe Ian.

— Nu am nici un amestec. „C" a dat ordin şi tot el a tras şi sforile.

După cîteva minute, m-am reîntîlnit cu fratele meu, care era zdravăn, că doar trăise prin păduri, şi încă mai era îmbrăcat în hainele lui grosolane, de pădurar, potrivite cu noul său nume, Petrag Ivanovici, pe care îl folosise în clandestinitate şi în timpul zborului spre Londra.

Ian ne-a lăsat în gara Waterloo, iar noi ne-am dus cu Jack, în Citroën, la hotelul Savoy. Chiar cu insistenţe, ferestrele de la Clock House nu puteau fi reparate decît în

cîteva săptămîni. În timp ce-i povesteam lui Ivo despre bombardament, am auzit zumzetul unei bombe zburătoare chiar deasupra capetelor noastre. Ca vechi londonezi ce eram, Jack şi cu mine ştiam la ce să ne aşteptăm. Nu era nici un pericol atîta timp cît se auzea motorul. Cînd însă zumzetul motorului înceta, bomba cobora în zbor planat, imperceptibil, şi exploda în imediata apropiere.

Zgomotul a încetat. Jack a frînat brusc şi amîndoi am sărit din automobil pe pavaj, uitînd că avem cu noi un pădurar nevinovat. Ivo a continuat să şadă pe bancheta din spate. Bomba a căzut pe o clădire cu cinci etaje, la circa două sute de metri de noi, distrugînd-o complet. Printr-o şansă extraordinară am scăpat întregi, fără să fim atinşi de vreo schijă. Ivo a făcut haz de noi în timp ce ne scuturam praful de pe haine.

— Eu ar fi trebuit să vă duc pe voi în pădure. Acolo eşti mult mai în siguranţă.

Am ajuns la Savoy, Ivo mi-a povestit ce i s-a întîmplat şi numai după aceea l-am pus la curent cu cele întîmplate lui Johnny. Abia atunci a aflat.

— Tu ai lucrat cu el, Ivo, i-am zis eu plin de speranţă. Poate îl poţi ajuta. Johnny mi-a spus de nenumărate ori că în operaţiunile sale sînt implicate multe persoane importante şi că siguranţa lui depinde de ele. Dacă aş şti măcar două, trei nume, poate că aş mai putea face cîte ceva. Ţi-a spus vreodată vreun nume ?

— S-ar putea să existe o pistă, a reflectat Ivo. Cînd m-a trecut prin Paris ca să mă întîlnesc cu tine la Lisabona, Johnny m-a dus să luăm cina în casa logodnicei unuia dintre partenerii lui de afaceri. Ea era franţuzoaică, dar el era german şi cred că deţinea o funcţie importantă în Reichsbank sau în Ministerul Economiei, nu sînt sigur. Îl cheamă Friedrick Hahn.

— Stătea permanent la Paris ?

— Nu, călătorea mereu dintr-un loc în altul. Era însărcinat cu controlul băncilor naţionale din ţările ocupate.

— Şi ce poţi să-mi spui despre logodnica lui ?

— Se pare că locuieşte la Paris, pe Rue de la Pompe. Nu-mi amintesc numărul, dar în faţa casei e un mic restaurant. Pe fată o cheamă Jacqueline Blanc.

— Ce fel de om e Hahn ?

— Nu e nazist, după părerea mea. Să aibă vreo patruzeci de ani, prezentabil.

La ora cînd vorbeam despre toate astea Parisul era deja eliberat de o săptămînă. Serviciul de spionaj britanic dorea să mă trimită acolo în curînd, astfel că mi-am grăbit plecarea. Franţuzoaica era o pistă mult prea bună pentru a o lăsa să-mi scape. În ce-l priveşte pe Hahn, eram sigur că fugise cu trupele germane în retragere.

O simplă întrebare pusă la comisariatul de poliţie al elegantului arondisment 16 în care era situată Rue de la Pompe a fost suficientă pentru a afla numărul casei Jacquelinei Blanc. Locuia într-un mic imobil împărţit în apartamente încă elegante şi scumpe, la etajul doi. Am urcat scările şi am stat cîteva clipe să ascult la uşă. Am auzit zgomot de paşi şi murmur de voci. Am ciocănit. Nu a răspuns nimeni. Am mai încercat de cîteva ori, insistent. În apartament s-a făcut tăcere.

Am coborît pe scări cu zgomot, ca să se audă, am ieşit din casă şi am traversat strada. M-am întors brusc şi am văzut mişcîndu-se perdeaua apartamentului de la etajul doi.

Am suit din nou. De astă dată, după ce am ciocănit, am strigat :

— Mademoiselle Blanc, sînt un prieten şi aş dori să vorbesc cîteva minute cu dumneavoastră. Ştiu că sînteţi acasă. Vă rog să mă lăsaţi să intru.

Cum continua să nu răspundă, am devenit şi mai insistent.

— Am să rămîn aici pînă veţi fi obligată să ieşiţi. Dacă doriţi discreţie, ar fi mai bine să mă lăsaţi să intru.

Am auzit cheia răsucindu-se în broască. Uşa s-a crăpat nu mai mult de cinci centrimetri, cît îi permitea lanţul.

— Ce doriţi ?

— Este o chestiune personală. Mă îndoiesc că aţi dori s-o discutăm pe hol.

Uşa s-a închis puţin, cît să poată fi scos lanţul, după care s-a deschis larg.

Jacqueline Blanc trebuie să fi avut vreo douăzeci şi cinci de ani şi era foarte frumoasă. Purta un halat care nu o dezavantaja, părul ei lung şi castaniu părea proaspăt pieptănat, dar ochii căprui nu se potriveau cu aspectul atrăgător, căci erau dilataţi de frică.

— Sînt un priten al lui Johann Jebsen, un foarte bun prieten. Mă numesc Dusko Popov.

Am folosit numele lui Johnny ca să încerc să-i cîştig încrederea.

A închis ochii pe jumătate şi m-a privit lung.

— Am impresia că v-am văzut cîndva.

— Nu, l-aţi văzut pe fratele meu. Semănăm foarte mult. Jacqueline a devenit din nou rigidă şi mi-am dat seama că am greşit. Desigur, nu v-a fost prezentat pe numele lui adevărat, dar aţi servit împreună cina, aici. A fost invitat de logodnicul dumneavoastră, domnul Hahn, împreună cu domnul Jebsen.

Ea a dat din cap în semn că îşi aminteşte.

— Ce doriţi de la mine ?

Stăteam în picioare în anticameră.

— Am putea lua loc ? am întrebat-o.

— Scuzaţi-mă. M-a condus într-un salon bine mobilat şi m-a invitat să stau pe o canapea ; ea s-a aşezat într-un fotoliu mic, alături.

— Ceea ce am să vă spun este confidenţial. Sper că nu vom fi deranjaţi.

Mă gîndeam la vocile pe care le auzisem şi nu doream să abordez subiectul în prezenţa unor străini.

— Sînt singură, a minţit ea.

„Mai bine, m-am gîndit eu. Poate că cel ce se ascunde în camera alăturată este chiar Hahn. Dacă ar fi altcineva, mai mult ca sigur că nu ar voi să discute despre Johnny."

— O ţigară ? i-am oferit, întinzîndu-i tabachera.

— Mulţumesc, nu fumez.

Mi-am aruncat o privire spre scrumiera în care erau cîteva mucuri de ţigară. Jaqueline s-a îmbujorat. În aer plutea aroma de neconfundat a ţigărilor „Balkan", dar m-am hotărît să nu forţez nota prematur. Am încercat să-i ofer o şansă.

— Gestapoul l-a arestat pe domnul Jebsen, iar eu încerc să-l ajut. Ştiu că domnul Hahn colabora cu el şi orice informaţie, cît de mică, pe care mi-aţi putea-o da mi-ar fi de mare ajutor.

— E aproape o lună de cînd nu l-am mai văzut pe domnul Hahn, s-a grăbit ea să răspundă. Se află în Germania. În plus, nu ştiu nimic despre afacerile lui.

— Mademoiselle Blanc, i-am zis eu exagerat de răbdător, am să fiu sincer cu dumneavoastră. Sînt hotărît să-l salvez pe Jebsen prin toate mijloacele care îmi stau la îndemnă. Dacă refuzaţi să mă ajutaţi, va trebui să iau unele măsuri neplăcute. Sînteţi foarte vulnerabilă, mademoiselle Blanc. Vă rog să nu mă obligaţi să acţionez.

— În ce fel, domnule Popov ? mi-a răspuns ea provocator.

— Ieri, mă plimbam pe Champs Elysées și am văzut o scenă dezgustătoare. Mai multe femei erau duse pe stradă complet goale, cu capetele rase și cu svastici pictate pe tot corpul. Avuseseră legături cu germanii.

Mîna i-a tresăltat, iar paloarea feței mi-a amintit de actorii kabuki, din Japonia. A șoptit :

— Nu se poate să faceți una ca asta...

— Pentru a salva viața unui prieten, mademoiselle Blanc, pot merge chiar mai departe.

Ușa de la dormitor s-a deschis violent și un bărbat înalt și bine făcut, și el tot în halat, și-a croit drum spre mine cu un revolver în mînă.

— Ești un...

Arăta exact cum îl descrisese Ivo.

— Bună ziua, domnule Hahn, l-am întrerupt binevoitor. Presupuneam că o să vă fac să ieșiți din ascunzătoare. Vă rog să lăsați arma ; nu aveți nici un motiv să mă împușcați. Nu vreau răul domnișoarei Blanc și nici pe al dumneavoastră.

Hahn continua să-și țină pistolul îndreptat spre pieptul meu.

— Sînt Dusko Popov, un prieten al lui Johann Jebsen, după cum probabil ați auzit de dincolo de ușă.

— Asta nu are nici o importanță pentru mine. Eu nu vă cunosc.

Era nervos. Un german ascuns în Parisul eliberat. Era, probabil, mai mult decît nervos ; era disperat, dispus să rişte orice, și asta se vedea clar pe chipul lui.

— Pot să vă ajut, domnule Hahn, i-am spus, pentru a-l determina să-și slăbească degetul de pe trăgaci. Înțeleg în ce situație vă aflați. Nu cred că sînteți nazist și nici criminal de război. Nu v-ați fi aflat în Paris dacă erați în vreuna din aceste posturi ; poate că ați fost lăsat aici ca să spionați sau să faceți acte de sabotaj, dar în acest caz n-ați fi locuit la logodnica dumneavoastră, unde puteți fi identificat atît de ușor.

Și-a coborît revolverul.

— Ce doriți mai exact ? Cum puteți să-l ajutați pe Jebsen ?

— Doresc numele acelor persoane importante care sînt implicate în tranzacțiile lui financiare. Johnny mi-a spus

că siguranța lui depinde de ele. Dacă le-aș cunoaște, le-aș putea șantaja.

— De aici ? a zis în batjocură, neîncrezător.

— Frontierele pot fi trecute, domnule Hahn. Există și țări neutre. Apoi, am unele legături în Abwehr. Îl pot ajuta pe Johnny dacă am informații exacte.

Era în continuare neîncrezător, dar devenise suficient de relaxat ca să ia loc într-un fotoliu și să-și bage pistolul în buzunar.

— Credeți dumneavoastră asta ? Unul din motivele pentru care nu m-am retras o dată cu trupele este că, dacă o făceam, acum aveam aceeași soartă ca Jebsen. E prea tîrziu ca să-l mai ajutați. Din 20 iulie, majoritatea persoanelor care au făcut afaceri cu Johnny sînt la închisoare, iar cei care continuă să fie liberi se tem pentru viața lor și nu se vor lăsa amestecați.

— Ce rol ați jucat dumneavoastră în aceste afaceri ? Fiindcă îl făcusem să vorbească, doream să continue.

— Oh !, a început el în silă. Nu mare lucru. Cînd un ofițer era transferat, de exemplu din Grecia în Franța, putea merge la orice bancă controlată de germani și să-și schimbe banii de ocupație greceștí cu monedă franceză. Putea schimba însă cel mult o mie, două de mărci, în nici un caz o sumă considerabilă, să zicem cincizeci de mii sau o sută de mii de mărci. Într-o astfel de situație ar fi trebuit să justifice proveniența banilor. Prin Reichsbank, eu le facilitam tranzacții importante sub acoperirea Abwehrului.

— În acest caz, ar trebui să cunoașteți numele celor care au beneficiat de astfel de aranjamente.

A încercat să nege, dînd din cap. Eu am insistat :

— Ascultați-mă, domnule Hahn. Nu vreau să vă acuz. Tot ce vreau sînt numai cîteva nume.

— Și-a scos o țigară „Balkan" și m-a privit insistent în timp ce o aprindea.

— Ați spus că m-ați putea ajuta. Cum ?

Ajunsesem deci în faza tocmelilor. Mi-am dat seama că îmi va spune ce voiam să aflu.

— Nu puteți să vă ascundeți la nesfîrșit. Mai devreme sau mai tîrziu cineva tot va afla de prezența dumneavoastră aici și atunci nu numai dumneavoastră, dar și mademoiselle Blanc veți da de bucluc. Nu vă promit luna de pe cer. Din cîte știu, nu ați făcut nimic pentru care să fiți acuzat de către Aliați, dar alții vor trebui să decidă acest

lucru. Ceea ce pot face eu este să vă clarific situaţia actuală. Vă pot oferi securitatea personală pînă cînd va trece această vînătoare de germani.

— Nu e prea mare lucru.

— Este cu mult mai mult decît ce aveţi acum, i-am declarat hotărît. Primiţi oferta sau trageţi.

Lui Hahn nici prin cap nu-i trecea să mă împuşte. S-a ridicat şi s-a îndreptat spre fereastră, de parcă ar fi meditat. Era genul de om mîndru, căruia îi place să păstreze aparenţele. Nu avea nici un motiv să nu-mi dea informaţiile cerute. Jebsen îi era prieten sau, cel puţin, un bun asociat ; presupun că nu era nazist, iar naziştii nu puteau să-i mai facă nici un rău, întrucît nu se afla pe teritoriu german. Şi, ceea ce era şi mai important, eu soseam ca un înger salvator.

— Mă reîntorc diseară, la ora opt, i-am zis, ridicîndu-mă. Între timp hotărîţi-vă sau fugiţi.

Dacă îi plăcea să joace teatru, pe mine nu mă costa nimic să-i fac pe plac.

La ora opt, Hahn nu mai avea probleme de mîndrie şi a început să vorbească fără ocolişuri. Sau poate că îi era foame şi vroia să se descotorosească de mine cît mai repede. La anumiţi oameni, stomacul are întotdeauna întîietate. Dinspre bucătărie venea o aromă plăcută de *coq au vin*, iar în salon se afla pregătită o mică masă pentru două persoane.

Hahn ştia mai mult decît mă aşteptam. Mi-a confirmat că Johnny era ţinut în subsolurile Gestapoului, în Prinz Albrechstrasse.

— Omul însărcinat direct cu interogarea lui, mi-a relatat Hahn, este un ofiţer S.S., Sondar Eggar, dar Jebsen este anchetat adesea de către comisarul şef Stawitzki şi de către ajutoarele acestuia, Baumert şi Günther. Cei doi sînt nişte călăi, sadici în adevăratul sens al cuvîntului.

Nu asta voiam eu să aflu, dar l-am lăsat pe Hahn să-mi povestească tot ce ştie. Cu cît sînt mai multe informaţii, cu atît mai bine. Am memorat aceste nume, pentru că poate avea să vină ziua cînd voi da ochii cu ei.

— M-am gîndit la problema dumneavoastră, a zis Hahn, cu toată fineţea directorului de bancă. De altfel exact aşa şi arăta, căci îşi scosese halatul şi se îmbrăcase într-un costum albastru închis, excelent croit. V-aş putea da multe nume care nu v-ar servi la nimic. Ceea ce vă

trebuie sînt numele acelora care se află la putere acum. Îmi amintesc trei dintre ei. Cel mai uşor de convins şi care în acelaşi timp poate să facă ceva este doctorul Schmidtt, aghiotantul lui Schellenberg.

Schmidtt părea candidatul ideal, fiind actualul şef al direcţiei militare. Tentaculele lui Johnny ajunseseră cu adevărat foarte sus.

— Apoi vine *Standartenführer*-ul S.D. *, doctor Knocker. A făcut afaceri cu Jebsen pe cînd era detaşat la Paris. Nu ştiu unde s-ar putea afla acum. Şi ca să termin, a continuat Hahn frecîndu-şi bărbia gînditor, ar mai fi şi Walter Salzer. *Obersturmbannführer*-ul ** Walter Salzer. Este unealta lui Kaltenbrunner. Nu-l cunosc foarte bine pe Salzer, dar ştiu că înainte de război lucra pentru una din întreprinderile lui Jebsen. Salzer era intermediarul lui Jebsen în toate tranzacţiile financiare cu S.D.-ul. Jebsen nu şi-a murdărit niciodată mîinile cu ele.

Omul care îndeplinea treburile murdare ale lui Kaltenbrunner s-ar putea să fie interesat, m-am gîndit eu în timp ce Hahn îl descria.

L-am recompensat pe Hahn cu un număr de telefon : cel al noului birou al serviciului britanic de informaţii, aflat lîngă Trocadero. Acest birou era condus de prietenul meu, Peter Hope.

— Dacă veţi fi la strîmtoare, telefonaţi la acest număr, dumneavoastră sau mademoiselle Blanc, şi lăsaţi un mesaj spunînd unde vă aflaţi şi dacă este posibil, cam ce fel de necazuri aveţi. Cineva se va ocupa de dumneavoastră. Vă sfătuiesc să rămîneţi pe loc cîteva zile, cu toate că acest apartament nu este prea sigur. Sînteţi cunoscut aici. Dacă englezii vor fi de acord, vă voi aranja altă ascunzătoare. Pînă una alta, puteţi să vă petreceţi timpul liber scriind un raport complet asupra tuturor activităţilor desfăşurate de dumneavoastră în timpul războiului. Sînt sigur că englezii vi-l vor cere. Probabil veţi fi interogat, dar, cum v-am mai spus, dacă nu aţi făcut nimic care v-ar putea incrimina drept criminal de război, nu aveţi de ce să vă frămîntaţi.

— Voi scrie raportul, a declarat Hahn ferm.

Dorea oare să colaboreze sau se gîndea la propria-i piele ?

---

* *Standartenführer S.D.* — comandantul trupelor S.D. *(n. trad.).*

** *Oberstumbannführer* — colonel al trupelor S.D. (n. trad.).

Jacqueline arăta mult mai liniştită şi m-a implorat :
— Vă rog, să nu ne uitaţi.

I-am promis că voi face tot ce pot, şi chiar intenţionam să mă ţin de cuvînt, dar nu simţeam nici o umbră de simpatie pentru ea. Parisul tocmai fusese eliberat, noi încă luptam împotriva naziştilor, iar eu eram încă înverşunat. Sau poate că încă mă mai înfuria refuzul îndărătnic de a mă ajuta, cu care mă trataseră la început.

— Nu aveţi nevoie de bani, nu-i aşa ? i-am zis, uitîndu-mă la rochia ultramodernă a Jacquelinei şi la luxosul său apartament.

— Nu, mulţumesc, s-a grăbit să spună Hann. Cel puţin, a avut atîta sensibilitate încît să-l jeneze aluzia mea.

Am mers pe jos pe strada care începea de la Operă, pînă la hotelul Scribe, unde locuiam, gîndindu-mă la tot ce obţinusem în seara aceea. Hahn nu era de partea naziştilor, dar acest lucru nu era suficient pentru a-mi deveni simpatic. Din cîte reuşisem să aflu despre el, era un oportunist. Nu exista nici un dubiu că participase la operaţiunile financiare în propriul său avantaj, iar de astă dată nu avusese nici măcar decenţa să-l ajute pe Johnny fără a se tocmi. Cu toate că ştia că Johnny se află la închisoare — unde doar din pură întîmplare nu ajunsese şi el —, Hahn a păstrat tăcerea pînă cînd a putut profita de ceea ce ştia.

I-am scris doctorului Schmidtt. Hahn avea dreptate : Schmidtt era persoana cea mai indicată. În linii mari, scrisoarea repeta ceea ce spusesem mai înainte, anume că nu intenţionez să mă amestec în problemele interne ale Berlinului, că tot ce doresc este ca Johnny să fie transferat în siguranţă la Lisabona sau în Elveţia, după care reţeaua mea îşi va relua imediat activitatea. Ameninţarea i-am strecurat-o abia la sfîrşit, în post scriptum, cînd i-am scris că mai cunosc şi alte persoane implicate în tranzacţiile financiare ale lui Johnny şi că aş regreta să văd căzînd diverse capete. Eram sigur că doctorul Schmidtt va înţelege aluzia. Am semnat scrisoarea „Ivan" şi am trimis-o prin curier special, ca să evit cenzura.

La puţin timp după ce doctorul Schmidtt a primit scrisoarea, Johnny a fost transferat din Prinz Albrechtstrasse la Oranienburg, un lagăr de concentrare pentru refugiaţi, lîngă Berlin. Avea faima de a fi mai bun decît majoritatea lagărelor şi mult mai puţin brutal decît subsolurile închisorii Gestapoului.

După transferare, Schmidtt l-a chemat pe căpitanul Kamler şi i-a ordonat să meargă la Oranienburg, să-l viziteze pe Johnny şi să negocieze cu Gestapoul punerea lui în libertate. Kamler făcuse parte din echipa de la Lisabona. Rămăsese în picioare după epurarea Abwehrului, iar acum era în Abteilung-ul militar. Schmidtt i-a cerut să insiste asupra faptului că serviciile mele sînt esenţiale şi că unica modalitate de a mă obliga să-mi reiau activitatea era punerea lui Jebsen în libertate.

Kamler l-a găsit pe Johnny slăbit din punct de vedere fizic, dar întărit spiritual. Îmbrăcat în uniforma închisorii, începuse să arate ca deţinuţii din lagărele de concentrare. Îşi pierduse carnea şi muşchii, iar capul, sprijinit pe un gît subţire, părea enorm pe umerii slabi. Din loc în loc îi căzuse părul, dar ochii l-au strălucit ca altădată atunci cînd Kamler i-a spus că fac presiuni ca să fie pus în libertate.

— Să-i spuneţi lui Dusko că ştiam că nu mă va uita, mi-a transmis el.

După terminarea războiului, la fel mi-a vorbit despre spiritul neînfrînt al lui Johnny şi Hjalmar Schacht *. Schacht fusese închis într-o celulă alăturată cu a lui Johnny, la Prinz Albrechtstrasse. L-a zărit odată pe Johnny, cînd îl aduceau de la un interogatoriu. Cămaşa îi era îmbibată de sînge. În momentul în care gardienii îl încuiau în celulă, orgolios ca întotdeauna, Johnny s-a întors către ei zicîndu-le :

— Sper că îmi veţi da o cămaşă curată.

În ciuda iniţiativei lui Schmidtt, au trecut cîteva luni — septembrie, octombrie şi aproape în întregime noiembrie — fără nici o veste. Eu nu mai puteam face nimic ca să grăbesc sau să forţez lucrurile. Niciodată nu am fost un om răbdător, iar această incertitudine, care se adăuga la monotonia activităţii pe care o desfăşuram pentru serviciul de informaţii britanic — în mare parte muncă de curăţenie, adică de „denazificare" — mă făcea să bat pasul pe loc. Apoi, către sfîrşitul lunii noiembrie, poştaşul a aruncat în cutia de la Clock House o scrisoare curioasă. Venea din Elveţia, era scrisă de mînă şi purta semnătura „Ulla". Nici numele, nici conţinutul plin de chestiuni per-

* *Hjalmar Schacht* (1877—1970), preşedinte al Băncii Reichului (1923—1930 şi 1933—1939), ministru al economiei (1934—1937) ; a finanţat reînarmarea Germaniei. Intrat în conflict cu Hitler a fost arestat în 1944. Achitat de tribunalul de la Nürnberg (*F.C.*).

sonale nu-mi spuneau nimic. La sfîrşit, „Ulla" menţiona că Johnny va veni s-o viziteze la Zürich, cu o săptămînă sau două înainte de Crăciun, că avea să locuiască la hotelul Baur au Lac şi că va fi foarte bucuros să mă întîlnească. Dacă nu pot aranja să mă duc, Johnny îmi va scrie, cu siguranţă, el însuşi, adăuga „Ulla".

Mi-am programat sosirea la Zürich exact cu două săptămîni înainte de Crăciun. Am luat un avion militar din Anglia şi prima escală am făcut-o la Paris, unde am cumpărat un automobil, un Citroën rezistent, cu tracţiune pe faţă, foarte bun pentru zăpadă. Într-o măsură mai mică, Elveţia era un fel de Portugalie neutră, dar împînzită de agenţi secreţi ai tuturor puterilor. Aveam nevoie de mobilitate în cazul că ar fi trebuit să-l scot rapid pe Johnny de acolo.

Vremea era frumoasă, iar eu m-am îndreptat către Zürich, via Geneva, oprindu-mă prin văi. Johnny nu ajunsese încă la hotelul Baur au Lac, dar nu m-am impacientat, fiindcă era doar 10 decembrie. Nu m-am instalat la Baur au Lac. Am luat o cameră nu prea departe, în hotelul Zum Storchen. La început mergeam de două ori pe zi la hotelul Baur au Lac, ca să întreb de domnul Jebsen. Angajaţii şi uşierii au ajuns să mă cunoască. Asta şi doream. Foarte probabil, unii dintre ei lucrau pentru Abwehr, iar alţii pentru spionajul britanic. Voiam ca Abwehrul să ştie că nu renunţ la Johnny. Pe măsură ce zilele treceau, am început să vizitez şi mai des hotelul Baur au Lac, servind mesele acolo şi luînd parte la ceaiurile dansante care se organizau, fără să dansez şi fără să beau ceai. Pînă la urmă, m-am mutat cu totul în hotel şi se poate spune că nici măcar nu-mi mai scoteam nasul pe stradă.

Mai erau cîteva zile pînă la Crăciun, iar Johnny tot nu apăruse. Am fost tentat să plec la Berna şi să-l vizitez pe omul Abwehrului de la ambasada germană, gîndindu-mă că poate obţin vreo informaţie de la el. Dar ar fi fost un pas riscant şi am ezitat, trebuind să ţin cont şi de faptul că puteam pune în pericol eventualele planuri secrete ale Comitetului XX. „Jeleul" şi „Balonul" continuau să opereze, deci continuau să-i înşele pe germani. Nu am mai plecat la Berna.

În ajunul Crăciunului, cu mult după data fixată, am renunţat să mai aştept la Zürich şi m-am întors la Londra, pregătind pe îndelete un plan disperat. Aveam nevoie de aprobarea Comitetului XX, întrucît îl punea în pericol pe

„Garbo", cu rețeaua lui de agenți imaginari. Doream să plec la Lisabona și să-l șantajez direct pe Schroeder, negociind libertatea lui Jebsen în schimbul rețelei „Arabel", numele sub care germanii cunoșteau grupul lui „Garbo". Dacă s-ar fi opus, urma să-i amenințe că voi dezvălui englezilor tot ceea ce știu despre „Arabel". Aveam impresia că Gestapoul va considera că „Arabel" este mai valoros decît viața lui Johnny. Cum rețeaua „Triciclu" era în grevă, „Arabel" rămînea singurul contact important din Marea Britanie, în afara cîtorva agenți independenți.

Planul părea perfect. Am condus Citroënul prin peisajul mohorît de iarnă, la Paris am urcat la bordul unui avion militar, iar cînd am ajuns în Anglia m-am dus direct la birou. Tar și Wilson erau la datorie. Fără să le las timp să scoată un cuvînt, am început să le relatez planul meu. Tar m-a întrerupt.

— E prea tîrziu, Dusko. Regret mult, prietene, dar Johnny este mort.

Am rămas cu gura căscată ; cuvintele încă nerostite ale planului în care îmi pusesem toată nădejdea încercau să-mi iasă din gură, lovindu-se de cele spuse de Tar.

— Cum ? am reușit eu să bîigui.

— Împușcat... în timp ce încerca să fugă.

„În timp ce încerca să fugă" — formula care scuza oficial asasinatul.

— Urmau să-l pună în libertate. Instituția lui Schellenberg dăduse deja ordinul. Un ofițer al Abwehrului a fost trimis cu misiune specială să-l ia de la Oranienburg. Cînd a ajuns acolo, l-au informat că Johnny a fost împușcat în timp ce încerca să fugă.

Sînt situații cînd nu mai poți rosti nici un cuvînt. Am ieșit din birou. Jack era afară, cu Citroënul. Am deschis ușa automobilului și m-am aruncat înăuntru.

— Acasă !

Jack a condus fără să scoată o vorbă.

Am stat închis în Clock House aproape o săptămînă, frămîntat de gînduri. Pînă atunci, în tot cursul războiului, sentimentele mele fuseseră obiective și destul de imparțiale. De această dată erau obiective, și atît ; aici nu mai era vorba de teorie. Una e să știi că există asasinate și alta să-l cunoști pe cel asasinat. O ură implacabilă, amară și distructivă, s-a deșteptat în mine ca o furie. Simțeam nevoia nestăvilită să mă răzbun. Cel vinovat de moartea lui Johnny nu trebuia să se mai bucure de căldura soarelui,

de trup de femeie sau de plăcerea de a trăi. Nu mai avea dreptul să se bucure de toate acestea după ce i-a luat viața lui Johnny. De acum războiul devenise vendetă pentru mine. Îi voi vîna pe asasinii lui Johnny !

Munca mea a făcut ca vînătoarea să fie mai ușoară. Adunam nesățios informații. O făceam mecanic, căci nu mă interesa decît cînd avea legătură cu problema mea, adică atunci cînd era vorba să dau de urmele unor criminali de război. Printre ei exista cel puțin unul de a cărui pedepsire voiam să mă ocup eu însumi. Uneori în uniformă de locotenent-colonel, alteori în haine civile, mergeam pe urmele trupelor, cercetînd.

Îmi era destul de clar de unde să încep. În spatele arestării și asasinării lui Johnny se afla Gestapoul. Kaltenbrunner, șeful Gestapoului, a semnat condamnarea lui la moarte, a dat ordinul să fie împușcat „în timp ce încerca să fugă". Dar ideea nu-i aparținea lui Kaltenbrunner. El nu a avut legături cu Johnny și deci nici motiv să se teamă de el. Kaltenbrunner și-a pus semnătura, automat, pe un ordin. Exista însă o verigă directă între Johnny și Kaltenbrunner : Walter Salzer. Walter Salzer, ajutorul lui Kaltenbrunner și fostul angajat al lui Johnny. Salzer, care acționa ca intermediar între oamenii S.D.-ului și Johnny.

Johnny făcuse afaceri cu două grupuri, unul din Abwehr și celălalt din S.D. Cei din Abwehr l-au protejat, încercînd să-l pună în libertate, așa că probabil cei care se temeau de el și voiau să-l reducă la tăcere pentru totdeauna trebuie să fi fost din S.D. sau din Gestapo. S.D.-ul și Salzer. Din tot ceea ce îmi relatase Hahn, nu aveam nici o îndoială că Salzer era omul pe care-l căutam.

M-am reîntîlnit cu Hahn. Nu știa unde locuiește Salzer sau pe unde s-ar putea afla în acele ultime zile ale războiului, dar mi l-a descris. Salzer avea cam patruzeci de ani, măsura în jur de un metru și șaptezeci și cinci, avea părul castaniu, fruntea lată, ochii mici și albaștri, purta ochelari și era destul de corpolent. Cicatricea pe care o purta pe obrazul stîng, deformîndu-i zîmbetul, era urmarea unei răni de sabie, iar mîna stîngă îi fusese așa de rău arsă, încît purta mănuși aproape tot timpul. Dacă voi da vreodată peste Salzer, e cu neputință să nu-l recunosc.

După terminarea războiului, în luna mai, am început să cutreier întreaga Germanie. La volanul unui jeep, am străbătut țara în lung și în lat, am vizitat toate zonele — britanică, americană, franceză și sovietică — inspectînd

fiecare lagăr de concentrare, fiecare închisoare unde erau deţinuţi ofiţeri S.S. şi S.D. Stăteam intenţionat prin preajma locurilor unde se făcea apelul prizonierilor, scrutînd fiecare individ ca să dau peste cel cu o cicatrice de sabie ce-i deforma zîmbetul şi cu grave arsuri la mîna stîngă.

Studiind arhivele din fiecare lagăr, scoteam fişele tuturor ofiţerilor care avuseseră cît de cît de-a face cu Franţa. Apoi ceream să-mi fie aduşi pentru a-i interoga. A trebuit să anchetez cîteva sute de persoane. Unii au recunoscut că îl cunoscuseră pe Salzer, dar nimeni nu ştia sau nu spunea că ar şti pe unde se află. Unii credeau că a murit. Cîţiva m-au trimis intenţionat pe piste false, nu pentru că ar fi ştiut adevărul, ci dintr-un sentiment de solidaritate cu el.

Am luat legătura şi cu autorităţile civile germane şi am cercetat arhivele poliţiei din fiecare oraş, mare sau mic, prin care am trecut. Nici urmă de Walter Salzer. Chiar dacă îl cunoştea cineva, nimeni nu scotea o vorbă, cu toate că am folosit toate mijloacele posibile. În Germania de după război, cu cîteva ţigări puteai să cumperi o femeie sau averea unei familii ; eu am împărţit în dreapta şi-n stînga o jumătate de camion, dar nu am obţinut nici cel mai mic rezultat.

Kaltenbrunner era singurul om care putea să deţină informaţiile de care aveam nevoie, însă era inabordabil. Fiind unul din principalii criminali de război, era închis în temniţa din Wiesbaden şi orice contact cu el era interzis. Cei în drept m-au sfătuit să-mi formulez întrebările şi să le trimit pe căi oficiale, dar nu asta era ruta pe care voiam eu să merg. Asasinul lui Johnny mă privea numai pe mine.

Tot călătorind, am ajuns la Freiburg, obsedat de amintirile din timpul universităţii. Freiburgul se afla în zona franceză, unde criminalii de război erau de competenţa celor de la *Deuxième Bureau*, cum se numea serviciul de informaţii al acestei ţări. Am vorbit cu comandantul, un maior, care mi-a pus la dispoziţie o listă cu aproape două sute de suspecţi adunaţi în zona aceea.

Aşezat la un birou care îmi fusese temporar rezervat, am început să verific fişele, punîndu-le separat pe ale ofiţerilor care fuseseră în Franţa. Cînd am ajuns pe la jumătate, am dat peste o fişă pe care era scris numele lui Friedrich von Kaghaneck. Nu era nici o greşeală ; numai

un singur om pe lumea asta purta acel nume. Am rămas ca trăsnit găsindu-l pe lista presupușilor criminali de război. Părea de necrezut.

Am luat fișa lui Freddy și alte trei, care mă interesau, m-am întors la maior și i-am cerut aprobarea să-i văd pe acești deținuți. Cu toate că în acel moment nu doream să-l văd decît pe Freddy, nu puteam să-l indic numai pe el. Ar fi dat de bănuit ca un colonel britanic să fie în relații apropiate cu un presupus criminal de război nazist. Eu eram un necunoscut pentru maiorul francez, care mă acceptase pentru simplul fapt că i-am prezentat documentele de identitate.

— Sun la închisoare și ordon să-i aducă aici, s-a oferit maiorul.

— Nu este nevoie să vă deranjați, i-am zis eu. Prefer să-i văd între patru ochi, în celulele lor. Adevărul este că nu voiam să-l iau prin surprindere pe Freddy în prezența martorilor.

— Foarte bine, a fost de acord maiorul, dar sînt obligat să vă avertizez că acest von Kaghaneck s-ar putea să fie periculos. Este trecut pe lista condamnaților la moarte și niciodată nu se știe...

— Ce acuzații i se aduc ? l-am întrebat, simulînd un interes strict profesional.

— A fost șeful S.D.-ului din Monte Carlo și este răspunzător de trimiterea multor oameni ai noștri în lagărele de concentrare sau de moartea lor.

Șeful S.D.-ului în Monte Carlo ! Tot timpul războiului mi-l închipuisem pe Freddy la adăpost de primejdie, ocupînd postul lui călduț de la Vatican. Nu mai vorbisem cu Johnny despre Freddy după întîlnirea noastră de la Roma și nu știu dacă aflase de această numire în Monaco.

Închisoarea din Freiburg nu se schimbase nici în bine, nici în rău. Continua să funcționeze în același loc respingător pe care mi-l aminteam din zilele cînd fusesem închis acolo. Numai gardienii se schimbaseră. Un căpitan francez și doi sergenți m-au însoțit la celule. L-am lăsat pe Freddy la urmă, interogînd eu însumi fiecare deținut în celula lui. Unul dintre ei a recunoscut că îl cunoaște pe Salzer, dar asta era tot ce știa. Sau tot ce am putut scoate de la el.

— Ar fi mai bine să nu vă lăsăm singur cu ăsta, mi-a zis căpitanul în momentul cînd ne-am oprit în fața celulei lui Freddy. Este periculos.

— Îmi asum întreaga responsabilitate, l-am asigurat eu. Puneţi-l cu faţa la perete şi lăsaţi-ne singuri.

Cei doi sergenţi au deschis uşa grea de oţel şi au intrat în celulă, ieşind după cîteva secunde.

— Este al dumneavoastră.

Am intrat şi am închis uşa după mine. Celula era la fel ca aceea în care fusesem închis şi eu. O fereastră, undeva foarte sus, un pat de fier, un taburet şi un closet fără capac. Freddy stătea în picioare, cu faţa la perete.

— Freddy, i-am zis eu în şoaptă, nu-ţi manifesta emoţia. Sînt Dusko Popov. Poţi să te întorci, dar mişcă-te cu grijă.

— Dusko ! a zis el într-o şoaptă explozivă. De ce eşti îmbrăcat astfel ? Fred arăta spre uniforma mea, care îl uimea tot atît de mult ca şi faptul că mă aflam acolo. A fost singura dată cînd l-am văzut pe contele von Kaghaneck pierzîndu-şi cumpătul.

— Nu căuta acum explicaţii, Freddy. Sînt aici pentru a te ajuta, dacă pot. Vorbeşte-mi de tine.

I-am oferit o ţigară şi mi-am golit buzunarele, dîndu-i toate pachetele de ţigări şi bucăţile de ciocolată pe care obişnuiam să le am la mine. Freddy a tras adînc din ţigară şi amîndoi am luat loc, el pe pat, eu pe taburet.

— Este adevărat că am fost şef al S.D.-ului în Monte Carlo. N-am avut de ales, a explicat Freddy. A fost un noroc că mi-au dat mie postul. Am făcut şi eu ce am putut. Am salvat mulţi oameni, dar mi-a fost imposibil să-i salvez pe toţi, căci m-ar fi înlocuit cu altul, mai rău.

— Poţi să dovedeşti ceea ce spui, Freddy ?

— Idioţii ăştia nu mi-au permis, a zis Freddy furios. Nu mă lasă să comunic cu nimeni. Am reuşit să trimit cîţiva oameni, în majoritate evrei, în nordul Africii, iar pentru alţii am aranjat locuri pe unde să se ascundă. Dacă aş putea să scriu cîteva scrisori, sînt sigur că aş da de ei. Mulţi sînt nişte personalităţi.

Am aranjat lucrurile ca Freddy să poată trimite vreo douăzeci de scrisori. Oamenii pe care i-a ajutat au răspuns, mulţumindu-i că le-a salvat viaţa. Unele scrisori conţineau sume pe care expeditorii i le trimeteau înapoi lui Freddy, care le dăduse cu împrumut cînd ei nu aveau nici un ban. Toate acuzaţiile împotriva lui Freddy au căzut, iar el a fost pus în libertate.

Capitolul XXVI

Agăţîndu-mă şi de un pai, după ce am epuizat toate canalele normale, m-am hotărît să încerc să iau urma lui Salzer pornind de la trecutul său. Am plecat la Hamburg, unde lucrase pentru una din cele mai importante companii ale familiei Jebsen. Birourile firmei se aflau pe Avelhofstrasse, în centrul oraşului, dar din clădire nu mai rămăsese decît o masă de moloz. Bombardamentele Aliaţilor distruseseră jumătate din acest important oraş portuar şi, practic, întreaga Avelhofstrasse.

Stăteam în jeep şi priveam ţintă la acel morman de cărămizi şi tencuială. Walter Salzer a lucrat cîndva acolo. Numele său, adresa şi biografia figuraseră în biroul de arhivă al acelui edificiu în ruină.

În timp ce încercam să-mi imaginez ce să fac mai departe, un băieţel a ieşit în mod misterios dintre ruinele unei case de pe partea cealaltă a străzii. Am coborît din maşină şi am descoperit o intrare care dădea într-un subsol, pe jumătate ascunsă de o grămadă de pietre calcinate.

— Locuieşti aici ? — l-am întrebat pe copil.

— Da, tata este administrator... a fost administratorul imobilului.

I-am dat copilului o ciocolată.

— Roagă-l din partea mea să vină pînă aici.

Ciocolata a făcut minuni. Băiatul a coborît în grabă la subsol şi s-a întors aproape imediat, însoţit de un bărbat care părea prea bătrîn ca să-i fie tată. Era mai degrabă un veteran al primului război mondial. Cu un pachet de Players în mînă, l-am întrebat dacă ştie pe cineva care ar putea să-mi vorbească despre foştii locatari ai imobilului de peste drum.

— Herr Mayerdorf, fostul meu coleg. Locuieşte cu nora sa în suburbii — în Marienthal, Am Neumarkt 27.

Ochii nu i se dezlipeau de pe pachetul de ţigări.

Am constatat că Herr Mayerdorf ocupa un apartament nu tocmai rău, iar vederea unui pachet de ţigări Players nu i-a stimulat memoria. Nu-şi putea aminti de Walter Salzer, cu toate că lucrase mai bine de zece ani la firmă. Numai după ce i-am dat un cartuş de Chesterfield şi i-am promis că o să-i mai aduc a reuşit să-şi amintească totul.

— Ah, da ! Herr Salzer ! A plecat de la firmă în 1939, acum mi-l amintesc. Nu, nu ştiu unde locuieşte, dar ar

putea şti Herr Direktor, doctorul Zeigler. Herr Salzer era prieten cu doctorul Zeigler. Obişnuia să-l viziteze acasă.

— Şi casa lui unde este ?

— Doctorul Zeigler s-a mutat la Köln. Nu-i ştiu adresa.

Fiecare german trebuia să fie în evidenţa comisariatului de poliţie al comunităţii sale. Am călătorit opt ore pînă la Köln, dar a trebuit să aştept pînă în dimineaţa următoare ca să dau ochii cu un funcţionar subnutrit care avea în grijă fişele de înregistrare. Am aflat că doctorul Zeigler s-a înapoiat la Hamburg.

Urmînd acelaşi procedeu, am dat de noua adresă a lui Zeigler, din Hamburg. Cei puternici decăzuseră. Zeigler ocupa o singură cameră într-un imobil care odinioară fusese o locuinţă particulară. Nu era acasă, dar proprietăreasa a acceptat cu multă plăcere să discute cu mine în schimbul cîtorva batoane de ciocolată.

— În realitate, nu-l caut pe doctorul Zeigler, am minţit eu. Îmi caut cumnata, căsătorită cu un bărbat care lucra la aceeaşi firmă cu doctorul Zeigler, Herr Salzer.

Nu, nu-l cunoştea pe Herr Salzer, dar cînd i-am povestit că avea o mînă arsă şi o cicatrice pe obraz şi-a amintit de el.

— Da, un astfel de bărbat a venit să-l vadă pe doctorul Zeigler la puţin timp după ce s-a mutat aici. Chiar şi-a petrecut noaptea aceea la Herr Docktor. N-a putut pleca pentru că era interzis să circule noaptea pe stradă.

Asta era tot ce ştia, dar, în sfîrşit, puteam continua căutarea. Deci Salzer era în viaţă ! Bombele îl ocoliseră şi încă nu fusese internat într-un lagăr de prizonieri din zona sovietică.

De acum nu mă mai puteam baza doar pe un cartuş de ţigări. Am alergat la biroul serviciului militar britanic de informaţii. Comandantul acestuia era căpitanul Clive Aldrige, văr cu Ian Wilson, ceea ce m-a ajutat să cîştig timp preţios. Cu un minimum de explicaţii, i-am cerut doi soldaţi de încredere, motorizaţi, şi un birou pentru douăzeci şi patru de ore.

I-am instruit pe cei doi militari să meargă acasă la Zeigler şi să-l ia imediat ce se întoarce, să-l aducă la biroul serviciului militar de informaţii şi să nu-l lase să vorbească cu nimeni.

— Pe mine mă găsiţi la clubul ofiţerilor, le-am spus.

De mai multe ori în după-amiaza aceea mi-a venit să mă duc acasă la Zeigler, deoarece soldaţii nu s-au înapoiat decît spre seară. Tocmai îmi luam masa la club.

— L-am închis în încăperea arestului militar, mi-au raportat ei. N-a venit acasă toată ziua.

— Bine, vă mulţumesc. Mă simţeam ca un păianjen privindu-şi prada. Lăsaţi-l să-şi petreacă noaptea acolo. Asta o să-l mai înmoaie. Vă rog să fiţi prezenţi la biroul meu mîine dimineaţă la ora nouă.

Biroul pe care căpitanul Aldridge mi-l pusese la dispoziţie era exact aşa cum mi-l doream : foarte mare şi bine mobilat. Îmi închipui că era unul din puţinele de acest fel din Hamburgul bombardat. Un adevărat birou de director, din lemn lustruit şi căptuşit cu piele. Dacă nu mă înşelam în privinţa lui Zeigler, atmosfera urma să mă ajute să mă impun în faţa lui. Aveam nevoie de toate avantajele posibile pentru a-l determina să vorbească. O secretară îmbrăcată într-o uniformă elegantă se afla la maşina de scris, în biroul alăturat. I-am explicat cum mă poate ajuta.

— În dimineaţa asta voi interoga aici un tip căruia doresc să-i dau impresia că sînt ofiţer de stat major. De aceea, vă rog să mă sunaţi din cînd în cînd şi să nu daţi importanţă prostiilor pe care am să vi le îndrug. De asemenea, ar fi bine să intraţi din cînd în cînd şi să-mi daţi cîte un dosar sau cîte o hîrtie la semnat. Între timp, aranjaţi biroul de dincolo, aduceţi cîteva dosare, nişte hîrtii, tot ce puteţi găsi.

Pe secretară a distrat-o acest joc. În cîteva minute a pregătit încăperea şi a umplut biroul cu dosare. Alegîndu-l pe cel mai gros, l-am pus în faţa mea şi am scris pe copertă „SALZER", cu litere de o şchioapă. După cîteva minute, au apărut şi cei doi soldaţi, pentru a primi instrucţiuni.

— Aduceţi-l aici pe arestat, dar mai înainte încercaţi să aflaţi dacă vorbeşte limba engleză.

— În această privinţă n-am nici o îndoială, domnule. Aseară, cînd l-am adus, protesta ca un englez pur sînge. Vorbeşte mai bine ca mine, a răspuns caporalul.

— Bun băiat. Atunci, să înceapă spectacolul. Înghiontiţi-l un pic.

S-au reîntors în birou, aducîndu-l pe fostul Herr Direktor într-un mod carè îi ofensa demnitatea.

— Mr. Zeigler, domnule ! au zis amîndoi la unison, salutîndu-mă cît se poate de milităreşte.

M-am prefăcut că îi citesc dosarul. O fi ea veche șmecheria, dar tot reușește să-l descumpănească pe om.

— Protestez în mod energic, a început Zeigler, în limba germană.

— Să taci ! i-am retezat-o în aceeași limbă. Ia loc și așteaptă pînă am să-ți permit să vorbești.

S-a așezat pe scaunul tare de lemn din fața biroului, pe care i l-am arătat. Avea aproape șaizeci de ani, era scund, slab și brunet. Nu-l lăsaseră să se bărbierească și țepii de pe față îi dădeau un aspect neîngrijit, ceea ce, fără îndoială, îl deranja. În ciuda aroganței sale, se vedea că e speriat ; era clar că am de-a face cu un om inteligent. Altfel, nu ar fi fost director al unei firme Jebsen.

Prefăcîndu-mă că îmi continui lectura, am ținut dosarul în așa fel, încît să-i poată citi titlul. Apoi, deschizîndu-l și luînd în mînă stiloul, l-am întrebat în germană :

— Îl cunoști pe Walter Salzer ?

— Da, a lucrat la firma noastră, a răspuns el prompt.

— Cînd l-ai văzut ultima oară ?

— La sfîrșitul anului 1944, la Hamburg.

Am lovit dosarul cu vîrful degetelor.

— Te-a vizitat acasă acum o lună, Herr Zeigler. M-am ridicat, am dat roată biroului și m-am oprit în picioare în fața lui. Ajunge cu minciunile. Unde se află acum Walter Salzer ? Vreau să știu adresa.

— Nu știu.

— Zeigler, mi se pare că nu m-ai înțeles. Vreau să-l găsesc pe Salzer. Știu că știi unde se află și nu vei ieși de aici pînă nu îmi spui. Dacă nu ești înțelegător, eu tot îl găsesc, prin alte mijloace, dar îmi va lua mai mult timp. Ești destul de deștept ca să pricepi că după aceea nu voi mai fi înțelegător cu tine. M-am întors pe locul meu și l-am privit. Deci, unde se află Salzer ?

Zeigler arăta îngrijorat, dar încă mai credea că nu-i pot face nici un rău.

— V-am mai spus că nu știu, a continuat el. Amenințările dumneavoastră nu vor schimba cu nimic situația. Nu mai am nimic de spus. Pe de altă parte, felul cum procedați cu mine este ilegal. Cine este superiorul dumneavoastră ? Am să mă plîng.

— În picioare Zeigler ! i-am ordonat. Treci cu fața la perete ! Hai, am strigat, văzînd că se pregătea să protesteze din nou, sau vrei să chem santinelele să te ajute ?

A încercat să se supună cu demnitate, dar nimeni nu se poate simți prea mîndru văzîndu-se pedepsit la colț ca un elev neastîmpărat.

— Îți dau o jumătate de oră ca să-ți schimbi părerea.

M-am prefăcut că citesc, am răspuns la un telefon, sunat de secretară, și am semnat cîteva presupuse corespondențe pe care aceasta mi le-a adus. I-am scris apoi repede o notă în care îi spuneam că îi voi cere o convorbire telefonică fictivă cu Londra. Ea trebuia numai să asculte și să nu se mire de ceea ce i-aș putea spune.

Împlinindu-se termenul fixat, i-am zis :

— A trecut o jumătate de oră, Zeigler. Ai ceva de spus?

Nu a întors capul, iar vocea lui neobișnuit de subțire părea că ricoșează de perete.

— Nu știu nimic.

Nu-mi dădeam seama ce îl determina să fie așa de îndărătnic. Să fi fost loialitatea, sfidarea în fața învingătorului sau frica de a se vedea implicat ?

Am ridicat receptorul.

— Domnișoară Harley, faceți-mi legătura cu Londra. Cereți-o de urgență. Doresc să vorbesc cu generalul Menzies.

M-a sunat după cîteva minute.

— Generalul Menzies la aparat, domnule.

— Vă mulțumesc domnișoară Harley, i-am zis intercalînd cîteva mici pauze, ca și cum aș fi ascultat : Bună ziua, domnule... Da, domnule, tocmai de asta mă ocup. Am un civil în birou. Știe unde se află Salzer, dar nu vrea să vorbească... Nu, l-am prins cu minciuna, nu există nici o îndoială. Știe unde este Salzer... Nu, domnule, nu cred că am să-l pot convinge nici măcar pe această cale. Ori este un nazist înrăit, ori are ceva de ascuns. În orice caz, nu cred că vom mai avea nevoie de el. Am o altă pistă. Voi avea răspunsul în cîteva zile... Foarte bine domnule, dar aș dori să-mi dați aprobarea cu privire la omul de aici. Nu pot aduce împotriva lui nici o acuzație, așa că nu-l pot reține fără să riscăm un scandal. Dar nici nu-i pot da drumul. L-ar preveni pe Salzer. De fapt, există pericolul de a-l aviza chiar dacă l-am reține, doar știți cum se comunică în închisori. Aș dori să-mi dați mînă liberă... Da, domnule, minunat. Desigur, voi lua toate măsurile de precauție.

Am închis și am luat din nou receptorul, să vorbesc cu domnișoara Harley. De această dată i-am cerut să-mi facă legătura cu un imaginar căpitan Smith.

— Bill ?. mi-am continuat eu monologul. Am ceva de lucru pentru unitatea de înlăturare a gunoiului. Desigur, șeful și-a dat consimțămîntul... Cît mai curînd posibil... dar trebuie să pară un accident. Fii atent, să vii să-l iei chiar de aici. Nu este condamnat și nu aș vrea să-i dăm mai mult timp decît strictul necesar. Îl voi reține în biroul meu pînă cînd ai totul aranjat... Bine, bem ceva pe chestia asta. Te văd la cină.

M-am reîntors la presupusa mea activitate curentă. Zeigler nu scotea o vorbă. A trecut o jumătate de oră, o oră... Continua să stea acolo în picioare, fără să se miște. Poate că modul cum acționasem nu fusese destul de convingător, scenariul fusese slab ori știa, sau poate intuia, că noi nu folosim astfel de metode. Mi-am fixat privirea în spinarea lui. Într-un fel sau altul va trebui să-mi spună ceea ce doream să știu, dar nu-mi plăcea să mă gîndesc la metodele la care aș fi fost obligat să recurg.

La ora unsprezece și un sfert și-a dres glasul.

— Aș putea vorbi cu dumneavoastră ?

— Numai dacă te-ai hotărît să-mi spui ceea ce vreau să știu.

— Ce se va întîmpla cu mine dacă vă ajut ?

— Știi mai bine ca mine. Dacă nu ești vinovat cu nimic din punctul de vedere al Aliaților, vei fi pus în libertate.

— În acest caz, doresc să vobesc.

— Vino aici și ia loc.

Zeigler s-a întors și a venit clătinîndu-se spre birou. Mi-am dat seama că farsa îl impresionase. Era palid și transpirat.

— Zeigler, l-am încurajat eu, persoana ta nu mă interesează. Spune-mi unde se află Salzer și te pun în libertate imediat ce mă conving că declarația ta este corectă.

Buzele i-au tremurat.

— Salzer se ascunde într-o casă, cunoscută drept „Schloss", din periferia orașului Minden. Este cunoscut sub numele de inginer Hugo Ulrich.

— Știi ce i s-a întîmplat lui Johann Jebsen ?

— A fost omorît într-un lagăr de concentrare. Salzer mi-a povestit. Mi-a spus că din ordinul lui Kaltenbrunner. Herr Jebsen știa prea multe despre anumite tranzacții monetare.

— Cine a considerat că știa prea multe, Salzer sau Kaltenbrunner ?

— Asta nu mai ştiu.
— Salzer locuieşte cu cineva în „Schloss" ?
— Nu, stă singur. Are o cameră închiriată acolo.

L-am chemat pe caporal şi l-a escortat pe Zeigler în celula sa, după care am aranjat cu Aldrige să-l pună în libertate în seara următoare, dacă nu mai primeşte nici o veste de la mine.

Capitolul XXVII

În august 1945, nu era greu să ucizi un german în Germania. Se plăteau multe poliţe şi în starea de confuzie care domnea, nimeni nu se angaja să facă o anchetă aprofundată. Mai ales dacă era vorba despre un criminal de război. Am acţionat însă cu grijă, mai ales pentru a evita un scandal ce s-ar fi putut repercuta asupra serviciului de informaţii britanic. Reputaţia mea nu mă interesa cîtuşi de puţin. În orice caz, mă simţeam ca exterminatorul unui cuib de şobolani.

Pentru după-amiaza aceea mi-am aranjat un alibi. Am plecat la Bad Oenhausen, unde se afla sediul principal al serviciului de informaţii britanic. Bad Oenhausen era la circa patru ore de mers de la Hamburg şi la o oră de partea cealaltă a Mindenului. Am luat masa la sediu cu mai mulţi ofiţeri şi m-am dus să mă culc devreme, spunîndu-le că am de gînd să plec spre Paris dis-de-dimineaţă, astfel încît să ajung acolo pe înserat.

La Paris ocupam o vilă colosală, rechiziţionată pentru mine de armata engleză, aşa cum se obişnuia. În timpul războiului fusese sechestrată pentru a fi folosită drept reşedinţă a unui important ofiţer german şi proprietarul ei încă nu se înapoiase. Casa era prea mare pentru mine, aşa că o transformasem în adăpost pentru o mulţime de refugiaţi din Dubrovnik. Ştiam că musafirii mei vor confirma bucuroşi că am sosit la Paris la orice oră sau în orice zi pe care le-aş fi menţionat-o.

Pe la cinci dimineaţa, mă aflam pe drumul spre Minden. Din cînd în cînd mai întîlneam sau depăşeam cîte un vehicul militar, dar un jeep condus de un om în uniformă era lucrul cel mai anonim din lume.

La periferia Mindenului şoseaua trecea printr-o pădure mare, unde, la un moment dat, am dat de un drum forestier care se potrivea de minune intenţiilor mele, căci se termina într-un desiş ; probabil că servea drept acces pentru stingerea incendiilor. Nu ducea la nici o casă şi nici nu avea vreo altă justificare. Bălăriile de pe mijlocul drumului arătau ca şi cum nu ar mai fi fost călcate de picior de om de ani de zile.

Mindenul era un oraş portuar cu circa cincizeci de mii de locuitori, situat la confluenţa a două canale. Numai o mică parte din el rămăsese în picioare. Pentru a mă orienta, am dat roată prin centrul oraşului vechi. Catedrala din secolul al XI-lea era în ruine, iar din primăria din secolul al XIII-lea nu rămăsese decît un morman de dărîmături. Mindenul părea tot atît de gol şi de devastat ca şi sufletul meu. Nu încercam nici un sentiment de bucurie, cu toate că vînatul mi se afla în bătaia puştii.

Cum nu doream să întreb pe nimeni care este drumul, am colindat prin suburbii aproape o oră, pînă cînd am dat de „Schloss". Era o casă mare, uşor de identificat. Am ciocănit la uşa portarului şi am întrebat de domnul inginer Ulrich.

— Primul etaj, a patra uşă pe stînga, mi-a strigat portăreasa din interior, dar nu este acasă. A ieşit la cumpărături ; l-am văzut plecînd cu coşniţa. Aţi putea veni mai tîrziu ?

— Prefer să-l aştept, i-am zis, aşezîndu-mă pe unul din scaunele din hol, de unde puteam să supraveghez intrarea, camera portăresei şi larga casă a scărilor.

— S-ar putea să întîrzie mult, a zis femeia ; să faci cumpărături în ziua de azi... A dat din umeri în mod semnificativ.

A fost o aşteptare lungă, dar eram pregătit să stau acolo la infinit ca să-l întîlnesc pe Herr Salzer. Mi-am dat seama că este o dimineaţă frumoasă de august şi asta mi s-a părut cea mai mare ironie a soartei. Mă gîndeam la Johnny şi mi s-a părut nedrept că asasinul lui trăieşte şi se bucură de ea. Cum era posibil ca soarele să strălucească pentru el ? Aş fi preferat o furtună valkiriană şi un frig glacial.

Trecea pe acolo multă lume, în general bătrîni şi copii. Toţi mă priveau pe furiş şi apoi se făceau nevăzuţi, surprinşi să vadă un locotenent-colonel britanic stînd pe hol. Am fumat ţigară după ţigară, acoperind podeaua cu

mucuri. Către prînz, mi-am deschis valijoara pe care o purtam cu mine. Nu puteai lăsa nimic într-un jeep deschis. În ea aveam cîteva sandvişuri care îmi fuseseră pregătite de cu seară, la clubul ofiţerilor. În Germania, călătorii îşi luau merinde cu ei. Stomacul îmi chiorăia, dar sandvişurile intrau cu greu. Fiecare dumicat însemna un efort.

Cam pe la două, omul meu a intrat în hol. Nu trebuia să mi-l arate nimeni. Purta mîna stîngă înmănuşată, în ciuda căldurii de vară, iar cicatricea rănii de sabie se distingea pe faţa lui. Ducea un coş cu cartofi şi m-a privit cu prefăcută indiferenţă în timp ce începea să urce scările. Eu ştiam că ar trebui să manifeste măcar un pîic de curiozitate. Oricine altcineva ar fi fost curios, că doar nu vezi în fiecare zi un ofiţer britanic stînd în pragul casei.

— Salzer ! l-am strigat de pe scaunul meu.

Corpul său a devenit rigid, dar a continuat să urce scările în acelaşi ritm, fără a se întoarce.

— Salzer ! l-am strigat din nou, urmîndu-l pe scară.

De astă dată s-a întors. Era clar că nu aveam cui să mă adresez în afară de el.

— Faceţi o confuzie, domnule. Mă numesc Ulrich, inginerul Hugo Ulrich.

Am deschis tocul pistolului.

— Coboară, Salzer. Vreau să vorbesc cu tine.

M-a privit lung, ca şi cum încerca să-şi amintească dacă mă mai văzuse, apoi a coborît încet scările. Figura lui fleşcăită şi greoaie îmi făcea greaţă. Iată pe ce fusese schimbată viaţa lui Johnny !

— Lasă-ţi coşul acolo în colţ şi scoate-ţi mănuşa, i-am ordonat.

S-a supus fără cea mai mică rezistenţă, arătîndu-mi o mînă plină de cicatrice.

— Discutăm mult mai comod în jeepul meu.

I-am indicat printr-un gest să o ia înainte. La jeep, i-am întins cheia de contact.

— Tu conduci !

S-a lăsat moale la volan, ca un om istovit. Cura de cartofi şi camera mizeră cred că îl terminaseră. Adio, zile de glorie ale celui de-al treilea Reich ! Am scos pistolul şi mi l-am lăsat pe genunchi, îndreptat spre el.

— Porneşte ! Îţi spun eu unde să mergi.

Conducea încet prin oraş şi pe şosea, cu faţa congestionată în timp ce îmi îndeplinea indicaţiile. Cînd am pără-

sit șoseaua și am intrat pe drumul lăturalnic, ochii lui bulbucați au privit îngroziți spre mine. I-am făcut semn cu pistolul să tacă. Cînd drumul s-a înfundat, nu a avut altă soluție decît să oprească. Am întins mîna și am scos cheile de contact.

— Coboară !

S-a mișcat cu greu, părăsind locul șoferului de parcă ar fi avut picioarele paralizate. Țineam pistolul îndreptat spre el ; am dat roată jepului. „Termină cu el", mi-am zis. „Trage chiar acum și pleacă." Nu puteam suporta imaginea acestui obiect chircit cu chip de om. Singura mea dorință era să mă îndepărtez cît mai repede de el. Ăsta nu mai era om. Era un sac de excremente. Furia care mă susținuse luni de zile în căutările mele se transformase în dezgust. „Răzbunarea este un preparat care trebuie servit rece", spune un proverb francez. Eu mă calmasem pe deplin, dar poți oare să tragi într-un sac de murdărie ?

— Știi de ce te afli aici ? am întrebat obiectul.

A dat din cap că nu.

— De ce te ascunzi ? De ce ți-ai schimbat numele ?

— Nu am făcut nici un rău. Tremura în timp ce vorbea. Dar ei... Eu am fost în S.D. Acum îi arestează pe toți cei care au fost în S.D.

— Johann Jebsen... de ce l-ai răpit din Lisabona?

Era atît de cuprins de frică, încît mă privea ca o vită.

— Nu eu am dat ordinul. Kaltenbrunner l-a dat, a răspuns el.

— La sugestia ta, i-am spus eu acuzator.

— Nu, eu doar am executat ordinele.

— Ordinele cui ?

— Ale superiorilor mei.

— Superiorii ! Întotdeauna superiorii ! Întotdeauna aceeași scuză. Numele lor ? Cine erau ?

— S... Superiorii, s-a bîlbîit el.

— Dar asasinarea lui la Oranienburg ? Cine a ordonat-o ?

— E... Ei, superiorii mei.

Mînia m-a cuprins din nou. L-am apucat de pieptarul cămășii, apăsîndu-i cu putere pistolul în stomac.

— Nici ei nu au nume ?

Era complet îngrozit.

— Nu, da... vreau să spun că pot să vă explic. Jebsen făcea lucruri ilegale. Bursă neagră. Tranzacții monetare. Dar acest lucru nu a fost împotriva dumneavoastră. Nici

împotriva Aliaților. Noi nu am făcut nimic împotriva dumneavoastră.

I-am răsucit cămașa cu mai multă putere, înfigîndu-mi pumnul în carnea lui.

— Vă rog, vă pot explica... Am să vă spun totul, a gîfîit el.

— Lasă, că-ți explic eu, i-am zis, simțindu-mi chipul desfigurat de furie. L-ai ucis pe Jebsen ca să-ți aperi pielea. De asta am să te ucid. Acum. Chiar acum. După aceea, am să-i găsesc și pe ceilalți ; pe toți cei care sînt tot atît de răspunzători ca și tine.

Lui Salzer i s-au înmuiat genunchii. Abia îl mai țineam în picioare. L-am împins îndărăt și l-am sprijinit de copac. Degaja un miros dezgustător, obligîndu-mă să-i dau drumul și să fac un pas înapoi. Făcuse pe el. Stătea acolo, cu picioarele ușor desfăcute, tremurînd. Am ridicat arma dar n-am putut apăsa pe trăgaci. Am aruncat-o în jeep, strigînd.

— Ticălosule ! Te ucid cu propriile mele mîini !

L-am lovit peste față, cu pumnul. Lovitura a fost foarte dură. Mi-a plesnit pielea la încheieturi. Eram așa de furios, că nu mai știam dacă eram scîrbit de mine pentru că nu-l împușcasem sau poate și mai scîrbit de contactul cu trupul lui netrebnic. Capul parcă mi se umflase de zece ori iar în fața ochilor parcă rula un film. Îl vedeam ca prin ceață. L-am lovit din nou și a căzut în genunchi.

— Luptă degeneratule, i-am strigat.

El a rămas mai departe în genunchi. M-am trezit că-l lovesc violent cu piciorul. Cismele mele militare s-au afundat în coastele lui. Am auzit un zgomot surd și o trosnitură în același timp. Îmi dădeam perfect seama de toate acestea, dar mi se părea ireal. Nimic nu mi se mai părea aievea. Trebuia neapărat să distrug monstrul din fața mea. L-am înșfăcat de gît, dar privindu-l în această poziție, uitîndu-mă la acel sac de carne rău mirositoare și fără expresie, degetele mele refuzau să se închidă. Îl țineam și eram paralizat, doream să mă desprind de el, dar eram incapabil s-o fac. Nu știu cît am rămas așa, nemișcați. În cele din urmă, l-am azvîrlit departe de mine. Știam că n-am să-l ucid, că nu-l pot ucide.

M-am întors și, aproape fugind, m-am sprijinit de un copac, simțind că un vulcan erupe în mine. Mi-a venit rău și am început să vomit. La început au ieșit sandvișurile pe care le mîncasem de dimineață, apoi, pe mă-

sură ce tot dădeam afară, mintea începea şi ea să mi se limpezească ; am avut impresia că vărs toate cele trăite în ultimii cinci ani, toate intrigile şi maşinaţiile politice.

Mi-am vărsat păcatele, ruşinea, durerea. La sfîrşit, m-am simţit gol. Gol şi oarecum liber. Liber de tot ce mi se întîmplase. Totul rămăsese în urmă. M-am suit în jeep şi m-am îndepărtat. Cred că Salzer continua să zacă la pămînt. Nu m-am mai întors să văd.

Tehnoredactor : FLORICA PĂSLARU
Format 16/54×84. Coli tipar 19
Apărut 1990

Comanda nr. 1016/15
Combinatul Poligrafic Bucureşti
Piaţa Presei Libere nr. 1
ROMÂNIA

~~Lei 16~~
3000 lei

DUSKO POPOV
memoriile unui agent dublu

ISBN 973-28-0152-2